
מנחם בצרי זצ"ל
מסכת חייו ופועליו של
מייסד ומנהל מוסדות סוכת דוד
הרב הגאון מנחם בצרי זצ"ל

מנחם משיב נפשי

מנחם
משיב
נפשי

מנחם משיב נפשי

סיפור חייו ומפעל'יו של

הגאון רבי **מנחם בצרי** זצ"ל

מייסד תלמוד תורה 'סוכת דוד'

יצא לאור ע"י

תלמוד תורה 'סוכת דוד'

בשנת התשע"ח

סוכת דוד

SUCATH DAVID

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2026

מנחם משיב נפשי | י' גולן
© כל הזכויות שמורות לתלמוד תורה סוכת דוד.
אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע
או לשדר בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר,
כל חלק שהוא מספר זה.
שימוש מסחרי מכל סוג בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט בלא
אישור בכתב מהמו"ל.

נבקש מכל מי שבידו חומר על הרב או על הת"ת
לשלחו לת"ד 5400 ירושלים או בדואר אלקטרוני.

את הספר ניתן להשיג:
תלמוד תורה 'סוכת דוד'
רחוב דורש טוב 18 ירושלים
טל': 02-5000-550
SucatDavid@s-d.org.il

עריכה לשונית: שולה יעקובסון
עיצוב גרפי: שולמית אמויאל shulamitam@gmail.com
עיצוב עטיפה: מלכות וקסברגר
הודפס בישראל תשע"ח PRINTED IN ISRAEL

תוכן העניינים

חלק א: מראש צורים – ילדות ובית אבא 9

חלק ב: אך טוב וחסד ירדפוני – חסד ועזרה לזולת 39

חלק ג: ללמוד וללמד – הקמת התלמוד תורה 55

חלק ד: חנוך לנער – דרכו בחינוך 83

חלק ה: לולי תורתך שעשועי – לימוד תורה 131

חלק ו: למען שמו באהבה – מסעותיו בחו"ל 145

חלק ז: אציל המידות – מידות ועדינות הנפש 173

חלק ח: שובו אלי – קירוב רחוקים 191

חלק ט: נטיעות שנטעו ממך – סניפים 203

חלק י: לא תסור – במחיצת גדולי ישראל 221

חלק יא: אתרא קדישא – מסירות לקברי צדיקים 239

חלק יב: שעת ניסיון – חוליו וסוף ימיו 251

דברים אחדים

מה נכבד יום היגלות תולדותיהן של צדיקים - מעשים טובים (ב"ר, פ"ל ס"ו), תולדות חייו, פעליו והנהגתו בקודש של מור אבינו הגאון רבי מנחם בצרי זצ"ל, מקים עולה של תורה.

אנו חשים כי צורך הדור כולו, להכיר שביבים ממעלתו הנשגבה ולדעת איך קם ועלה לו חינוך ילדי עדות המזרח בתפארתו.
אמנם, בספר זה לא נגענו אף בקצה קצהו של כבוד הרב ומעלתו, כי אין קולמוס שיכול לתאר את פרטי מעשיו ומצודתו הפרוסה על פני תבל, ויש צורך בכמה ספרים כדי לתאר ולו שבוע אחד מחייו ומעשיו. על אחת כמה וכמה אי אפשר לתאר את עבודתו בקודש לאורך שנים וזמנים.

בפתחו של ספר זה, המתאר בעיקר את פועלו של הרב למען כלל ילדי ישראל, חשוב להדגיש כי בשבילנו, ילדיו, הוא היה ראשית לכול 'אבא' - ראש משפחה ואב אוהב ומסור מאוד מאוד.
את מהותו כאבא רחום חש כל מי שהתקרב אליו ולו לרגע קט, באשר הוא היה גם אבא של כולם; תלמידים, הורים, מורים, בוגרים, תורמים ועוד, ואת כל כוחותיו נתן לכלל ישראל.

הרב היה מלך ביופיו ואיש אשכולות. דמותו המאירה הייתה חטובה מעולם האצילות, מקושטת באבני חן של ענווה טהורה, אהבת אמת ומידות טובות ונדירות, ונוסף על אלו היה גאון בהטבה של צדקה וחסד, ידו פתוחה ונפשו קשובה לכל אנחה.

גידולו היה בבית מלכים, מהמשפחות המיוחסות בישראל: משפחת הבן איש חי, משפחת הרב יאודה פתייא ומשפחות גדולי תורה נוספים, שאהבת תורה ואצילות יהודית היו טבועים בדמם. מעיר התהילה בגדד עלו אבות המשפחה לעיר הקודש ירושלים, ושם נולד רבי מנחם על ברכי גאוני ישראל וקדושיו.

כבר בהיותו נער צעיר תרו עיניו אחר טוב וחסד, והוא יזם גמ"ח 'חסד ורחמים' לנצרכים מבני הישיבות.
בהיותו אברך צעיר לימים קיבל עליו את התפקיד הנכבד, להרים את קרנה של יהדות ספרד המעטירה, ובעשר אצבעותיו השכיל לבנות את מוסדות 'סוכת דוד', בימים שבהם לא היה ולו 'תלמוד תורה' ספרדי אחד!

את חביבותן של המשניות נשא עימו לכל מפעליו, ומדי שנה בשנה היה סוחף עימו את תלמידיו במבצעים ייחודיים, כדי שיוסיפו עוד משנה ועוד לימוד לקרן הקיימת הזו. כמה מפעים היה לראות את הילדים הרכים של 'תלמוד תורה סוכת דוד', ממללים פרקים ומסכתות שלמות! יחידי סגולה אף הצליחו, בזכות עידודו האוהב, לקנות להם לנכס את כל ש"ס המשניות בעל פה!
מדי שנה בשנה היה שש ושמח עם עוד מחזור של ילדים שסיים את ה'תלמוד תורה' ועלה לישיבה הקדושה – כשהוא עצמו נשאר לנטור את הכרם ולפקח על גידולם של הקטנים – תינוקות של בית רבן. הבוגרים אף הם לא נעקרו מליבו, והוא המשיך לשמור עימם על קשר רציף, מקיים כינוסים ושבתות בוגרים, מסייע להם בעת נישואיהם, וגם לאחר מכן – מעניק להם מטובו לקראת החגים, כדי להקל מעליהם את הוצאות המועד.

מסעותיו לארצות הגולה היו לימוד בפני עצמו. בכל מקום שהגיע נתן ליבו ומוחו לראות מה אפשר לתקן ואיך אפשר להועיל לבני הקהילה, ברוחניות ובחינוך הילדים. בזכותו נבנו מקוואות, נערכו חופות ונשלחו נערים לקבל חינוך ישיבתי טהור. כמו כן פעל לשיפוץ קברי צדיקים ולהפצת ספרי קודש בצורה מהודרת ונאה.

בין דפי הספר תוכלו למצוא פנינים ומרגליות של עובדות חיים ממשנתו הטהורה, הנהגות מופלאות ומעשים מעוררי השתאות, שאפשר ללמוד מהם לקחים חשובים.
הלוואי שיעניקו הדפים הבאים כוחות לקוראיהם, שיהיו לציוני דרך בעבודתו של כל אחד ואחד ובסלילת דרכו הפרטית, ויהיו המחשבות הטובות שיופקו מהם לעילוי נשמתו הטהורה.

ובזאת השעה נישא עינינו אל ההרים, ונוחילה לאלוקינו שיזכנו להמשיך בדרך הקודש ולהוסיף לחנך את צעירי הצאן בת"ת 'סוכת דוד', מיסודו של הרב מנחם זצ"ל, שכוננו, שהעתיר בעדו, ובו זורח אורו ונמצאת רוחו הכבירה.
יהי רצון שנזכה לראות בתפארתו, נטיעות הדומות לשורשים, ויצאו ממנו בני תורה מסולאים בפז.

בתפילת "הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד".

משפחת בצרי

חלק א

מראש צורים

ילדות ובית אבא

חלק
א

מראש צורים
ילדות ובית אבא

"'הנה זה עומד אחר כתלנו' - זה כותל מערבי של בית המקדש שאינו חרב לעולם. למה, שהשכינה במערב. 'משגיח מן החלונות' - בזכות אבות, 'מציץ מן החרכים' - בזכות אמהות, וכשם שיש הפרש בין חלון לחרך כך יש הפרש בין זכות אבות לזכות אמהות..." (מדרש רבה במדבר פרשה יא)

צדיק גוזר

כ"ז באב תש"ז.

"מהן כל האבנים הלבנות הללו שמסביב?" תמה מנחם הקטן, שעה שפסעה עימו אימו, מובילה אותו בעגלה במקום מוזר ובלתי מוכר.

"אלו מצבות, ילדי", הסבירה האם לבנה מנחם בן השלוש, "אנשים שכבר אינם איתנו, אנשים שקרובים יותר למלך מלכי המלכים, טמונים כאן... אנחנו הולכים לקברו של סבא גדול, שהיום הוא יום פטירתו, לקברו של רבי יאודה פתייא זצ"ל..."

קולה נחנק.

הדמעות שהציפו את עיניה טשטשו את המצבות לכתם אפרורי ענק.

הילד הרך הוסיף להביט סביב, מאזין לדממה העמוקה, סופג אל קרבו את הוד הקדומים האופף את הר הזיתים, בעוד אימו ממשיכה להוביל את העגלה, ושפתיה ממלמלות תפילה.

"הנה, הגענו", אמרה והניחה אותו לצד הקבר. מול מקום מנוחתו האחרון של הרב פתייא הצדיק, שאותו זכתה להכיר היטב, נפתח מעיין דמעותיה. החשש, המועקה והדאגה לגורלו של הילד חברו לסלע שהונח על ליבה.

רק תפילה, ידעה, תוכל לרפא את בנה הקטון ויפה התואר, שלפתע פתאום הפסיק ללכת ברגליו.

במקום המיוחד הזה, בהר שהושקה במשך אלפי שנים בדמעות יהודים, בחרה לשפוך תחינתה. כאן, ליד קברו של המקובל ענק הרוח, קיוותה כי יתקבלו תפילותיה.

"התפלל גם אתה", פנתה האם לבנה, "בקש, בני היקר, מהצדיק, שיתחנן גם הוא לפני האלוקים, שישלח לך, מנחם בן ויקטוריה, רפואה שלמה".

מילה במילה חזר מנחם הקטן אחר מילותיה של אימו, יודע ומאמין כי כעת ממהר הסב אל כיסא הכבוד, לשפוך עימם תחינה לאלוקים, שישלח לו רפואה שלמה.

אמא הוסיפה לבכות ולהתחנן, כפי שרק אם יהודייה יודעת. זהו המפתח! זוהי הדרך הנכונה לקבל! להסיר את עין הרע שאולי דבקה בילד הרך. ידיעה זו הייתה חקוקה בעצמותיה, והיא התעקשה וקראה במר ליבה: "לא אזוז מכאן, סבא, עד שהילד ישוב להלך ברגליו!"

בלב נשבר המשיכה לקרוא את פרקי התהילים, שופכת יגונה עם הפסוקים הקדושים, והנה הבחינו בה שני אנשים, שהדרת פניהם העידה כי תלמידי חכמים מופלגים הם. אלו היו המקובלים רבי יהושע שראבני ורבי נתן סאלם, שעלו אף הם באותו היום אל הר הזיתים, לקברו של רבי יאודה פתייא.

"למה זה תבכי? ומדוע ילד גדול כל כך יושב בעגלה?" תמה הרב שראבני.

"פתאום, בלי סיבה ידועה, הפסיק הילד ללכת", ענתה אמא ויקטוריה הבוכייה, נושאת אל החכמים עיניים מלאות תקווה.

לשמע דבריה פנה הרב אל מנחם הקטן, שהביט בהם בסקרנות, וציווה עליו: "קום מהעגלה!"

לתדהמת אימו קם הילד ממקומו ונעמד על רגליו.

"התחל ללכת!" הוסיף הרב לצוות, ומנחם הקטן החל פוסע סביב המצבה בצעד מהוסס, שהלך ונעשה בטוח יותר.

האם המשתאה שפשפה עיניה למראה הנס המתרחש מולה. התפילות בקעו רקיעים ופעלו נפלאות! הילד שב להלך ככל בני גילו!

בלב עולה על גדותיו, מלא גיל והודיה, שבו האם ובנה הביתה, לאחר שהעתירו מזמורי תודה והלל.

את פסיעותיו הראשונות מהבית פסע הילד הרך אל ה'תלמוד תורה', כשאימו שבה ומזכירה לו את הנס ומפצירה בו: "למד היטב! שירוו ממך רוב נחת בשמיים!"

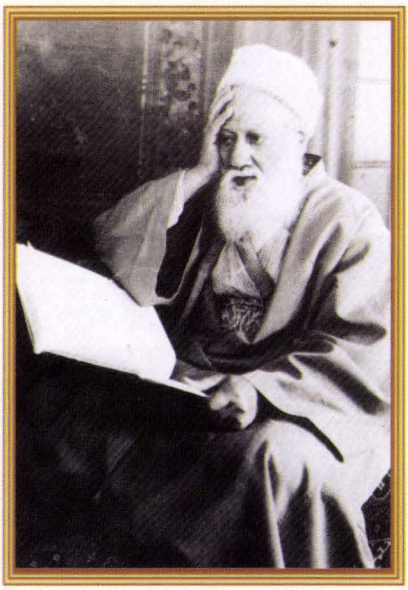
•••

המקובל רבי יאודה משה ישועה פתייא, שהיה סב אימו של הרב מנחם בצרי, חי בבבל, ושם למד אצל רבי יוסף חיים מבגדד, ה'בן איש חי'. בשנת תרס"ה (5091) עלה רבי יהודה לארץ ישראל והתיישב

בירושלים, אך שב לבבל כדי להדפיס את ספריו. לאחר ששב לארץ שנית, בשנת תרצ"ד, לא עזב אותה עוד.

עד מהרה נודע בצדקתו כבעל מופת וכאחד מגדולי המקובלים שבדור. נכדתו, הרבנית ויקטוריה, אימו של רבי מנחם, זכרה היטב כיצד ערך רבי יאודה תיקונים לדיבוקים שנכנסו באנשים ואף פתר חלומות.

הרב פתייא כתב ספרים רבים. בהם הספר המפורסם 'בית לחם יהודה', הספר 'מנחת יהודה', שבו פירוש על התנ"ך על פי הקבלה (כללי הדרכה בהבנת חלומות ואמיתותם כתובים בו בפרשת מקץ), וכן הספר 'הרוחות המספרות', שבו תיאור שיחות שערך רבי יאודה עם דיבוקים שגירש ותיקן את נשמתם.

הצדיק רבי יאודה משה ישועה פתייא

ביום השני לעלייתו ארצה של רבי יאודה (בתרס"ה), הגיע לבקרו הרה"ג רבי אברהם עדס.

רבי יאודה קיבלו בכבוד ושאלו בהתרגשות: "מדוע טרח כבודו לבוא לבקרני?"

השיב הרב עדס: "באתי בעניין חשוב ביותר. האם כבודו כתב פירוש על האידרא רבא והאידרא זוטא ועדיין לא הדפיס אותו?"

"כן", השיב הרב פתייא, "כתבתי פירוש זה לפני כחמש-עשרה שנה, אך מנין ידוע למעלת כבודו על פירושי זה? הרי לא סיפרתי עליו לשום אדם מעולם, ורק אבי מורי יודע על כך..."

השיב לו הרב אברהם עדס כי התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי נגלה אליו בחלום ואמר לו: "בימים הקרובים יעלה לירושלים ארי מבבל, רב גדול ששמו יאודה פתייא, שכתב פירוש על האידרא רבא והאידרא זוטא שחיברתי, וזה כמה שנים נמצא באמתחתו ולא הדפיסו. אבקשך להשפיע עליו שיוציאו לאור ולעזור לו בזה..."

"באתי אפוא אל כבודו לוודא את אמיתות החלום ולהשפיע על כבודו להדפיס את הפירוש", הוסיף הרב עדס.

השיב לו רבי יאודה: "כשכתבתי את הפירוש הייתי צעיר לימים, ולא רציתי להוציאו לאור, אך כעת ברור לי כי מהשמיים מסכימים לפירושי, ובעזרת השם אדפיס אותו בקרוב".
ואמנם לא חלף זמן רב והספר יצא לאור.

סיפר הראשון לציון הגאון הרב מרדכי אליהו:
"באחד הלילות, כאשר עבר האדמו"ר מגור ה'בית ישראל' ליד בית הכנסת 'עזרא הסופר', שמע קול בכי. נכנס האדמו"ר לבית הכנסת וראה את רבי יאודה פתייא יושב על הרצפה, קורא 'תיקון חצות' בבכי על צער ישראל והשכינה, ודמעותיו מתגלגלות מעיניו לשתי קערות קטנות שהציבו התלמידים תחתיו, וממלאות אותן.
"משמע האדמו"ר כי זהו מנהגו של הרב בכל לילה, וכאבו על צער השכינה עמוק ואמיתי כל כך, אמר: 'אילו היו עוד כמה צדיקים כאלה באירופה – לא הייתה מתרחשת שואה'..."

התפילה שעצרה את הגרמנים בפתחה של ארץ הקודש

ימי אביב וקיץ תש"ב ידועים בשם 'מאתיים ימי חרדה'. מלחמת העולם השנייה השתוללה באירופה. היטלר ימ"ש שלח קהילות שלמות אל הכבשנים, ויהודים תמימים וטהורים עלו על המוקד, במוסרם את נפשם על קידוש השם.
ידיעות מבהילות הגיעו מן החזית על התקדמות מהירה של הגרמנים בראשות רומל, מצביאו של היטלר, לכוון ארץ ישראל. בארץ התכוננו לגרוע מכול. מנהיגי ציבור דיברו על נסיגה עם הבריטים, אחרים הציעו להתבצר על הר הכרמל ולהילחם משם עד כלות, כפי שהתבצרו היהודים במצדה. לעומת זאת נקטו שומרי התורה והמצוות את דרך המסורה, ונאספו בבתי הכנסיות להפיל תחינה לביטול הגזרה.

ידיעה קצרה שפורסמה בימים ההם בעיתונים סיפרה כי הצדיק רבי יאודה פתייא שכר מהצבא הבריטי מטוס וחג בו בשמי הארץ. רק מעטים ידעו כי למטוס הובאו תרנגולים, ובזמן הטיסה אמר הרב תפילות וייחד ייחודים, ואף שחט את התרנגולים, כמנהג כפרות, מעל ראשי יושבי הארץ. לאחר מכן נסע הרב פתייא עם מקורביו לקבר רחל, וגם שם ערך תפילות בבכי ובתחנונים.
מספרים כי במעמד ההוא מילא הרב פתייא חצי ספל בדמעות, בכה והעתיר, עד אשר התגלתה אליו רחל אימנו, כשהיא פורשת את ידיה, ואמרה לו: "די לבכות! תפילותיך התקבלו בשמיים!"

בצפון אפריקה המשיך הצבא הגרמני להילחם ולהתקרב לגבולות הארץ. והנה, באלול תש"ב, נערך קרב גדול באל עלמיין, הרחוקה רק כמאה קילומטרים מאלכסנדריה! בחסדי שמיים הובסו הגרמנים הבלתי מנוצחים והחלו נסוגים. האיום הוסר מעל ארץ ישראל והתפשטותו של היטלר נבלמה.

הרב פתייא נפטר בכ"ז באב תש"ב וציונו בהר הזיתים. זכותו תגן עלינו.

•••

בית אבא

בבית פשוט בגשמיות אך עשיר באמונה וביראת שמיים גדלו ילדי משפחת בצרי, ובהם הילד מנחם, הבן הרביעי. האב, ר' יוסף בצרי, היה בנה של הרבנית מסעודה לבית סומך.

לרבנית מסעודה היה ייחוס אבות מפואר; היא ואחותה שמחה (אימם של הרה"ג יהודה צדקה, ראש ישיבת 'פורת יוסף', והרבנית מזל טוב, אימו של הרה"ג הרב מרדכי אליהו) היו בנותיה של פרחה, אחותו של רבי יוסף חיים, מרן ה'בן איש חי'.

ה'בן איש חי', שכונה 'ריש גלותא דבבל', היה מנהיג, פוסק וגם דרשן עצום. בכל יום, במשך כחמישים שנה, נהג למסור שני שיעורים; האחד לאחר תפילת ותיקין, והשני לאחר תפילת מנחה. בכל שבתות השנה נאספו אלפי אנשים לשמוע את דרשותיו, אולם ב'שבת שובה', 'שבת זכור', 'שבת הגדול' ו'שבת כלה' דרש ה'בן איש חי' בפני רבבות בבית הכנסת הגדול של העיר, 'צאלת אל כבירי'.

דרשותיו השפיעו עמוקות על המאזינים, עד שאמרו כי בזמנו לא היה במדינה אף יהודי מחלל שבת אחד!

רבי יוסף חיים כתב ספרים רבים בהלכה ובדרוש. המפורסם בהם הוא ספר ההלכות 'בן איש חי'. מעניינת העובדה שההלכות שבספר זה מבוססות על הקבלה.

מלבד ספרים חיבר רבי יוסף חיים פיוטים, בהם הפיוט הידוע 'ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי'.

רבי יוסף חיים נלב"ע בגיל שבעים וחמש שנים, בי"ג באלול תרס"ט. זכותו תגן עלינו.

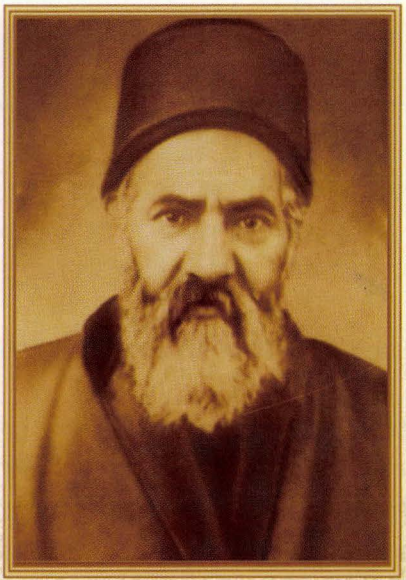
מגיל צעיר מאוד נהגה אחייניתו של ה'בן איש חי', הרבנית מסעודה (לימים סבתו של הרב מנחם בצרי), להתפלל בציבור שלוש תפילות בכל יום, ונזהרה מאוד בעניית אמן בהתלהבות - כמוצאת שלל רב. אף ששהתה שעות רבות בבית הכנסת, מעולם לא דיברה בו שיחת חולין. גם ברכות הנהנין הקפידה לומר בנחת ובכוונה עצומה, ותדיר הביאה לבית הכנסת פירות חדשים כדי לזַכות את הציבור בברכת 'שהחיינו'.

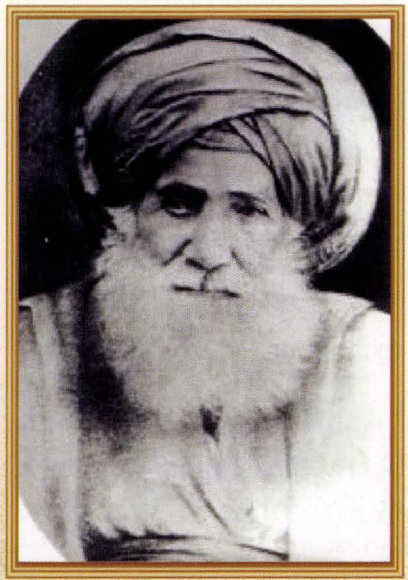
תמונת רבנו יוסף חיים מבגדד, ה'בן איש חי' זצ"ל

בהיותה נערה צעירה נהגה ללכת מדי שבת עם אחותה לבית הכנסת 'צלאת זעירי' – בית הכנסת הקטן, כדי לשמוע את שיעוריו של הדוד הצדיק רבי יוסף חיים. הנערות האזינו לדרשה כשהן קשובות לכל מילה וחוקקות בליבן כל פסק הלכה שיצא מפי קודשו.

היא נהגה להאזין גם לדרשותיהם של שאר גדולי בבל, והייתה בולעת בשקיקה כל מילה מדבריהם. כמו כן הייתה הוגה בתרגום ה'שארח' (תרגום כתבי הקודש בערבית-יהודית) ומשננת פרקי אבות בעל פה. ההלכות והפסקים ששמעה מפי דודה נחרתו בליבה של מסעודה, והיא זכרה אותם היטב. שנים לאחר מכן, כאשר השתתפה בדרשותיו של רבי יעקב חיים סופר, בעל 'כף החיים', ושמעה מפיו דבר הלכה שנגד לדעתה את שיטתו של דודה, הייתה ממתינה לו על

רבי יעקב חיים סופר זצ"ל בעל 'כף החיים'

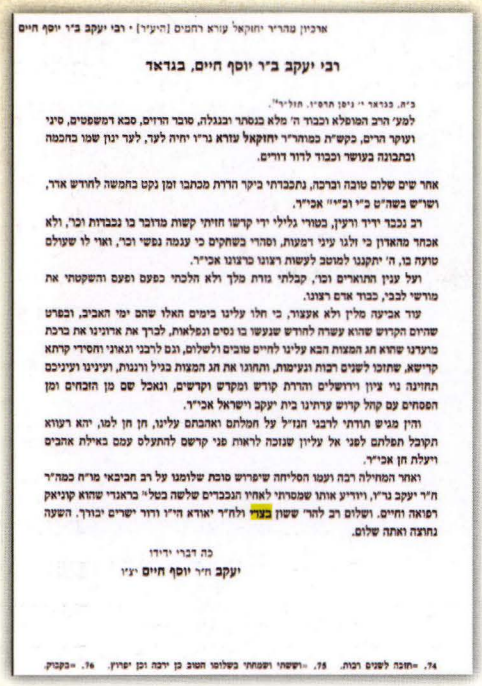

רבי עבדאללה סומך (ה'תקע"ג, 1813 - י"ח באלול ה'תרמ"ט)

מדרגות בית הכנסת ומעירה: "מדוע אתה פוסק שלא כרבי יוסף חיים?"

•••

בצוהרי היום היו האחיות מסעודה ושמחה מטות אוזן לנעשה בחוץ. הן ידעו כי רבי עבדאללה סומך, רבו של ה'בן איש חי' ומחבר הספר 'זבחי צדק', נוהג לנטות מדרכו אל חצר קרוביו, בבקשו לפוש מעט מן החום הכבד ולנוח מעט בצל, והן ביקשו להן את הזכות להגיש לו מים. כאשר הגיעו לאוזניהן קולות פסיעות חמורו של רבי עבדאללה על מרצפות האבן שבחוץ, היו יוצאות ומגישות לרב מים קרירים, כדי שירווה בהם את צימאונו. בחכמתן, נהגו להגיש את המים בכלי גדול מאוד, כדי שייוותרו בו מים - שיריים שיותיר הצדיק, והן תוכלנה ללגום מהם. בהגיעה לפרקה נישאה שמחה לרבי שאול צדקה, והייתה אימם של הרב יהודה צדקה, מזל - אימו של הרב מרדכי אליהו, וצלחה - אשתו של רבי משה סופר, בנו של בעל 'כף החיים'. היא נפטרה לבית עולמה ביום כ' באדר ב' תשי"ט. בהגיע מסעודה לפרקה נישאה לר' ששון בצרי, סוחר ירא שמיים ונכבד.

ארכיון מהר"ר יחזקאל עזרא רחמים [היעיר] · רבי יעקב ב"ר יוסף חיים

רבי יעקב ב"ר יוסף חיים, בגדאד

ב"ה. בגדאד יי. ניסן תרס"ו. תזל"ר.

למע' הרב המופלא וכבוד ה' ללא כמסהר"ר יחזקאל עזרא נר"ו יחיה לעד, לער' ינון שמו בחכמה ובתבונה בעושר וכבוד לדור דורים.

אחר שים שלום טובה וברכה, נתכבדתי ביקר הדרת מכתבו זמן נקט כחמשה לחודש אדר, ושרים בשה"ט ב"ה וב"ה אכי"ר.

רב נכבד ידיד ורעין, בשורי גליל ידי קרשו חזיתי קשות מדובר בו נכבדות וכו', ולא אכחד מהאדון כי זלגו עיני דמעות, ושהרי בשחקים כי עננה נפשי וכו', ואוי לו שעולם טורפה מז, ה' יתקנו למטוב לעשות רצונו ברצונו אכי"ר.

ועל ענין התוארים וכו', קבלתי מזרת מלך ולא הלכתי כפיום ופעם והשקטתי את מורשי לבבי, כבוד אדם רצונו.

עוד אביעה מלין ולא אעצור, כי חלו עלינו בימים האלו שהם ימי האבים, ובפרט שהיום הקרוש שהוא עשרה לחודש שנעשו בו נסים ונפלאות, לברך את אדונינו את ברכת מרעינו שהוא תג המצות הבא עלינו לחיים טובים ולשלום, גם להבני וגאוני וחסידי קרתא קדישא, שתזכו לשנים רבות ונעימות, ותחזו את תג המצות בגיל ורננות, ועינינו ועיניכם תחזינה ני ציון וירושלים והרת קודש ומקדש וקרשים, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים עם קול קרוש קרוא"נו בית יעקב וישראל אכי"ר.

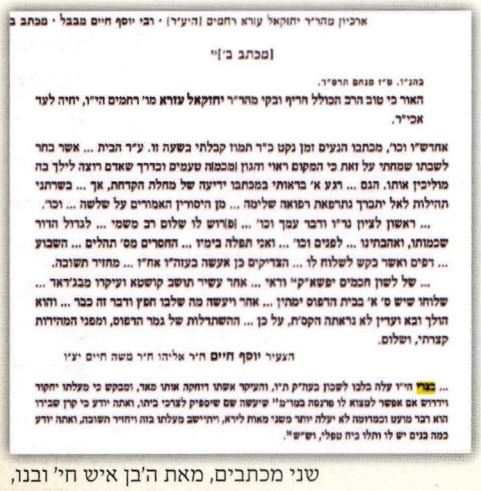
והיו מגיש תודתי לרבני הגי"ל על המלתם ואהבתם עלינו, חן חן למו, יהא רעוא דקובל תפלתם לפני אל עליון שנזכה לראות פני קרשם להתעלם עמם באילת אהבים ויעלת חן אכי"ר.

ואחר המחילה רבה ועמו הסליחה שיפרוש סוכת שלומנו על רב חביבאי מר"ח כמה"ר ח"י יעקב נר"ו, ויודיע אותו שמסרתי לאחיו הנכבדים שלשה בטל"י בראנדי שהוא קוניאק רפואה וחיים. ושלום רב להר' ששון **בצרי** ולח"י יאודא חי"ו ורוד ישרים יבורך. השעה נחרצה ואתה שלום.

כה דברי ידידו

יעקב חי' **יוסף חיים** יע"ו

74. =חזקה לשנים רבות. 75. =ושמחי ושמחתי בשלומו חשוב בן ירחה וכן ישחיק. 76. =בקבוק.

ארכיון מהר"ר יחזקאל עזרא רחמים [היעיר] · רבי יוסף חיים מבבל · מכתב ב

[מכתב ב']

בהגי"ה. פ"ז פנחס תרס"ו.

האור כי טוב הרב הכולל חריף ובקי מהר"ר יחזקאל עזרא מר' רחמים הי"ו, יחיה לער אכי"ר.

אחרש"ו וכו', מכתבו הנעים זמן נקט כ"ד תמוז קבלתי בשעה ז. ע"ר הבית ... אשר בחר לשבתו שמחתי על זאת כי המקום ראוי והגון ומכמה טעמים ובדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו. הגם ... רגע א' בראותי במכתבו ידיעה של מחלה הקדחת, אך ... בשרתני תהילות לאל יתברך נתרפאת רפואה שלימה ... מן היסהרין האמורים על שלשה ... וכו'.

... ראשון לציון נר"ו ודבר עמך וכו' ... ופרוש לו שלום רב משפי ... לגדול הדור שכמותו, ואהבתינו ... לפנים וכו' ... ואני תפלה בימיו ... החסרים מס' תהלים ... השבוע ... דפים ואשר בקש לשלוח לו ... הנדיקים כן אעשה בעזה"י אח"ז ... מחזיר תשובה.

... של לשון חכמים יפשא"ק" וראי ... אחר עשיר תושב קושטא ועיקרו מבג'דאד ... שלוחו שיש ס' א' בבית הרפוס ימתין ... אחר ירעשה מה שלבו חפץ ודבר זה כבר ... והוא הולך ובא יעדין לא נראתה הקס"ת, על כן ... ההשתדלות של גמר הרפוס, ומפני המהירות קצרתי, ושלום.

העיר **יוסף חיים** הי"ר אליהו חי' משה חיים יע"ו

... **בצרי** הי"ו עלה בלבו לשכון בעה"ק ת"ו, והעיקר אשתו ויוקה אותו מאד, ומבקש כי מעלתו יחקור וידרוש אם אפשר לכוצא לו פרנסה בטורס"י שיעשה שם שיפעיק לצרכי ביתו, ואתה יודע כי קרן שבידו הוא רבה מרעט וכפרוטה לא יעלה יותר משני מאות לירא, ויהי'שכ מעלתו בזה ויחויר השובה, ואתה יודע כמה בנים יש לו ותלו ביה שפלי, וש"ש".

שני מכתבים, מאת ה'בן איש חי' ובנו, שבהם מוזכרים אבות משפחת בצרי

שורשיה העבותים של משפחת בצרי נעוצים למעלה בקודש ומגיעים לרב האי גאון, גדול הדור בתקופת הגאונים, מצאצאיו של רבי יהושע כהן גדול. נוסף על כך מיוחסת משפחת בצרי למשפחתו של החיד"א. לאורך כל הדורות היו בני המשפחה שומרי תורה ומצוות ואף הקפידו להשתדך רק עם משפחות כמותן.

הרב ששון בצרי, סבו של הרב מנחם

את השם 'בצרי' קיבלה המשפחה בדרך מעניינת; רבי עזרא גבאי, סבו של ר' ששון ואחיו של הגאון רבי אליהו יהושע עובדיה יצחק, אב"ד ור"מ בבבל ומחבר הספר 'שיחת דקלים', התגורר עם רעייתו בעיר בגדד, והשניים קיוו לגדל משפחה ברוכה.

למרבה הצער, בתוך שנים ספורות שכלו בני הזוג כמה ילדים. הצער על בניו שנלקחו בטרם עת שבר את ליבו של רבי עזרא, והוא הרבה להתפלל שיזכה לזרע של קיימא.

בליל שבת אחד, בעודו ישן, ראה מולו בחלום את המילים 'בְּצַל רועי יחסה'. המילים נקבו את ליבו וירדו לתהומות נפשו, וכאשר התעורר קיבל עליו שתי קבלות: האחת לשנות את שם משפחתו לבצר"י – ראשי תיבות של המילים שראה בחלומו, והשנייה – קבלה שבצניעותו לא גילה לאיש מעולם.

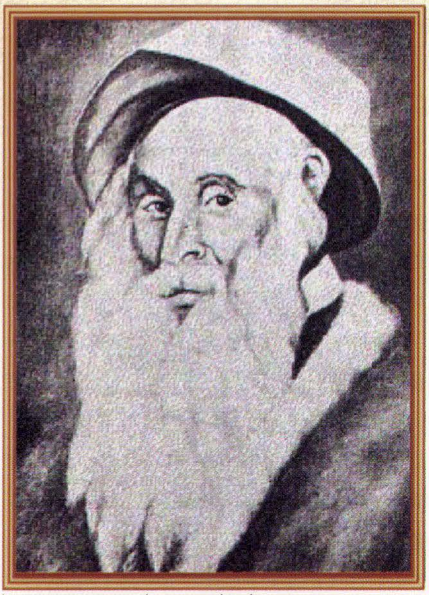
בחסדי שמיים, לתקופת הימים נולד לו בן, והוא קרא את שמו 'בצלאל' - בצל א-ל, להזכיר לעצמו את מילות הביטחון שראה בחלום.

בספר זיכרונותיו נותרו בעניין שורות ספורות שציין לעצמו:

"בסימן טוב כי ילד יולד לנו, בן ניתן לנו, ותהי המשרה על שכמו וקראתי שמו בישראל בצלאל, וזהו היום ט"ו בשבט שנת תקפ"ב, יום רביעי בשבת בין השמשות. יהי רצון שנזכה לתורתו ולחופתו בקרוב ב'ני צ'דיק ל'ה' א'תה ל'עד ר"ת בצלאל, כי"ר. ויקרא שמו בחלום על שם בצר"י, כפי החלום ליל שבת שבעה עשר בתשרי בסוכות שנת קפ"ב, ראיתי חלום ונעשה לטוב".[1]

כפי שייחל, זכה רבי עזרא למלוא חופניים נחת מבנו בצלאל. לאחר שהשיאו אף זכה לראות ממנו נכד, ששמו ששון. רבי ששון זה הוא שנשא לאישה

1 מכאן מובן אפוא שלשם המשפחה אין קשר, כפי שיש החושבים בטעות, לעיר בצרה שבעיראק.

רבי שאול אלישר בעל 'ישא ברכה' זצ"ל

את מרת מסעודה בת רבי יהודה סומך ורעייתו פרחה - בתו של רבי אליהו חיים ואחות מרן ה'בן איש חי'.
יש לציין כי משפחת סומך הייתה מהמשפחות המיוחסות בבבל, ואף התייחסה לרבנו נסים גאון, ראש ישיבת חכמי בבל.

שנים מספר חיו ר' ששון ומסעודה רעייתו בבגדד, ושם גידלו את ילדיהם. ר' ששון היה מרבה לשהות בטורקיה לצורך עסקיו המסועפים, ומשם היה שולח לרעייתו סכומי כסף גדולים כדי שתוכל להתפרנס עם ילדיה בכבוד. ואולם מסעודה העדיפה להשקיע את הכסף במקום אחר... את רובו היא העבירה לרבי יעקב חיים סופר, בעל 'כף החיים', לצורך הדפסת ספריו על הלכות כתיבת סת"ם, ואילו היא וילדיה חיו בצמצום גדול, מתוך עוני ודחק.
באחד הימים של שנת תרס"ט (1909) גילו ר' ששון ורעייתו כי השכנים הערבים זוממים להרע להם. מחשש לחייהם החליט ר' ששון כי הגיעה העת לעבור לגור באיסטנבול שבטורקיה.
המשפחה הצעירה צררה את חפציה ויצאה לדרך הארוכה, חונה בתחנת ביניים בארץ ישראל ומתבשמת מאווירתה המרוממת. והנה, משדרכו כפות רגליה של הרבנית מסעודה על אדמת הקודש, דבקה בה הרבנית בכל ליבה, ולא ההינה לשמוע על עזיבתה!
בצר לו פנה בעלה ר' ששון לגאון רבי שאול אלישר בעל 'ישא ברכה', וביקש ממנו שידבר על לב רעייתו וישכנע אותה לנסוע לטורקיה, משום שפרנסת המשפחה תלויה בכך.
נענה הרב אלישר והזמין אליו את הרבנית מסעודה. הוא דיבר על ליבה שתמשיך עם בעלה לחוץ לארץ, אך דבריו לא עשו פרי, והאישה עמדה בסירובה לעזוב את הארץ הקדושה.
באותם ימים ממש הגיע לביקור בארץ ישראל דודה, רבנו יוסף חיים, ובני הזוג פנו אליו שיסייע לפתור את בעייתם.
משמע ה'בן איש חי' את דברי שני הצדדים פסק כי על מסעודה להמשיך בעקבות בעלה, אולם הגה רעיון ייחודי: "בקשי מבעלך ספר תורה", אמר

חקי   דרוש י"ב נ' להכבשת תפלין   חיים

דרוש א' י"ג לקניית ס"ת

ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וכו'

צילום מהספר 'חקי חיים' - לרבי חיים סופר, ובו מוזכרת הסבתא מסעודה

לאישה הצדקנית, "וכך תלווה אותך הקדושה לכל מקום שתפני!" הרעיון התקבל על לב השניים, ור' ששון פנה מיד לגאון רבי יעקב חיים סופר, בעל 'כף החיים', להזמין אצלו ספר תורה בעבור אשתו הצדקת.

ספר התורה, שהחל להיכתב בימים ההם, הגיע לידיה רק שנים לאחר מכן, כששבה לארץ, אבל עצם כתיבתו הרגיעה את נפשה, והמשפחה יצאה סוף סוף לטורקיה.[2]

עקבות לקניית ספר התורה הזה נמצאים בספר 'חוקי חיים' שכתב רבנו יעקב חיים זצ"ל (דרוש יג):

"דרוש שדרשתי בערב ר"ח טבת ש' התרס"ט לכבוד ס"ת שקנתה מסעודה אשת ששון מב"ת".

יש לציין שבעל 'כף החיים' היה מגדולי האחרונים שפסקו בהלכות כתיבת סת"ם, אולם הוא עצמו כתב רק שני ספרי תורה. אחד מהם הוא זה שנרכש בעבור סבתא מסעודה הצדקת.

גם בהיותה בטורקיה לא זנחה מסעודה את המחשבה על ארץ הקודש. בכל הזדמנות הייתה משגרת כספים שניתנו לה או שחסכה ממזונה ומלבושה - תרומה לחכמי ירושלים.

והנה, בשנת תר"ע קרבו ימיה ללדת את בנה הקטן יוסף.

משראתה כי אחיו הגדולים נשאבים לעולם המסחר הפועם בטורקיה, היה חלומה הגדול לגדל את הילד הזה לתורה. לשם כך החליטה לצאת למסע לארץ ישראל. "אם ייוולד הילד בירושלים הקדושה ודאי ישפיע עליו הדבר לטובה!" אמרה לעצמה. בעלה הסכים עימה, וכך יצאה הרבנית מסעודה לדרך הלא קלה.

בב' בשבט תר"ע (1910) נולד התינוק הרך בעיר הקודש ירושלים, ושמו בישראל נקרא: יוסף חיים נעים יהודה. יוסף חיים - על שם ה'בן איש חי', שנפטר חודשים ספורים קודם לכן, ונעים יהודה - השם שאביו ביקש לקרוא לו.

2 בספר תורה זה, שזכתה להוריש לנכדה הרב מנחם, כרוך סיפור מיוחד במינו, והוא יסופר בהמשך.

לאחר שהתאוששו מעט שבו האם והתינוק הרך לטורקיה, מתקבלים בשמחה בחיק המשפחה, שציפתה להם בכיליון עיניים.
ואולם לא לאורך זמן נמשכה שמחתם.
זמן מה לאחר שהתאחדה המשפחה מחדש נפטר ר' ששון בפתאומיות, בגיל צעיר, מותיר את רעייתו מסעודה אלמנה.
מוקפת בילדיה שבגרו וביוסף – הילד הרך, ישבה מסעודה 'שבעה', מתאבלת מרה על בעל נעוריה. עם תום ימי האבל גמלה בליבה החלטה לעזוב את טורקיה עם בנה יוסף ולעבור לגור בארץ ישראל. שם, קיוותה, תזכה לקבל פני משיח.
הימים היו ימי מלחמת העולם הראשונה. המצב בארץ היה קשה מאוד. רעב, מחלות ואף מכת ארבה הכו בתושביה הדוויים, אולם כל זה לא הרתיע את הרבנית מסעודה, שביקשה לחיות בארץ הקודש, ודווקא שם לגדל ולחנך את בנה הצעיר. כך נותרו בניה הגדולים, שכבר עמדו ברשות עצמם, בטורקיה, והיא שבה ויצאה לדרך, עם בנה הקט.

לאחר ששכרה בעבורם דירה קטנה בירושלים החל יוסף הקטן ללמוד ב'תלמוד תורה' 'בני ציון', שהקים ר' משה פרוש ונוהל על יסודות החינוך הישן.
מדי שבת הייתה האם המסורה לוקחת את בנה אל בית הכנסת 'בית אהרן', ושם הייתה משגיחה על תפילתו מעזרת הנשים.
באחד הימים הגיעו אחיו הגדולים לביקור בירושלים. הם, אנשי העולם הגדול, גילו כי אחיהם הקטון מתחנך במקום מיושן לטעמם. הדבר חרה להם, והם החליטו לקום ולעשות מעשה.
באחד הבקרים, כאשר שהתה האם בבית הכנסת כהרגלה, נטלו את יוסף הקטן בלא ידיעתה לתחנת הרכבת, בכוונה להבריחו לחוץ לארץ, למקום שבו יוכל ללמוד בבית ספר מתקדם.
כאשר שבה הרבנית מסעודה מבית הכנסת וגילתה כי בנה נעלם, לא איבדה את עשתונותיה. בחכמתה הבינה היטב מי העלים אותו ומדוע, ולכן מיהרה לשכור עגלה ורדפה אחרי הבורחים עד תחנת הרכבת. בהגיעה אל הרציף גילתה כי האחים הספיקו לעלות לקרון עם אחיהם הקטן, והרכבת החלה לנוע אל מחוץ לתחנה!
באומץ לב נעמדה האם על הפסים, מונעת בגופה את הרכבת מלנסוע. הקטר נאלץ לעצור, ולאחר בירור שב יוסף לזרועות אימו, כשאחיו מרכינים את ראשם בכלימה ועוזבים את המקום בבושת פנים.

אף שבנה שב לרשותה לא היה ליבה של האם רגוע. היא חששה כי אחיו הגדולים ישובו וינסו לחטוף את יוסף מחמל נפשה, ולכן החביאה אותו זמן

מה אצל אחד מעשירי ירושלים, מר זלוצקין, יהודי טוב לב שנהג לבוא מדי פעם בפעם ל'תלמוד תורה', ושם לבחון את הילדים על המשניות שלמדו ולהעניק להם פרסים.
לאחר זמן מה, משחלפה הסכנה והאחים כבר שכנו לבטח בטורקיה, שב יוסף אל ביתו, ממשיך לשקוד על לימודיו במרץ.

שנים לאחר מכן, כאשר יוסף הקטן כבר היה סבא, התגלגלה שמועה במשפחה כי רכוש גדול נותר בטורקיה בעבורו, רכוש שהיה שייך לאביו רבי ששון. ואולם, כדי לקבלו היה עליו לצאת לטורקיה.
רבי יוסף, ששמע את הדברים, חייך ולא עשה דבר בנידון.
כששאלוהו נכדיו מדוע אינו יוצא לטורקיה כדי לקבל לידיו את הרכוש הרב, השיב להם:
"בהיותי ילד קטן, כאשר כמעט נחטפתי בידי אחיי, עלה בליבה של אימי חשש גדול, שלא אעמוד בפני ניסיון כזה. על כן ביקשה ממני לנדור בפניה שלעולם לא אעזוב את ארץ הקודש. כעת מבינים אתם מדוע אינני יוצא לטורקיה?" סיים בחיוך.

מן ה'תלמוד תורה' עבר יוסף הקטן ללמוד בישיבת 'פורת יוסף' המעטירה. שם עשה חיל בלימודיו ואף למד בחברותא עם בן דודו הגאון רבי יהודה צדקה. ר' יוסף זכה לקבל תעודת הסמכה לרבנות שעליה חתמו גדולי הדור, אולם ברוב צניעותו וענוותנותו טמן את התעודה בין חפציו ומעולם לא הראה אותה לאיש!

בשנים הבאות המשיכה הרבנית מסעודה לנהל את ביתה הקט בצדקות יתרה, מתוך דקדוק מופלג במצוות והקפדה על תפילה בבית הכנסת. בכל בוקר השכימה קום כדי לומר תיקוני זוהר, בקשות ותחנונים, ולאחר מכן נהגה להתפלל במניין הראשון. גם משסיימה תפילתה נשארה בעזרת הנשים, עד שסיימו את תפילתם מתפללי המניין האחרון. זאת כדי לזכות לענות עוד ועוד 'אמן' ו'אמן יהא שמיה רבא'!
נכד אחותה, הרב מרדכי אליהו, סיפר כי באחת השבתות שכח החזן לומר 'יעלה ויבא'. בתום התפילה ניגשה אליו בשקט הרבנית מסעודה והעירה לו על כך. הזדעזע האיש ושאל: "מדוע לא הערת לי בתפילה?"
תהתה הרבנית: "וכי מדרך הצניעות שאישה תצעק מעזרת הנשים? דפקתי על הסידור כמה פעמים, ואיש לא שם לב!"
בינתיים התפשטה השמועה על כך, וכמה אנשים ביקשו שיחזרו ויתפללו שנית את תפילת שמונה-עשרה. או אז אמרה הרבנית המלומדת: "וכי אינכם יודעים שהדין הוא שאין לחזור בראש חודש, בגלל טורח הציבור?!"

לאחר פטירתה של הרבנית מסעודה התגלו בחפציה פריטים שיש בהם להעיד על גדלות נפשה ועל יראת השמיים שבה הצטיינה.
אחד הפריטים הוא תפילת 'יהי רצון' שכתב בעבורה בכתב ידו הגאון רבי יעקב חיים סופר, בעל 'כף החיים', כדי שתאמר אותו ביום ט' בתשרי, בעת אכילת סעודות ערב יום כיפור, כדי לקיים את המצווה בכל כלליה ודקדוקיה.
עוד נמצא אצלה משקל מיוחד שקיבלה בצעירותה מרבנו יוסף חיים, לאחר ששטחה בפניו את כאבה על כי אינה יודעת כמה עליה לאכול בשביל שיעור ברכה, ואף הוסיפה ואמרה כי ביודעה שכל אוכל מיותר הולך לסטרא אחרא, אין היא מעוניינת לאכול אף כהוא זה מעבר לנדרש. העניק לה אפוא ה'בן איש חי' את המשקל המיוחד, כדי שתוכל להסתייע בו לקביעת שיעורי ארוחותיה. לימים, כאשר סיפר נינה הגאון רבי בנימין בצרי זצ"ל את העובדה

במעונו של הרב שמואל הלוי וואזנר זצ"ל

המעניינת הזאת לפוסק הדור הרב הגאון רבי שמואל וואזנר זצ"ל, העיר מיד הרב: "הנה לנו ראיה שמרן ה'בן איש חי' סבר שיש למדוד שיעורים על פי משקל ולא על פי נפח".

תפילות ודמעות רבות שפכה הרבנית מסעודה כדי שבנה הצעיר יזכה באישה יראת שמיים, ותפילותיה לא שבו ריקם.
בהיותו בן תשע-עשרה, בכ"ג בסיוון תרפ"ט, זכה יוסף בצרי להקים את ביתו עם הרבנית ויקטוריה.
ויקטוריה הייתה נערה יתומה צנועה וצדקנית. אביה, רבי עזרא ב"ר יצחק

עבאדי דהב, נמנה עם חכמי העיר חַלַבּ ודייניה. הוא היה שקדן גדול בתורה, ענוותן ובעל ייסורים, ונפטר חודשים אחדים בטרם נולדה, ואילו אימה, מרת מסעודה, הייתה בתו של המקובל רבי יאודה פתייא.

כאשר הגיע רבי יאודה פתייא לארץ הקודש, עברה בתו האלמנה מסעודה להתגורר בביתו עם ילדתה ויקטוריה, וכך זכתה הנכדה לגדול בצילו של סבה הקדוש.

קדושה וטהרה היו בבית, אולם גם - מחסור ועניות. פעם אחת שאלה ויקטוריה הקטנה את אימה, מדוע כל חברותיה אוכלות תפוח וכריך והיא - אין בידה כלום. אימה, שראתה בצערה, הסבירה לה כי מצבן קשה, ויעצה לה לפנות בתפילה לקדוש ברוך הוא, אבי היתומים ודיין האלמנות.

הילדה התמימה יצאה החוצה, הרימה עיניה למרום וביקשה במילים משלה שהשם ישלח לאימה פרנסה כדי שגם לה, כמו לכל חברותיה, יהיו כריך ותפוח...

לאחר חצי שעה בלבד נשמעו נקישות עזות מעם דלת הבית. קבוצת חיילים טורקים עמדה בפתח, כשמפקדם מרעים בקול לעבר האם: "שמענו שאת תופרת מומחית. הנה לך שק גרביים לתיקון, וגם ארבעה מג'ידי תמורת העבודה..." החיילים עזבו, והכסף שהותירו אחריהם הספיק לפרנסתן ימים רבים. אגב, הגרביים לא נדרשו מעולם!

חתונתם של הזוג יוסף בצרי ומסעודה הייתה קטנה ודלה. מצד החתן הייתה רק אימו, מאחר שאחיו נותרו בטורקיה, וגם מצד הכלה הייתה רק האם. אלו היו כל בני המשפחה שליוו אותם בפוסעם את פסיעותיהם הראשונות בחייהם החדשים.

בבית קטן בשכונת 'בית ישראל' התגורר הזוג הצעיר. במשך רוב שעות היום הגה רבי יוסף בתורה בבית הכנסת 'בית אהרן', ואך שעות ספורות הקציב לניהול חנות הסדקית (גלנטריה) הקטנה שפתח. לעיתים קרובות היה שוהה במחיצתו של סב רעייתו, רבי יאודה פתייא, לומד ממנו ומתברך מפיו.

לאחר שנה וחצי חבקו בני הזוג את בנם בכורם, ששון חי, ובשנים הבאות זכו לשלושה בנים נוספים ולשתי בנות.

תפילה מיוחדת הייתה שגורה על שפתיה של הרבנית ויקטוריה, שהשם ייתן לה ילדים צדיקים ולא סתם ילדים. "אם חלילה לא יהיו בניי צדיקים, מוטב לי שלא יהיו לי בכלל, כדי שבעולם הבא לא אתבייש", נהגה לומר.

•••

סבא, ר' יוסף בצרי, היה דוגמה ומופת ליהודי ירא שמיים המקפיד על קלה כחמורה.

ידועה הייתה הקפדתו במשך עשרות שנים על תפילה בהנץ החמה, וכאשר נחגגו שמחות משפחתיות נהג לצאת מהן בשעה מוקדמת, כדי שיספיק

בחגיגת בר המצווה של הרב דוד בצרי. מימין: הרב עזרא עטיה – ראש ישיבת 'פורת יוסף', הרב יצחק הדאיה, הרב מנחם כילד, אחיו – הרב דוד חתן בר המצווה, ואביהם ר' יוסף

לישון מעט עד השעה חמש לפנות בוקר, שבה היה משכים לעבודת הבורא. בארון בגדיו החזיק ר' יוסף חליפה מיוחדת לשמחת תורה. אז קנה בכסף מלא את עליית 'חתן תורה' או 'חתן בראשית', ואל התיבה היה צועד בחליפתו המיוחדת, כחתן ממש.

"אני זוכר היטב", שח הרב יצחק אבא שאול, "כיצד היה האב ר' יוסף אוסף ילדים בשבתות לאמירת תהילים. בימים ההם הדבר לא היה מקובל, והוא, בהיותו אדם מבוגר היודע מהו כוחם של תהילים הנאמרים בפי תינוקות של בית רבן, חיזר אחריהם וחילק להם פירות וממתקים מדי שבת בשבתו, כדי שיאמרו עימו את המזמורים בצוותא".

בניו זכרו היטב את הנהגותיו המיוחדות, את ענוותנותו ואת דרך החינוך שהורה להם. "עליכם לברוח מן המחלוקת!" שב והתרה בהם. גם כאשר זכה, ואחד מבניו, הרב עזרא, התמנה לדיין, ביקש ממנו שייתן דעתו לפשר ולהשלים ככל יכולתו בין הזוגות או הצדדים הבאים לפניו.

ר' יוסף בצרי זכה להגיה ולהכין לדפוס את ספריו של בעל 'כף החיים'. את תמצית דמו השקיע בעבודה זו, כדי שהספרים יצאו לאור כשהם מנופים מכל טעות.

למעלה מחמישים שנה שימש ר' יוסף בצרי גבאי בבית הכנסת 'בית אהרן' שבשכונת 'בית ישראל', ואף זכה להנהיג בו שיעור קבוע המתקיים עד היום הזה.

מדהים הוא סיפורו של השיעור שהחל בגלל... טעות בהלכה!
באחד הימים, בין מנחה למעריב, העלה ר' יוסף שאלה הלכתית בפני ציבור המתפללים. הנוכחים שמעו את השאלה, חשבו מעט ו"פסקו": מותר.
פניו של ר' יוסף קדרו. הוא מיהר אל ארון הספרים, שלף משם כרך עבה של 'שולחן ערוך' והצביע בפניהם על הדין המפורש – שאוסר!
האנשים הנהנו בראשיהם ופנו הלאה, לעיסוקיהם, אך ליבו של ר' יוסף לא נח ולא שקט. הטעות הכאיבה לו, והוא החליט: 'מוכרחים לייסד שיעור בהלכה. מי שלא לומד – נכשל!' בעקבות מחשבה זו הזמין את הגאון רבי משה צדקה, ראש ישיבת 'פורת יוסף', שהיה אז אברך צעיר, לקבל עליו את אמירת השיעור, וכוונה טהורה זו עמדה לו, שהשיעור נמשך עד ימינו אלה!
"כאשר היינו נתקלים בלימוד במהרש"א מוקשה או במהר"ם שיף עמוק ומסובך", העיד רבי משה צדקה, "ידענו כי הפתרון נמצא בידיו של רבי יוסף בצרי, שאותו כינינו 'המשיב'!"

בימים הרחוקים ההם היו הדרכים משובשות והנסיעות ארוכות. לא רבים ההינו לקום ולנסוע לקבר רחל או למירון בתחבורה הציבורית המקרטעת. ראה זאת רבי יוסף, וכדי לזכות את הרבים ארגן נסיעות לקברי צדיקים בזמנים מסוגלים. למעשה, הוא היה הראשון שהכיר לאנשים, אחרי מלחמת ששת הימים, את קברו של רבי יונתן בן עוזיאל, שעוף השמיים נשרף מהבל פיו.
לשמחתו הרבה רבים ניצלו את ההזדמנות שזימן להם, לנסוע תמורת סכום זעום בהסעות שארגן, ולשפוך שיח על קברי גדולים.
אף האוטובוס שבו נהג ערבי, שהיה סובב בשכונות בערב שבת זמן קצר לפני הצפירה, היה פרי יוזמתו. כך יכלו בני ירושלים שנפשם חשקה להתפלל ליד הכותל, לנסוע בלי חשש ולהתפלל בעת רצון זו.
כאיש רב פעלים תמך במשפחות נזקקות והעניק להן מתן בסתר, וכן שלח ידיו בשידוכי מצווה ואף זכה לשדך את גיסותיו לבחורים חשובים – שכיום הם מרביצי תורה ידועים. לא אחת, לאחר ששידך בן למשפחה

טהרתו על פניו, הרב מנחם בצרי בילדותו

מעוטת יכולת עם בת שאף משפחתה חיה בדחקות, היה ממשיך לדאוג לאחזקת הבית שסייע להקים.

•••

שנים רבות התגוררה סבתא מסעודה בבית בנה יוסף, כשכלתה ובנה דואגים לכל צרכיה בכבוד מלכים. הילדים, ובהם הרב מנחם, גדלו בצילה של הסבתא הצדקת, והיא דאגה לחנך אותם ליראת שמיים ולשלוח אותם לתפילה אפילו בימי שלג קרים.

כדי לסייע לנכדיה בלימוד התורה הייתה סבתא הצדקת מכבסת בגדים בבתי העשירים. כאשר הייתה שבה לאחר יום עבודה מפרך, נהגה לשפשף את ידיה במלח, כדי שהיבלות שנוצרו בהן יתבקעו. כך, מתוך הדחק והעמל, הכאב והקושי, השתכרה מעות מעטות, ואותן הקדישה ללימוד התורה של נכדיה - לימוד שהיה בבת עיניה.

בצדקותה הרבה הקפידה סבתא שיברכו כל ברכה לאט ובנחת ויחלקו אותה לשלושה חלקים, כפי שדורשת ההלכה. בחום וברגש הייתה מספרת לנכדיה סיפורי צדיקים, והנכדים שתו בצמא את דבריה.

לעת זקנתה, כאשר לא היה בה עוד כוח לקום מן המיטה, סעדה אותה כלתה במסירות ובאהבה, קרוב לעשרים וחמש שנה!

רגעים אחרונים

באחד הבקרים פנתה הסבתא לנכדה מנחם: "מנחם ילדי, התוכל להרטיב מעט את שפתיי?"

הנכד המסור, שישב ליד מיטתה, נכון לבצע כל בקשה, קפץ ממקומו: "בוודאי סבתא", אמר ואץ להביא כוס מים וכף.

בעדינות קירב את כף המים לשפתיה היבשות של סבתו השוכבת במיטתה, אך למרבה ההפתעה הסיטה סבתא את ידה, מרחיקה את הכף מפיה.

"מה קרה?" תמה הילד, "והלוא דקה קודם לכן ביקשה סבתא לשתות?!"

"ברוך אתה... שהכול נהיה בדברו", אמרה סבתא כתשובה.

פניו של הילד אורו. הרי סבתא הצדקת לא תכניס לפיה אף טיפת מים בלי ברכה חלילה!

שוב הגיש לה את כף המים, והפעם גמעה ממנה הסבתא ברצון.

שעה קלה חלפה, וסבתא מסעודה השיבה את נשמתה לבוראה. מילות הברכה, "שהכול נהיה בדברו", היו המילים האחרונות שנשמעו מפיה!

סבתא מסעודה זכתה לאריכות ימים ונפטרה בשיבה טובה סמוך לשנתה התשעים, בכ"ה בתמוז תשכ"א. תנצב"ה.

"חושבים אתם כי בכוחות עצמכם הייתם לתלמידי חכמים וללומדי תורה?"

פנה פעם אחת הרב יהודה צדקה לאחים הרבנים לבית בצרי, "לא ולא. הכול בזכות סבתא שלכם, הרבנית מסעודה, שהייתה שופכת דמעות רבות ומתפללת עליכם... יש לכם שורשים טובים, ובזכותם אתם מצליחים!"

•••

החינוך הטהור, התפילות והדוגמה האישית פעלו את פעולתם, ובבית הקטן של משפחת בצרי צמחו ילדי החמד, פוסעים לבית תלמודם, מצטיינים בנועם הליכותיהם ובדקדוקם במצוות.

החינוך היה בראש מעייניהם של ההורים, ושום נכס גשמי לא היה בו כדי להסיט אותם מן המטרה הקדושה שסימנו לעצמם.

בעת מלחמת תש"ח, כאשר אחד מקרוביהם תפס לו בית נטוש רחב ידיים בשכונת קטמון וסיפר על כך בהתלהבות, הגיב ר' יוסף: "בנים ולא אבנים!" המילים הנוקבות, שהוכיחו לאיש כי יש להשקיע בילדים ולא בבניינים, עשו את שלהן, והקרוב נמלך בדעתו וחזר לגור במקום שבו לא יהיו ניסיונות החינוך גדולים כל כך.

ר' יוסף היה דוגמה ומופת לילדיו ביושר דרכו וברדיפתו אחר השלום. אף שתפקידו בגבאות בית הכנסת במשך חמישים שנה זימן לו אין-ספור מקרים שבהם היה יכול להיגרר למחלוקת או למריבה, מעולם לא רב עם איש! ילדיו לא שמעו ממנו מעולם מילה רעה על יהודי, ולו הפשוט שבפשוטים, ועוצמת הנקיות וטהרת הנפש הזאת חלחלו אל ליבם הרך.

גם למצוקתם של שכניו היה ליבו של ר' יוסף קשוב. אף שגם הוא עצמו לא היה משופע בממון, הצדקה והנתינה היו חלק בלתי נפרד מאישיותו. בקביעות היה פונה לירקן השכונתי, בבקשה למחוק חובות של נצרכים, כשהוא משלם בעבורם בלי שידעו על כך דבר.

חלפו שנים.

ר' יוסף כבר היה איש בא בימים כאשר נודע לבניו כי אחותו המתגוררת בטורקיה הלכה לעולמה. הבנים התלבטו אם לספר לאביהם את הדבר או להעלים ממנו את הידיעה על האחות, שלא הייתה עימו בקשר, וכך למנוע ממנו לשבת 'שבעה'.

בהתייעצות עם בן דודו ראש ישיבת 'פורת יוסף', הגאון רבי יהודה צדקה, הוחלט להודיע לר' יוסף כי עליו לשבת 'שבעה', ומדהים היה לראות כיצד בכל יום מימי האבלות הגיע הרב צדקה, שחש קשר וכבוד לבן דודו, לשבת עימו ולנחמו!

זכו ר' יוסף ורעייתו לגדל דור ישרים.

הבנים הרבנים:

האחים בצרי בשמחה משפחתית. מימין לשמאל: הרב מנחם, הרב דוד, הרב עזרא והרב ששון

הגאון רבי ששון, מרבני ישיבת 'אהבת שלום';
הגאון רבי עזרא, אב"ד בירושלים;
המקובל הצדיק רבי דוד, ראש ישיבת 'השלום';
הגאון רבי מנחם בצרי, ראש מוסדות 'סוכת דוד';
והבנות: יהודית, הנשואה לרב ששון אליהו לאוי"ט, ומלכה, הנשואה לרב אליהו רפאל, לאוי"ט.

"מי שהכיר את ר' יוסף לעומק", אמר הרב יעקב פרידמן, מראשי ישיבת תפרח, "אינו מתפלא כיצד זכה לדור ישרים מבורך..."
"הכול בזכות סבתא שלכם, הרבנית מסעודה!" התבטא הרב יהודה צדקה זצוק"ל.
"אימי זכתה לבנים תלמידי חכמים", שח הרב בצרי לידידו, "גם משום שמעולם לא ראינו את בגדיה תלויים לייבוש, שברוב צניעותה תלתה אותם בהסתר אפילו מילדיה!"
הנה כי כן חברו הצדקות ויראת השמיים של הדורות הקודמים, לתת את אותותיהם הברוכים בילדים, רבי מנחם ואֶחָיו, שזכו להקים את עולה של תורה, איש איש בתחומו.

חלום ילדות שהתגשם

'תלמוד תורה' 'בית אהרן', השוכן ברחוב חיים עוזר שבשכונת 'בית ישראל' הירושלמית, המה ילדי חמד יקרים שלמדו בו תורה מפי טובי המלמדים

משמאל לימין: הרב עזרא עטיה – ראש ישיבת 'פורת יוסף', הרב משה פרדו – מייסד סמינר 'אור החיים', הרב אפרים כהן, הרב עזרא שרים, הרב משה עדס, הרב עזרא עדס, הרב יהודה צדקה, ?, הרב יוסף שעיו, הרב שאול דוד חי. בצד ימין נראה הרב מנחם בצרי כילד צעיר

ובראשם הרב יוסף זאב. גם מנחם הקטן, שנולד למשפחת בצרי בי"ח מנחם אב תש"ד, שקד שם על לימודיו, קונה את הקריאה ומתקדם ללימוד חומש, שוקד על משניות, ולבסוף – על הגמרא.

באחד הימים שב מנחם הקטן הביתה ומצחו קמוט.
"אבא", פנה אל אביו ר' יוסף, "האם נכון הדבר שאצל הספרדים לא היו חכמים ורבנים?"
"מדוע אתה סבור כך, ילדי?" שאלו האב בפליאה.
"שמעתי מהמלמד על ה'חפץ חיים', שחי בפולין", השיב הילד הרך, "על ה'חזון איש', שהגיע מליטא, אולם מעולם לא סיפרו לנו על גדולים יוצאי ארצות המזרח..."
"אמנם לא סיפרו לכם על חכמי תורה ספרדים, אבל היו גם היו תלמידי חכמים רבים כאלה!" מיהר האב להרגיע את הילד, "סבתא מסעודה, המתגוררת כאן עימנו, היא בת אחותו של מרן רבי יוסף חיים מבגדד, בעל ספר ההלכות 'בן איש חי', שהיה איש צדיק וקדוש ולדרשותיו נהרו אלפים! רבי יאודה פתייא, אב סבתך, גם הוא היה איש אלוקים שפעל מופתים רבים... אמא עדיין זוכרת כיצד היה רבי יהודה מסיר דיבוקים – נשמות מתים חוטאים שנכנסו בבני אדם חיים, והיו עוד רבים רבים! צדיקי עולם שפעלו במרוקו ובטוניס, באלג'יר ובתימן, במצרים ובבבל, וכתבו ספרים תורניים שמהם לומדים גם חכמי האשכנזים עד היום הזה!"
מנחם הקטן שתה בצמא את דברי אביו, שהיו בעבורו חדשים ומרתקים.

זיו פניהם של חכמי בבל. מימין: רבי עבדאללה סומך. משמאל: חכם אברהם הלל

'מדוע עד כה לא טרח איש לספר לי על מורשת נפלאה ועשירה זו?!' תמה בליבו.

'בעזרת השם כשאגדל', אמר לעצמו באותו יום, 'אפעל כדי שילדים ספרדים כמוני ידעו על גדולי עדות המזרח, ואף ילמדו את תורתם...'

איך יעשה זאת ומתי - לא ידע, אבל ההחלטה ההיא הוסיפה ללוותו לאורך השנים, עד שזכה והקים את 'תלמוד תורה סוכת דוד'.

"זו הייתה קבלת ילדות שלי", אמר הרב מנחם לימים. "כאב לי על בני הספרדים שאינם יודעים על מורשתם המפוארת, וברוך השם שזכיתי להכירה להם!"

ברוך שעשה לי נס

תש"ח.

באחד מרחובות שכונת 'בית ישראל' פסעו להם יד ביד שני ילדים קטנים כבני ארבע ושש, מנחם ואחיו דוד, שצעדו יחדיו בשלווה, מה'תלמוד תורה' לביתם.

לפתע פתאום החלו קולות פיצוץ עזים נשמעים סביבם. חרדה עזה לפתה את ליבם, והם נצמדו איש אל אחיו.

"אנחנו חייבים לשכב", אמר מנחם הקטן לאחיו, מזכיר לו את ששיננו באוזניהם שוב ושוב עם פרוץ מלחמת השחרור: "אם אתם שומעים קולות חזקים - שכבו על הארץ..."

שני הזאטוטים נשכבו על האדמה, ממתינים בלבבות הולמים שייפסק

הרעש. בעוד הם שוכבים כך, רועדים מפחד, התעופפו מעל ראשיהם עצמים בלתי מזוהים, אולם בחסדי שמיים הם לא פגעו בהם.
רק דקות ארוכות לאחר שחדלו הקולות המפחידים ההינו השניים לקום ממקומם ולהמשיך בדרכם, בלי להבין איזה נס גדול התרחש להם!
לאחר מעשה התברר כי צינורות בית המרחץ שבשכונה התפוצצו, ומההדף עפו חלקי אבנים וברזל לכל עבר. לו היו השניים ממשיכים עוד כמה מטרים, הם היו עלולים להיפגע קשות. זכות אבותיהם ולימוד התורה עמדו להם, והם יצאו מהסכנה אף בלא שריטה קלה!

אב בחסד ורך בשנים

שכונת 'בית ישראל' טבלה בניצוצות של טוהר וקדושה בשעת אחר צהריים של שבת קודש. שני נערים בני חמד, מנחם בצרי וידידו יצחק אבא שאול, פסעו לאיטם בין הסמטאות, אפופים בשמחה של מצווה. הנה, הם הולכים לשמוע שיעור נוסף מפי קודשו של הצדיק רבי צדקה חוצין!
בחרדת קודש נכנסו השניים לבית הכנסת 'שמש צדקה', שבו לימד הרב הלכות מתוך הספר 'בן איש חי'. כמדי שבת בשבתו ישבו השניים, כורים אוזניהם לשמוע את מתק שפתיו של הרב הדומה למלאך ואת הסבריו המאירים, שסללו להם נתיב בדיני יהדות בבל המעטירה ובמנהגיה.
באחד ממוצאי השבתות, בעוד יצחק כותב לעצמו את הדברים ששמע מהרב, נצנצה בו מחשבה: 'אתן לרבי צדקה חוצין לעבור על הדברים, שמא נפלו בהם אי דיוקים חלילה'.
ואולם בהביטו בדפים שכתב נפלו פניו. כתב ידו לא היה מן הברורים, והנער הצעיר חשש להטריח את הרב צדקה בקריאת דפים אחדים הכתובים בכתב כזה. בעודו תוהה כיצד יפתור את הבעיה נזכר: הן ידידי מנחם בצרי יודע להקליד במכונת כתיבה! הוא בוודאי יוכל להוציא אותי מן המצר!
"בוודאי! בשמחה אקליד לך את דברי התורה!" חייך מנחם אל ידידו, נוטל את הדפים הכתובים בצפיפות. מאור פניו והפשטות שבה קיבל עליו את המשימה, גוללו אבן כבדה מליבו של יצחק. נראה היה כי מנחם ידידו שש ושמח על ההזדמנות לגמול עימו חסד!
לאחר ימים אחדים היו הדפים מוכנים; שורות ברורות של כתב מכונה, מודפס בחן. יצחק נטל את הדפים בתודה, ואז גילה כי יש צורך לתקן: כאן לא דייק בלשונו, שם התכוון לכתוב כך וכתב אחרת.
"אתקן על הדף, ואשלח לרב צדקה חוצין", אמר ספק לעצמו ספק לידידו.
"תקן והחזר לי את הדפים, ואני אקליד אותם מחדש", ביקשו מנחם.
יצחק חש אי נעימות. הן גם בפעם הראשונה הייתה ההקלדה בגדר חסד גדול בשבילו, וכעת, לשוב ולהקליד הכול בשנית? אבל מנחם לא היסס.

הוא שב וקיבל את הדפים בענוות חן, ולאחר זמן מה השיב אותם לחברו מתוקנים, מסודרים ומוגהים, בבטלו במחי יד את העניין כולו.

"אינך מטריח אותי כלל, אני עושה זאת בשמחה", אמר מנחם הצעיר.

הנער מיהר בשמחה אל רבי צדקה, פורש בפניו את אשר כתב. הרב האיר והעיר, ולאחר שלובנו הדברים היטב שמר יצחק את הדפים - מזכרת יקרה מהרב הצדיק.

הנחת תפילין ראשונה

חלפו שנים. באחד הימים לקח תלמיד את הכתב מרבי יצחק אבא שאול ושכח להשיבו. והנה, כאשר ביקש הרב לצרף את השיעור ההוא לספרו העומד לצאת לאור, גילה כי עקבותיו של השיעור המיוחד אבדו. צער רב אפף אותו. זו הייתה אבדה שאין לה תחליף!

הוא המשיך לחפש את הדפים האבודים, והנה, בעודו מפשפש בניירותיו, צדה את עיניו מעטפה ובה דפי הטיוטה הראשונית שהקליד הרב בצרי בשבילו, זו שתוקנה ביד... מציאת העותק הישן

הגאון רבי מנצור בן שמעון, הנער מנחם בצרי ור' יוסף בצרי בהנחת תפילין ראשונה של הרב מנחם בצרי

הייתה לו כמים קרים על נפש עייפה. בעזרתו יכול הרב אבא שאול לשחזר את השיעור ולהוסיפו לספר, לזיכוי הרבים.
כך, מעשה החסד שנעשה שנים קודם לכן בין שני הנערים, הוסיף לנבוט, ולאחר שנות דור – אף עשה פרי הילולים.

אל הישיבה

חגיגת בר המצווה של הנער מנחם הייתה קטנה וצנועה אך מלאה בשמחה ובהודיה. היא ציינה גם את תום שנות הלימודים ב'תלמוד תורה', ומנחם בן השלוש-עשרה עבר ללמוד בישיבת 'פורת יוסף' המפורסמת.

ישיבת 'פורת יוסף' הוקמה לבני עדות המזרח בשנת תרפ"ג אל מול פני הכותל המערבי. מרתק לגלות שרבי יוסף אברהם שלום מכלכותא שבהודו, האיש שהקים בכספו את הישיבה, רצה בכלל להקים בית חולים בירושלים, ורבנו יוסף חיים, מרן ה'בן איש חי', הוא שהורה לו לרכוש קרקע סמוך לכותל המערבי ולהקים עליה ישיבה ללימוד הפשט. עוד הורה לו ה'בן איש חי', שמדי יום ביומו יעסקו בישיבה בתורת הקבלה עשרה תלמידי חכמים לפחות.
בשל מלחמת העולם הראשונה שפרצה אז ונמשכה כשבע שנים התעכב ביצוע התוכנית, ורק כשהסתיימה המלחמה הוקם הבניין.
ישיבת 'פורת יוסף' הייתה אימפריה של תורה. מלבד ישיבה לבחורים וחבורת המקובלים שעמלו על תורת הנסתר, פעלו בישיבה גם 'תלמוד תורה' ו'כולל' אברכים.
ראש הישיבה הראשון למשך כשנה היה הרב רפאל שלמה לניאדו, ועם פטירתו, בשנת תרפ"ה, עברה ראשות הישיבה לרבי עזרא עטיה.
מתלמידיה המפורסמים של ישיבת 'פורת יוסף' היו המקובל רבי יצחק כדורי, הגאון רבי עובדיה יוסף, הגאון רבי בן ציון אבא שאול, הגאון רבי יהודה צדקה והגאון רבי מרדכי אליהו זצ"ל.

בעת מלחמת השחרור שרפו הפורעים הערבים את בניין הישיבה. גם הספרייה הנדירה שהייתה בה, עם אלפי הספרים היקרים, עלתה בלהבות. בני הישיבה גלו ממנה ולמדו מאז שנת תש"ח ברחוב רש"י, בשכונת גאולה הירושלמית, ובבתי כנסת נוספים בעיר.
העצים והאבנים עלו באש. גווילים נשרפו, והאותיות – פורחות היו באוויר, מבקשות להן מקום חדש.
עסקני ישיבת 'פורת יוסף' החלו מיד במאמצים לבנייתה המחודשת של הישיבה בעיר החדשה. וכך, בשנת תשט"ז, ניצב בניינה של הישיבה בשכונת גאולה, מרהיב ביופיו. עדיין נותרו אי אלו פינות לא

מושלמות בתוך הבניין, אולם לנוכח המצוקה הקשה של התלמידים, המפוזרים בבתי כנסת בעיר, החליטו ראשי הישיבה כי יש להתחיל ללמוד באולם המרווח.

עד מהרה מילאו קולות הלומדים את האולמות, וניגונם של השוקדים על הוויות אביי ורבא נסך במנהלי הישיבה כוחות להוסיף לפעול ולנצח על סיום עבודות הבנייה. גם חבורת המקובלים, שהייתה חלק בלתי נפרד מהישיבה שברובע, שבה והצטרפה אל הישיבה, וקול התורה שב

בטיול עם חבריו לישיבה

שבתי בבית ה' - עם חבורתא בבית הכנסת

להישמע בהיכל הגדול.

לימינו של הרב מנצור בן שמעון, מרבני 'פורת יוסף'

בישיבה מיוחדת זו, לצידם של גדולי עולם, קנה מנחם הצעיר תורה מפיו של חכם מנצור בן שמעון זצ"ל, ולאחר מכן מפיו של הגאון הרב יהודה צדקה, שאר בשרו, שרחש לו חיבה מיוחדת, ומפיו של חכם בן ציון אבא שאול וחכם שבתאי אטון זצ"ל.

כבר בהיותו נער צעיר היה רבי מנחם חביבם של מוריו ורבותיו, ובהגיעו לישיבה היה רבי עזרא עטיה, ראש הישיבה, מראה לו פנים שוחקות ואף מכבד אותו בהבאת כוס תה.

אירע, ופעמים מספר איחר רבי מנחם לשיעור בישיבה, אך לא צעיר כמוהו ייוותר להמתין בחוץ. בפיקחות מיוחדת פנה למטבח, הכין כוס קפה לגאון רבי בן ציון אבא שאול, וכך נכנס, מניח את המשקה המהביל לפני הרב, ופונה אל מקומו...

"הווי מתאבק..." במרכז: הרב אליהו פרדס – רבה של ירושלים, מאחוריו הרב פטאל – חמיו של הרב עובדיה יוסף, לידו הרב עובדיה ומאחוריו הנער מנחם בצרי

הרב אליעזר צבי סילבר מארה"ב בביקורו בישיבת 'פורת יוסף', מוקף בתלמידי הישיבה.
מעליו מימין: הבחור מנחם בצרי. מימינו: ראש הישיבה הרה"ג רבי יהודה צדקה

אב תשכ"ד, הרב אליעזר סילבר וראש הישיבה הרה"ג בן ציון אבא שאול מוקפים בתלמידי 'פורת יוסף'

חלק ב

אך טוב וחסד ירדפוני

חסד ועזרה לזולת

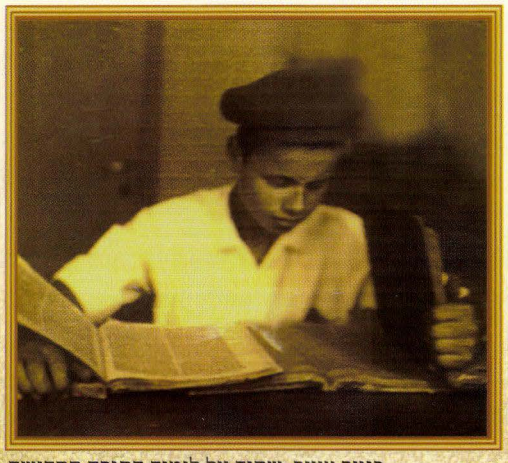
חלק
ב

אך טוב וחסד ירדפוני
חסד ועזרה לזולת

איתא בתנא דבי אליהו זוטא (א ח): "משום דבי אליהו אמרו: גדולה צדקה, שמיום שנברא העולם עד עכשיו, העולם עומד על הצדקה, וכל הנותן צדקה הרבה הרי זה משובח, ומילט עצמו מדינה של גיהנם..."

גמ"ח חסד ורחמים – לוח השנה

נער צעיר בן ארבע-עשרה שנים היה הרב מנחם, שוקד על לימודו בישיבת 'פורת יוסף' המעטירה, גומע בצמא מתורת רבותיו. בהיותו בעל לב רגיש ומרגיש הבחין כי יש מבחורי הישיבה שמצבם הכלכלי קשה ואין בידם פרוטה לפורטה. הוא ידע כי בשל המצב הקשה השורר בארץ, משפחות רבות חיות בדלות רבה, וזו נותנת אותותיה בחלק מהבחורים; זה נזקק לחולצה חדשה, האחר ליישור שיניים, ואלו הוצאות שרבים מההורים אינם יכולים לעמוד בהן.

כנער צעיר, שקוד על לימוד התורה הקדושה

הרב מנחם, שנולד והתחנך בבית שכולו תורה, חסד ויראת שמיים, החליט בעצה אחת עם אחיו הגדול ממנו, המקובל הרב דוד בצרי

"מתי יגיעו מעשי..." הרב בצרי כילד קטן מביט אל בני המצווה ממשפחתו

שליט"א, להקים גמ"ח.

בימים ההם הקמת גמ"ח הייתה רעיון מהפכני, מה גם שהיא נעשתה ביוזמת בחורים צעירים כל כך, אך השניים לא ערכו חשבונות. את מחשבתם הטהורה ביקשו להפוך במהירות האפשרית – למעשה.

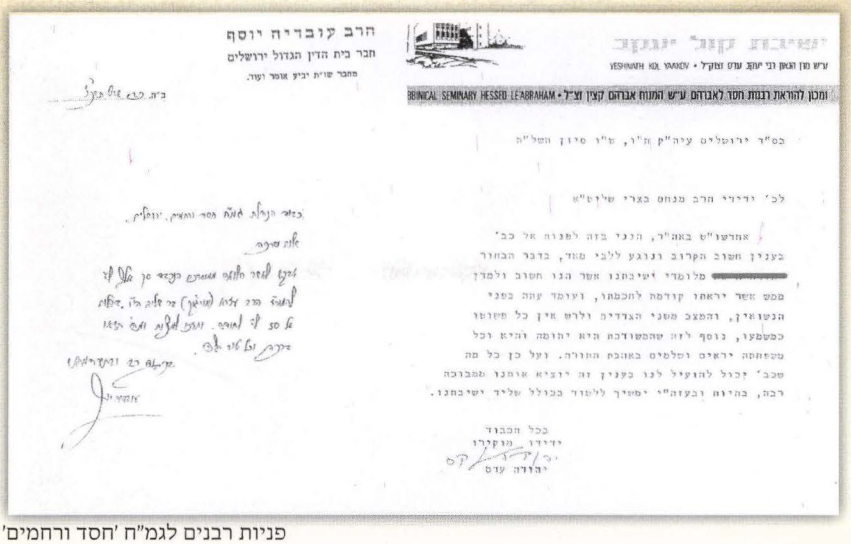
בלא פרסומת רעשנית, פרוספקטים או מודעות פנו האחים כל אחד לחבריו, ובקשה בפיהם: "הואילו נא לתרום את מעשר הכספים שלכם לגמ"ח!"

החברים נענו בשמחה. אמנם לאיש מהם לא היה כסף רב, אך על מעשר כספים הקפידו כולם. פרוטה לפרוטה ולירה ללירה הצטרפו, והגמ"ח שהתבסס נקרא 'גמ"ח חסד ורחמים'. המעות שנאספו ניתנו בהלוואה מתוך שיקול דעת לבחורים מעוטי יכולת, בהם חתנים שנזקקו לכסף להוצאות חתונתם.

עד מהרה הגיעה השמועה על אודות הגמ"ח לאוזניהם של רבני הישיבה, ואף הם החלו לשלוח בחורים נצרכים וחתנים אל האחים, ביודעם שאצלם הם יקבלו את חפצם במאור פנים ובלא בושה.

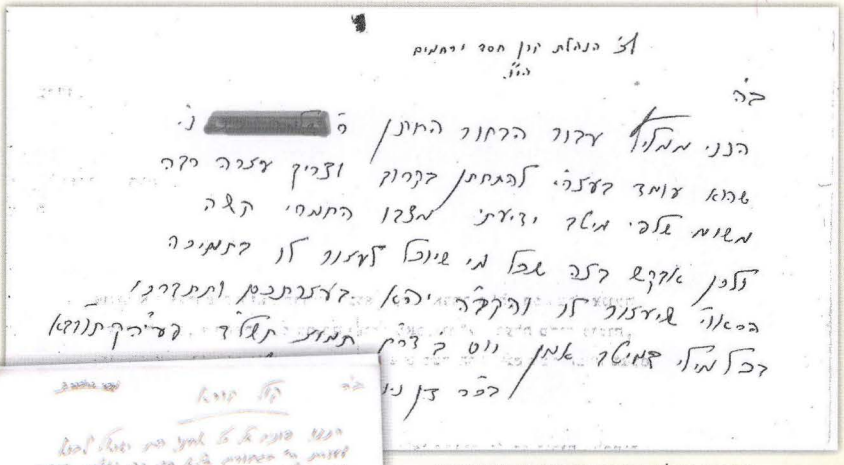
במהלך השנים הבאות גדל הגמ"ח ואף נרשם כעמותה. מדהים לגלות כי גם היום הוא ממשיך לפעול. פעולתו נמשכת ברצף כבר יותר מחמישים שנה, ורבים נתמכים בו.

מדי שנה בשנה הגמ"ח מוציא לאור לוח שנה מיוחד, 'הלוח הכללי', ובו זמני היום המדויקים, פירוט ההלכה היומית, הדף היומי והמשנה היומית, וכן סדרי תורה נביאים וכתובים, המחולקים לפי פרשות השבוע כמנהג ה'בן

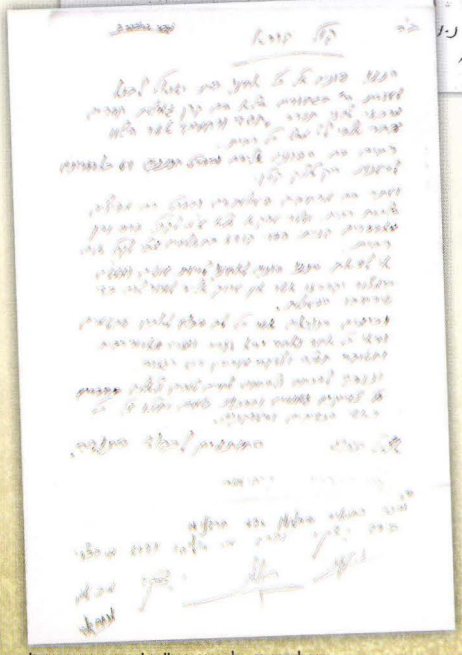

חרב קובריה יוסף
חבר בית הדין הגדול ירושלים

פניות רבנים לגמ"ח 'חסד ורחמים'

מכתב המלצה מהגאון רבי בן ציון אבא שאול לקרן 'חסד ורחמים'

קול קורא למען גמ"ח 'חסד ורחמים'

משמאל לימין: ר' יוסף בצרי, ר' משה פרוש והרב מנחם ביום נישואיו, כסלו תשכ"ח

בחופתם של הרב בצרי ורעייתו
משמאל (מחזיק את הכוס) - חכם רפאל עבו,
הרב סלמאן חוגי עבודי, הרב יעקב מוצפי זצ"ל

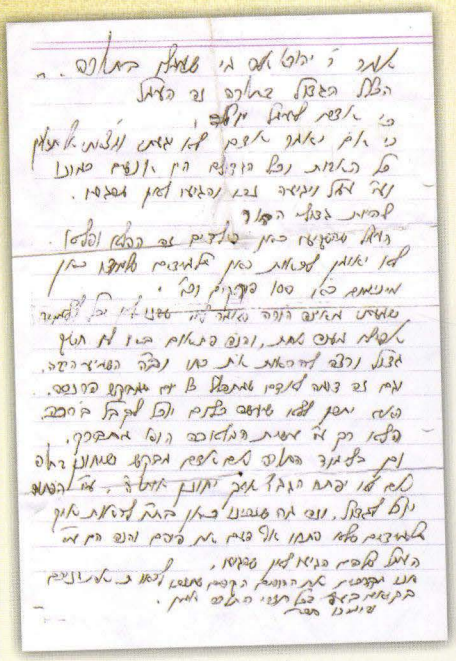
חתן דומה למלך

איש חי', באופן שכל הלומד לפיהם – ילמד את כל התנ"ך במשך שנה אחת. אנשים רבים בארץ מצפים ללוח זה דווקא, ורוכשים אותו מיד עם צאתו לאור.

הלוח הייחודי, שבשנים עברו הרב מרדכי אליהו היה בודק אותו קודם הדפסתו, מופץ לתורמים, לתלמידי 'סוכת דוד' ולבוגריו, וכן לתלמידי חכמים מופלגים המשתמשים בו.

הרב מנחם לצד אחיו הגדול רבי דוד בצרי

דרשה בעניין עמל התורה בכתב ידו של הרב בצרי

הלוח מעוטר בהסכמות רבנים חשובים, והוא עדות למפעל גדול שצמח מרעיון פשוט וממחשבה על הזולת.

•••

בעוד הגמ"ח צומח ומתרחב וממלא את ייעודו, המשיך מנחם הצעיר לשקוד על התורה.

בכל שאלה שהתעוררה לו, בהלכה או בהנהגה, נהג לפנות לרבותיו, ולחבריו היה חוזר ואומר כי תמיד יש לשאול דעת תורה.

בשנים הבאות עבר ללמוד בישיבת 'שארית יוסף' בבאר יעקב, בראשות הגאון הרב נסים טולדנו. שם עלה והתעלה בתורה ומידות.

בשמחת נישואיו עם הרבנית עליזה תחי' השתתפו רבים מחכמי הדור ההוא, בהם: חכם יעקב מוצפי, הגאון הרב חוגי עבודי, חכם יהושע שרבני, חכם רפאל עבו, הגאון רבי נסים טולדנו, הגאון הרב מרדכי אליהו זצ"ל, וייבדל לחיים טובים, הגאון הרב ראובן אלבז שליט"א.

יש קונה עולמו

לאחר נישואיו המשיך הרב מנחם ללמוד בישיבת 'שארית יוסף', ואף זכה לקשר מיוחד עם הגאון רבי משה שמואל שפירא, ראש ישיבת 'באר יעקב'. גם בהיותו אברך לא היה מנותק מהסובב אותו. להפך, בחוש ריח מיוחד הבחין גם בזרמים סמויים המבעבעים מתחת לפני השטח וידע לפרש

אותם - - -

כך, בטביעת עין מיוחדת, הבחין היכן אפשר, בעזרת מעות מעטות, לבנות עולמות לדורות.

"באתי לומר לך שלום..." פנה אחד מבחורי הישיבה אל ידידו הרב בצרי, "אני עוזב..."

הרב מנחם נעמד במקומו נרעש. "וראש הישיבה?" ביקש לדעת.

הרב בצרי בחתונתו, רוקד עם הרב ראובן אלבז

ביום חתונתו וביום שמחת לבו. משמאל לימין: רבי יוסף עדס, רבי יהודה צדקה, החתן – הרב בצרי, והרב נסים טולדנו

הרב בצרי עם רבני ישיבת 'נווה ארץ'

"סיפרתי לו, והוא הסכים שאעזוב..." גמגם הבחור.

השניים שוחחו בארבע עיניים, ומבין השיטין הבין רבי מנחם כי המפריע העיקרי ללימודו של הבחור הוא הצורך בכסף, צורך עז שהתעורר בשל תנאי הענויות הקשים ששררו בימים ההם בבתים רבים.

"אמור לי", פנה אליו הרב מנחם בקול נמוך, "לכמה כסף אתה זקוק כדי שתוכל להמשיך ללמוד בישיבה?"

"חמישים לירות בחודש!" הצהיר הצעיר בעוז.

"בסדר", לא נרתע הרב מהסכום הגבוה, "מדי חודש אשלם לך סכום זה!"

וכך היה.

הרב בצרי חש להשיג תמיכה, ובדרכים לא דרכים העניק לבחור את הסכום מדי חודש בחודשו, ובלבד שהלה יוסיף לשקוד על לימודו.

כיום נמנה הבחור ההוא עם מרביצי התורה החשובים בעיר בני ברק, לאחר שהקים משפחה מפוארת והמשיך לעסוק בתורה ובקבלה, שבה מצא את אושרו.

ותהי משכורתך שלמה

הדרך העוברת בין השדות הזהובים במושבה באר יעקב לא הייתה סלולה באותם ימים רחוקים, אך הדבר לא הפריע למורות המסורות לעבור בה מדי יום ביומו בדרכן לעבודה בסמינר שפתח הגאון הרב משה מנחם יעקובזון.

אחת המורות הצעירות האלה הייתה הרבנית בצרי, שמיד לאחר נישואיה הגיעה לגור במושבה, ובעוד בעלה שוקד על לימודיו ופעילותו בישיבה,

שימשה היא מחנכת בסמינר.
סיפוק רב שאבה הרבנית מחינוך הבנות. היא ראתה את צימאונן לשיעורי תורה ויהדות, וידעה כי השיעורים הללו מעניקים להן צידה להמשך חייהן כאמהות בישראל. מובן שגם המשכורת הייתה חשובה מאוד לזוג הצעיר, שלקח על כתפיו חובות רבים כדי לממן את רכישת דירתו.
ואולם לא תמיד הגיעה המשכורת בזמן, והכסף היה נחוץ מאוד. המקרר הישן שקיבלו בירושה עם נישואיהם נהג להכות בזרם מפחיד בכל פעם שניסו לנקות אותו, ולא היה מנוס מלחשוב על רכישת מקרר.
"כאשר תגיע המשכורת נקנה מקרר", הבטיחה לעצמה הרבנית יום אחר יום, במשך ארבעה חודשים תמימים.
באחד הימים, כאשר שהה רבי מנחם לצידו של הרב יעקובזון, מנהל הסמינר ורבה של באר יעקב, נשמעה מפי הרב אנחה עמוקה. "המצב קשה ביותר!" אמר הרב בפנים מעוננות, "התמיכה הממשלתית לא הגיעה, ואינני יודע כיצד נוכל להוסיף לקיים את הסמינר באופן זה..."
בימים ההם עמדו רבים ממוסדות החינוך החרדיים בפני שוקת שבורה. התקציבים המזעריים שקיבלו מעולם לא כיסו את הגירעונות ההולכים ומצטברים, והמנהלים נאלצו לגייס תורמים ולגלגל כספים כדי לשלם לעובדים את משכורותיהם.
ליבו של הרב בצרי נכמר בקרבו. הוא לא חשב על הצד האישי-פרטי שלו, אלא על התמונה הכוללת, הזועקת לעזרה.
"אני מוכן לתרום..." אמר, "את המשכורת של רעייתי! אין צורך לשלם לה, ועבודתה שנעשתה עד כה לסמינר באר יעקב – נעשתה בהתנדבות מלאה!"
האור שקרן מפניו של הרב חימם את הלב. תרומה ראשונית זו עודדה את ליבו והעניקה לו כוחות להמשיך לשאת בעול ולגייס תרומות נוספות, להמשך הפעלת הסמינר.
"מיד כאשר נודע לי כי עבודתי נעשית בהתנדבות", מעידה הרבנית, "חשתי צער על המקרר המיוחל שלא נוכל לקנות, אולם רגע לאחר מכן חשתי כי שמחתו של בעלי אופפת גם אותי וידעתי כי בשמיים תהיה משכורתי שלמה".
לא חלף זמן רב והזוג הצעיר זכה בהלוואה, ומקרר תקין מיד שנייה הגיע סוף סוף אל הבית.

חסד בגופו

"רבי מנחם היה דוד מיוחד!" מעיד אחיינו. "תמיד הרגשתי שאם אזדקק לו הוא יחוש לעזור ולסייע לי בחפץ לב ובשמחה. לפני כמה שנים, עת התקשיתי להכניס את בתי לאחד הסמינרים, סיפרתי זאת לדוד, ומיד כאשר

שמע את הדבר פנה למנהל הסמינר, שוחח עימו בחום ובאכפתיות רבה, עד כי ניאות המנהל לקבל את הילדה למוסד. מעשה זה המחיש לי את עומק משמעותו של הביטוי 'נושא בעול עם חברו'".

כיבוד הורים

בתיה של שכונת 'בית ישראל' היו קטנים וישנים. באחד הבתים הללו, ברחוב הבעש"ט, התגוררו הוריו של הרב בצרי בתנאים קשים. אמבטיה לא הייתה בבית, ואף השירותים היו בחצר...

"אחי רבי מנחם זצ"ל נכנס בעובי הקורה", מספרת האחות מרת מלכה תחי', "ופעל לעזור להורים לצאת מהבית הישן לדירה נוחה ונעימה יותר. בשנת תשל"ח אכן עברו הורינו לדירה ברחוב חגי".

למרות המטלות והטרדות הרבות שהעסיקו אותו הקפיד הרב בצרי להתמסר להוריו, לארגן מניין בליל שבת בבית שבו שהה אביו, ובעת הצורך היה מחזר אחר הרופא הטוב ביותר, מברר על התרופות והטיפולים היעילים ביותר, ומעולם לא חסך מזמנו ומכספו כדי לסייע להם.

גם כאשר שהו ההורים אצל אחת הבנות היה רבי מנחם מגיע לבקרם מדי יום ביומו, לראות את פניהם, לשבת עימם ולהתעדכן בשלומם, וגם שם היה מארגן להם מניין לתפילת ליל שבת.

זכה הרב בצרי והצלה פלאית התגלגלה על ידו!

הדבר היה כאשר השתתף הרב בחתונה בבני ברק, אך ליבו היה נתון הרחק משם, בירושלים, תוהה וחרד לגורל אימו. ניגוני התזמורת הצוהלים, המלווים את שמחת החתן והכלה, לא הצליחו להשתיק את קולות ליבו, שהתעוררו לפתע פתאום.

למעשה, לא הייתה כל סיבה לחששות. האם, הרבנית ויקטוריה, התגוררה בבית האחות המסורה, שדאגה לכל מחסורה. אמנם בביקורו האחרון של רבי מנחם אצלה חשה האם שלא בטוב, אולם הבעיה לא נראתה חמורה.

אבל משהו ניקר בו מבפנים, והוא חש חוסר רגיעה בלתי מוסבר.

בלי היסוס איחל הרב בצרי למחותנים שפע ברכות, והחליט לצאת במלוא המהירות חזרה לירושלים, כשבנה של אחותו מתלווה אליו.

השעה הלכה והתאחרה. הדרך הייתה פקוקה מתמיד, ורק קרוב לחצות הלילה הצליחו רבי מנחם ואחיינו להגיע אל בית האחות, שכבר היה שרוי בתנומת ליל שלווה.

האחיין פתח את הבית במפתח שברשותו, ורבי מנחם נכנס בעקבותיו, פונה היישר אל חדר אימו, לבדוק את שלומה.

בתוך רגע ידע כי תחושות ליבו לא הטעו אותו! האם שכבה במיטתה חסרת

הכרה כמעט, מתקשה לנשום! הרב בצרי מיהר להזמין אמבולנס, וצוות הרופאים שהגיע במהירות הציל את חייה!

זקנים עם נערים

ימים נוראים.

כל אחד מחפש לו מקום מיוחד, מניין שבו ינעמו הניגונים לאוזניו ובו יוכל להתעלות ולהתפלל בצוותא עם אנשים משכמם ומעלה.

רבי מנחם חיפש לו חברה שונה לגמרי. חיוך קורן היה נסוך על פניו עת מיהר אל בית האבות 'שיבה טובה', שבו שהה אביו. בבית הכנסת של 'מושב הזקנים' ישבו אנשים שבורים בגופם וברוחם, ממלמלים בשקט את התפילות, חשים מיותרים כמעט...

ואולם עם הגיעו של רבי מנחם ניצת האור בעיניהם; הנה הגיע האיש הצעיר המחיה את התפילה ומזרים בהם מרץ נעורים.

"מדוע אתה מגיע לכאן?" שאל אותו רב המקום, "מה בכלל מחפש אדם כמוך בין שברי האדם הללו? הרי מתאים יותר שבראש השנה וביום כיפור תתפלל במניין של רבנים חשובים..."

"פה התפילות מתקבלות", ענה לו רבי מנחם בחיוך צופן סוד, "דווקא כאן, עם הזקנים! קרוב ה' לנשברי לב..."

"במשך תקופה ארוכה נהג להגיע לכאן מדי ליל שבת", מספר רב המקום, "הוא היה מתפלל עימנו, ולאחר מכן היה פונה אל כל הזקנים, אף אל הישישים ממש, שהיו בודדים ומנותקים, צוחק איתם, משמח אותם, מחייך אליהם, מלטף את לחייהם ומעודד אותם. כאשר הם היו עולים אל חדר האוכל הוא היה שר להם 'שלום עליכם' ושירי שבת נוספים, אחר היה מקדש להם, ומחיה אותם, פשוטו כמשמעו.

"לא אחת נטל בעצמו אחד מכיסאות הגלגלים, מסיע זקן זה או אחר אל חדר האוכל. אמרתי לו: 'יש מי שייקח אותם, אין צורך לטרוח כל כך...'

"אולם רבי מנחם השיב לי בחן: 'ראה כיצד רבי פלוני שמח על שדווקא אני לוקח אותו...' וכך המשיך לגלגל את העגלה, מושיב את הישיש אל השולחן, יושב עימו, משמח ומעודד אותו ומעניק לו כוחות חדשים".

הנהגתו הזכירה את הנהגותיהם של משה רבנו ושל דוד המלך עליהם השלום עם הצאן. על דוד המלך מובא כי הוציא תחילה את הגדיים אל המרעה, לאחר מכן - את הזקנים, ולבסוף את החזקים. ממש כך דאג רבי מנחם לילדים הרכים בצד הזקנים האומללים, כשכל ליבו נתון להיטיב עם הזולת ולשמח אותו.

התפילות בליל שבת בחברתם של הזקנים נחרתו גם בליבו הצעיר של הנכד,

שהגיע לעיתים לשבות עם סבא וסבתא.

"עם הדלקת הנרות יצאתי עם סבא לתפילה", הוא משחזר. "בדרך נתקלנו בפשקווילים - פיסות נייר שמחרחרי ריב למיניהם פיזרו ברחוב ממש עם כניסת השבת. סבא הביט בי ואמר: 'אל תתכופף להביט בהם! הכול הבל הבלים! מכל העלבונות הללו לא יוצא שום דבר!'

"המשכנו ללכת לכיוון מושב הזקנים שבו התגורר אביו של סבא בשנותיו האחרונות. התפלאתי לא מעט! הן חלפו שנים מאז נפטר אביו של סבא, מדוע אפוא ממשיך סבא ללכת לשם, בפרט שבבית הכנסת 'הר צבי' מכבדים אותו כל כך?!

"כאשר שאלתי את סבא על אודות הדבר הוא השיב לי בחיוך: 'אני הולך כדי לשמח את הזקנים...'

"ואמנם, כבר כאשר עלינו במדרגות זיהו דיירי הבית את סבא, וחיוך האיר את פניהם. נכנסנו לבית הכנסת וסבא מיהר לסדר את הסידורים על הבימה. רגע לפני התפילה נשמעה מעזרת הנשים קריאה: 'חכם מנחם!'

"סבא ניגש אל המחיצה ובירך זקנה קמוטה בברכת שבת שלום מחויכת, ולאחריה את כל היושבות שם, והן שמחו כל כך!

"לאחר התפילה והשיעור הקבוע החל 'מסע החסד': ראשית ניגש סבא לחזן, להחמיא לו על התפילה הנפלאה, לאחר מכן בירך ב'יישר כוח' את הדרשן והתעכב על אי אלו נקודות בדרשתו, מכאן הזדרז להעלות את אחד הזקנים לחדר האוכל, שבו כבר ישבו אלו שלא היה בכוחם לרדת לתפילה.

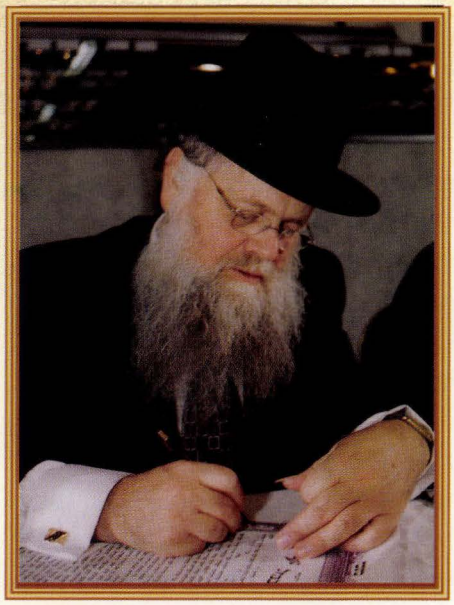
"גם כאן עבר סבא מאחד לשני, בירך אותם במאור פנים, ואני צפיתי כיצד האור עולה על הפנים העייפות מרוב שנים.

"סבא לא מיהר בכלל. הוא התיישב עם גיסו, הרב ששון אליהו, והשניים פצחו בשירי שבת. בתוך רגעים אחדים נסק לגבהים מצב הרוח בחדר. הבטתי בשניהם, בסבא ובגיסו, ובפניהם שהאירו באור יקרות, ופתאום הבנתי את מאמר חז"ל: 'אין דומה מאור פניו של אדם בחול כבשבת'. בתום השירה איחלו השניים לכולם 'שבת שלום', מקפידים לברך גם את האחיות ואת העובדים המסורים במקום.

"ומשם... סבא עדיין לא הלך הביתה!

"עם גיסו יחדיו צעדנו לביתה של אחותו הגדולה מרת יהודית תחי'. סבא שוחח עימה שיחה קלה ובירך אותה בחום, ורק לאחר מכן המשכנו הביתה. שם המתינה לנו סבתא תחי', שהייתה רגילה לשעה המאוחרת שבה מתחילה סעודת ליל שבת.

"פניו של סבא הוסיפו להאיר, והשמחה שקרנה ממנו הייתה מוחשית. סבא בצע את הפת, שר שירי שבת בגיל, והיה לו כל הזמן שבעולם לשוחח עימנו, דבר שלא עשה בימות החול, בגלל עיסוקיו הרבים. שמתי לב שלאורך כל השבת הסיט מעליו סבא כל צער וטרדה, וביטל אותם כאילו לא היו קיימים כלל!"

הרב בצרי בחתונת בנו, בעת הכנת הכתובה

הכנסת כלה

"אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא... וביקור חולים והכנסת כלה..." (מסכת פאה א א)

קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף. לא אחת נדמה כי הקשיים עמוקים מני ים ואי אפשר לצלוח אותם. ואולם בסייעתא דשמיא ועם אהבת חברים – גם את הים הזה אפשר לעבור.

כבר בהיותו אברך צעיר הטה הרב בצרי שכמו לסייע בבניית בתים נאמנים בישראל. הוא ראה זאת כשליחות לעצמו ושמח בכל בית נוסף שנבנה. לא אחת היו העניינים יגעים בשל מחסור במזומנים; צד זה רוצה סכום כזה, וצד שני מסרב לתת. כאן נכנס השדכן, הרב בצרי, שלא די שלא ביקש ולא קיבל דמי שדכנות – אף התחייב בעצמו סכומים גדולים, כדי שעוד צלחת תישבר, עוד חופה תועמד ועוד בית יהודי ייבנה.

בית נאמן בישראל

כאב ליבם של אלו ששידוכם התעכב או עלה על שרטון נגע במיוחד אל ליבו של רבי מנחם. הוא לא הסתפק כרבים אחרים בניד ראש ובמשיכת כתפיים, או במילות הרגעה וניחומים, אלא בכל עת שחש כי בידו לסייע, לדרבן, לעודד – ראה זאת כזכות וכחובה לעצמו.

לא אחת כאשר שידוכים איימו להתפרק, בירר על מה ולמה אירע מה שאירע, יישר את ההדורים ועודד את בני הזוג להמשיך בעניין עד לבניית בית בישראל.

"מה יהיה?" שחה לו קרובתו על בתה שבגרה, שופכת את ליבה. "יהיה טוב!" ניחם אותה הרב, וכמובן לא הסתפק בדיבורים. סמוך לביתו הייתה ישיבה למצוינים, והוא יצא לשם כדי לחפש את בן זוגה של הנערה...

"מיהו הבחור הטוב ביותר בישיבה?" פנה אל המשגיח.

"הבחור הזה", הצביע המשגיח על פלוני, בחור שקדן וירא שמיים שעשה לילותיו כימים, רכון על הגמרא.

רבי מנחם ניגש לבחור, הציע לו את קרובתו וסיכם: "מחר בערב תיערך פגישה..."
הבחור ניגש אל המשגיח לבקש עצה ותושייה, אך המשגיח, שהכיר את רבי מנחם, בירר מעט, נתן את הסכמתו והשידוך קרם עור וגידים.
פגישה ועוד פגישה, אירוסין, חתונה... ובית נוסף קם בישראל!

לא פחות מחמש שנים!

הדבר היה בעת היותו אברך צעיר. הרב מנחם הושיט יד לסייע בשידוך לקרובתו. לאחר שבירר וחקר - מצא בעבורה בחור ישיבה, בן עלייה שכל רבותיו גמרו עליו את ההלל, אולם המחסור במזומנים עיכב את המשך השידוך ונראה היה כי אין כל מוצא.
משראה הרב בצרי כי אין דרך אחרת לקדם את השידוך, הכריז כי הוא מתחייב בעבור הזוג הצעיר סכום כסף הגון שיסייע בקניית דירה. בימים ההם שילם הרב מדי חודש סכום גדול להחזר המשכנתא של דירתו, ולא ידע כלל מנין ישיג את ההון הרב הזה. בכל זאת, מצוות הכנסת כלה עמדה מול עיניו, והוא היה סמוך ובטוח כי השם יהיה בעזרו.
עוד רגע קט יברכו על המוגמר, והשידוך יהיה לעובדה קיימת. החתן והכלה היו נרגשים לקראת האירוסין, וראש הישיבה סיכם את התנאים מצד החתן עם בא כוחה וקרובה של הכלה - הרב מנחם. באותה שעה פנה הרב בצרי אל ראש הישיבה והודיע לו כי הוא מעמיד את התמיכה הגדולה בזוג הצעיר בתנאי מסוים שהחתן נדרש לחתום עליו.
"אני מבקש", אמר בלא חת, "כי החתן יתחייב ללמוד ב'כולל' לא פחות מחמש שנים! זאת בלא שום עיסוק נוסף ובלא שום פעילות מלבד לימוד תורה".
היטב ידע הרב בצרי שפעמים רבות יש צורך ב'מחייב', ורק אם מכים על קדקודו של אדם ואומרים לו 'גדל' - הוא נענה וגדל.
החתן הנבוך, שאמנם התכוון להמשיך ללמוד, הסכים לתנאי ואף חתם עליו בנוכחות ראש הישיבה.
"מזל טוב!" איחלו הצדדים זה לזה, והשידוך קם והיה לעובדה מוגמרת.
חלפה תקופה קצרה, הזוג בנה את ביתו והאברך הצעיר החל ללמוד ב'כולל'. והנה הגיעו הניסיונות; המצב הכלכלי היה קשה. ה'כולל' העניק תמיכה מועטה, ומנגד הגיעו הצעות מפתות - לצאת ללמד, לשמש ברבנות ועוד.
"דבר אחד ויחיד מנע ממני לחשוב על ההצעות הללו", נזכר האברך, "זה היה התנאי שהתנה עימי הרב בצרי לפני אירוסיי, ללמוד ב'כולל' בלבד, בלא שום משרה. ואכן, בזכות התנאי הנכון, שהיה בבחינת 'ראיית הנולד', סירבתי לכל ההצעות והוספתי ללמוד בשקידה. כל מה שהשגתי בשנים ההן - נזקף לזכותו!"

הרב מנחם, שהמשיך ועקב מקרוב אחר לימודיו של האברך מתוך הדחק

וביקש לתמוך בו, הציע לו כי בהפסקות, בין ה'סדרים', יערוך ספר הלכות על פי ה'בן איש חי' לילדי תשב"ר - בשפה פשוטה וברורה, והאברך קיבל עליו את המשימה.

"בכל יום בהפסקת הצהריים ישבתי ולמדתי היטב את הספר הקדוש 'בן איש חי', ואחר סיכמתי וערכתי את הדברים בשפה שתובן לילדים. הרב בצרי היה משלם לי בנדיבות בכל חודש, וכך יכולתי להרים את ראשי מעל הדוחק הכלכלי.

"כאשר סיימתי את כתיבת הספר פנה אלי הרב בצרי ואמר: 'ראה, ייתכן שלא אוציא את הספר לאור, אולם היה חשוב לי מאוד שתלמד ותהיה בקי בהלכות של גאון עוזנו רבי יוסף חיים'. ואודה, כי בזכותו קניתי ידע בספר 'בן איש חי', ולימים היה לי הידע הזה לעזר רב בשיעורים שמסרתי", מסיים האברך ההוא, שזכה להיות שתול באוהלי תורה וכיום הוא דיין, מורה הוראה וראש 'כולל' המרביץ תורה לרבים.

תרומת דם

האנשים שעלו על המיטות הושיטו את זרועותיהם בחיוך. הם באו לכאן מרצון, מתוך אהבת חסד ורצון להיטיב, לתרום מדמם לחולים ולפצועים. אחד מהם היה הרב בצרי, שמדי שנה בשנה הקפיד לגשת למד"א כדי לתרום מדמו.

באחת השנים פנה אל בנו הצעיר דוד והציע לו: "בוא גם אתה עימי כדי לקיים חסד בגופך ולתרום דם!"

הבן היסס.

המחשבה על המחט הננעצת בזרועו ושואבת ממנה כמות גדולה של דם אדום לא נעמה לו, והוא חשש שיתעלף. ואולם האב הפציר בו, מדבר על ליבו ומעודד אותו כי זוהי נתינה אמיתית, נתינה שאינה מביישת את המקבל - ומצילה, פשוטו כמשמעו, את חייו. הדברים עשו את שלהם, והבן נעתר והצטרף לאביו.

שניות אחדות לאחר שפשט את זרועו והדם החל לזרום בצינורית, הסתחרר החדר סביב דוד והוא התעלף. לאחר שהתאושש פנה אל אביו ושאלו: "הכיצד זה אני, הצעיר, התעלפתי, ואילו לך, המבוגר ממני, לא אירע דבר?"

"עליך לשים לב למחשבות המלוות אותך בעת ההתרמה", הסביר רבי מנחם לבנו, "אם בעת ששואבים את דמך אתה חושב כי בכל רגע ורגע אתה מקיים את מצוות השם ומכין תשתית להצלת חיי יהודי, אזי שמחת המצווה מחזקת את ליבך שלא תתעלף..."

כך, מתוך שמחה אמיתית על המצווה הגדולה, המשיך רבי מנחם לתרום דם שוב ושוב.

חלק ג

ללמוד וללמד

הקמת ה'תלמוד תורה'

חלק

ללמוד וללמד
הקמת ה'תלמוד תורה'

"מצווה רבה היא בכל עיר ועיר למי שהיכולת בידו, להשתדל להעמיד ישיבות של תורה לנערים שעדיין לא הגיעו לכלל לומדים, כדי שלא תמוט תורה ח"ו, שאם אין גדיים אין תיישים..." (שמירת הלשון פרק ו)

פתיחת ת"ת 'סוכת דוד'

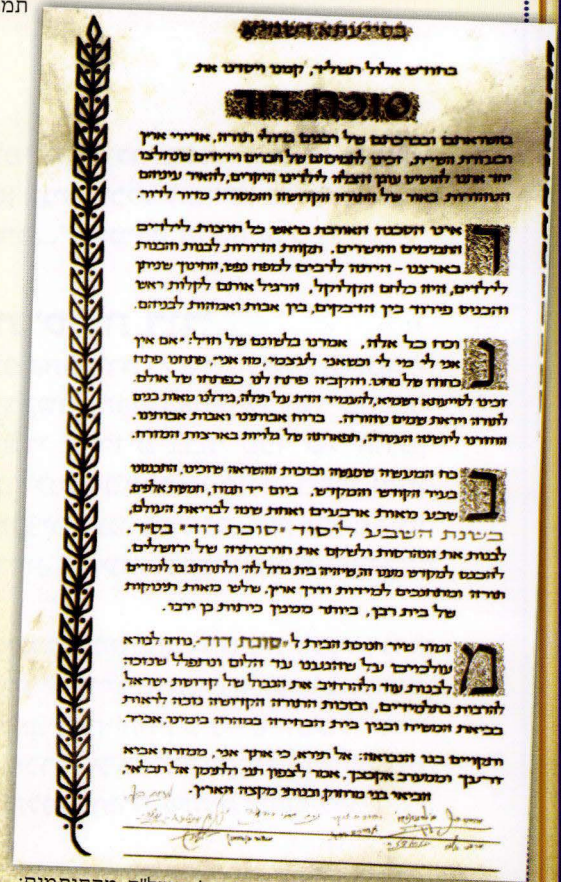
השמחה הגדולה של משפחת כהן עם התספורת הראשונה של בנם נמהלה בחשש. דרך קשה עמדה בפניהם, בבקשם להכניס את הילד הרך ל'תלמוד תורה'. בימים ההם למדו רבים מילדי החרדים בבתי ספר של החינוך העצמאי, והורים שביקשו שילדיהם ילמדו ב'תלמודי תורה' רשמו אותם לת"תים אשכנזיים, אך ברבים מהמקרים נענו בשלילה. "אין לנו מקום!" הודיעו המנהלים למשפחות הספרדיות, ובטענות כאלו ואחרות יעצו להם לחפש מקום לימודים אחר...

כאבם של בני משפחת כהן חבר לכאבן של משפחות נוספות שבניהן נדחו על הסף, והגיע לפתחו של הרה"ג רבי חיים גריינימן זצ"ל. שמע הרב גריינימן את השאיפה הטהורה המבוטאת בכאב הדחייה וידע כי יש לפעול. באחד הימים הוא פנה לרב בצרי, שהיה אז אברך צעיר וחבר בהנהלת ישיבת 'נווה ארץ', ובפיו הצעה: "פתח בירושלים 'תלמוד תורה' שיהיה מיועד לבני תורה ספרדים! אתה מתאים לזה!"

המילים הכו על ראשו כרעם ביום בהיר.

תמונת המחזור הראשון בת"ת 'סוכת דוד', תשל"ה

מגילת היסוד של ת"ת 'סוכת דוד', תשל"ד, מהחותמים:
הרב מרדכי אליהו, הרב מנחם בן משיח, הרב מנחם בצרי, הרב עזרא בצרי, הרב מנצור בן שמעון, הרב נסים טולדנו, הרב עובדיה יוסף, הרב אלברט מצרי, הרב נסים ענתבי, רבי יהודה צדקה, הרב אברהם רפול

'תלמוד תורה'? איך? היכן? מתי? אבל הרב גריינימן ידע על מי הוא מטיל את שליחות הקודש. הרב בצרי זכר היטב את החלטתו בהיותו ילד, להכיר לילדי הספרדים את גדוליהם ואת מורשתם המפוארת ולחנכם על פי מסורת אבותיהם, ולאחר שאף אחיו המקובל רבי דוד בצרי שליט"א עודד אותו לכך, קיבל עליו את המשימה, ובעוז רוח ושמחה של מצווה יצא לבצע את השליחות שהוטלה עליו.

מאחר שהרב יעץ לו לפתוח את הת"ת בירושלים דווקא, פנתה המשפחה הצעירה, בשנת תשל"ד, לצרור את חפציה, למכור את דירתה ולעקור עם שני ילדיה הקטנים מבני ברק לעיר הקודש ירושלים.

בפתח ה'תלמוד תורה' בימיו הראשונים, ברחוב משה חגיז. מימין: הרב שחיבר מארגנטינה. משמאל: מר דוד סאלם. במרכז: הרב מיכאל מאלח והרב בצרי

משראה הרב גריינימן את ההצלחה של הת"ת בירושלים, פנה לרב יהודה זיאת שליט"א וביקש ממנו לפתוח ת"ת ספרדי בבני ברק. הרב זיאת פתח את ת"ת 'שתילי זיתים', והרב מנחם סייע לו במאור פנים ומסר בידו את כל תוכניות הלימוד וחומרי העזר שיסייעו להצלחת המוסד.

פתיחת ה'תלמוד תורה' הראשון לבני עדות המזרח הייתה מבצע אדיר. באין כל תקציב ממשלתי, מבנה או תשתית מוקדמת, היה צורך להתחיל הכול מבראשית! הרב בצרי נרתם לתפקיד וקיבל עליו את העול הגדול. כך, החל משנת תשל"ד, במשך שלושים שנה, זכה והעמיד אלפי תלמידים בני תורה, שהיום ממלאים את ספסלי הישיבות הקדושות.

ההכנסות היחידות שה'תלמוד תורה' היה יכול להתבסס עליהן היו תרומות, הלוואות ושכר לימוד זעום שהיה אפשר לבקש מהורי הילדים. אין ספק כי די במחשבה על עול כספי עצום כל כך המוטל פתאום על כתפי אדם אחד, כדי לגרום רפיון ידיים ונסיגה. אך לא איש כרב מנחם בצרי ירים ידיים לנוכח קושי. הוא, שהיה אמון על סיוע לזולת גם ממה שאין לו, על נטילת הלוואות וביקור במשרדי נדיבים כדי לסייע לעוד ילד ללמוד תורה - לא חשש כלל. בטוח היה בביטחון מלא כי הקדוש ברוך הוא יעזרהו במעשיו - והחל לעשות!

בימים ההם, חינוך ילדי עדות המזרח היה בשפל גדול. בשנת תש"ח, עת נפגש המקובל רבי אפרים כהן עם כמה מחכמי האשכנזים כדי לטכס עצה על ענייני השעה, הפטיר בערבית: "הילדים שלנו מתו, אבל הילדים של האשכנזים, עדיין יש להם סיכוי..."
אכן, בשנים ההן, שנות אידיאולוגיות, מחתרות וציונות, נפלו חללי רוח רבים מקרב הספרדים. בני הדור הצעיר, שהתלהבו מהרחוב המסעיר, השילו מעליהם תורה ומצוות כדי להצטרף לשורותיו. הנגע אמנם פשה

הרב אריה דרעי בביקור בת"ת 'סוכת דוד'

בקרב כלל בני הנוער, אך אצל צעירי עדות המזרח המצב היה חמור יותר, משום שהם היו תמימים יותר ולא חוסנו נגד הפיתויים הללו.

לאחר שהקים הרב מנחם בצרי בעשר אצבעותיו את 'תלמוד תורה סוכת דוד' כתריס בפני הרחוב, והשיב את עטרת החינוך הספרדי ליושנה, השתנה המצב לחלוטין.

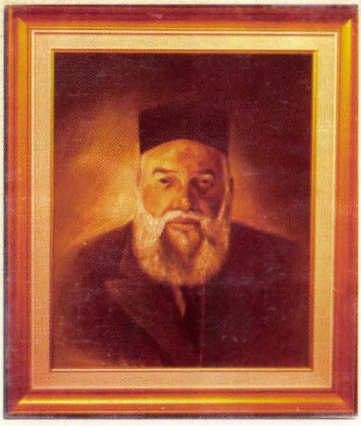
"לפני שנים אחדות עברתי ליד 'תלמוד תורה סוכת דוד'", שח הרב יעקב פרידמן שליט"א, ראש ישיבת תושיה-תפרח, "קול התורה שבקע מן החלונות התרונן באוזניי ומחשבה פילחה את ליבי: 'מי יגלה עפר מעיניך, הגאון רבנו אפרים כהן זצ"ל, ותראה שגם 'הילדים שלנו' לא מתו, ברוך השם. יש תקווה לאחריתך!"

ת"ת 'סוכת דוד' – ע"ש רבי דוד סותהון

בבוקר בהיר של שנת תשל"ד נתלה על הבית ברחוב חגיז השלט 'תלמוד תורה – סוכת דוד'.

ה'תלמוד תורה' נקרא על שמו של חכם דוד סותהון דבאח זצ"ל, רבה הראשי של בואנוס איירס שבארגנטינה ומחבר הספר 'יעלה הדס'. בני משפחתו של הרב קיבלו עליהם חלק גדול מעול אחזקת המקום, ביודעם כי אין כתורתם הטהורה של תשב"ר לעילוי נשמתו של אביהם הדגול.

"כל מוסד הנושא את שמו של הצדיק בורך בהצלחה משמיים!" שחו בני הקהילה בבואנוס איירס לרב בצרי, שביקר במקום לעיתים קרובות לצורכי צדקה וחסד, והיה אהוב מאוד על כולם.

תמונת הרב דוד סותהון-דבאח, רבה הראשי של קהילת יוצאי חלב בבואנוס איירס (נלב"ע אב תש"ט). על שמו נקרא ה'תלמוד תורה' 'סוכת דוד'

משפחת סותהון היא משפחה מפוארת בעלת ייחוס של דורות גאונים וקדושים, רבנים שפעלו בדמשק ובארם צובא.
רבי דוד שימש רב בבואנוס איירס לפני כשמונים שנה, ובנו רבי שאול זצ"ל, ותיבדל לחיים טובים רעייתו לואיזה, המשיכו בדרך אבותיו. הבן ר' דוד ורעייתו ברטה סותהון, הנכדים, הנינים ויתר בני המשפחה המתגוררים בארגנטינה, הם בעלי חסד ומנדיבי עם התומכים במוסדות תורה ונמנים עם עמודי התווך של 'תלמוד תורה סוכת דוד'.

ה'תלמוד תורה' הראשון לבני משפחות אברכים ספרדים נפתח והחל לפעול כאילו היה מוסד ותיק ומבוסס.
"כדי שהלימודים יתנהלו כהלכה יש צורך במפקח", ידע הרב בצרי, ואף שהת"ת היה בשלב ניצני ההתחלה, ופיקוח דורש תשלום משכורת נוספת, לא ויתר הרב בצרי ומינה למפקח את הרב יצחק שיש, שהיה מלמד בת"ת 'המסורה' ובעל ניסיון רב בתחום החינוך.
מאז החל הרב שיש ללוות את הת"ת בכל דבר - קטון כגדול.
ביום שלפני פתיחת הת"ת עוד ישבו השניים לסיכומים אחרונים, והשחר כבר עלה כאשר נפרדו - ובליבם תפילה להצלחת המשימה החשובה.

צעדים ראשונים

ראש חודש אלול תשל"ד (1974). מפתחי בתי כנסיות עלה קולו של השופר, מרעיד את הלב וקורא 'אלול!' בבתי הכנסת הספרדיים השכימו עם שחר לסליחות המטהרות את המחשבה ואת הלב, וילדי החמד פסעו לבית תלמודם.
גם משה ואברהם, אליהו ויצחק, ילדים למשפחות ספרדיות שטוהר וזוך נשקפים מפניהם - יצאו באותו בוקר ל'תלמוד תורה' החדש. נשיקה חמה מאמא, מילים טובות מאבא, והילדים הרכים נכנסו בפתחו של הבית שברחוב ר' משה חגיז - סמטה בשכונה הוותיקה 'זיכרון משה'.
ארבעה-עשר ילדי הגן היוו את ההתחלה הצנועה של ה'תלמוד תורה', שהלך והתפתח בצעדי ענק. הרב בצרי עמל לשפץ ולתקן את הבניין, שיהיה

נעים ונוח ללמוד בו, עומד בכבודו ובעצמו על גבם של הפועלים ובוחן את עבודתם, כדי שזו תיעשה על הצד הטוב ביותר.

השמועה על ה'תלמוד תורה' המיוחד, שכולו קודש קודשים ופועל לפי מנהגי הספרדים, התפשטה חיש. "התלמידים כולם בני אברכים", שחו אמהות זו לזו, "והמלמדים הם הטובים ביותר בתחומם! המנהל משלם להם כפול מבכל מקום אחר..." וכך החלו רבים מתדפקים על דלתות הת"ת.
לימים, משגדל ה'תלמוד תורה' המשיך הרב בצרי לדאוג לאיכות הלימוד והכניס לצוות מפקח נוסף, הרב שלום בן זקן.
שעות ארוכות ישבו המנהל הרב בצרי עם הרב שיש והרב בן זקן, מעיינים בתוכניות הלימודים ובשיטות ההוראה ומסכמים כיצד יעניקו לילדים את הטוב ביותר.

סיפר המקובל הרב דוד בצרי, כי חמיו, המקובל חכם סלמן מוצפי, הגיע לכבד בנוכחותו את פתיחת הת"ת כשנה לפני פטירתו. והנה, אף שתמיד התנגד להצטלם, ביום מיוחד זה הסכים חכם מוצפי שיצלמו אותו, ותמונות אלו הן היחידות שיש ממנו!

הסעות לתלמידים

"הדבר היה בראשית דרכו של הת"ת", מספר ר' מנחם בן משיח, מידידי הת"ת ותומכיו, "על דלת משרדי שבארצות הברית התדפק רב צעיר לימים. האיש

רבנים והורים נרגשים ביום פתיחת הת"ת, במרכז: הרב סלמאן מוצפי. יושבים מימין: הרב מרדכי אליהו זצ"ל, הרב משה טוויל שליט"א. עומד מימין לרב בצרי: הרב פינחס בביוף. עומד משמאל במרכז: הרב שאול צדקה

מימין לשמאל: הרב סלמאן מוצפי זצ"ל, הרב דוד בצרי שליט"א והרב מנחם בצרי זצ"ל

סירב לקבל מהפקידה צ'ק ודרש לשוחח איתי דווקא. הבטתי במסך התצוגה של חדר הכניסה, וכאשר ראיתי כי פניו מוכרות לי הזמנתי אותו להיכנס.

"הפנים, שמאז ומתמיד הקרינו חום ואהבה, היו זכורות לי מימי ילדותי בירושלים עיר הקודש. 'כבוד הרב', פניתי אליו, 'מה אוכל לעשות בעבורך?'

'פתחתי תלמוד תורה בירושלים', סיפר לי הרב, 'כרגע רשומים בו ילדים מעטים, אך אני מתכונן להגדיל אותו במהרה...'

"לתומי שאלתיו כמה ילדים ברצונו שילמדו במקום, ובלא היסוס הוא השיב לי: 'יותר מאלף!'

"אכן, הרהרתי בליבי, בארץ אין אף 'תלמוד תורה' ספרדי אחד! בזיכרוני עלתה דמותו של סבי, הרב מנחם שמואל הלוי זצ"ל, שעמד בראש ה'תלמוד תורה' הספרדי היחיד בירושלים בשנים תר"צ-ת"ש. בדמיוני ראיתי כיצד תעלה קרנה של יהדות ספרד בארץ הקודש כאשר 'תלמוד תורה' ספרדי יפעל בה, בעוד אני יושב בנכר, אולם באותה שעה היה מרחק גדול בין התמונות האלה ובין חלומותיו של הרב. התבוננתי בפניו ושאלתיו: 'כבוד הרב, מה אתה רוצה?'

'אני רוצה מיניבוס שיסיע את הילדים לתלמוד תורה', ענה לי הרב בעוז רוחו.

'מיניבוס?' תמהתי, 'הרי בתלמוד תורה יש ילדים ספורים בלבד, ולא בטוח כלל שהם אכן ימשיכו ללמוד במקום. אין לך בניין משלך, גם לא ניסיון חינוכי רב, ואתה מבקש מיניבוס?!'

"ספק בצחוק ספק ברצינות המשכתי ושאלתי אותו: 'ומה מחירו של מיניבוס?' בלא היסוס השיב הרב: 'בסך הכול ארבעים וחמישה אלף דולר!'

הטנדר הראשון של ת"ת 'סוכת דוד'

"'רק" ארבעים וחמישה אלף דולר?!' חזרתי אחריו, תוהה אם עלי לרחם עליו בשל תוכניותיו הבלתי מציאותיות.

"שבתי והבטתי בעיניו החודרות ואמרתי: 'זה כל מה שאתה רוצה ממני?'

'כן', השיב הרב, 'וזה לא הרבה...' הוסיף.

"ארבעים וחמישה אלף דולר היו אז סכום עתק, אך אני הצטרפתי לסגנון של הרב והנהנתי בראשי, מפטיר בצחוק: 'מיניבוס, כבוד הרב, רק מיניבוס... זה באמת לא הרבה... כן, אני אסדר לך מיניבוס...'

"הרב אמר 'שלום' ו'להתראות' ופנה לצאת.

"לא אוכל לשכוח כיצד ברגע שעזב את משרדי פרצתי בצחוק ואמרתי ליושבים עימי: 'ראיתם? תלמדו! הוא רוצה בסך הכול מיניבוס! דבר קטן...' כששאלו אותי העובדים מה אעשה, עניתי להם שאני אמשיך בעסקיי ואילו הוא ימשיך לחלום את חלומותיו...

"לימים הבנתי היטב את דברי רש"י על המילים 'כן ירבה': 'רוח הקדש אומרת כן. אתם אומרים פן ירבה, ואני אומר כן ירבה!' בשלושת השבועות הבאים נכנס הרב בצרי למשרדי כמה וכמה פעמים ובכל פעם שאלני: 'נו? מה יהיה עם המיניבוס שלי?'

"ואני עונה לו: 'יהיה בסדר...' וצוחק בליבי...

"יומיים לפני שובו ארצה הגיע אלי הרב פעם נוספת ואמר: 'מנחם יקירי, בעזרת השם בעוד יומיים אני שב לארץ...'

'ובכן, שתהיה לך נסיעה טובה!' עניתי לו לתומי, וכמחווה פניתי לפקידה וביקשתיה להכין לו צ'ק על סך חמש מאות דולר, סכום נכבד בעבורי בימים

ההם. אבל הרב בצרי לא ויתר. 'ומה עם המיניבוס?' הפנה אלי את השאלה במלוא הרצינות.

"בשלב ההוא הרצנתי את פניי ואמרתי לו: 'כבוד הרב, האם אתה מעלה על דעתך כי אתן לך מיניבוס? הרי רק התבדחתי איתך...'

"בתמימות כנה השיב לי הרב: 'מה??? הייתי בטוח לחלוטין שאתה מדבר במלוא הרצינות!'

"הבטתי בו בפנים חמורות ואמרתי: 'הרב בצרי, האם אתה יודע במה המדובר? האם אתה סבור שכך, בקלות, מקבלים מיניבוס? אתה נראה לי אדם חכם שמבין עניין...'

"אבל הרב לא ויתר. הוא הביט בי במבט חודר, ובקול יציב אמר: 'שמע נא, קח אותי במלוא הרצינות, כי אני לא יוצא מכאן בלי לקבל מיניבוס...'

"חשתי כי עצביי נמתחים. ידעתי כי אינני יכול לתת סכום כזה ונלחצתי. משהבחין הרב בעובר עלי, שב והבהיר לי: 'ראה, המיניבוס חיוני להמשך קיומו של התלמוד תורה, משום שרק אם תהיה הסעה לילדים יסכימו ההורים לשלוח אותם מכל חלקי העיר! אבל... אני אעזור לך בזה...' הפתיע הרב.

'במה תעזור לי?' ביקשתי להבין, מהרהר בלחץ כי הנה, החיוב כבר עלי ועל צווארי, והרב מוכן לעזור לי...

'ראה', פרש לפניי הרב את תוכניותיו, 'אמנם מחירו של מיניבוס הוא ארבעים וחמישה אלף דולר, אך עיריית ירושלים תיתן לי מענק בסך חמשת אלפים דולר, והאחים נקש הבטיחו שאם יהיה בידי הסכום הדרוש ויחסרו לי רק עשרת אלפים דולר – הם ישלימו אותו! הנה, כבר יש בידינו חמישה-עשר אלף דולר! נוסף על כך, סוכנות מרצדס הסכימה לתת סכום של עשרת אלפים דולר ממחיר הרכב כהלוואה למשך שנתיים תמורת שְעבוד הרכב. נשארנו אפוא עם יתרה של עשרים אלף דולר. הרואה אתה עד כמה אני בא לקראתך?' סיים הרב בפנים מאירות.

"באותה עת ישבו במשרדי שותפיי מארץ ישראל, משפחת בן דוד, וכן שותפי מפרס מר כליל מורדי. 'עליך לסיים את עניניך עם הרב, משום שכולם ממתינים לך...' שלחו לומר לי. פניתי אליהם ואמרתי: 'רבותיי, יש לי בעיה עם הרב בצרי!' וסיפרתי להם את כל השתלשלות העניינים.

"לשמע הדברים קם מר מורדי ז"ל ואמר: 'אם אתה נותן לו חמשת אלפים דולר, גם אני אתן סכום כזה. כל השותפים האחרים, חמישה במספר, ייתנו אף הם יחדיו עשרת אלפים דולר, והכול יבוא על מקומו בשלום!'

"נרגש ונפעם ניגשתי אל הרב שהמתין בחדר הסמוך, חש כי מתרחש עימו נס משמיים. 'כבוד הרב', אמרתי לו, 'הנה, יש לך מיניבוס, בדיוק כמו שרצית!'

"הביט בי הרב בפנים תמימות ואמר: 'ידעתי שאצא מכאן עם מיניבוס...' בשבילו זה היה מובן מאליו!

"גישתו התמימה של הרב הפעימה אותי אף יותר מעצם איסוף הכסף,

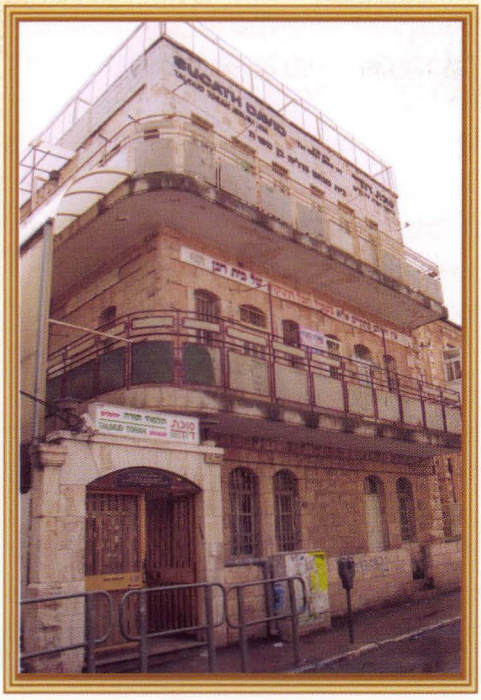
חנוכת בניין הת"ת שנרכש ברחוב דוד ילין 35, תרומת מנחם ודליה בן משיח, בשנת תשמ"א
מימין לשמאל: הרב נסים טולדנו – ראש ישיבת 'שארית יוסף', התורם הרב מנחם בן משיח, הרב בצרי, נציג משרד החוץ בארגנטינה, הרב עזרא בצרי, הרב שאול סותהון מארגנטינה והרב דוד עטיה

ובליבי אמרתי: ריבונו של עולם! איזה ביטחון! איזו אמונה יש לאדם הזה! איש כזה אף יגיע ליום שבו ילמדו במוסדותיו אלף תלמידים, משום שהאמת שבליבו ונקיות דעתו יגשימו כל חלום!"

החלום אכן הלך והתגשם בצעדי ענק! המיניבוס הצהוב החל סובב בין השכונות, אוסף את ילדי החמד ל'תלמוד תורה', כשתנאי מיוחד מתנה הרב בצרי עם הנהג – אין להפעיל בו כלל את הרדיו, אלא להשמיע בו אך ורק קלטות של שירה יהודית.

•••

חלפו אך שלוש שנים.
הכיתה הקטנה הייתה לחמש כיתות תוססות שבהן לומדים יותר ממאה תלמידים.
הטנדר הצהוב סבב בכל שכונות העיר ואסף את הילדים מעשרים תחנות, מביא אותם מדי בוקר אל ה'תלמוד תורה'. למעשה, תלמידים רבים הוסיפו להתדפק על דלתות המוסד, מבקשים להתקבל, אך בשל המקום הצר נענו בשלילה. או אז ידע הרב מנחם כי עליו למצוא מקום גדול ומרווח יותר, שבו יוכל הת"ת להוסיף להתפתח.
בימים ההם, כמו שליח משמיים, הגיע לסייעו הגביר ר' מנחם בן משיח, שכבר היה לשותף פעיל במפעל האדיר של 'סוכת דוד', ובמשך עשרות שנים עומד לימין ה'תלמוד תורה'.

בניין 'סוכת דוד' ברחוב דוד ילין

עד מהרה נמצא מקום מתאים ברחוב דוד ילין 35, ואת חנוכת הבית פיארו גדולי הדור ומאוריו, מרנן ורבנן: חכם אברהם רפול, הגאון רבי יהודה צדקה, הגאון רבי בן ציון אבא שאול, הגאון הרב יוסף עדס, הראשל"צ הגאון הרב עובדיה יוסף והגאון הרב מרדכי אליהו, רבה של ירושלים רבי שלום משאש והגאון רבי יעקב מוצפי.

כאשר שמע הרב משה פרדו זצ"ל, מייסד סמינר 'אור החיים' בבני ברק, על ה'תלמוד תורה' החדש הפורח בעיר הקודש ועל העשייה הברוכה הנעשית בו, שח למקורבו: "מה שעשיתי אני בזקנותי - זה [רבי מנחם] עושה בצעירותו! ומי יודע מה יעלה עוד בזקנותו!"

פך השמן הטהור

עם הקמת הת"ת קבע רבי מנחם כלל תקיף: אין לקבל לת"ת ילד שבבית הוריו נמצא המכשיר הטמא. גם כאשר מקורביו לחצו מאוד וגם כאשר היה מדובר בהורים מתחזקים, סירב לשנות מהנהגתו זו.

דבר ה'תלמוד תורה' הפורח עשה לו כנפיים והגיע גם לאוזניו של אברהם. בכל ליבו קיווה אברהם כי בבוא היום יוכל גם בנו הקטן ללמוד במוסד הנפלא הזה, אולם כאשר הגיע לרשום את הילד נאמר לו חד-משמעית: "אתה מחזיק בביתך מכשיר טמא, ולכן בנך לא יוכל ללמוד כאן".

לשמע התשובה המנומסת אך התקיפה, החליט האיש כי אם לא בנוח - ילך בכוח...

הוא פנה לרב גדול, התחנן וביקש, איים ותבע, ולבסוף נעתר לו הרב וכתב לרב בצרי כי מדובר במקרה חריג שבו המכשיר נמצא בבית משום פיקוח נפש בשל האישה החולה ל"ע, ועל כן עליו לקבל את בנו של אברהם לת"ת. משקיבל לידיו הרב בצרי את המכתב, עיין בו, ובלא אומר ודברים יצא מיד אל ביתו של הרב.

"הנה מפתחות ה'תלמוד תורה' שבניתי בשתי ידיי..." פנה אל הרב, מניח על השולחן את צרור מפתחותיו, "אינני מוכן לנהל את המקום אם מכריחים אותי להכניס תלמיד הצופה בטלוויזיה ועלול לקלקל את חבריו".
נענה לו הרב והסכים עימו, ואברהם נאלץ למצוא לבנו מקום לימודים אחר.

צורה של יהודי

הילדים הרכים בכיתת הגן לא שיערו את ההפתעה שהכין להם הרב בצרי, המנהל המסור, שיזם כל העת פעולות מיוחדות כדי לטעת בליבם אהבת תורה ויראת שמיים.
באחד הימים הם הגיעו נרגשים, מצפים לטיול מיוחד במינו. "אנחנו נוסעים למירון, ושם יעשו לכם חלאק'ה!" הסביר הרב לילדים, והללו התיישבו נרגשים בצד הוריהם ומוריהם ועד מהרה יצאו לדרך הארוכה.
בימים ההם לא היה מקובל כל כך לעשות את התספורת הראשונה במירון, והנסיעה המיוחדת לקברו של רשב"י הייתה בבחינת חידוש אצל משפחות רבות. ככל שהלך האוטובוס והצפין גאתה ההתרגשות. הרב בצרי הסביר לנוסעים כי סופי התיבות של הפסוק "כי לא תִשכח מפי זרעו" הם 'יוחאי', ואכן קיבל עליו רבי שמעון בר יוחאי לשמור שלא תישכח תורה מישראל. "לכן", המשיך הרב בצרי ואמר, "נהגו לקחת את הילד שמקיים את מצוות 'לא תקיפו פאת ראשכם' אל קברו של רבי שמעון בר יוחאי, להראות לו שאמנם לא נשתכחה התורה מישראל, ואף צעירי הצאן ממשיכים בדרך אבותיהם המסורה לנו מדור לדור".
בשנים הבאות החלו משפחות רבות יוצאות למירון עם ילדיהן, ושוב לא נערכו נסיעות כיתתיות, אך אין ספק כי התלמידים הראשונים ההם עדיין

ילדי המחזור הראשון של הת"ת בתמונת מחזור עם המחנך הראשון הרב יוסף צבי

אורחים ב'סוכת דוד' בשנותיו הראשונות. משמאל לימין: הרב שיש, הרב מרדכי אליהו, נתנאל גיסו של הרב אליהו, הרב בצרי, הרב דוד פרץ, הרב מיכאל מאלח, ר' דוד סותהון, הרב בן זקן

זוכרים את טעמה המיוחד של התספורת הראשונה בין הרי הגליל הנישאים, ליד קברו של רבי שמעון בר יוחאי, זכותו תגן עלינו.

מאחר שברבי שמעון עסקינן, נציין כי הרב בצרי חש קשר נפשי עמוק לציונו של התנא האלוקי, לאחר שזכה לראות ישועות כאשר החל לפקוד את קברו.

הדבר היה בראשית ימי הת"ת. עול החובות עלה והשתרג על כתפיו, והתהייה מנין ישלם את המשכורת הבאה רבצה על הרב בצרי כעננה כבדה.

באחד הימים פגש אותו מכר, ר' דב אייזנברג שמו. האיש, מחסידי תולדות אהרן, שמע מהרב בצרי על החובות ההולכים ונצברים ואמר לו: "סע, סע לרבי שמעון, ושם תצעק ותבקש ממנו שיתפלל בעדך. אל תרפה ממנו עד שתראה ישועה!" רבי מנחם סבר וקיבל, נסע לקבר רשב"י, ושם בכה והתחנן על נפש הילדים ועל ה'תלמוד תורה'. זמן קצר לאחר מכן נפתח לו פתח ישועה. נדיב גדול גילה התעניינות במוסד והחל תורם להחזקתו.

מני אז היה ציון הרשב"י חביב על הרב בצרי במיוחד, וכאשר שהה בארץ נהג לנסוע למירון בכל ערב ראש חודש, וכן בימי שני וחמישי של שובבי"ם. בהמשך נהג לארגן שבתות למורים ולבוגרים במירון דווקא, שח להם כמה חשוב ונעים לשהות במחיצת רשב"י הקדוש.

מובן שגם ביום ל"ג בעומר, יום ההילולה על קבר רבי שמעון, הקפיד רבי מנחם להיות קרוב לציון, ואם אירע ששהה בתקופה זו בחו"ל, היה מגיע במיוחד ליום ההילולה, ולאחר מכן שב לחו"ל, להמשיך במלאכת הקודש של קירוב יהודים לעבודת השם יתברך ואיסוף כספים להחזקת הת"ת.

"לוו עלי"

עול החזקת ה'תלמוד תורה' היה תמיד כבד מאוד. מדי חודש בחודשו היה צריך להשיג את הכספים לתשלומים - למורים, לספקים, למזכירות ועוד. די במחשבה על העול הכספי הזה להדאיג מאוד כל אדם, אולם לא איש כרב בצרי יפחד מחובות. חשיבתו הייתה חיובית תמיד. מולו ראה רק את התקווה, את קרן האור, את ההצלחה של דור העתיד... וכך, מעולם לא נתן לקשיים להדוף אותו ממטרתו.

"הדבר היה בתחילת עבודתי בת"ת", מעיד הרב מיכאל מאלח, יד ימינו של הרב בצרי, "מועד תשלום המשכורות הגיע, היינו זקוקים לסכום כסף גדול, אך כסף אין. באחד הימים פנה אלי הרב בצרי וביקש ממני להתלוות אליו לנסיעה לבני ברק. יצאנו יחדיו, והנה, באמצע הרחוב הבני ברקי, ממהר אחרינו יהודי כל עוד נפשו בו ועוצר אותנו מהילוכנו. 'יש לי סכום כסף גדול שאני מעוניין לתת לרב בהלוואה', אמר היהודי בקול מתחנן, 'כלום ייאות הרב לקבלו כפיקדון?'

"מובן שהרב ניאות לקבל את ההצעה, וכך קיבלנו מרווח נשימה ואפשרות

עם ילדי החמד במסיבת פורים תשל"ז

לשלם את המשכורות".

כי בשמחה תצאון

כעשר שנים לאחר ייסוד הת"ת הלכו הקשיים והעמיקו, ופשיטת הרגל של בנק אמריקאי גדול גרמה למשבר אמיתי. סכום כסף גדול שהופקד בבנק ויועד לתשלום משכורות - התנדף בן לילה. התלמידים הגיעו ללמוד, המלמדים שקדו ללמד, אבל משכורות אין!

"גרעון של מיליון דולר מאיים על המשך התפתחות מוסדות 'סוכת דוד'" - זעקה כותרת בעיתון 'המודיע' של שנת תשמ"ו. "הגרעון האדיר הוא נטל קשה על צוואר מנהל המוסד", הביעה הכתבה את מצוקתו של הת"ת, "בכל

גרעון של מיליון דולר מאיים על המשך התפתחות מוסדות "סוכת דוד"

המודיע

עתון יומי — ירושלים

יחד עם מצוקת הדיור המעיקה על מוסדות "סוכת דוד" שפרחו להפליא ב־13 השנים האחרונות, החלה לפני 3 שנים שחיקה עמוקה וחמורה ביסודות התמיכה החשובים מהתפוצות: מהמוסדות הממלכתיים בארץ — וכיום אין מנהלי המוסדות יכולים עוד להתמודד לבדם עם נטל הקיום ולפיכך צמצמו עד־לכאב בהוצאות השוטפות ★ 450 תשב"ר מוצאים את משנת־תלמודם בת"ת הירושלמי שהיה לגולת הכותרת לחינוך ילדי יהדות המזרח על ברכי ישראל סבא תוך הישגים מעולים ★ סניפים מצויים במעלה אדומים ובבית שאן וכן כוללי־אברכים בעמנואל וירושלים לצד ישיבה קטנה וארגון־ערב מצליח ומשלים בשם "ילדי דוד" המהווה מסגרת־חינוכית נחוצה ומועילה לחניכי הת"ת

סלסול קולם הערב של ילדי תת"ת הירושלמי "סוכת דודי", חנשמע על פני קטע נרחב מרחוב דוד ילין במרכז ירושלים — אינני

— מאת א. בן ישו —

מצוקה נוספת — המצוקה הכספית. הגרעון

והתלמידים. באותה ישיבה ציינו הרבנים הגאונים הרב יואל שטרוך ראש הכולל בעיר החרדית עמנואל, הרב נתן מוצרי ראש חכולל בירושלים והרב יצחק שפירא ראש הישיבה

הכתבה בעיתון 'המודיע'

ילדי הת"ת מפגינים ליד בית עיריית ירושלים

ב'תלמוד תורה' שנפתח בבית שאן. מימין: הרב אליהו כהן, רבה של בית שאן. משמאל: הרב ששון בצרי

ליבם ביקשו להתמודד לבדם, במשך שלוש השנים האחרונות, עם המצוקה החומרית הגוברת, ביקשו להתגבר על בעיות קיום יסודיות - ללא יציאה לציבור הרחב, אלא שהמציאות הקשה גברה עליהם. הכרסום החמור ביסודות התמיכה מהתפוצות, יחד עם השחיקה הנוראה בתמיכת כל המוסדות הממלכתיים - גרמו לגרעון המעיק כאבן רחיים... אילולא המצוקה הקשה ניתן היה לפתוח סניפים נוספים על אלו שבמעלה אדומים ובבית שאן - גם בערים אשקלון ובאר שבע המשוועות לכך, אלא שנבצר להיענות למבוקשם של ההורים, הרואים את השממה הרוחנית העושה שמות בנוער הצעיר. אין מי שיממן עוד סניפים חדשים, יהיו נחוצים כאשר יהיו".

בשל המצב הקשה החליטו המחנכים, העובדים והמנהלים להקצות חמישה אחוזים משכרם מדי חודש לטובת הבראת מוסדות 'סוכת דוד'. ואולם כיתות חדשות לא נפתחו, למרות תחנוניהם של ההורים הרבים שביקשו לרשום את ילדיהם לת"ת.

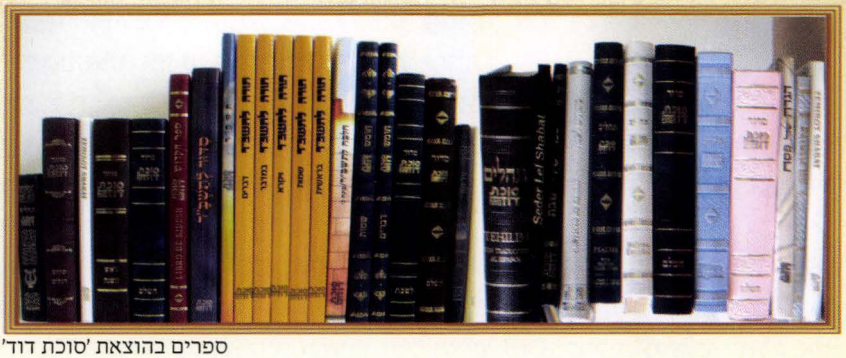
בימים ההם נדד הרב בצרי בחו"ל שבועות רבים. הוא כיתת רגליו בין פתחי נדיבים, חוצה ארצות וערים, אולם התרומות היו בבחינת קומץ שאינו משביע את הארי.

שישה חודשים בושש הכסף מלהגיע, ומחשבות קודרות על המשך קיומו של ה'תלמוד תורה' כבר צפו ועלו. הרב בצרי, שביקש לשלם למלמדים העושים מלאכתם באמונה, פנה להתייעץ עם רבותיו, והם עודדו אותו להמשיך, להתאמץ עוד, והישועה בוא תבוא, הבטיחו.

לאור ההבטחה גייס הרב בצרי הלוואה ענקית, ולאחר מכן שב והתאמץ, נדד וגייס אט אט את הסכום, והחזיר את מלוא ההלוואה.

למרות הקושי הרב שהיה מנת חלקו, גם בימים ההם לא משו החיוך מפניו והאור מעיניו.

מאז, בס"ד, זכה והצליח לשלם את המשכורות מדי חודש בחודשו במועדן.

ספרים בהוצאת 'סוכת דוד'

נצור לשונך

האיש שהתיישב מול הרב בצרי נראה מכובד ואמין.
"שמעתי שברשותכם הוצאה לאור", אמר, "ואני מעוניין שתדפיסו את ספרי".
הוא הוציא מאמתחתו ספר תורני שנועד לזיכוי הרבים והוסיף: "אשלם את מלוא מחיר ההדפסה".
הרב בצרי נענה לו ברצון.

הוצאת הספרים של 'סוכת דוד' היא רעיון מיוחד במינו שהתפתח בד בבד עם ה'תלמוד תורה' מאחר שיש כמה נוסחים וכל תלמיד מביא סידור בנוסח אחר, ביקש הרב בצרי שבת"ת יהיה סידור בנוסח אחד לכולם. בנוסף כל הספרים הנצרכים לתלמידים מודפסים על ידי הוצאת סוכת דוד, וכך מצטמצמות העלויות למינימום. ההוצאה מדפיסה גם ספרי קודש, כמו סידורים, חומשים, מחזורים וזמירונים, ואלו משמשים פרסים ומענקים לבוגרים ולמצטיינים ולכלל הציבור.

בית הדפוס עבד במלוא הקיטור. אלפי הספרים שהזמין האיש הודפסו, נכרכו והמתינו לחלוקה. מדי פעם בפעם ביקש האיש כמות מסוימת מהספרים, וכל השאר המתינו לו בסבלנות במקום.
באחד הימים צלצל הטלפון בבית הדפוס. המנהל זיהה היטב את קולו של האיש השואל מעבר לקו: "האם נותרו אצלכם ספרים שלי?"
הוא השיב בחיוב, ואז אמר האיש: "אם כן, אתם יכולים לחלקם לזיכוי הרבים, לכל מי שתחפצו".
'רצונו של אדם – כבודו, וכל אחד רשאי לעשות בספריו כחפצו', חשב מנהל בית הדפוס לעצמו.
"בימים הבאים התחלתי לחלק את הספרים שנותרו", הוא מספר, "ובדרך אגב הודעתי על כך לרב בצרי. למרבה תדהמתי הורה לי הרב בצרי להפסיק בחלוקה. 'מדוע?' התקוממתי, 'הרי האנשים נהנים מהספר...'

'הספר אינו מיועד לכלל אלא לציבור מסוים', אמר הרב ולא פירט. קיבלתי את הוראתו, אף כי בתוך תוכי תמהתי עליה".
חודש תמים חלף, הספרים עדיין מונחים במקומם, והנה מתקשר שנית בעל הספרים ופיו מלא התנצלויות: "אני מבקש סליחה, כל הצ'קים שנתתי לכם במשך כמה חודשים חזרו אלי... אינני מבין כיצד זה קרה! אשלם את הכול בעזרת השם, בקרוב ממש..."
אז הבין מנהל בית הדפוס את פשר הוראתו התמוהה של הרב בצרי, שלא לחלק חינם את הספרים הנותרים. בזהירותו משמץ של לשון הרע, לא אמר דבר על ההפסד הגדול, על הצ'קים שחזרו ועל האיש שלא שילם ומבקש לחלק את ספריו חינם... רק מצא סיבה צדדית, ובה תירץ את הפסקת החלוקה.

יש לציין כי מאז הקמתה ממשיכה 'הוצאת סוכת דוד' להוציא לאור מגוון רחב של סידורים וספרי קודש אף בכריכת עור משובחת ובמגוון סוגי גימורים, ברמה גבוהה ובאיכות מוקפדת. כמו כן ברשותה מגוון רחב של מזכרות לאירועים–ברכתהמזון,זמירותשבת,סליחותועוד,במבחרגדליםואלמנטים. 'הוצאת סוכת דוד' מקבלת גם הזמנות אישיות להוצאת ספרים ומזכרות בעבור קהילות בארץ ובעולם, לפי הנוסח שנהוג להתפלל במקום ולפי העיצוב הנדרש.
מטרתה של ההוצאה שהגה הרב בצרי היא: זיכוי הרבים.

מעלין בקודש

משרד הת"ת שוקק פעילות. פקידות ומזכירות מסורות ומיומנות עמלות כאן על הנהלת החשבונות, על קשרי חוץ, על הקלדות ועוד.
על המלאכה מופקד הרב מיכאל מאלח.

באחד הימים נכנס אחד מרבני 'סוכת דוד' אל הרב בצרי ובפיו בקשה: "כדאי שהמזכירות לא תיכנסנה דרך החדר של הרבנים..."
הרב בצרי שמע את הדברים ופניו אורו.
"צודק אתה, ידידי", השיב, "הדבר שביקשת אמיתי ונכון הוא, ואני אפעל לתקנו".
לא חלפו אפילו יומיים, ושעון נוכחות חדש ניצב בחדר המזכירות. שוב לא נצרכו הפקידות לעבור דרך חדר הרבנים כדי להחתים את כרטיסיהן, והרב בצרי שש ושמח על כי זכה להוסיף קדושה וטהרה ב'תלמוד תורה'.

כיוון ודרך

מצוי מאוד שמנהלי מוסדות עסוקים וטרודים בענייני כספים, ניירת

ופגישות, ואינם מתפנים לניהול החינוכי. לא כן היה הרב בצרי. הלימוד והחינוך במוסד שהקים עמדו בראש מעייניו.
כבר בטרם נוסד הת"ת נטל עימו את המלמד הראשון, שחשש מהתפקיד האחראי, ונסע עימו לביתם של מרן הרב אלעזר מנחם שך והרב הגאון רבי חיים גריינימן, לקבל את ברכתם.
מאוחר יותר, כאשר הת"ת כבר עמד על תילו, היה הרב בצרי הרוח החיה ביוזמות התחדשות והתייעלות, כשכל העת הוא חושב מה עוד אפשר לעשות - - -
לעיתים קרובות הגה כינוסים ומבצעים כדי להשתפר, להוסיף בכוונת התפילה, בדרך התשובה ואף בזהירות בדרכים, המגלמת את הציווי 'ונשמרתם לנפשותיכם'. כמו כן הגה 'שמחת בית שואבה' ייחודית, שנערכת בכל שנה, גם כיום, במוצאי יום טוב ראשון של סוכות, לתלמידי הת"ת ולבוגריו. מועד זה נבחר במיוחד, משום שבו הישיבות אינן חוגגות 'שמחת בית שואבה', והבוגרים פנויים לבוא ולהשתתף.

בשנת תשס"ה זכה ת"ת 'סוכת דוד' בפרס שר החינוך ושר התחבורה בנושא זהירות ובטיחות בדרכים. הפרס התקבל לאחר השקעה פדגוגית מעמיקה שהשקיעו ההנהלה והמורים כדי להחדיר בתלמידים את הנושא, מתוך דגש על עקרון פיקוח נפש ביהדות.

כדי לקשר בין התלמידים למוריהם וליצור אווירה של 'ביחד', ערך הרב בצרי מפעם לפעם מסיבות 'מלווה מלכה' חגיגיות, שבהן השתתפו כל תלמידי כיתות ג' עד ח', סועדים ושרים בצוותא עם מלמדיהם, באווירה מיוחדת ומרוממת.

ביומן אישי מיוחד עקב הרב בצרי אחר התקדמותו של כל ילד וילד, משל היה זה ילדו שלו. פניו האירו במשנה זוהר כאשר ראה כיצד הילדים מתקדמים היטב.
לעיתים, כמו בכל עבודה חינוכית, היה צורך גם להעניש. כאשר גילה הרב בצרי תלמיד שהוצא מכיתתו, היה פונה אליו ברוך ושואל: "מדוע הוציא אותך הרב מהכיתה?" ובלי להמתין לתשובה המבוישת, חיבק את שכמו של הילד ואמר: "בוא, תהיה ילד טוב, אני אכניס אותך בחזרה..." וכך, כשהתלמיד חש את האהבה והחום המורעפים עליו מליבו של המנהל, היה שב לכיתה וממשיך ללמוד בשקדנות.

"התלמידים שמחו ללכת לת"ת", מעידים הורים רבים, "יש ילדים שמעולם לא החסירו יום לימודים, ומי שנאלץ להיעדר התמלא על כך צער..."

...

באחת משבתות הבוגרים ביקש אחד האברכים, תלמיד 'סוכת דוד' לשעבר, לשאת דברים.

"הייתי ילד שובב מאוד", הוא סיפר לנוכחים, "והספקתי להיות מסולק מכמה מקומות לימוד לפני שהגעתי ל'סוכת דוד'... גם כאן לא שיניתי את מהותי, ולאחר שהשתובבתי כהוגן ביקש המלמד להוציאני מהת"ת. באותה שעה עמד לצידי הרב בצרי. הוא דיבר אלי בחום ובאהבה, וחס עלי כאילו הייתי ילדו. בדרכו המיוחדת העניק לי את הכוח לוותר על התעלולים ולהתחיל ללמוד כיאות. רק בזכותו אני נראה היום כפי שאני נראה!"

התלמיד סיים את דבריו והתיישב במקומו, אינו יודע את המתחולל באותן דקות ממש בליבו של אחד הרבנים...

הרב, שבאותה תקופה התמודד עם תלמיד בעייתי, תכנן לדרוש בכל תוקף את סילוקו מהת"ת. ואולם משמע את הדברים היוצאים מן הלב, וראה את כוחם של החום והאהבה - נסוג מהחלטתו וקיבל עליו להשקיע עוד בתלמיד הקשה, עד שיעלה על דרך המלך.

חדש בצד ישן

"בתפילות אנו אומרים 'אלוקינו ואלוקי אבותינו'", נהג לומר מפקח הת"ת הרב בן זקן, "השם הוא אלוקינו תמיד - בזמנים המתחדשים והמודרניים, בצד כל המדע המתקדם, ועם זאת גם 'אלוקי אבותינו', אל לנו לשכוח את מסורת אבותינו".

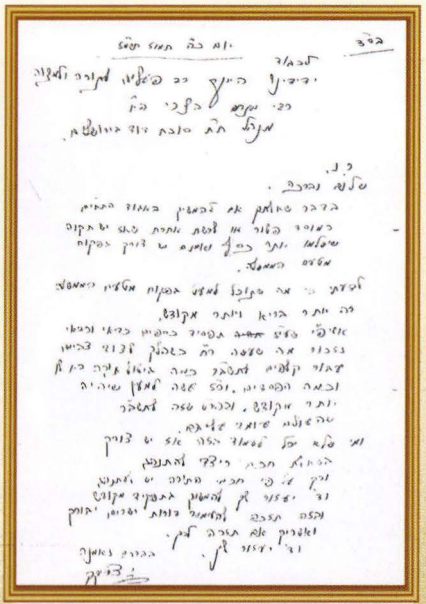

בקבר רבי יהודה בר אלעאי, בדרך למירון עם הבוגרים

זו הייתה גם דרכו של רבי מנחם; לחיות בתקופה, להתמודד עם בעיותיה ולמצוא פתרונות לתחלואי הנוער, ועם זאת להמשיך ברוח אבותינו שמקדמת דנא.
מתוך גישה זו נקבע בתוכנית הלימודים של הת"ת ללמוד גמרא כמקובל בישיבות הליטאיות על כל המשתמע מכך, ועם זאת - להקפיד על מנהגי עדות המזרח, כגון תיקון חצות, השתטחות על קברי צדיקים ואף אמירת 'בקשות' כנהוג.

לימוד הבקשות והטעמים הוא חלק בלתי נפרד מתוכני הלימוד בת"ת, ואלו נטמעו כל כך בהווייתם של התלמידים, עד כי מפה לאוזן סופר על כמה מהם, שפזלו לרחוב וסרו מן הדרך - אולם לאחר זמן שבו בזכות הבקשות והטעמים, התפילות והניגונים שנחקקו בעומק ליבם! יש לציין כי רבים מן התלמידים היו ברבות הימים לחזנים בארץ ובעולם.

אחד החידושים שהונהגו בת"ת הוא הארגון 'ילדי דוד'. כדי למנוע מילדי הת"ת להתחבר בשעות אחר הצהריים עם ילדים שאינם לומדים במוסדות חינוך חרדיים, הקים הרב בצרי את ארגון הערב, שהיה כעין מועדוניות שכונתיות לפעילות וללימוד, להכנת שיעורים ולמשחק בפיקוח חינוכי הולם. בארגון חגגו הילדים מסיבות חנוכה עם חידונים פומביים, בהשתתפות הרב הגאון

מכתבו של הרב צדקה בעניין הת"ת:
"למען שיהיה יותר מקודש"

הרב בצרי על רקע בניין הת"ת הישן

הרב יהודה צדקה והראשל"צ הגאון רבי מרדכי אליהו.

המושך בחוטים

אל המדבר, מקום חנייתם של בני ישראל, הגיע יתרו, חותן משה. החותן בא להתבשם מתורת ישראל ולהיות שותף בניסים הנעשים לעם המיוחד הזה.

חלוקת פרסים ל'ילדי דוד'. מימין לשמאל: הרב מוצרי, הרג נגארי, הרב בצרי, הרב צדקה, הרב בן זקן, הרב גינזבורג, הרב מאלח

ילדי 'סוכת דוד' בעת אמירת סליחות עם רבי דוד בצרי שליט"א

ואולם עם בואו גילה יתרו כי על כתפיו של משה רבנו מוטל עול כבד מאוד. "נבֹל תִּבֹּל!" הזהיר יתרו את משה ויעץ לו למנות שרי אלפים, שרי מאות ושרי עשרות.

את עצתו החכמה של יתרו יישם הרב בצרי בעבודתו.

כמנהל מוסד לא נטה לעשות הכול בעצמו - התנהלות העלולה להכריעו במהרה, אלא האציל סמכויות והפקיד אנשים מוכשרים על כל תחום

תמונת מחזור ב' בת"ת 'סוכת דוד'

נחת! קבוצת בוגרים ממחזור ו' תשנ"ו

ילדי החמד בכותל המערבי בשנותיו הראשונות של הת"ת עם הרב יצחק אנג'ל

ותחום. עם זאת הוא היה מעורה בכל פרט ולו הקטן ביותר, חוקר ומתעניין בהתקדמותו של כל תלמיד, בהכנת המסיבות, בחומר הלימודים ואף במאזנים החודשיים של הכנסות והוצאות הת"ת.

עין בוחנת הייתה לו, והוא ידע להתאים את האדם הנכון לכל תפקיד. כשם שידע מה האדם שמינה יכול לעשות, כך הבין גם את מה שהוא אינו יכול לעשות. מכל אחד ואחד שמינה ביקש למצות את יכולותיו ולעשות את המקסימום, כשכולם חשים חלק ממשפחה אחת גדולה השותפה במפעל הגדול – תלמוד התורה.

עבודה שבלב

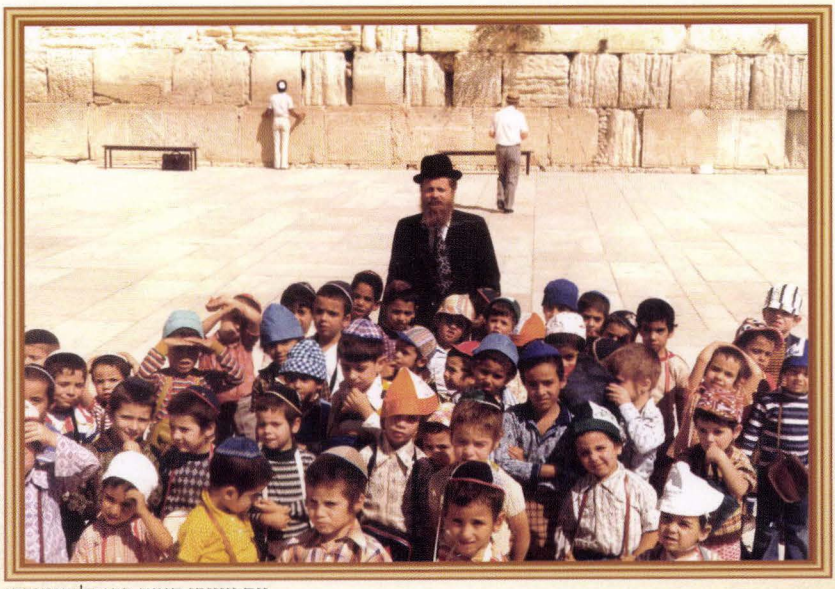
שעת בוקר. הרחובות נקיים ורעננים מטל הלילה וקרני שמש צעירות מפזזות בחוץ. ברחוב כבר נשמעת תפילתם הזכה של ילדי החמד, המגיעים אל ה'תלמוד תורה' לתפילת שחרית במניין.

ידע הרב בצרי כי תפילת התלמידים היא המפתח ללימודיהם במשך כל היום כולו, והחליט להשקיע בעניין זה באופן מיוחד. הוא הנהיג כי הילדים הלומדים בכיתות ז' ו-ח' יגיעו כשעה לפני התלמידים הצעירים מהם ויתפללו בהשגחתם של רבני הת"ת.

תפילתם של הילדים עולה מעלה מעלה, מילים טהורות של תינוקות של בית רבן בוקעות רקיעים, ואלו היו המנגינות היפות ביותר ששמעו אוזניו של הרב בצרי, והצליחו לרגש אותו שוב ושוב.

עם תלמידים בכותל - צום גדליה תשנ"ט

עם צעירי הצאן בכותל המערבי

את אותה תחושה ניסה להעביר למבקרים, נדיבים ואורחים שהגיעו אל הת"ת. בהתלהבות היה תופס בזרועם ועוצר אותם: "עמוד פה והקשב, השומע אתה? אלו הילדים שלנו! מתפללים לאלוקים..."

כאשר היה חש כי אורחו אינו מתרגש כמוהו היה פונה אליו ביתר רגש: "היודע אתה, הרי אלו הקולות שתזכה לשמוע בגן עדן, לאחר מאה ועשרים..."

צום גדליה תשנ"ו, בתפילה עם תלמידי הת"ת בכותל המערבי

מדי שנה בשנה בעשרת ימי תשובה נהג להביא את התלמידים לתפילה מול הכותל המערבי, שריד בית מקדשנו, כדי לעורר בליבם את הכוונה, את ההשתוקקות ואת ההשגה של תפילה אמיתית מעומק הלב.

חלק ד

חנוך לנער

דרכו בחינוך

חלק
ד

חנוך לנער
דרכו בחינוך

"חנוך לנער על פי דרכו... כי יזקין לא יסור ממנה" (משלי כב ו). "והוא שירגילנו מנעוריו אל השלמות אם בדעות, אם במעשים ובמידות, כי ההרגל שיורגל בנעוריו יעשו בו חיקוי עצום ורושם שמור בנפש לא יסור גם לעת זקנה..." (מלבי"ם)

אם הרב דומה למלאך...

נשמותיהם של הילדים, קדושות וטהורות הן. הרישומים הנחרתים בהן בגיל הינקות ממשיכים ומלווים אותם עד זקנה ושיבה, ולכן גדולה ועצומה היא האחריות המוטלת על מלמדי תינוקות, שבבית תלמודם שוהים הילדים במשך שעות רבות בכל יום.

'תלמוד תורה סוכת דוד' פותח את שעריו בפני הילדים הטהורים כבר בהיותם צעירים מאוד. ילדים בני שלוש, שמחלפותיהם עדיין מעטרות את ראשיהם, משננים בו את האותיות הקדושות ואת דברי התורה לפי הבנתם. על הילדים הרכים הפקיד הרב בצרי צוות מובחר ואיכותי, שמפקח על ההתפתחות הרגשית וההכרתית של כל ילד, צועד עימו בדרכו ברוך ובהבנה, ועושה את כל המאמצים כדי שבעזרת השם יוכל להתקדם ולהצטיין בלימודו בשנים הבאות.

אחד הרבנים שהגיע לשמש מלמד ב'סוכת דוד' הופתע מעט כאשר בשיחה

מקדימה הבהיר לו הרב בצרי כי מלמדי הת"ת נדרשים ללכת בזקן ובחליפה מכובדת. "זוהי התלבושת שלנו. הזמן לך חליפה כזו, ואני אשלם את ההוצאה הנכבדת..." סיכם הרב בצרי את השיחה.

"מדוע אתם מקפידים על כך כל כך?" שאל המלמד.

השיב לו הרב בצרי בחיוך: "ב'תלמוד תורה' על הרב להיראות כמלאך! זאת כדי שהתלמידים יוכלו ללמוד תורה מפיו. שהרי כבר נאמר: 'אם הרב דומה למלאך ה'... יבקשו תורה מפיהו'!"

"תמיד הקפיד הרב בצרי שהופעתם של המלמדים תהלום את תפקידם, גם שלא בזמן הלימודים", מעיד הרב אברהמי, אחד המלמדים. "זכור לי כי פעם אחת, בעת החופשה, ראה המנהל את אחד המלמדים בלא מגבעת על ראשו, וביקש מהמפקח שירמוז לו על הנושא בעדינות, כדי שלהבא יקפיד לחבוש מגבעת".

רבע שעה של מוסר

הרב בצרי לא הסתפק בלבוש חיצוני ראוי. הוא ידע כי כדי להאציל על התלמידים רוח של טוהר וחשק בלימוד הרב חייב להיות אפוף ביראת שמיים אמיתית.

איך משיגים זאת?

שעת הבוקר עמוסה היא בדרכים. צפירות אוטובוסים, קניות חפוזות של לחם וחלב, ארוחה מהירה... אווירה כזו המלווה את המלמד עם היכנסו לכיתה היא אווירת חולין, הרחוקה ממתיקות של תורה וחינוך.

כדי להתגבר עליה הגה הרב בצרי רעיון מיוחד. הוא ישלם למלמדים תוספת שכר ובלבד שיגיעו רבע שעה מוקדם יותר לת"ת, ילמדו 'סדר מוסר', ורק לאחריו ייכנסו לכיתות, נתונים תחת הרושם של דברי אלוקים חיים.

"אם מתחילים ביראת שמיים – גם לתלמידים תהיה יראת שמיים", אמר הרב בצרי.

ואמנם העיד על כך הרב שיש:

"במשך השנים ראיתי ב'תלמודי תורה' רבים כי כאשר המלמד מגיע ברגע האחרון או מאחר, הוא ממהר מאוד ועצבני במקצת. הדבר הראשון המעניין אותו בבוקר הוא החתמת הכרטיס, שלא יירשם האיחור. באווירה כזו הוא נכנס לכיתה, וברור שלכל זה מתלווים לא מעט מתח ועצבנות. כעת תארו לעצמכם כיצד הוא מתחיל לטפל בילדים! אם באותו רגע ייגש אליו ילד ויספר לו את המעיק עליו, הוא עלול להגיב מתוך הלחץ הזה, וברגע קט להרוס לילד את כל היום!

"זה היה אחד השיקולים של הרב בצרי כאשר קבע את לימוד המוסר בבוקר, קודם הלימודים, וזה היה חשוב לו כל כך, עד ששילם תוספת מיוחדת

למשתתפים בסדר המוסר הזה! בתמורה הוא הרוויח שני דברים חשובים: האחד - אין איחורים. אם בכל זאת המלמד מאחר, הרי הוא מאחר לסדר המוסר, אך בשמונה וחצי, עת נשמע הצלצול, כל המלמדים של 'סוכת דוד' נמצאים בכיתותיהם.

"הרווח השני הוא שלוות הנפש של המלמדים. הרב נכנס לכיתה רגוע ויכול מיד לנהוג בכל תלמיד בנינוחות ובנעימות. זו הייתה החכמה המיוחדת של הרב בצרי, לארגן את סדר המוסר מתוך מחשבה על כל היתרונות החינוכיים שהוא עשוי להצמיח".

•••

הדבר היה לפני כשלושים שנה. באחד הבקרים גילו המורים פריט חדש בפתח חדר המורים - שעון נוכחות. "כל אחד יוכל לראות בעצמו אם הוא עומד בלוח הזמנים או שמא יש לו צורך לשפר", הסביר הרב בצרי למלמדים, "איש לא יעיר לכם או יתווכח איתכם. השעון, אוטומטי לחלוטין, יציג בפני כל אחד את המציאות כפי שהיא: מתי הוא נכנס לכיתה, ומי שאינו מקפיד על הזמנים - יוכל מעתה לתקן את דרכיו".

גם החוזה שחתם הרב בצרי עם המלמדים כלל סעיף מיוחד במינו, וזה לשונו: "לא תתעסק בשום דבר אחר!" זאת משום שאם המורה יעסוק אחר הצהריים במסחר כלשהו וילך לישון מאוחר, למחרת הוא יהיה עייף ולא יוכל ללמד כראוי.

עם המפקח הרב יצחק שיש, אצל הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל

עוד ידע הרב בצרי, כי הרב חייב להיות טופח על מנת להטפיח; כדי ללמד בחשק הוא עצמו חייב להיות שתול על פלגי התורה. על כן התנה עם המלמדים שאת שעות אחר הצהריים יקדישו ללימוד תורה ב'כולל'.

'כולל' למלמדים

הרב בצרי מעולם לא קפא על שמריו. תמיד המשיך לחדש, מתוך מחשבה על פתרונות יצירתיים לבעיות קיימות.

הפריעה לו מאוד התופעה שבה מלמדים עוסקים בשעות אחר הצהריים בעיסוקים הרחוקים מאוד מהתפקיד שהם ממלאים בבוקר. כדי לפתור אותה הגה פתיחת 'כולל' למלמדים, שבו יוכלו להוסיף ולהתקדם ברוחניות.

העיד ידידו ושכנו הרב אברהם שיינפלד: "תמיד חיפש הרב בצרי דרכים לשפר ולהעלות עוד ועוד את רמת הת"ת. לכן עשה מאמצים להשיג את המלמדים הטובים ביותר ואת המפקח הטוב ביותר, והיה מוכן להתאמץ ולשלם משכורות גבוהות גם כאשר היה בקשיים כספיים. ואולם כל זה לא סיפק אותו. באחד הימים הוא סיפר לי על רעיון חדש ומהפכני שעלה בדעתו: להקים למלמדים 'כולל' אחר הצהריים שילמדו בו, והוא ישלם להם בלי קשר למשכורת של הת"ת. הוא אף הציע לי לשבת עימהם בתפקיד ראש ה'כולל'.

"זה היה רעיון מיוחד במינו, שנבע מההבנה שחשוב שהמלמדים לא יישארו 'מלמדים', אלא גם ילמדו בעצמם, ומהשאיפה לגדל את המלמדים מבחינה

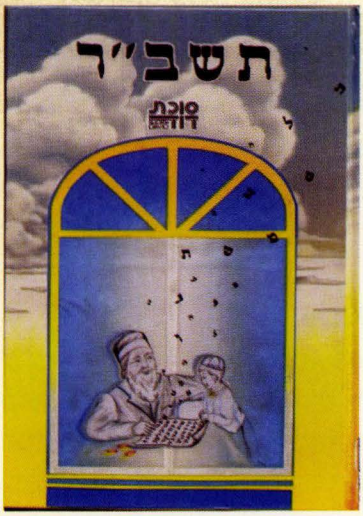

'כולל' 'תורת מאיר'

תורנית, כמובן - בתשלום מיוחד, כאילו הם אברכי 'כולל' ככל ה'כוללים'".
וממחשבה - למעשה.
לא חלפו ימים רבים וה'כולל' 'תורת מאיר' החל לפעול.
בתפקיד ראש ה'כולל' מאז היווסדו ועד היום הזה משמש הרב נתן מוצרי שליט"א, ואילו המלמדים, כבעבר, זוכים להיות בשעות אחר הצהריים, אברכים לכל דבר.

אם כסף תלווה

ערב נישואי בנו הבכור מצא עצמו אחד הרבנים המלמדים ב'תלמוד תורה סוכת דוד' מתרוצץ בין גמ"חים, כדי להשיג הלוואה למימון ההוצאות הרבות המתלוות בדרך הטבע לשמחה הגדולה.
במקרה זה לוותה השגת הכספים במסע תלאות מפרך. הרב, שלא נתן מנוח לעצמו יומם ולילה, הגיע ונדחה, התבקש להגיע בעוד כמה ימים, והטרחה ועוגמת הנפש הלכו וגברו.
"לאחר כמה שבועות של מאמצים כבירים להשגת הלוואות", מספר הרב, "התקשרתי לאחד הגמ"חים שאליהם נרשמתי, והנה סוף סוף נאמר לי לגשת למקום כדי לקבל את ההלוואה המיוחלת. שמח וטוב לב יצאתי באותו ערב אל הגמ"ח, ושם המתנתי בתקווה לתורי. כמה התאכזבתי לשמוע ממנהל הגמ"ח כי תנאי ההלוואה קשים ומגבילים. ידעתי שבשום אופן לא אוכל לעמוד בהם. בתחושה קשה יצאתי מהמקום, תוהה מאין יבוא עזרי.
"למחרת בעת ההפסקה ביקשתי אך לפרוק מעט את המשא שעל ליבי, להקל מעלי את עוגמת הנפש, וככתוב 'דאגה בלב איש ישחנה', שחתי לרב בצרי על הקושי העצום שלי, ערב נישואי בני בכורי, להשיג את הסכומים הנדרשים להוצאות החתונה. הרב, שחש היטב את כאבי, לא הסתפק בהאזנה ובהשתתפות בצערי. בנחישות הוא מיהר לקבל עליו את העול המייסר, ואמר: 'אל תדאג, יהיה בסדר...'
"בליבי תמהתי, הכיצד יוכל הרב, שבעצמו נתון בעול החזקת המוסד, ליטול עליו דאגה נוספת? אולם לא זמן רב נמשכו תהיותיי. לאחר ימים אחדים מסר לי הרב מעטפה ובה סכום נכבד - הלוואה, בלא ערבים, בלא תנאים מגבילים ובלא הערמת קשיים! רק מתוך יחס מכבד, כשהוא מעניק לי הרגשה טובה, משל היה זה עניין של יום יום...
"אין לתאר את האבן הגדולה שהוסרה באותו רגע מעל ליבי. יכולתי לשמוח בנישואי בני ולקבל את האורחים מתוך הארת פנים, והכול בזכות ההלוואה שניתנה מתוך לב מרגיש, הרוצה בטובת זולתו ומוכן להתאמץ מאוד כדי לראות בשמחתו".
"בעת שהוצאתי את ספרי 'נזר יוסף', שבו ליקוטים על התורה", מספר הרב

ספר האותיות לתשב"ר בהוצאת 'סוכת דוד'

ללזר, מלמד במכינה של 'סוכת דוד', "רבו ההוצאות. הרב בצרי, שידע על כך, נתן ביד רחבה להוצאת הספר, בלב שמח ובנפש חפצה. עינו הייתה טובה, ותמיד שמח לתת. גם לאחר ששופץ אולם הכולל 'תורת מאיר' אמר לי הרב בצרי: 'מקום זה יהיה בשביל כולם! כאן תוכלו לערוך שמחות!' וכך היה".

ספר ללימוד האו"ב

מי שיבקר כיום בכיתות הגן של 'תלמוד תורה סוכת דוד', יבחין מיד כי הילדים לומדים ב'ספר תשב"ר' מיוחד, המשלב את האותיות ומשמעותן.

את הוצאת הספר יזם הרב בצרי, כדי לאפשר לילדים הרכים ללמוד כדרך המסורת בקהילות הספרדיות מדורי דורות, באופן קל, נוח ומהנה.

בעזרת הספר מלמד הרבי את התלמידים את אותיות האל"ף-בי"ת באופן פונטי, אות אחר אות, באותה הדרך שבה למדו אבותיהם וסביהם בילדותם. כל אות – לימוד בפני עצמו, ממש כבימים עברו. הספר, שנכתב לאחר עריכת מחקר חינוכי מעמיק, מעניק לילדים כלי חשוב ואמצעי עזר מצוין ללימוד שיטתי של האל"ף-בי"ת, ולאחריו – לימוד חווייתי של התנועות והקריאה.

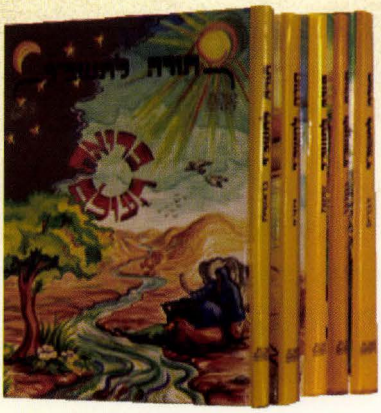
כאשר לומדים את האותיות באופן פונטי יש לתרגל רבות את הלימוד, ולעיתים עלולה להיווצר בעיה של עייפות ושעמום. כדי שהילדים לא יעדיפו משחק על פני לימוד מושגים בלתי מובנים, שולבו בספר איורים, ולאחר מכן – סיפורים קצרים, וכל אלו תורמים לחוויה, להנאה ולחידוש בלימוד.

כמו בכל עניין, מדי פעם בפעם משתבח הספר ומועשר עוד בגיוונים וברעיונות העשויים לסייע לילדים בלימודם: שמות הפרשיות, חודשי השנה והמזלות, ועוד היד נטויה.

תורה לתשב"ר

עיניהם הפעורות של הילדים ופניהם המרוכזות הן סימן ברור שהלימוד המתוק של פרשת השבוע נחרת עמוק בליבם הרך ובנפשם הזכה.

לכאורה, אין פשוט מזה. כל מלמד בכל 'תלמוד תורה' בעולם פותח את החומש, לומד את הפרשה עם רש"י ומפרשים ומספר לתלמידיו את הכתוב בה.

ספרי 'תורה לתשב"ר', שנעשו מבוקשים בכל תלמודי התורה

אבל יש לימוד ויש לימוד.

"בכל 'תלמודי התורה' הילדים לומדים את הפרשה על פי ראות עיניו של המלמד", שח הרב בצרי לרב שיש. "אמת שבדרך כלל המלמד הוא אברך ירא שמיים ותלמיד חכם, אך קורה שהוא אינו יודע כיצד להעביר את ענייני הפרשה באופן שיהלום את גילם של הילדים ואת יכולת ההבנה שלהם, וכך הילדים שומעים דברים הרחוקים ממושגי חייהם ואינם מבינים כיצד הדברים נוגעים אליהם, לחיי היום-יום שלהם.

"לא אחת גם הלימוד אינו מושלם, ההמחשה בציורים מסולפת, והילדים הרכים עלולים להיכשל בהבנת החומש. עלה בדעתי להנחות את המלמדים בכל כיתה וגיל מה וכיצד ללמד, כך שהלימוד יתאים לגיל הילד ולחיי היום-יום שלו.

"הבה נבנה תוכנית. נכין ספר מתאים הכולל פיתוח נושאים נבחרים, תמונות והסברים, בכל פרשה וענייין נשים את הדגש על מושגים הקרובים לעולמו של הילד, מצוות ציצית, ברכת כהנים וכדומה, וכך ננחה את המלמדים בלימוד פרשת השבוע בגיל הרך, לתועלת המלמדים והילדים".

הרב בצרי לא התמהמה, ובצוותא עם המפקח הרב שיש יצא המפעל הגדול לדרך.

בכל נושא אותרה נקודה חינוכית הנוגעת לילד ולחייו, ובכל פרשה הובאו נושאים רבים בהתאמה לכל גיל, כדי שכל מלמד יוכל להתאים את הדברים לרמה של תלמידיו.

בתום העבודה הרבה הוגשו כתבי היד לביקורת רבנים, והם בדקו ואישרו - לא רק את התכנים כי אם גם את התמונות הממחישות את הנושאים הנלמדים.

"הו, הנה קן של ציפור!" מצביע אחד מבני חבורת הילדים על ענף גבוה, ומיד מוסיף בארשת רצינית: "נוכל לקיים מצוות שילוח הקן, ממש כמו שלמדנו בכיתה..."

הילקוטים מושלכים ארצה, והילדים מטפסים בזריזות על העץ. הציפור פרחה כבר מזמן, ובקן הרעוע נותרו רק גוזלים. הילדים ששים עליהם ונוטלים אותם עימם. מה יעשו בהם? שאלה טובה! ישתובבו, ישחקו ויריצו את הגוזלים החלושים עד צאת נשמתם...

ברור שלא מצוות שילוח הקן יש כאן, אלא איסור צער בעלי חיים, וזאת בשל לימוד חלקי, שלא ירד לחקר ליבם של הילדים ולא לימד אותם ששילוח הקן אפשר לקיים גם ביונים...

הספר 'תורה לתשב"ר' נועד לתקן את המעוות. הרבנית בצרי פנתה לרב שווארץ, שחקר היטב את הנושא, ולאחר לימוד מעמיק של מצוות שילוח הקן לפרטיה נכתבו הדינים בפרשת כי תצא, כך שהמלמדים יוכלו ללמד את הילדים דבר שלם, שלא יכשילם חלילה בצער בעלי חיים, אלא יאפשר להם לקיים את המצווה אף ביונים, הזמינות יותר בגגות ובחלונות הבתים.

•••

"אבא, למדנו כי יש מצווה לכתוב ספר תורה", פונה ילד רך אל אביו, לאחר שלמד את פרשת השבוע והמלמד סיפר בהתלהבות רבה על כתיבת ספר תורה, "מדוע אינך כותב ספר תורה?"

האב, שאין בידו אלפי דולרים לכתיבת ספר תורה, והוא אף רחוק מהמחשבה על כך, עומד תמה מול שאלתו התמימה של הילד. ייתכן שבליבו אף עולה מחשבה כעוסה: מדוע ולמה מלמדים את הילד דברים שאינם קשורים אליו ואל המציאות של חייו ומשפחתו?! האם אני צריך להתנצל בפני ילדי הקטן? - - -

"ילדים רבים שלאבותיהם אין אפשרות לכתוב ספר תורה, לומדים ב'תורה לתשב"ר' כי אם הם קונים ספרי קודש לא נגרע חלקם ואף הם מקיימים את מצוות כתיבת ספר תורה", אומרת הרבנית בצרי.

אכן, לאחר לימוד בספר 'תורה לתשב"ר' את הפסוק מפרשת וילך – "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת", הילדון נוכח לדעת כי כאשר הוא לומד משניות וקונה ספרי קודש לספרייה הביתית – הוא מכניס את דברי התורה לבית, וזוהי דרך נפלאה ואפשרית לקיים את הדברים הכתובים בפרשה, שכן העושה כן כאילו כתב ספר תורה! (ראה רש"י שם; חינוך מצווה תריב).

היום שבו יצאו לאור שלושת הכרכים הראשונים של 'תורה לתשב"ר' היה יום חג. העמל הרב שהושקע בספרים, מתוך תשומת לב מדוקדקת, ניכר מכל דף, מכל תמונה ומכל הסבר בספר.

כעבור כשנתיים סיפר הרב בצרי לרבנית שהמלמדים והגננות מבקשים מאוד שתושלם הסדרה בחומשים במדבר ודברים. הוא ביקש מהרבנית שתעמול על הוצאת החומר לאור, והרבנית התגייסה למשימה.

ב'תורה לתשב"ר' על החומשים במדבר ודברים הובאו מצוות התורה מחיי היום-יום של הילד, ואלו מלוות בנקודות חינוכיות ובתמונות הממחישות היטב כל נושא ומאפשרות לכל תלמיד לחרות את המצוות האלה על לוח ליבו לעד.

כאשר הגיעו לפרשת וזאת הברכה, חשו הרבנית והמסייעים לה כי לא כדאי לסיים את הסדרה בעניין פטירת משה רבנו, העלולה להשרות עצבות על הילדים. לכן בחרו לסיים בעניין חג שמחת תורה - שמגלם את הרעיון של סיום חמשת החומשים ו... התחלתם מחדש.

גם כאן התגלה כי למעשה, ילדים רבים רואים את 'שמחת תורה' כחג של ריקודים, ממתקים ועוגות, ואינם נותנים דעתם כלל לעובדה שביום גדול זה עם ישראל כולו מסיים את התורה ומיד מתחיל אותה מחדש!

נקודות אלו, בצד ההיכרות עם המושגים 'חתן תורה', 'חתן בראשית' ו'חתן מעונה' - כנהוג אצל הספרדים - מבוארים בספר, פוקחים את העיניים ומכוונים את הילדים אל העיקר. כך תורם 'תורה לתשב"ר' גם להבנה מעמיקה של משמעות החג 'שמחת תורה'.

עם השלמת הסדרה החלו גננות ומלמדים מכל רחבי הארץ והעולם ומכל העדות לרכוש את 'תורה לתשב"ר' וללמד בכיתותיהם על פי הספרים המיוחדים האלה, ועד היום גם ילדים בבתי ספר בחו"ל נהנים מהאוצר הבלום הזה.

מסיבת סידור

יום קבלת הסידור הוא יום חגם של ילדי החמד, והוא נחגג בהדר ב'תלמוד תורה'. הילדים הזכים מופיעים בכתרים לראשיהם, ובשמחה והתרגשות מדקלמים יחדיו מי חיבר כל אחת משלוש התפילות היומיות, ואף את פירושן של ברכות השחר.

בשעה גדולה זו חשים הפעוטות הרכים כי הם מקבלים לידם נכס מדורי דורות, אוצר יקר הפותח בפניהם שער מופלא לעולם התפילה, לקשר מיוחד עם בורא העולם.

במיוחד מדגישים להם רבותיהם את ברכת 'הנותן לשכווי בינה' - מכוונים אותם להבין כי אדם שאינו מבחין בין טוב לרע גרוע הוא מתרנגול - שכווי! גם בעניין הסידור ביקש הרב בצרי להעניק לתלמידים הרכים משהו מיוחד, ועל כן הוציא לאור את הסידור לתשב"ר 'סוכת דוד', סידור בנוסח עדות ספרד המיועד במיוחד לתלמידים, כתוב באותיות מאירות עיניים וקל להתמצאות, כך שהילדים יוכלו לכוון את פשט המילים בתפילה.

סידור מיוחד הודפס גם באותיות גדולות יותר - לחזנים, ובתי כנסת רבים בארץ ובעולם רכשו אותו.

מסיבת האותיות

יום כניסת הילדים בני השלוש ל'תלמוד תורה' הוא יום חשוב, ידע הרב בצרי, והחליט לציין אותו במסיבה מיוחדת ששמה 'מסיבת אותיות'.

מסיבת סידור תשנ"ז

"חתני היום היו לבושים בכחול-לבן ומעוטרים בכתרים שעליהם אותיות האל"ף-בי"ת", מתאר אחד האורחים, שהתרגש עם הילדים ביומם הגדול, את אחת המסיבות הראשונות, שנערכה בשנתו השלישית של הת"ת, "הפנים החמודים הפיקו אושר. במקום המיועד להם ישבו האבות הצעירים, ומאחור – האמהות המאושרות. מול הילדים הזכים ישבו רבנים הדורי פנים, והילדים לא שבעו מלהביט בהם, ככתוב 'והיו עיניך רואות את מוריך...'

"המתח הגיע לשיאו כאשר המפקח, הרב שיש, פרש מעל ראשיהם של הילדים טלית צחורה, הרים את השרביט שלו אל הקיר שעליו היו רשומות האותיות הקדושות וקרא עם הילדים אות באות, כשהילדים מוכיחים שליטה מפליאה באותיות.

"זה אחר זה בירכו הרבנים את ילדי החמד. הגאון רבי יוסף עדס, מראשי ישיבת 'פורת יוסף', האציל מברכותיו על הילדים; הגאון רבי אברהם רפול, רבה של קהילת 'קול ישראל' בניו יורק, סיפר על אביו המנוח, שזכה כי בביתו ילמדו תינוקות של בית רבן; הגאון רבי משה דיין, רב קהילת 'מקור חיים' בסאן פאולו שבברזיל, נשא אף הוא דברי תורה וברכה.

"אף המקובל רבי יצחק כדורי טרח ובא לברך את הילדים ביומם הגדול. זה אחר זה ניגשו הזאטוטים אל הרב, שכופף את קומתו התמירה, הניח את כפות ידיו על הראשים הקטנים ובירכם.

"תזמורת קטנה הנעימה בשירים ומשכה אליה סקרנים מן החוץ, ולבסוף זכו הילדים בחוויה מתוקה: הרב יצחק שיש מרח דבש על קלף שעליו

האותיות הקדושות, והילדים טעמו ממנו וזכו במתיקותן של האותיות. לאחר מכן שלף הרב שיש מתוך קופסה סגורה עוגות דבש שעליהן אותיות קרם מתוק, לקיום המנהג העתיק המסמל את התקווה שימתקו דברי התורה בפיהם".
טעמה הערב של מסיבת האותיות נותר בפיהם של הילדים, והם המשיכו ללמוד במתיקות את האותיות שבהן נכתבו התורה, המשנה והגמרא.

מסיבת חומש

הילדים מכיתה א' ישבו נרגשים על הבמה, עטורים בכתרים מפוארים. מנגד ישבו הוריהם, נרגשים לא פחות ביום המיוחד הזה, שבו זוכים התלמידים הרכים ומקבלים לראשונה את החומש.
הרב שיש, המנצח על מלאכת המסיבות בחום ובהתלהבות מאז הקמת ה'תלמוד תורה' ועד היום, הזמין את הילדים לקבל הפתעה!
במקום חומשים רגילים הנקנים בחנות ספרים הגיש המנהל לכל ילד חומש מהודר בהוצאת... 'סוכת דוד'! כאשר דפדפו הילדים בחומשים גילו כי לא רק העטיפה והעימוד שונים, אלא חלוקת הפרשיות בחומש נעשתה על פי מנהג קהילות חַלַב, כנהוג עד היום בקהילותיהם של חלבים בדרום אמריקה.
הפתעה מיוחדת הייתה להורים בשומעם את ילדיהם אומרים בעל פה את שמות כל הפרשיות כסדרן בכל חמשת החומשים.
"אלו בסך הכול ילדים בני חמש!" לחש אב אחד לחברו.
הלה הנהן בראשו, בולע דמעה של נחת.
חמשת הילדים שניצבו בקדמת הבמה קושטו כל אחד בתמונות אחרות. כל אחד מהם ייצג חומש אחד מחמשת החומשים, ועל הבמה נתלו תמונות הכריכות של 'תורה לתשב"ר', המתארות את הכתוב בחומשים.
בקול צלול ונעים ובבקיאות מדהימה סיפרו הילדים לקהל - כל אחד על תוכן החומש "שלו". כך, באמצעות המסיבה המיוחדת, למדו (ועדיין לומדים) ילדי הגן לא רק את שמות הפרשיות לפי סדרן אלא אף את תוכנן.

מלבד סידורים וחומשים הודפסו זמירונים, המכנסים את זמירות השבת בכריכה נאה ומדרבנים את הילדים להצטרף לאבותיהם בשירה ליד שולחן השבת. הזמירונים חולקו לילדים כשי מיוחד שישמש אותם מדי שבת בשבתו. המחזורים לחגים ולימים הנוראים השלימו את סדרת ספרי הקודש, והם ניתנים לכל בוגר או חתן מתלמידי 'סוכת דוד'.

ארון הפרסים של הת"ת עמוס בסידורים, במחזורים ובזמירונים בהוצאת 'סוכת דוד'. תלמיד המיטיב לשנן משניות בעל פה זוכה ומקבל סידור או ספר קודש אחר, המעשיר את ספרייתו ומצטרף לסדרה המושקעת.

נושא אלומותיו – שעה של קורת רוח במסיבת אותיות ראשונה
מימין: הרב מרדכי אליהו, ר' צאלח מנצור, הרב בצרי

מסיבת אותיות ראשונה בת"ת החדש
מימין: הרב שיש, הרב עזרא בצרי - נואם, ?, הרב מנחם בצרי והרב סלמן מוצפי

•••

היבט ייחודי נוסף ב'תלמוד תורה סוכת דוד' הוא ההשקעה בהקניית לימוד הטעמים כמסורת ספרד, שבעבורו מגיע מלמד מיוחד ללמד את התלמידים לקרוא בהטעמה, כהלכה. גם על 'בקשות' ואמירת 'שיר השירים' ניתן דגש לאורך השנים.

מסיבת חומש בסניף ירושלים, תשס"ו

המפקח הרב שיש במסיבת אותיות, תשס"ה

"היינו נאספים בשבתות בת"ת ברחוב דוד ילין", שח אחד הבוגרים, "שם היינו אומרים במשך חצי שעה תהילים עם הרב דוד פרץ, ובמחצית השעה הבאה היינו נוהגים לזמר בקשות בהנחייתו של אחיינו הרב חיים אליהו, כיום חזן בקהילת שערי ציון בניו יורק. שנים נמשכה המתכונת הזאת. זה היה עונג שבת נפלא, והשעות הללו זכורות לי כצוף מתוק!"

הצגת הילדים במסיבת חומש, סניף בית שמש, תשס"ה

הריעו לה'

באחד הימים נכנס הרב בצרי לכיתה הגבוהה ובידו שופרות אחדים. "בואו, נסו לתקוע", דרבן את הילדים שהגיעו למצוות.

שמחים על ההזדמנות המיוחדת, ניסו התלמידים את כוחם בתקיעה, כשהרב בצרי מאזין להם מן הצד וחיוך על שפתיו. לאחר שסיימו כולם לנסות, הזמין רבי מנחם את הילדים שהוכיחו כי הם מסוגלים לתקוע - ללמוד את הלכות תקיעת שופר בקבוצה מיוחדת אצל הרב נתן מוצרי שליט"א.

התלמידים, שחשו כי הלימוד הוא בבחינת הלכה למעשה, שיננו בשמחה של מצווה את ההלכות, ולאחר שנבחנו והוכיחו בקיאות עצומה זכו בתעודה חתומה המעידה על היותם מוסמכים לתקוע בשופר.

התלמידים קיבלו בהתרגשות את התעודות הנאות, חשים כאילו גבהה קומתם עם ההסמכה הזו.

והנה, בערב ראש השנה של השנה ההיא חלתה סבתו של אחד התלמידים והייתה מרותקת למיטתה. כאבה של הישישה היה רב מאוד, בעיקר על שלא תוכל להיות נוכחת בבית הכנסת בעת התקיעות, כבכל שנה.

הנכד, ששמע את מצוקתה, פנה אליה ואמר: "סבתא, הרי אני יכול לתקוע בשבילך! אפילו יש לי תעודה המוכיחה כי אני תוקע מוסמך!"

הסבתא בחנה את התעודה המהודרת, וכבר באותו ראש השנה הוציא אותה הנכד בתקיעותיו המהודרות.

הרב כדורי במסיבת משניות בעל פה

ילדי הת"ת תוקעים בשופרות באמירת סליחות

באותה שנה ממש התפלל תלמיד אחר מבעלי 'תעודות התוקע' בבית כנסת שבו בעת התקיעות ניסה בעל התוקע לתקוע אך הקולות סירבו לצאת משופרו. דממה עמדה בבית הכנסת. הכול המתינו במתח, ובעל התוקע ניסה שוב ושוב, אך ללא הועיל. השופר - כאילו סירב להישמע לו!

התלמיד, שעמד לא הרחק, הוזמן לנסות את כוחו בתקיעה, והנה בקעו הקולות, סדורים וברורים, תקיעה... שברים... תרועה...

"הצלת אותנו!" אמר בעל התוקע לתלמיד בסיום התפילה.

בשנים האחרונות קנה הרב בצרי למעלה ממאתיים שופרות וחילק אותם לתלמידים בכיתות ו', ז' ו-ח'. כאשר שאלוהו מה ראה לתת שופרות לתלמידים, ענה: "הרי אין רבים שלומדים לתקוע כראוי, וחלילה אנו עלולים להישאר בלא מומחים בתקיעת שופר".
התלמידים, ששמחו לקבל את השופרות, למדו את סדר התקיעות, שיננו ותרגלו אותן, ורבים מהם התמחו בכך ואף זכו בתעודה.

ושיננתם – משניות בעל פה

אילו היו מתגלגלים לפתחו של הרב בצרי יהלומים מובחרים השווים מיליונים, הוא לא היה אוסף אותם בשמחה רבה יותר מזו שבה אסף את המשניות שלמדו ילדי החמד בת"ת!
כל תלמיד ב'סוכת דוד' ידע, כי ייטיב לנצל את זמנו הפנוי וכי בזכותו יאורו פניו של המנהל – אם ישנן עוד משנה בעל פה, ועוד אחת...
לימודי המשניות מטהרים את הלב והנשמה, ידעו גם המלמדים, ומכשירים את התלמיד להיות כלי קיבול לכל פעילות מרוממת נפש, שהרי זהו יסוד נשמת היהודי!
משניות הנלמדות בעל פה מלוות את היהודי בבית ובחוץ, וכך הוא יכול לחזור עליהן בכל עת שעלולה להתבזבז לריק. כך הצטרפו התלמידים אל ההתלהבות הכללית שהפיח רבי מנחם בת"ת, אל ההשתוקקות ללמוד עוד ועוד משניות.

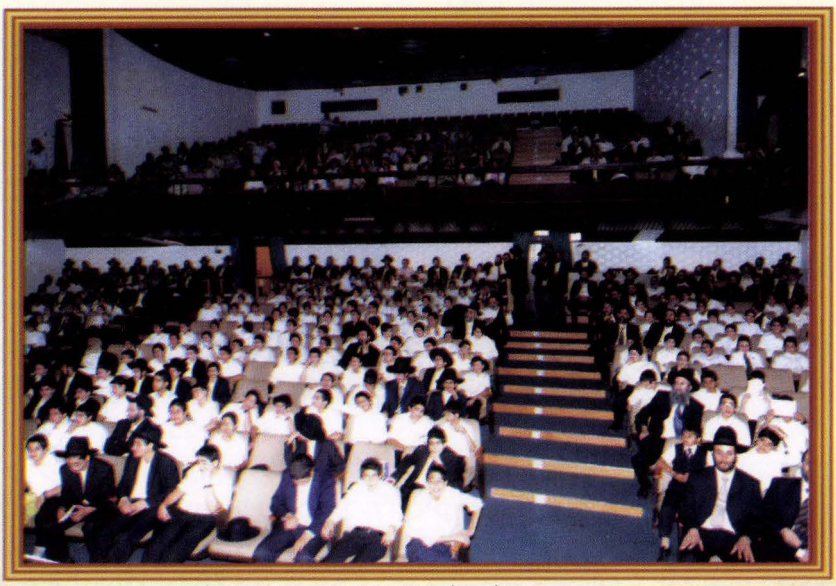
מספרים כי בחורף האחרון לחייו של רבי צבי אלימלך מבלוז'וב זצ"ל, נכנס אחד מזקני החסידים לחדרו וגילה כי הרבי משנן משניות בעל פה, כדרכן של תינוקות של בית רבן, ותמה על כך.
אמר לו הרבי: "הרי מתקרב היום הנורא, שבו רואים מול העיניים את המלאך האיום, הגבוה מן הארץ ועד לרקיע ומבקש לפתות את האדם ברגע האחרון של חייו... כל הפחד והמורא שיש לאדם בכל חייו אינו מגיע לפחד שיש לו באותה שעה! ואז, מי שיודע עשרה פרקי משניות בעל פה, אינו פוחד ממנו כלל וכלל!"
(על פי עובדא דאהרן, עמ' פ)

•••

הרב הקדוש רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זצ"ל, בעל 'מאור ושמש', התגורר בקראקא, שהייתה עיר של מתנגדים. כיוון שביקש להתפלל בנוסח ספרד, התפלל בפרוזדור בית הכנסת.
והנה באה לפניו נשמה אחת לבקש תיקון.
אמר לה: "איני יודע לתקן נשמות, לכי לגדולים ממני". אמרה לו הנשמה: "נתנו לי סימן, שאבוא אל המתפלל בנוסח ספרד בפרוזדור בית הכנסת בקראקא!"

מסיבת סיום משניות תשס"ה

קהל התלמידים במסיבת משניות באולם ז'ראר בכר, אב תשס"ו

אמר לה: "הנה, למדתי היום משניות לפני התפילה, הריני נותן לך אותן במתנה, ואולי הן יואילו לתיקונך, כי 'משנה' אותיות 'נשמה'..." יצאה הנשמה מלפניו ולא שבה עוד.

נפעם ה'מאור ושמש' וסיפר את המעשה לחבריו, תלמידי רבי אלימלך מליז'נסק. אמרו לו: "האם לא ידעת כמה גדול כוח המשניות? הרי במשנה אחת היית יכול לתקן את הנשמה ההיא, ולא היית צריך לתת

סוכת דוד

ארגון לשנון המשנה

לזכר ילדי כבשני האש באירופה הי"ד

רח' אברהם שפירא 30 נתניה טל. 053-611382 ת.ד. 980

הזמנת כבוד

הננו להזמין את כב' וב"ב להשתתף עמנו בסיום של

1,000,000 משניות

שנלמדו בת"ת "סוכת דוד" ר"ם בשנת תש"ן

במסגת הסיום העולמי

של 6,000,000 משניות לזכר ילדי קדושי השואה הי"ד

שיתקיים אי"ה במוצש"ק פרשת חיי שרה כ"ב חשון תשנ"א בשעה 7.30 באולם

"היכל דוד" רח' אהליאב 14, רוממה ירושלים

את המעמד יפארו הרבנים:

הרב הראשי לישראל הראשון לציון

הרב הגאון מרדכי אליהו שליט"א

זקן המקובלים הרב הגאון המקובל

הרב יצחק כדורי שליט"א

הרה"ג שמחה זיסל ברוידא שליט"א

חבר ועד | הרוחני העולמי של אוהגון "יודברתם בם"

ראש ישיבת חברון

הרה"ג יצחק אזרחי שליט"א

מראשי ישיבת מיר

הרה"ג מרדכי נויגרשל שליט"א

מראשי ישיבת תורה ואמונה

הרה"ג מנחם בצרי שליט"א

מנהל ת"ת "סוכת דוד" ר"ם

סיום: הרה"ג יצחק אהרן שפירא שליט"א

מראשי ישיבת משכן יעקב חיפה

ונשיא ארגון "יודברת בם"

במעמד זה:

- יחולקו פרסים לתלמידים
- הענקת תעודת כבוד לת"ת סוכת דוד מהארגון העולמי "יודברת בם"

מנחה: הרב שלום בן זקן מפקח בת"ת "סוכת דוד" ר"ם

ההזמנות והמסיבה בחסות הרב **יוסף גברא** שליט"א

בעל אולם "היכל דוד" ר"ם

תקותנו כי כב' יואיל לכבדנו בהשתתפותו

לחזק ידי התלמידים ולעודדם ללימוד המשנה

המודעה בעיתון על מבצע המשניות לזכר הילדים קדושי השואה

לה במתנה את כל המשניות שלמדת!"

הרב בצרי ידע היטב את כוחן העצום של המשניות ונתן דגש מיוחד לשינון המשניות בעל פה, עד שהיו לחלק בלתי נפרד מדרך הלימוד ב'סוכת דוד'.

לא פחות משחשוב עצם השינון חשובה השמחה המתלווה אליו, ידע הרב בצרי, והיא גם תורמת רבות להצלחה. מתוך אמונה זו השקיע בפרסים יקרי ערך ובספרי קודש שחולקו ועדיין מחולקים מדי שנה בשנה, בעבור לימוד משניות בעל פה. באחת השנים אף הזמין הרב בצרי אלפיים שעונים איכותיים שעליהם סמל 'סוכת דוד', ואלו ניתנו במתנה לתלמידים ששיננו מספר מסוים של משניות.

מי ששקד והתמיד היה יכול לצבור ש"ס שלם, ובכיתה גבוהה יותר – סכום כסף גדול. מתנות אלו שקיבלו התלמידים ביד רחבה כפרסי עידוד הוסיפו והמריצו אותם בלימודם.

"פרק משניות שווה מהיום שקל!" הכריז רבי מנחם באחת השנים, והילדים לא התעצלו לערוך חשבון מהיר ולהסיק שמאה פרקי משניות שווים מאה שקלים. איזה הון עצום בימים ההם, ואיזה אתגר לימודי!

באחת השנים הכריז רבי מנחם כי מי שישמיע חמישים פרקי משנה יזכה בסבסוד של חצי מהטיול השנתי, ומי שילמד מאה ואחד פרקים – יוכל להשתתף בטיול חינם! זאת מלבד יתר המענקים והמתנות שניתנו על כל פרק ופרק. ואולם הפרס הגדול מכול בעבור התלמידים היה האור שקרן מפניו של הרב מנחם, השמחה ששפעה מכל ישותו בראותו אותם לומדים, משננים ויודעים.

משה, תלמיד אחת הכיתות הנמוכות, ניצב ממתין, מתרגש קמעה. הוא ישב

ושינן שתי משניות(!) וכעת רצה לשמח את המנהל ולהשמיע לו אותן. בהגיע תורו, מגמגם מעט, הצליח לעבור את המבחן בהצלחה, וליטופו וחיוכו הטוב של המנהל מלווים אותו מאז לאורך שנים, כשבאוזניו ממשיכות להצטלצל המילים המעודדות: "למד עוד, לאט לאט... ראה תראה כיצד תוכל להשמיע עוד הרבה משניות בעל פה, ולגמור את שישה סדרי המשנה..."

לימוד המשניות היה מתחזק לקראת סוף השנה, בחודש תמוז, תחת ניצוחו של המפקח הרב שלום בן זקן. אז נערך המבצע הגדול, והתלמידים נבחנו על כל פרקי המשנה שלמדו, ובהמשך נערך טקס סיום לימוד המשניות בעל פה, בהשתתפות גדולי ישראל.
"באותם ימים של שינון בעל פה, כאשר יצא הרב לחו"ל היה אף הוא מצטרף ללימוד, ובעת הטיסה היה משנן כמו תלמידיו - משניות בעל פה!" העיד הגאון הרב בן ציון אטון, ראש ישיבת 'ראשית חכמה'.

התלמידים זוכרים את התכונה הרבה שניכרה בבית עם הגיע ימי הבחינות שבהם נדרשו להשמיע את המשניות בעל פה.
"אמא שתחי' הייתה מתפנה מכל עיסוקיה", נזכר אחד התלמידים, "והייתה יושבת ושומעת אותנו במשך שעות ארוכות, עד כי לא אחת יכלה אף היא לחזור בעל פה על חלק מהמשניות שלמדנו..."

"ניכר היה כי עניין המשניות נוגע לרב עד עמקי נשמתו", מעיד בוגר

הקהל הרב בטקס סיום מבצע משניות תשנ"ו

אחר, "אני זוכר כיצד הוא היה נכנס לכיתות ומתעניין כמה משניות השמיע כל תלמיד. כאשר גילה כי אחד התלמידים בכיתתנו עדיין לא השמיע משניות בעל פה, יצא עימו רבי מנחם החוצה, הוציא מכיסו את מכשיר הטלפון הסלולרי, ובו במקום התקשר להוריו של הילד וביקש מהם שלפני השינה יאזינו למשניות שישנן הילד במשך היום".

"עד עתה חקוק בזיכרוני מראה הרב זצ"ל, כשהיה נכנס לכיתה ואומר: 'השנה אני רוצה שכל בחור ידע לפחות מאה פרקי משניות בעל פה'", מעיד הבוגר הרב שמואל כהן, "מצד אחד הייתה לנו הרגשה שמי שיפחת ממספר הפרקים הללו – אין מקומו עם יושבי הת"ת, משום שהרב היה עובר בין התלמידים ושואל כל אחד ואחד: 'נו, כמה פרקים כבר השמעת?' כשהוא תובע תמיד עוד ועוד, ומצד שני הוא היה מבטיח לנו שמי שישמיע מאה פרקי משנה יקבל בונוס נוסף ופרס כאילו השמיע מאה וחמישים פרקים!

"רבי מנחם היה חוזר ואומר לנו: 'נצלו את הזמן שאתם בת"ת, ויש לכם פנאי לשנן בעל פה... שאלו את הבוגרים שלנו, הם תמיד מודים על התועלת שקיבלו מהמשניות ומצטערים שלא חייבנו אותם ללמוד יותר... לכן כעת אני תובע מכם ללמוד עוד ועוד!'"

הציפייה והמתח לקראת המנהל, שייכנס לכיתה ויראה כמה פרקי משניות או דפי גמרא נצברו כאן, גאו בליבם של התלמידים, והם ניסו להרוויח עוד ועוד... המספרים המדהימים של המשניות שנלמדו קיבלו חיים משלהם ואף פורסמו מדי שנה בחוברות שהודפסו לרגל מסיבות.

34587 משניות...

2376 פרקים...

746 מסכתות...

נלמדו בעל פה בשנת... ב'תלמוד תורה סוכת דוד', על ידי 364 תלמידים.

כך, בשנת תשנ"א, למשל, נלמדו בת"ת מיליון משניות! זאת במסגרת לימוד שישה מיליון משניות לזכר קדושי השואה הי"ד.

הילדים שמרו על החוברות מכל משמר. שוב ושוב קראו בשקיקה את המספרים היקרים הללו, יודעים כי כל אחד מהם הוא חלק בלתי נפרד מההישג המבורך הזה.

נקל לשער את ההרגשה המרוממת של ילד שזכה ושינן את כל ששת סדרי המשנה!

מדי פעם בפעם היה המנהל מזמין גדולי תורה ידועים שישמעו את התלמידים ויעניקו להם ברכה, בהם ראש ישיבת 'פורת יוסף' הגאון הרב יהודה צדקה, הראשון לציון הגאון הרב מרדכי אליהו, הראשון לציון הגאון

הרב בקשי דורון, המקובל הרב יצחק כדורי, ראש ישיבת חברון הגאון רבי שמחה זיסל ברוידא, והגאון הרב יצחק אזרחי, מראשי ישיבת מיר. דמותם של הרבנים המאזינים לאמירת המשניות בקשב, העמיקה בלבבות התלמידים את התחושה שלימוד המשניות שלהם – אין כערכו בכל העולם כולו.

•••

הילדים שנאספו ב'מתמידים' שפעל בבית הכנסת 'שמש צדקה' היו מ'תלמודי תורה' רבים, אך המשותף לכולם היה אהבת הלימוד והרצון להתמיד ולהצטיין. אחד מילדי החמד ההם, שכיום הוא אב לילדים, מעיד כי המשחק האהוב ביותר על הילדים היה לומר לתלמידי 'סוכת דוד' שלוש מילים רצופות מסדר מועד, והם, תוך כדי דיבור, כבר ידעו לומר באיזו מסכת ובאיזה פרק נמצאות המילים האלה.

אל מול הבקיאות המדהימה היו הילדים מהת"תים האחרים טוענים כי גם הם בקיאים, לא פחות. או אז היו ילדי 'סוכת דוד' שואלים אותם שאלה, כגון "היכן מופיעה המשנה 'אין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר תורה לרשות הרבים...'?" ומעוררים ויכוח למדני: היו שטענו שהמילים מופיעות במסכת סוכה, הואיל ומוזכר בהן לולב. אחרים טעו לחשוב שהמשנה מופיעה במסכת שבת, בשל היותה עוסקת בדיני הוצאה והכנסה... רק תלמידי 'סוכת דוד' ידעו היטב כי זוהי משנה ה' בפרק א' של מסכת ביצה!

מובן שהידע המיוחד עורר קנאת סופרים, ובעקבותיו גם ילדים מת"תים אחרים שינסו מותניהם, ישבו ושיננו משניות במשך שעות, כדי שאף הם יוכלו להתפאר בבקיאות מופלגת כזו.

"בקיאותם של בוגרי ה'תלמוד תורה' שלכם מדהימה!" שחו לא אחת ראשי ישיבות לרב בצרי.

"אנו נמצאים כעת בישיבה", סיפרו בוגרים בהתרגשות, "ואותן משניות ששיננו בעל פה בהיותנו צעירים לימים – עומדות לנו כעת בלימודנו! כאשר יש בגמרא אִזכור של משנה במסכת כלשהי – אנו יכולים מיד לשלוף אותה בעל פה, בכוחה של גירסא דינקותא!"

"בכל יום קודם לכתי לישון אני משנן פרקי משניות בעל פה", שח אחד הבוגרים לרב בצרי. "מתיקותן של המשניות ששיננתי בת"ת עדיין עומדת בפי, ועל הטעם הזה איני חפץ לוותר!"

"שינון המשניות בעל פה חדר לעצמותיי לעד", העיד בוגר אחר. "בישיבה שאני לומד בה יש תורנות לאיסוף הספרים וסידורם אחרי הלימוד. את התורנות שלי אני מנצל לשינון משניות בעל פה. פעם אחת הציע לי מישהו לסדר

במקומי את הספרים אך לא הסכמתי, שהרי הזמן הזה מנוצל אצלי היטב – הן לחסד עם הציבור הן לחזרה על המשניות ששיננתי בעודי ילד בת"ת".

מדי שנה בשנה שב הפלא וחוזר על עצמו. עוד תלמידים ב'תלמוד תורה' מסיימים את לימוד ששת הסדרים בעל פה, קונים אותם לנפשם כנכס שילווה אותם עד זקנה ושיבה.
את יופייה של הבקיאות המדהימה ניתן לחזות גם באוטובוסים הנוסעים למירון, כאשר נאספים בוגרי הת"ת לשבת חיזוק ורבים מבחורי החמד ממירים את הצפייה בנופי הארץ בעיסוק שונה לחלוטין – שינון פרקי משנה...

•••

מסיבת המשניות נערכת ב'תלמוד תורה' בימי 'בין המצרים' דווקא. באחת הדרשות שנשא עמד הרב בצרי על העניין והסביר כי שתי סיבות לדבר:
האחת, מאחר שהתלמידים מעוניינים ללמוד עוד ועוד ניתנת להם הזדמנות לכך עד הימים האחרונים של שנת הלימודים.
הסיבה השנייה היא, שחורבן הבית אירע לאחר שחדלו להקריב את קורבן התמיד, והמשניות הן כנגד קורבן התמיד, כמובא במדרש ויקרא: "הואיל ואתם מתעסקים במשנה כאילו אתם מקריבים קרבן".

שתהיו עמלים

הדבר היה באחת הישיבות למצוינים בעיר ירושלים. מגיד השיעור ביקש

שעה של נחת עם תלמיד ממסיימי הת"ת

מסיבת סיום כיתה ח' מחזור י"א

להביא משניות כדי לצטט משנה ממסכת סוכה. התלמידים, בוגרי 'סוכת דוד', אמרו שאין צורך בכך, וציטטו את כל המשנה בעל פה.

או אז נשא מגיד השיעור את עיניו המתפעלות אל תלמידיו וקרא: "בקיאות עצומה שכזו, אצל נערים צעירים כל כך! אשריכם!"

זמן מה לאחר מכן, כאשר פגש ברב בצרי, שיתף אותו בהתפעלותו מן הידע העצום של בוגריו. "אשריכם, שתלמידים כאלו יוצאים מכם!" אמר.

ולא סיפר לו הרב בצרי כי הבקיאות המופלאה היא תוצאה של עמל רב, של השקעה וטיפוח לימוד המשניות באמצעים רבים ומגוונים, שעליהם הוא עמל כל ימיו.

סיום הש"ס בעל פה

כמה פעמים בחייו זכה הרב להשתתף בסיומי הש"ס שערכו בוגרי ה'תלמוד תורה', אך גם כאשר לא נכח במקום העידו הבוגרים כי חלקו גדול בזכותם זו, שאליה הגיעו בכוח החינוך והעידוד שנתן להם הרב מנחם בילדותם.

הדבר היה בשנת תשס"ב. יוסף, בחור ישיבה בן שמונה-עשרה, הזמין את בני משפחתו וידידיו לחגוג עימו את סיום הש"ס בעל פה, שעליו עמל ויגע במשך שנים. בשעת המסיבה שאלוהו קרוביו כיצד זה הספיק לסיים את הש"ס בגיל צעיר כל כך ומי הוא שדרבן אותו להישג הגדול הזה.

נעמד הבחור ואמר: "הייתי אז ילד צעיר. למדתי בכיתה ד' ב'תלמוד תורה סוכת דוד'. בימים ההם לא היה לי חשק לשנן משניות בעל פה, ולכן בילית את זמני הפנוי במשחק בחמש אבנים. באחד הימים, כאשר פסעתי לאיטי

בדרך המובילה אל ביתי, הבחנתי כי המנהל, הרב בצרי, הולך לקראתי. כאשר פגש אותי הרב בירך אותי במאור פנים ומיד שאל: 'נו, השמעת כבר מאה פרקי משנה?'

"כבשתי את פניי בקרקע. אפילו עשרה פרקי משניות טרם צברתי אז! רבי מנחם, שהבין היטב מדוע אני נכלם, פנה אלי כדבר אב אל בנו, הפציר בי והתחנן שאתחיל ללמוד. 'אתן לך פרסים נוספים, באופן אישי, מלבד הפרסים הניתנים בת"ת למי שלומד...' הבטיח לי. ואמנם, התלהבותו ומילותיו היוצאות מליבו הטהור חדרו לליבי, והתחלתי לשנן ולהשמיע פרק אחר פרק. ברוך השם ראיתי ברכה בלימודי, ומשנה לשנה התקדמתי עוד ועוד, עד שכאשר הגעתי לכיתה ז' השמעתי את כל ששת סדרי המשנה בעל פה.

"רבי מנחם שמח והתרגש כל כך מהישגי, עד כי באותו מעמד העניק לי תלמוד בבלי ובירך אותי שגם אותו אדע בעל פה! באותו רגע גמלה בליבי ההחלטה לאמת את ברכתו ולסיים עד נישואיי את לימוד התלמוד הבבלי.

"מדי יום ביומו ישבתי והגיתי בכל כוחותיי, צובר בזיכרוני עוד מסכת ועוד פרק... עד אשר הגעתי הלום. חשוב לי גם לציין", המשיך הבחור ואמר, "כי כל מסכת שהתחלתי ללמוד לא הייתה חדשה לי, משום שכבר הכרתי את מושגיה וענייניה מימי ילדותי, עת שיננתי את המשניות בת"ת, וכך הייתה מלאכת השינון קלה יותר!"

בתום דבריו בירך הבחור מעומק ליבו את רבי מנחם, שלא נכח במקום, שיזכה להעמיד תלמידים הרבה שידעו את התורה כולה בעל פה, ויזכה להיות ממצדיקי הרבים, שהם ככוכבים לעולם ועד.

דף של גמרא

"נוסף על שינון המשניות עודד הרב בצרי מאוד לימוד של דפי גמרא בעל פה", מספר אחיינו הבוגר הרב יהודה בצרי. "מדי שנה התפתח ויכוח חריף בין המורים לתלמידים. הללו טוענים כי השמעת שתי שורות גמרא כדוגמת 'פרה מטמא טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר' (בבא קמא עז ע"א) אינה נחשבת להשמעת עמוד גמרא בעל פה, והללו טוענים כי סוף סוף מדובר בעמוד גמרא שלם, גם אם קצר, וגם עליו יש לזכות בשקל לקניית ספרים...

"הוויכוחים נמשכו והתלהטו. אלו בכה ואלו בכה, ואין מי שיכריע. באחד הימים, כאשר נכנס רבי מנחם לאחת הכיתות, מלא במרץ המוכר ובלהט הכובש, ההין אחד הילדים לקום ממקומו ולהציע בפניו את הספק, ומשהעז זה – הצטרפו אליו חבריו וסייעו לו.

"רבי מנחם לא היסס אף רגע! הוא היישיר פניו לעבר המלמד ואמר לו בזה הלשון: 'שילמדו את המסכת והדפים שהם רוצים, העיקר שילמדו!'

"כך באה הבעיה על פתרונה, לרווחת התלמידים, שמיני אז נוספו להם עמודי גמרא רבים שקל לזכור..."
בכל פרט ועניין ניכרה גישתו החינוכית המובהקת.
"כאשר אתה רוצה לתת לילדיך פרסים", אמר פעם לאחד המלמדים, "אל תיתן להם אותם סתם כך. תחילה בקש מהם שישמיעו משניות בעל פה או שים לב למעשה מיוחד שעשו, ורק לאחר מכן תעניק להם את המתנה!"

מצווה נדירה: פדיון פטר חמור

ביום שישי כ"ח במנחם אב תשס"א צלצל הטלפון בביתו של הרב בצרי. הרב האזין בדריכות לדובר, ולאחר רגע קרא נרגש: "מה? באמת? מזל טוב!"
הרבנית, שנכחה במקום, ניסתה להעביר מול עיניה את בני המשפחה הקרובה, ידידים, מכרים... תוהה למי מהם נולד ילד...
"נו... מה נולד?" שאלה הרבנית מיד כשהסתיימה השיחה.
"חמור", השיב לה הרב.
"חמור?!" נבהלה הרבנית, "איפה? מה? למי? ולמה מזל טוב?"
"פטר חמור!" הסביר הרב נרגש, כאילו מבקש גם הוא לעכל את משמעות הבשורה המיוחדת. "לפני שנים אחדות פניתי למכרי המתגורר במושב 'נועם', שליד קריית גת, וביקשתי שיעזור לי לזכות במצווה הנדירה של פדיון פטר חמור. לא סיפרתי על כך לאיש, משום שידעתי כי התהליך כולו עלול לארוך זמן רב מאוד, ולא רציתי שתיכנסו לצפיות ולאכזבות. האיש הסכים לגדל בעבורי אתון ולהשגיח עליה היטב, במטרה שאם היא תוליד חמור זכר ראשון, אזכה בו ואוכל לפדות אותו, כמצוות התורה.
"זמן רב המתנו עד שהאתון תגיע לגיל שלוש. לאחר מכן חיכינו שתמליט, ולמרבה הצער ילדה האתון נקבה, והפסדנו את המצווה. לאחר מכן קנינו אתון נוספת שעדיין לא ילדה, והנה סוף סוף זכינו ונולד חמור בכור!" סיים הרב בעיניים נוצצות מהתרגשות.

כבר באותו יום יצא רבי מנחם למושב 'נועם'. הוא רצה לראות במו עיניו את ה"בייבי", החמור בן השעות הספורות, שהצליח להגשים לו את חלומו לזכות במצווה הנדירה. החמור הצעיר עמד באורווה לצד אימו, מביט בעיניים תוהות בפרצופים הנרגשים הסוקרים אותו מכף רגל ועד ראש.
"אין בו מום", קבעו.
"חמור לתפארה!" סיכם המושבניק.
"כדאי לערוך את הטקס מוקדם ככל האפשר", אמרו יודעי דבר לרב בצרי, "משום שלעיתים החמור נטרף, נחלה או אינו מאריך ימים, ומצווה הבאה לידך, אל תחמיצנה!"

לאחר שווידא הרב בצרי שהחמור הקטן מוגן ושמור היטב, שב לירושלים כשמוחו הומה מחשבות.

'ילדי התלמוד תורה!' זו הייתה המחשבה שהלכה והצטללה במוחו, 'הרי הם יכולים ללמוד לימוד עצום ממאורע גדול זה! נכין אותם לטקס, נלמד

מימין לשמאל: הרב שלום כהן, הרב בצרי מגביה את הכבש, הרב שיש

הרב בצרי מחזיק את החמור בטקס פדיון פטר חמור
משמאל: הרב מנחם בן משיח, הרב שמואל בצי'וב. מימין: הרב יצחק בצרי

אותם את כל הדינים וההלכות ונמחיש להם מהי שמחה של מצווה. הן יהיה בכך ערך חינוכי עצום! גם את ההורים ואת הציבור כדאי לזכות להשתתף במצווה...'

וממחשבה למעשה.
כבר ביום ראשון בישר הרב בצרי לכל ילדי הת"ת על הזכות הגדולה שנתגלגלה לידם. הילדים למדו היטב את הנושא עם רבותיהם. חוברות מיוחדות חולקו להם, וכולם המתינו בדריכות ליום שלישי, יום שנכפל בו 'כי טוב', כדי להיות שותפים באירוע הגדול.
אחת לכמה שעות הורם טלפון אל המושב, לברר את שלומו של החמור הקטן; האם הוא בסדר? האם הוא אוכל היטב? האם הוא נראה בריא?
"הכול בסדר", הרגיע המושבניק, וההכנות ב'סוכת דוד' נכנסו להילוך גבוה.
ביום שלישי עלה החמור לירושלים והובא לבית משפחת בצרי, למנוחה קצרה. בנוכחות כל ילדי השכונה קושט החמור בבגד מיוחד שנארג לצורך המצווה. שרשראות פנינים מצופות זהב הונחו על צווארו, וסרטים נוצצים - על רגליו, כיאה לחמור מיוחס כל כך!
בשעה חמש אחר הצהריים כבר הייתה חצר הת"ת מלאה. המונים הצטופפו ברחוב הסמוך כדי לזכות להשתתף במצווה הנדירה. רחוב שטראוס נסגר לתנועה, ומסכי וידאו הקרינו לצופים הרבים שבתוך הבניין ומחוצה לו את המתרחש על הבמה.
ילדי החמד ישבו במקומות המדורגים שהוכנו להם מראש, כדי שייטיבו לראות, כולם בבגדים חגיגיים. והנה הובא החמור והועמד על הבמה, כשכל המבטים נצמדים אליו. הרב בצרי נשא דברים והדגיש לקהל הבוגר ולתלמידיו היקרים את גודל מעלתה של המצווה הנדירה.

"ראו מה כוחה של מצווה!" פתח הרב יצחק אזרחי, מראשי ישיבת 'מיר' את הערב, "בשעות אלו ממש התגלתה מכונית תופת לא הרחק מכאן, ליד רחבת 'המשביר לצרכן'. אני בטוח שזכות המצווה המיוחדת שבעבורה התאמץ הרב בצרי כל כך, עמדה לנו!"
קריאות התרגשות נשמעו בקהל, והרב אזרחי המשיך: "כאשר אנחנו מחפשים מצוות נדירות כמו פדיון פטר חמור, ומתאמצים לקיים אותן, אנו מוכיחים שאנו אוהבים את המצוות וחפצים לעשות נחת רוח להשם יתברך, ולא מקיימים אותן כעבד..."

מיד אחריו עלה המקובל הרב דוד בצרי לבמה ופנה לקהל:
"כתוב בזוהר הקדוש כי על כל אדם לקיים בחייו את כל המצוות, ואם לא כן עליו לשוב לעולם הזה לתיקון. דעו כי מי שמשתתף כאן במצווה, מתקן בו

את החלק הזה, ונחשב כאילו עשה את המצווה בעצמו! לכן שמעו נא היטב את הברכה ואמרו 'אמן'!"

"למה זכו החמורים לקיים בהם מצווה זו?" שאל מרן הגאון הרב שלום כהן, ראש ישיבת 'פורת יוסף', "משום שהם עזרו לעם ישראל לסחוב את שלל מצרים! מובא במדרש כי לכל אחד מבני ישראל היו תשעים חמורים טעונים בכספי המצרים וזהבם!"

לאחר דברי התורה הנרגשים, שעוררו את לב כולם לשמחת המצווה, ניגשו לערוך את הטקס עצמו.

ראשית הרים הרב בצרי את החמור והגביה אותו כדי לקנותו בקניין.

בשלב הבא התעטף הרב בטלית חדשה ובירך עליה 'שהחיינו', כשהוא מכוון גם על המצווה הנדירה שזכה בה.

או אז הובא אל הבמה שה קטן והועמד ליד החמור, כשהילדים והקהל מרותקים למראה המרגש. לאחר אמירת 'לשם ייחוד' נאמרה בקול הברכה שכולם ציפו לשמוע: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם על פדיון פטר חמור".

"אמן!" נשמעה קריאה אדירה מכל עבר.

קדושתו של החמור המיוחס עברה לשה. הרב בצרי הגביה את השה ונתנו לכהן באומרו: "הנה לך השה הזה בפדיון פטר חמורי".

"קיבלתי ממך השה לפדיון פטר חמורך, והרי הוא פדוי כדת משה וישראל!" ענה הכהן, הרב שלום כהן, והקהל השיב ואמר: "פדוי, פדוי!"

מצווה גוררת מצווה

לאחר קיום מצוות פדיון פטר חמור ביקש הרב בצרי לקיים מצווה נוספת: נתינת הזרוע, הלחיים והקיבה לכהן. לכן קנה את השה מהכהן תמורת תשע מאות שקלים.

השוחט הרב חוכיימה שחט את השה, בדק אותו ומצאו כשר ו'חלק'. עורו של השה נמסר לעשיית קלף, והצמר הועבר לעשיית ציצית.

בחלקים המיועדים לכהן זכה האדמו"ר מתולדות אהרן, ובכך הסתיים המעמד הנכבד שלימד את הילדים חביבות של מצווה מהי.

מאוחר יותר נערכה סעודת מצווה, ובבוקר יום רביעי הועברו בכיתות הת"ת חלקי השה המיועדים לכהן, כדי שהמושגים יהיו להם מוחשיים וברורים.

והחמור?

שב למושב, לחיי חמור רגילים אצל המושבניק, שממשיך לגדל אתונות בעבור אנשים יקרים החפצים לזכות במצוות פדיון פטר חמור.

הביזנס שלי!

ההזמנה שהתקבלה במשרד הייתה גדולה ומבטיחה: אחד הנדיבים מחוץ לארץ ביקש להדפיס בעבורו חמשת אלפי סטים של חמישה חומשי תורה בכריכה מפוארת, שאותה היה צורך להזמין במיוחד מארצות הברית.

מסיבת סיום כיתה ח' של המחזור הראשון עם ה'ראשון לציון' הרב מרדכי אליהו.
מימין לשמאל: הרב יצחק שיש, הרב שלום בן זקן, הרב בצרי, הרב מרדכי אליהו, הרב שלום משאש רבה של ירושלים, הרב מיכאל מאלח, הרב גינזבורג והרב יצחק שפירא

מימין לשמאל: הרב של כיתה ח' הרב וייס, הרב בצרי, הרב יהודה עדס – ראש ישיבת 'קול יעקב', הרב שיש, הרב בן זקן

חלפו ימים וגם שבועות והכריכות המבוקשות בוששו מלהגיע. בד בבד התגלו עיכובים נוספים בהדפסה, והעבודה כולה התמהמהה.

מדי יום ביומו הגיעו שיחות טלפון בהולות ממשרדו של הגביר, שביקש לזרז את העניינים ולהפיק את החומשים, והרב בצרי חש עוגמת נפש רבה מהעיכובים הלא צפויים.

בינתיים הסתיים ב'תלמוד תורה' מבצע של לימוד משניות. הילדים הנרגשים המתינו לתורם להשמיע את מה ששיננו במשך שבועות רבים, מצפים לאור בעיניו של הרב המנהל ולפרסים המובטחים.

למראה הציפייה שבעיניהם עזב הרב הכול; כריכות, חומשים, טלפונים בהולים ואפשרויות משלוח – ואץ אל ילדי החמד הממתינים לו.

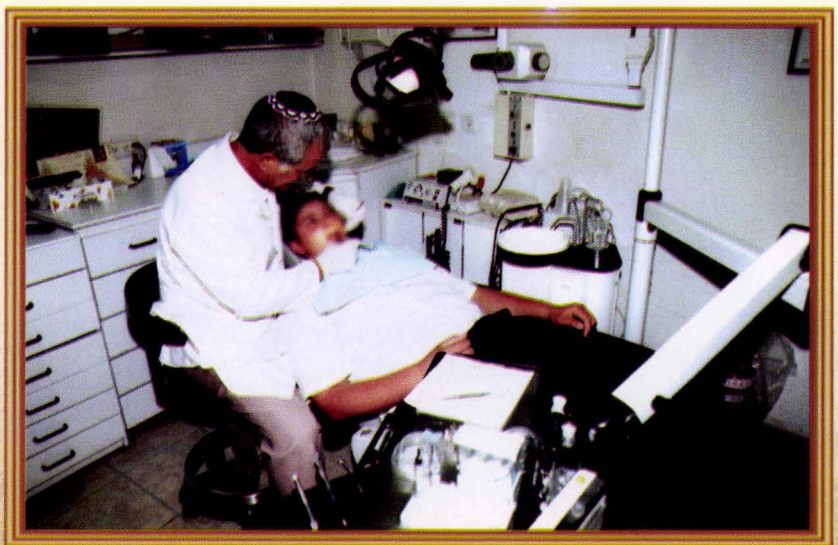
מנהל בית הדפוס הנדהם ניסה לעכב אותו: "ההזמנה, אנחנו מוכרחים לדאוג לסיום הכריכה, למשלוח... אי אפשר לעזוב הכול ככה וללכת!"

"לא מעניין אותי..." ענה הרב בצרי, "אלו אינם הביזנס שלי. אילו הייתי רוצה להיות סוחר – כבר מזמן הייתי מיליונר! העסק שלי הוא ה'תלמוד תורה'!"

נחוש בדעתו פנה הרב אל הת"ת. שם רווה נחת מהתלמידים המתקדמים בלימוד המשניות, וכל עוגמת נפשו פגה כלא הייתה.

מנהל – כאבא!

ההישגים שנרשמו ביומן היו נפלאים, הציונים גבוהים והידע מקיף. כל מנהל היה יכול לטפוח לעצמו על השכם בשמחה ולחוש כי הוא עשה את כל מה שניתן למען תלמידיו. אבל לא אדם כרבי מנחם ישקוט אל השמרים.

במרפאת השיניים של ת"ת 'סוכת דוד'

כל העת המה מוחו רעיונות ושאיפות - לתת לילדי החמד עוד ועוד.
באחד הימים, בעת שהותו בצרפת, ניגש אליו אדם אמיד שהתקרב בזכותו לתורה ולמצוות, והציע לתרום משהו לת"ת למען בריאות התלמידים. "אולי נבנה להם אולם התעמלות?" אמר האיש בתמימות.

הרב בצרי בחכמתו לא דחה את הרעיון בשתי ידיים, אלא הרהר מעט ולאחר מכן הציע: "אולי תתרום לנו ציוד לאחזקת מרפאת שיניים?"
בימים ההם נעשו הטיפולים רק אצל רופאי שיניים פרטיים והגיעו לסכומים נכבדים, שמשפחות רבות לא יכלו לעמוד בהם. משום כך, לא אחת הוזנחו שיניהם של הילדים, וטיפולים הכרחיים נדחו באין תקציב לממנם. הרב בצרי ידע כי כדי שהתלמידים ילמדו היטב יש צורך לדאוג גם לבריאותם, אך לא כל ההורים מסוגלים להעניק לילדיהם טיפולי שיניים איכותיים, ואם תהיה לתלמידים אפשרות לקבל טיפול כזה באמצעות הת"ת - בסופו של דבר ישפיע הדבר גם על לימודם.

הנדיב התלהב מהרעיון, וכך נוסדה בצד בניין הת"ת, ברחוב אביגדורי, מרפאת שיניים מצוידת היטב, וכל תלמיד שנזקק לטיפול שיניים מקבל בה במחיר סמלי טיפול מקצועי וסבלני.

בהיותו ער לציווי "ונשמרתם מאד לנפשׁתיכם", טרח הרב בצרי גם בנושא החיסונים. בעניין זה לא ויתר לשום הורה, וביקש מן האח שהופקד על החיסונים ליידע אותו אם יש מישהו שמתנגד לחיסון ילדיו, כדי שיוכל להשפיע עליו ולהראות לו את דעת גדולי ישראל בעניין.
הרב בצרי גם ראה חובה לעצמו להנחות את תלמידי הת"ת בחובת הזהירות והשמירה על חייהם ועל גופם. לא אחת נערכו בת"ת מבצעי 'זהירות בדרכים', ותעודת ההערכה שקיבל הת"ת מעידה כי הוא תפס שוב ושוב את המקום הראשון במוסדות חינוך רבים שעמלו להקנות לתלמידיהם את כללי הזהירות.
מדי שנה בשנה נערכות לתלמידים בדיקות בריאות מקיפות, וכל ממצא חריג מדווח להורים לצורך בירור ובדיקה מעמיקה.

עם הספר

באחד הימים של שנת תשמ"ה נכנסה אל חדרו של המנהל אם מסורה ובפיה בקשה: "בני הבכור הלומד בת"ת אוהב מאוד לקרוא, אולם אין ביכולתי להשיג בשבילו בכל שבוע ספרים חדשים. אולי יקים הרב ספרייה בעבור התלמידים?"
שמחתו של הרב בצרי על הרעיון החשוב ניכרה היטב בפניו: "בוודאי!"

הסכים מיד, "ספרייה שבה ספרים על רבנים וסיפורים המקרבים את הילדים לעבודת השם היא דבר חשוב מאוד! זהו נדבך נוסף המסייע לחינוך ילדי החמד, אולם אין לי כרגע אדם מתאים לטפל בעניין..."

"אני מוכנה לקבל עלי את הקמת הספרייה!" נענתה האם.

בו במקום הוציא הרב מקופתו אלפיים שקלים, סכום עצום בימים ההם, מסר אותו לאם ואמר: "הכסף כולו מיועד לקניית ספרים, ושיהיה בהצלחה!"

הפתעתה של האם ניכרה היטב על פניה. קודם שנכנסה לחדר המנהל תהתה כיצד תשכנע אותו בנחיצות הספרייה, והנה, בתוך דקות אחדות, נמצא ביצוע הרעיון בהישג ידה.

בזריזותו המיוחדת לא משך הרב שום עניין שעל הפרק. משאך נוכח בנחיצותו ובחשיבותו מיהר לבצעו.

תלמידים כבנים

יום הפרֵדה מת"ת 'סוכת דוד', לקראת המעבר לישיבה קטנה, אינו יום של ניתוק קשרים. המבט שמעיפים התלמידים במנהלם, במוריהם ובמקום לימודם בעשר השנים שחלפו - אינו מבט אחרון, כי על כן השכיל הרב מנחם לטוות ולחזק את חוטי הקשר עם הבוגרים, ותלמיד של 'סוכת דוד' נותר תלמיד לעד!

"שמירת הקשר ההדוק עם הבוגרים וטיפוחו לאורך השנים התמיהה אותי", מספר אחד המורים, "הרי הבוגרים אינם עוזרים לת"ת. רובם אף גרים בערים מרוחקות, והקשר איתם כרוך בטרחה מרובה ובהוצאות גדולות. באחד הימים הרהבתי עוז ושאלתי את הרב בצרי: 'לשם מה כל זה נחוץ? מדוע הרב משקיע רבות בקשר הזה? האם לא מוטב להשקיע את הזמן, המאמץ והמשאבים הללו בתלמידים הלומדים כעת במקום?'

"בעת רצון השיב לי הרב וכה אמר: 'הבוגרים מתפזרים בכל הארץ. כל אחד מקים את ביתו במקום אחר, לעיתים בסביבה שאינה שומרת תורה ומצוות. במקרים אלו קיימת סכנה שהתלמיד לשעבר יתחיל לרדת ביראת שמיים ובקדושה. לא כן אם יש קשר, והבוגר מגיע לכנס בוגרים ושם רואה את חבריו וחש חלק מהם. עצם תחושת השייכות מחזקת אותו ומגנה עליו מפני ירידה חלילה, וגם המפגשים מחזקים. ולא רק זאת. לעיתים קורה שלבוגר יש בעיות והוא אינו מוצא אוזן קשבת או משען בעת צרה. אם יש קשר בין הבוגרים, אף שהוא מתקיים רק כמה פעמים בשנה, חבר יכול לפנות לחברו מילדות, לקבל חיזוק במילים ובמעשים וכן תמיכה בשעת הצורך'".

כנס הבוגרים

בשנת תשמ"ו אסף הרב בצרי את בוגרי חמשת המחזורים הראשונים כדי

לקשר אותם יחד בעבותות של חיבה.
"התאריך שקבע הרב בצרי לכינוס היה י' באב", מספר הרב אפרים כהן, שקיבל את האחריות על ועד הבוגרים, "תאריך זה נבחר מתוך חישוב מדוקדק, שביום שאחרי תשעה באב כולם עדיין מצויים בבתיהם ואינם יוצאים לנופש".
זיכרונו של הכינוס הראשון ההוא עדיין צרוב היטב בליבם של הנוכחים בו. באולם הת"ת שברחוב דוד ילין נאספו הבחורים הצעירים, נרגשים ומלאי חוויות, נהנים לפגוש את בני כיתתם, שלא פגשו זה עידן ועידנים.
זה אחר זה עלו גדולי תורה על הבמה, מחזקים את הבוגרים לקראת ימי 'בין הזמנים' המלאים בניסיונות, מעוררים אותם להתעלות ולהשקיע בדבר האחד והיחיד ששווה באמת.
בכינוס השתתפו הרה"ג רבי יהודה עדס שליט"א, ראש ישיבת 'קול יעקב', והרה"ג רבי יצחק אזרחי שליט"א, מראשי ישיבת מיר, ואת דרשותיהם לקחו עימם הבוגרים כצידה לדרך.
והיה הכינוס הזה כתמרור המורה: הלאה!
בתחושה עמוקה כי טוב הדבר ורצוי, החליט הרב בצרי כי מכאן ואילך יהיו הבוגרים לחלק בלתי נפרד מהת"ת, ויעמיקו את הקשר שלהם לא רק עם בני מחזורם כי אם גם עם בני המחזורים האחרים. ומתוך היכרות זו יחושו כולם בני קהילה אחת גדולה ומשותפת – קהילת 'סוכת דוד'.

בצילה של שבת מלכתא

רבי מנחם המשיך והעניק וחיזק את הקשר עם הבוגרים, בשבתות שאורגנו לכל ארבעה מחזורים בצוותא, במירון או בצפת, בכנסים, בשמחת בית שואבה משותפת שנערכה לבוגרים מכל הארץ במוצאי יום טוב ראשון של סוכות, בעלונים, בחוברת שבה כתובות ומספרי טלפון מעודכנים ועוד.
עד לכתיבת שורות אלו כבר סיימו בת"ת למעלה משלושים וחמישה מחזורים של בוגרים, ועדיין ממשיך הת"ת להשקיע בקשר עימם וביניהם!

השבתות המיוחדות היו חוויה רוחנית עצומה.
הרב בצרי העדיף לנסוע כמעט תמיד למירון דווקא, ולא לאכסניה או למלון, וזאת כבר לפני שנים, בטרם היה הדבר מקובל ונפוץ. זאת כדי להסתופף עם תלמידיו בצילו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי ולחוות שבת של התעלות רוחנית אמיתית.
הוא נהג לשכור ישיבה, כשהוא דואג לסידור החדרים, לקייטרינג ולכל הדרוש לאורחיו ולבני משפחותיהם הבאים למקום למשך שבת שלמה.
כאן, במרומי ההרים הנישאים, במקום קבריהם של גדולי עולם, נישאו תפילות שבת המלכה ברגש מיוחד, טהורות וזכות, צחות וברות. כל מי

שמחת בית השואבה תשס"ו

שהייתה מועקה בליבו, שחש כי חלילה נסתמו שערי רחמים וכי חפץ הוא להתרפק על אביו שבשמיים ולבכות לפניו - ידע כי זו ההזדמנות, זה הזמן וזה המקום לעשות זאת. כך שאבו הבוגרים כוחות מיוחדים לשנה כולה, הן מקרבתם לרשב"י הן מהשהות בצוותא.
לא אחת ניצלו התלמידים את ההתכנסות כדי לערוך 'חלאקה' - תספורת לבני השלוש, והשמחה הייתה רבה.

חשוב לציין כי לפני כל שבת כזו נהג הרב בצרי לשבת עם האחראי ולעבור עימו על רשימות הבוגרים, בוחן שאמנם מספרי הטלפון מעודכנים, וכל אחד ואחד יוזמן. כאשר אחד המוזמנים ענה תשובה שלילית - ביקש הרב בצרי להתקשר ולברר את הסיבה לכך.
מתוך תשומת לב אף לפרטים הקטנים ביותר, נערכה אפילו תוכנית ישיבה באוטובוס. זו חולקה לכל המשתתפים, וכל אחד מהם ידע בדיוק היכן עליו לשבת.

הרב בצרי הקפיד לנסוע עם הבוגרים באוטובוס, להיות עימם בצוותא, לשמוע כל אחד ולחוש את מצבו. בהגיעם לאכסניה היה מכבד את הבוגרים להשמיע את דברם, מעדיף תמיד להקשיב, ולאו דווקא לדבר.
הסדר והארגון שררו בכל פרט, החל מן התפריט שהוגש בחדר האוכל ועד למקומות הישיבה. אף תוכניות השבת נערכו בטוב טעם, כדי שאמנם השבתות הללו יהיו מנוף לחיזוק ועלייה. רבים מהמשתתפים זוכרים את

שי מאת הבוגרים - שמחת בית השואבה תשס"ו

האווירה המופלאה ששררה בעת סעודה שלישית, כאשר הכול חשים התרוממות עילאית ונסחפים עם הרב בצרי עוד ועוד בשירה ובדברי תורה, מבקשים שהשבת לא תסתיים לעולם.

בכל שבת בוגרים קיבלו המשתתפים מזכרת - מחזורים, סידורים של שבת עם חומש וכדומה.

"באחת משבתות הבוגרים במירון", מספר אחד הבוגרים, "דיבר הרב בצרי בדרשתו בעניין קבלת שבת מוקדם. בְּיַשְׁרוּת ליבו זעק הרב: 'וכי לחינם כותבים בלוחות השנה את זמן הדלקת הנרות? האם כדי שנציץ בו ונחשב מתי השקיעה ומה עוד אפשר להספיק?!...' כאשר שמענו את הדברים החלטנו, רעייתי ואני, להתחזק בנושא. כי דבריו היוצאים מן הלב - נכנסו אל הלב".

שמועה טובה תדשן עצם

האוטובוסים שחלפו בכבישי הגליל נשאו עימם גם הפעם את מאות הבוגרים עם הרב בצרי לשבת במירון. ואולם הפעם ליבו של הרב היה חצוי. בתו הייתה לפני לידה, ובשעה שיצאו הוא ורעייתו למירון - נכנסה הבת לבית החולים. 'האם לנסוע או שמא להישאר? היכן זקוקים לנו יותר?' תהו הרב והרבנית.

עד מהרה הגיעו להחלטה: נעלה עם הבוגרים למירון, וזכויותיהן של האחדות וההתעלות תעמודנה לבת, שתלד בשעה טובה.

ואולם במשך הנסיעה כמו נותר הלב מאחור, דואג, חרד, מצפה לשמוע

בשורה טובה.
מימין ומשמאל נישאו הרי הגליל, שלווים ומלאי הוד, מלווים את האוטובוסים בנופם הירוק והרוגע. עוד עיקול, מאמץ אחרון - והנה האוטובוסים כבר עומדים למעלה, על ההר, לא הרחק מקברו של רשב"י.
עם הירידה מהאוטובוסים הגיעה הבשורה: "נכדה חדשה נולדה".
ושוב תהיות, ושוב מחשבות, היכן בעצם עליהם להיות? האם להמשיך ללוות את הבוגרים, או שמא לשוב הביתה, להיות עם הבת, עם יתר הנכדים? שיחות יוצאות, שיחות נכנסות, ולבסוף הוחלט: נשארים במירון.
שבת מיוחדת במינה הייתה השבת ההיא! שבת של התעלות ורוממות, ושם, במניין שעל קבר רשב"י, גם ניתן לנכדה שמה בישראל.

שונא מתנות יחיה

אחד ממחזורי הבוגרים שיצאו יחדיו לשבת החליטו לאסוף סכום כסף ולהעניק לרב בצרי מתנה לאות הערכה. כשהגישו את השי לרב, הוא הודה מקרב לב אך פניו נעגמו. "אינני מעוניין שתעניקו לי מתנות", אמר, "אני מבקש להעניק לכם, לא לקבל מכם!"
כך המשיך לארגן את השבתות בכל פעם למחזורים אחרים, כאשר אף בוגרים שזה עתה יצאו מהת"ת ולמדו בישיבות קטנות, זוכים להתאגד בצוותא לשבת של התעלות עם מנהלם האהוב.
"חשנו כי כל קיומו של הת"ת הוא למען יהיו בוגרים", מעידים רבים, "ולא כפי שקורה במקומות רבים, שהתלמידים חשים כי לאחר שעזבו את הת"ת הם מיותרים..."

"השבתות הללו מעניקות לי כוח ודלק להמשיך הלאה!" התבטא הרב בצרי לא אחת באוזני תלמידיו לשעבר.
ואמנם, השבתות המיוחדות, שבהן התענג על נועם זיו פניהם של תלמידיו, שרבים מהם גדלו והיו לתלמידי חכמים, רבנים ובעלי משפחות מפוארות, נתנו בו את הכוח להתאמץ ולפתוח סניפים נוספים, שהרי ההשקעה הגדולה איננה לשווא!

ימלא פי תהילתך

על הפסוק "מי ימלל גבורות ה' - ישמיע כל תהלתו" (תהילים קו) אמר הבעל שם טוב הקדוש: מיהו היכול למלל ולהמתיק את הגבורות והדינים? זהו שישמיע כל תהילתו, דהיינו יאמר את כל ספר התהילים בלי הפסקה.
את הסוד הזה ידע הרב בצרי היטב, ולכן מדי שבת בוגרים, כאשר נאספו כולם בציון שבמירון, פנה אל תלמידיו בבקשה: "אנא, לכו אל רבי שמעון

מימין לשמאל: המפקחים הרב יצחק שיש והרב שלום בן זקן, המחנך הרב דוד כהן זצ"ל והרב בצרי ביום תפילה עם התלמידים

ה' שפתי תפתח. על קבר רבי יהודה בר אלעאי

ואמרו אצלו את ספר התהילים כולו". הבוגרים מיהרו אל הציון, למלא את בקשת רבם, ואילו הכהנים שבהם, שנמנע מהם להיכנס פנימה, היו יושבים בחוץ וקוראים תהילים בנעימה, מרגישים בחוש את כוחם של הפסוקים.

באחת השבתות הפתיע את הצעירים שלג צחור שהחל לרדת, אך למרות זאת גם הכהנים היושבים בחוץ התאמצו וסיימו לומר את ספר התהילים בשמחה ובחשק.

"לא האמנתי שאצליח לסיים את הספר כולו!" סיפרה אחותו הגדולה של הרב בצרי, שהצטרפה לאחת השבתות הללו, "אולם לבסוף התאמצתי וגם אני אמרתי את כל התהילים!"

ודברת בם

שבת הבוגרים הסתיימה באווירה מרוממת. על פניו של הרב בצרי לא ניכרו המתח שקדם לשבת או העייפות שמילאה אותו לאחר שבמשך כל השבת כולה דאג לכל פרט וטרח בלי הרף. רק קורת רוח אמיתית, שמחה ואהבת אין קץ לבניו – אלו תלמידיו, המרווים אותו מלוא חופניים נחת. האוטובוסים שהגיעו למירון לאחר צאת השבת היו מן המשוכללים ביותר, משום שגם לזאת דאג הרב בצרי – שבעת הנסיעה הארוכה יוכלו התלמידים החפצים בכך, לנצל את הזמן ללימוד לאורה של הנורה המותקנת מעל כל מושב.

בשעה שעשו האוטובוסים דרכם חזרה הביתה, פנה רבי מנחם אל תלמידיו והציע: "הבה נערוך מבצע שינון של דפי גמרא בעל פה! כל אחד מכם שיקבל עליו לשנן כך וכך דפים יקבל ממני סט חומשים מהודר וכן מלגה כספית".
הבוגרים, שכבר הכירו בגודל התועלת שצמחה להם משינון המשניות בעל פה, נענו בשמחה להצעה הנפלאה. עם זאת היו יחידים שטענו: 'אין לנו פנאי...' 'יש לנו מחויבות קודמת...' אבל הרב לא ויתר! בחֵן ובחיבה ישב עימם וערך חשבון יומי, מצביע על שעות פנויות שבהן אפשר בהחלט להוסיף לימוד, בבחינת "תן לחכם ויחכם עוד".
"זוכרני", מעיד הבוגר הרב שמואל כהן, "כי היו תלמידים שטענו שאפשר להשמיע דף גמרא גם בשקלא וטריא, ואין צורך לומר את הדף מילה במילה. אבל הרב בצרי, במתק לשונו, אמר להם: 'זוכר אני היטב שכאשר למדתי בישיבת פורת יוסף, היה חכם עובדיה יוסף אומר לנו בשיעור מילה במילה את דברי הגמרא. גם אתם, אם תרצו – תוכלו!'
"כך נטע בנו שאיפה לגדולות, מושגים גבוהים וראייה תכליתית – כיצד אפשר לנצל את הזמן ולא לבזבזו בפטפוטי סרק".

"מאחר שהתחייבתי לשנן מספר מסוים של דפי גמרא", ממשיך הרב כהן ומספר, "ניגשתי מיד לאחר שבת הבוגרים למשרדי הת"ת ושם קיבלתי את סט החומשים עם הקדשה לבבית. ואולם לא כל מה שהלב חושק אכן יוצא לפועל. לאחר תקופה גיליתי כי לא עלה בידי לשנן את הדפים מילה במילה. שבתי אפוא לת"ת, נכנסתי למשרדו של הרב בצרי ואמרתי לו כי אני מוכן לשלם על החומשים שקיבלתי, היות שלא עמדתי בהתחייבות. לשמע הצעתי ענה לי הרב במאור פנים: 'נו... אז תלמד מעכשיו...'

עם הבוגרים לאחר שבת במירון, שבט תשנ"ד

"אני, שידעתי כי יקשה עלי לעמוד בכך, הסברתי לרב שלא אוכל לעמוד בהבטחתי. 'החומשים שלך במתנה', נעתר לי רבי מנחם בחיבה...

"או אז נזכרתי במה ששח לנו הרב בצרי בשבת הבוגרים: 'מעיקרא אני מוחל לכל ילד וילד מילדי הת"ת על כל היזק ופשיעה וכיוצא בזה שיגרום לרכוש הת"ת. אינני רוצה שיהיו לילדי ישראל עבירות של גזל בגלל דברים כאלו, ואני מוחל תמיד על כל פשע והיזק'. כך ראינו במו עינינו עד כמה נתכוון במעשיו לשם שמיים ולתועלת האחרים".

קשר אישי

החוברת המהודרת שבה רשימת כל הבוגרים יוצאת לאור אחת לכמה שנים, ובכל פעם היא עבה יותר, מכילה עוד ועוד שמות של תלמידים שסיימו את הת"ת ופנו לישיבות, נישאו ובנו את ביתם. גם עדכוני כתובות ומספרי טלפון נעשים בה, כדי שבכל עת צורך תבוא החוברת לשימוש ותוכל למלא את ייעודה.

"בכל חוברת כזו ביקש הרב בצרי לרשום את מספר הטלפון האישי שלו", סיפר הבוגר הרב אפרים כהן, "תמיד הוא שב ואמר שחשוב שמי שיזדקק לו יוכל להשיגו על אתר".

המזכרת האחרונה

בחודש ניסן של שנת תשס"ז נערכה שבת הבוגרים האחרונה.

הטלפון בביתו של הרב צלצל, ומעבר לקו נשמע קולו של הרב נתנאל

שרגא, מבוגרי מחזור כ"ג של 'סוכת דוד'. הרב שרגא סיפר בהתרגשות לרב בצרי כי ארגן שבת בוגרים בטבריה, ובקשתו שטוחה שהרב יצטרף לשבת עם משפחתו ועם שני המפקחים ובני משפחותיהם.

הבן, הרב יעקב, ששמע זאת, הביט באביו ואמר: "הרי לאבא יש טרדות רבות כל כך: הת"ת בירושלים, הת"ת בבית שמש, בניין שנמצא בתהליכי בנייה... ומיד אחרי שבת הוא עומד לטוס לארצות הברית. האם עליו להיטרד במטלה נוספת ולהשתתף בשבת הבוגרים?!"

אבל הרב ביטל את דבריו מיד. "אם הם ארגנו את השבת אני מוכן להשתתף. זה מקשר ומביא לאחדות בין התלמידים".

"אשתתף וגם אשלם מחצית מן ההוצאות", נענה הרב ואמר לבוגר.

המזכרת שקיבלו הבוגרים מהשבת האחרונה ההיא היא סידור הכולל את כל פרשיות התורה, אך מזכרת נפלאה יותר מזו הייתה להם החוויה הרוחנית העצומה של שבת התאחדות מרוממת בהשתתפותו של הרב בצרי, שהוא היה להם כאב והם היו לו כבנים.

קשר מתמיד

"...מאורסים!" הכריזה המודעה בעיתון.

הרב בצרי רפרף על פני השמות ומשנתקל בשם מוכר אורו פניו. הרי זהו תלמיד שלנו! לא ארכו השעות והתלמיד היה מקבל שיחת טלפון שבה הורעפו עליו ברכות והוא הוזמן לבוא לקבל מתנה אישית - סט מחזורים מעור, לתת לכלה, ומענק כספי מיוחד.

את המענק נהג הרב לתת לאחר הנישואין דווקא, משום שאז מעריכים יותר כל שקל. בבוא החתן לקבל את המתנה היה הרב מתעניין כיצד יסתדר הזוג הצעיר.

לא אחת היו פני החתן היושב מולו מתקדרות לרגע. העול הכספי כבד מנשוא... או אז הציע לו הרב מנחם גם הלוואה בתנאים נוחים.

הקשר המיוחד הוסיף ונשמר. לכל חתונה שערך בוגר ולכל שמחת בר מצווה של בני הבוגרים הקפיד להגיע, רואה בשמחתם את שמחתו שלו.

המכתבים המציצים מתיבת הדואר הוסיפו והידקו את הקשר, מבשרים על נסיעה לקברי צדיקים, כינוס או שבת בצוותא.

והתלמידים?

רבים מהם רואים זכות לעצמם לשלוח את ילדיהם ללמוד במקום שבו זכו הם לקנות תורה, ואף אם הדבר כרוך בנסיעה למרחקים - הם רווים נחת כאשר מוסיפים בניהם לשבת ולשנן משניות וחומש, גמרא ואותיות, על אותם ספסלים ממש.

מצרכי המזון מוכנים לחלוקה

חגים וזמנים לששון

מיוחדת במינה הייתה חלוקת המצרכים לבוגרים בערבי חגים. הרב מנחם היה יוצא בעצמו אל הצרכנייה, ושם היה בוחר מצרכים שימושיים, ממתקים מיוחדים ופריטים שרבים מהאברכים אינם יכולים להרשות לעצמם לקנות. את כל אלו היה מזמין במיוחד כדי לשמח את בני ביתם של תלמידיו לשעבר. ארגזי המצרכים היו מאורגנים בחן ומצוידים במכתב אוהב ומרגש, וכאשר הגיעו לבתים - חיממו לבבות והעשירו את שולחנם של הבוגרים בשפע שהספיק עד חנוכה...

"פעם אחת שאלתי אותו אם לא כדאי יותר לשלוח המחאה, שבה יוכל כל אברך לקנות את מה שחסר לו", מספר אחד המורים. "הרב השיב לי כי ייתכן מאוד שלחלק מהבוגרים יש חובות, ואם תישלח אליהם המחאה, הם יעדיפו לכסות בעזרתה את החוב וימנעו את שמחת החג מבני ביתם. לכן העדיף את הקושי שבבחירת הפריטים, הזמנתם, סידורם ואריזתם, על פני הדרך הקלה של משלוח כסף".

כך נהג במחשבה תחילה ובתשומת לב אמיתית, לא כמנהל אלא כאב ממש. עד היום ממשיכה החלוקה על פי בקשתו בשנה האחרונה. היא נקראת 'ברכת מנחם' על שמו של הרב מנחם בצרי זצ"ל, ומנוהלת בידי בנו וממשיך דרכו הרב יעקב בצרי.

משמח לב עניים

לא אחת, כאשר הארגזים העמוסים במצרכים היו מוכנים לחלוקה, פנו אל

הרב בצרי יהודים קשי יום וביקשו אף הם ליהנות ממתת החינם הזאת. בליבו הרחב מיהר הרב להעניק גם להם מצרכים, בחיוך ובתוספת מילה טובה שתאיר את יומם האפרורי.

באחד הימים, כאשר ניצבו הארגזים בשורות, ממתינים להישלח לבוגרים, הבחין רבי מנחם באדם העומד לא הרחק, מביט בעיניים כלות בחלוקה המיוחדת. בליבו הרגיש לסבל ומצוקה קלט מיד את תחושותיו של האיש, אף שהלה לא אמר מילה, ומיד הזמין אותו ליטול למשפחתו ארגז מלא כל טוב.

"אני מתגורר מחוץ לעיר..." השיב האיש העלוב בגמגום, "ו... הארגז כבד מאוד..."

רבי מנחם לא היסס. הוא יצא עם האיש לרחובה של עיר, מסייע לו לשאת את המצרכים, ושם, במקום ההומה, עצר בעבורו מונית ושילם לנהג שיוביל אותו עם משאו אל ביתו שמחוץ לעיר.

תשומת לב לפרטים

שנים מספר לפני פטירתו הזמין אליו הרב בצרי כמה מבוגרי ה'תלמוד תורה' וביקש שיסייעו לו בארגון מכירה של מצרכי מזון בהוזלה ניכרת לקראת החג הקרב ובא. הוא לא הטיל עליהם את המשימה, רק ביקש עזרה, ואילו הארגון והטיפול נותרו על כתפיו, למרות הזמן הרב שהדבר גזל ממנו. המחשבה כי האברכים ייהנו מן המכירה ויזכו לשמח את בני ביתם במינימום הוצאות גברה על הקשיים והטרדות וזירזה אותו למשימה.

"זה היה במוצאי שבת, קרוב לחצות הלילה", מעיד אחד הבוגרים, המלמד בת"ת, "בביתו של הרב בצרי נערכה האספה שבה נדרשנו להחליט מה לקנות ומאיזה ספק. והנה כאשר סוכם להביא מגבות נייר מתוצרת מסוימת, נזעק פתאום רבי מנחם ואמר: 'מדוע תסתפקו בנייר כזה? בביתי יש נייר נוח ועדין יותר, וברור לי שהאברכים ומשפחותיהם ייהנו מהנייר המשובח יותר!'

"מישהו העיר כי הנייר העדין יקר יותר, אך הרב בצרי הגיב מיד: 'אם עושים למען הבוגרים, עלינו לעשות את הדבר הטוב ביותר האפשרי!'

"האספה התמשכה זמן רב אחרי חצות הלילה, עד שהכול סוכם לשביעות רצונו של הרב".

ולו רק למאתיים בוגרים

הדבר היה בשבת אחרונה לחייו. הרב בצרי היה חלוש ומיוסר. הוא שכב בדירה שבה התאכסן בפלאטבוש שבניו יורק, ולא דיבר כמעט. אבל משהו טרד את מנוחתו.

"ראש השנה קרב..." אמר לרעייתו, "ואולי לא יהיה לתלמידים הבוגרים די מזון לחג..."

"אבל אנחנו כאן, והארץ רחוקה", מחתה הרבנית, "וכעת אין מי שיעמוד בתור, יקנה את המוצרים ויארגן את הארגזים לחלוקה..."

"אולי בכל זאת", ביקש הרב בלחש, "אולי רק למאתיים מהבוגרים? אלו הזקוקים לכך ביותר..."

חלפו אך ימים אחדים, והרב בצרי נקרא לעולם שכולו טוב. בימי ה'שבעה' עלה בליבה של הרבנית זכרה של השבת האחרונה ושל בקשת הרב, והדברים הטרידו את רוחה. היא רצתה מאוד לעשות נחת רוח לנשמתו, אולם חלוקה ולו למאתיים בוגרים דורשת תקציב ענק! מנין תיקח סכום כזה?

בסייעתא דשמיא התעורר אחד הנדיבים לשוב ולתת מהונו למען מטרה נכבדה זו, וגם בשנה ההיא, מיד לאחר תום ה'שבעה', בין כסה לעשור, חולקו ארגזי המצרכים ליותר משלוש מאות בוגרי 'סוכת דוד'.

בשעת החלוקה הבחין האחראי באישה שעומדת במקום בקומה שפופה ופניה עצובים. "מדוע לא נותנים גם לי?" היא שאלה.

"האם את רשומה?" בירר הלה בנועם.

"לא", ענתה האישה, "אינני רשומה, אולם בכל שנה הייתי מגיעה לכאן והרב בצרי בעצמו היה דואג לתת לי..."

מובן שגם בשנה ההיא זכתה האישה בארגז מצרכים.

הרב בצרי דאג מאוד לחלוקה הזאת, שהתקיימה כבר לאחר פטירתו, אולם בנוגע לשמחת בית השואבה שנערכה מדי סוכות לבוגרים - לא אמר דבר. נראה כי הגיד לו ליבו כי באותה שנה, באופן חד-פעמי, בשל האבל עליו - לא תיערך שמחת בית השואבה...

אמת קנה ואל תמכור!

אמת היא אוצר חשוב, ואין להמירו בשום הון שבעולם! כך חינך הרב בצרי את ילדיו, את תלמידיו ואת כל הסובבים אותו. ילדיו ידעו כי שקר - אין מקומו בבית. בשל אובדן ממון רב, בשל נזק זה או אחר - ייתכן שאבא לא ירגז, אבל על שקר - הוא לא יוותר!

גם ניהול המוסד הושתת על אמת ללא פשרות.

גם במקומות שהיה אפשר לעגל פינות, למלא טופס "בערך" או לנקוט דרך מקלה - בחר הרב בצרי בדרך הישרה, אף אם הדבר היה כרוך בהפסד תקציב זה או אחר.

"על מה שלא היה מאה אחוז בדיוק - אבא לא היה חותם!" מעידים ילדיו.

חיוך של ילד

"היינו חברים מילדות", שח הרב יצחק אבא שאול בימי ה'שבעה', מתקשה לתפוס את האבדה, "רבי מנחם לא היה ילד שקט או מתבודד, בעל חלומות או תוכניות לעתיד... הוא היה ילדון טוב לב, שעשה ברצון כל מה שביקשו ממנו.

"ודבר נוסף – תמיד הוא חייך והאיר פנים לכל אדם!

"כמה התאים לו להקים מוסד לילדים דווקא, שהרי הרגיש את עצמו כילד, עניו, וחש כי הכול חבריו. הוא לא נהג בתלמידיו כרב ואף לא כמנהל. מעולם לא התנשא עליהם, אלא היה חבר של הילדים. אהוב למעלה ונחמד למטה".

שלי ושלכם – שלה הוא

בהביטו על העשייה הברוכה ועל מפעליו הכבירים היה נוהג הרב בצרי להצביע על רעייתו ולצטט את דברי רבי עקיבא: "שלי ושלכם – שלה הוא". אכן, לולי תמיכתה האיתנה של הרבנית עליזה תחי' לאורך השנים הרבות, אין ספק כי הרב בצרי לא היה יכול להוציא את רעיונותיו מן הכוח אל הפועל. כאשר נדד הרב חודשים ארוכים בנכר, הרבנית היא שניצבה איתן בבית, לגדל ולחנך את ילדיהם, בחכמה ובאהבה, וכמובן – ללא פשרות. בימים ההם הקשר הטלפוני עם אלו שנסעו לחו"ל היה קטוע, ולעיתים בלתי אפשרי. השיחות היו יקרות וקצרות, ואי אפשר היה לפרוש בהן את בעיות היום-יום. כך נותרה הרבנית שבועות וחודשים לבדה בחזית, מטפלת בילדים כאב ואם כאחד.

"אין לי מושג כיצד עשיתי הכול!" היא אומרת במבט לאחור. "גם להיות בבית, גם לנהל את 'קריית בנות', ומלבד זאת לעשות עוד אין-ספור משימות. אין זאת אלא שיש סייעתא דשמיא מיוחדת לעוסקים בצורכי ציבור באמונה!"

לאחר עשר שנים של עמל בכל החזיתות התייעצו הרב ורעייתו עם רבנים, והוחלט כי מוטב תעזוב הרבנית את עבודתה עם הבנות, ומכאן ואילך תסייע לבעלה בענייני 'סוכת דוד'.

באמונת חכמים מוחלטת נפרדה הרבנית עליזה מתלמידותיה – כבנותיה, ופנתה להשקיע את כל מרצה בסיוע לת"ת.

לא מעט תפקידים קיבלה עליה הרבנית, כשהיא פועלת בהצנע מאחורי הקלעים, מנווטת ומייעצת, מקדמת וטורחת.

כך, למשל, נתנה את דעתה, בהתייעצות עם המפקחים והמלמדים, לקישוט הפרוזדורים בכל הסניפים ולעיטור הכיתות בתכנים יהודיים בצורה אמנותית שובת לב. אף את ארגון המסיבות והתכנים שליוו אותן קיבלה עליה הרבנית; מסיבות סידור וחומש, מסיבת אותיות ומשניות, וכמובן שמחת בית השואבה

- כל מסיבה והחוויה שלה, כל מסיבה והתפאורה שלה והמסרים השזורים בה.

ספרי 'תורה לתשב"ר' נכתבו כספרי סיפורים על פרשת השבוע, מלווים בתמונות אמנותיות, כדי שכל תלמיד יזכור לעד את המצוות ואת מעשי האבות הקשורים בפרשה.

יש לציין כי הספרים קיבלו את אישור הרבנים והתקבלו בהתלהבות רבה, צוברים תאוצה אצל גננות ומלמדים רבים. בהמשך נתנה הרבנית את דעתה לכריכות מהודרות ונאות של ספרי 'הלכה לתשב"ר' ו'סידור לתשב"ר', ואף הם הודפסו במהדורה מאירת עיניים ויפהפייה.

מצודתה של הרבנית עליזה הייתה פרושה גם על הסניפים. כאשר נפתח סניף 'סוכת שלמה' במעלה אדומים, נסעה הרבנית למקום וניהלה ברמה את המוסד שבו למדו כמאה וחמישים ילדים, במבנים נפרדים לבנים ולבנות. המוסד היה בשורה של ממש לתושבי המקום, ונתן מענה למשפחות שביקשו חינוך דתי יותר מזה שמציע הממ"ד. ילדים רבים נרשמו ל'סוכת שלמה', והם אף השפיעו על הבתים שמהם הגיעו וחיזקו אותם. לאחר עשר שנות פעילות עבר סניף זה לשכונת 'רמת שלמה' בירושלים, כשרבים מהתלמידים ממשיכים להגיע ממרחקים ללמוד בו.

גם במסיבות סניפי ביתר ובית שמש הייתה הרבנית שותפה, נותנת דעת לכל פרט ועוסקת בארגון תוכן המסיבות, בהעברת התפאורה המרשימה, בקישוט ובפרטים רבים נוספים.

כיתת הגן בסניף ביתר, תשס"ה

העמל לא הסתיים בין כותלי הת"ת. הרבנית בצרי יזמה גם מסיבות לנשי המלמדים, מארחת את כולן בביתה ומארגנת תוכנית עשירה.

והיו גם האורחים...

כל אותן משפחות יקרות, נדיבי עם וידידי המוסד שעמדו לימין הרב בחו"ל – זכו לאירוח מלכותי כאשר הגיעו לארץ הקודש. היו מהם שאף לנו בבית הרב או בדירה סמוכה, סועדים על שולחן הרבנית וזוכים לליווי צמוד סביב השעון.

כל אחת ממשימות אלו שקיבלה עליה הרבנית אינה משימה קלה, אבל היא התמידה בכל אלו לצד גידול הילדים וטיפוחם, כשלנגד עיניה עומדת אמרתו של רבי שמעון בר יוחאי: "כל המזכה לאחרים אותה זכות עומדת לו ואינה סרה ממנו... אהוב ביותר בשמים וזוכה שה' בעזרו" (זוהר לך לך).

חלק ה

לולי תורתך שעשועי

לימוד תורה

חלק
ה

לולי תורתך שעשועי
לימוד תורה

"ופרשו חז"ל בספרי, זה שאמר הכתוב עץ חיים היא למחזיקים בה, ללומדיה לא נאמר אלא למחזיקים, שהם מחזיקים ידי התלמידים והרבנים. אלא אפילו אותן האנשים שהם בעצמם לומדי התורה ומקיימי מצוות בישראל, גם כן חיוב גדול עליהם להחזיק את התורה..." (שמירת הלשון פרק ה)

הרב בצרי, ראשון מימין כתלמיד צעיר בישיבת 'פורת יוסף'. מוסר השיעור הוא הרב בן ציון אבא שאול זצ"ל

גירסא דינקותא

אהבת התורה בערה בקרבו של הרב בצרי כבר בהיותו צעיר לימים. לימודו בישיבת 'פורת יוסף' היה בהתלהבות ובחשק, ואף שנערים בגיל זה אינם רגילים להוסיף על שעות הלימוד המקובלות, ארגן מנחם הצעיר עם חבריו לילות 'משמר', שהוקדשו ללימוד, בעיקר בערבי ראש חודש ובימי השובבי"ם.

רבי מנחם בילדותו עם החברותא הרב אבא שאול, בלימוד משותף בבית הכנסת 'ישועה ורחמים', אסרו חג פסח תשכ"א

קומי רוני – מניין ותיקין

כמנהגם של צדיקים ואנשי מעשה הקפיד הרב בצרי לקום מדי בוקר לתפילה במניין ותיקין.

ביודעו את ערכה המיוחד של התפילה באשמורת הבוקר, עת העולם נקי וטהור ושערי רחמים פתוחים, ביקש אף לזכות את הרבים, וכך הקים בבני ברק בשנת תשל"ב את מניין הוותיקין הראשון לספרדים.

שמו של המניין המיוחד היה 'קומי רוני', על שם הפסוק "קומי רני בלילה לראש אשמֻרות" (איכה ב יט). בתום התפילה הנהיג הרב בצרי קידוש בשבתות, ולאחריו לימוד קבוע של הלכות 'בן איש חי' על פי פרשת השבוע והדף היומי.

גם לאחר שעזב הרב בצרי את עיר התורה והחסידות ועבר עם משפחתו לירושלים המשיך המניין המיוחד לפעול, ועד היום, זה למעלה מחמישים שנה, מתקיים המניין הוותיק, באותה מתכונת ובאותו השם: 'קומי רוני'.

לאחר שעבר לירושלים המשיך הרב בצרי לקום כמנהגו ולהתפלל עם הנץ החמה, ולאחר מכן לשקוד על לימוד הגמרא.

"היינו שכנים במשך שנים רבות, ויחסי ידידות נרקמו בינינו", העיד ידידו ושכנו הרב אברהם שיינפלד אב"ד בירושלים, "באחד הימים פנה אלי הרב בצרי בהצעה מעניינת: 'הבה נקבע חברותא בינינו...' 'מתי?' תמהתי, והרב בצרי ענה

מיד: 'הרי אני רגיל להתפלל ותיקין, הבה נלמד מיד לאחר התפילה...'
"השבתי לו שהשעה מתאימה לי, אף שאינני מתפלל ותיקין, ועל כן אהיה לפני התפילה בעוד הוא כבר יהיה לאחר התפילה.
"כיוון שבימי הקיץ הסתיימה תפילת ותיקין בשעה מוקדמת, סיכמנו שהרב בצרי יצלצל ויעיר אותי עם סיום התפילה, ומיד ארד ללמוד עימו בצוותא. וכך היה. בשעות הבוקר הצחות והנעימות ההן למדנו יחדיו את כל מסכת קידושין עם הרא"ש ומפרשים נוספים, המשכנו ללמוד מסכת חולין ועוד, וכך התמדנו בחברותא במשך תקופה ארוכה בת כמה שנים.
"באותן שנים כבר היה הרב בצרי נתון בעיצומם של קשיים לא פשוטים, ועול ה'תלמוד תורה' שהקים היה כבד מאוד. אמנם כיום כבר הולך לפניו שמו של המוסד, אך בשנות הראשית ההן צצו בעיות חדשים לבקרים. למרות כל זאת לא הזניח הרב את עצמו ואת תורתו אלא הקפיד להיות מחובר וקשור לדף של גמרא מדי יום ביומו!"

תפילת הוותיקין שעליה הקפיד הרב בצרי ליוותה אותו לא רק בימי חול אלא אף בשבתות.
"כאשר התארחתי אצל סבא בשבת", מספר נכדו הבכור, "דאג סבא להעיר אותי משנתי עת החל הרקיע להתבהר קמעה. על פי הספרים שנמצאו על השולחן הבנתי שסבא היה ער כבר זמן רב קודם לכן!
"אני זוכר עוד, כיצד סבא היה ניגש למקרר, נוטל עימו קופסת חמוצים וצועד עימי לתפילה במניין הקבוע בבית הכנסת של הרב דדש. עם תום התפילה נכנס סבא למטבח בית הכנסת, ושם, בשיא הפשטות, היה מסדר את הקוגל בצלחות, מניח לצידו חמוצים ומגיש לשולחן. לאחר מכן ישבנו לשמוע את שיעורו של המוהל הרב מרדכי ששון - וכל זאת בעת שהעולם כולו רק החל מתעורר!"

כוחו של ספר

לעיתים די במילה טובה, בשי סמלי ובתשומת לב לתת לזולת כוחות רבים.
הרב מנחם שם את עינו על אחיינו, נער צעיר ומוכשר, ומדי שבת בשבתו היה לומד עימו גמרא, ולאחר הלימוד המשותף היו סועדים אצל הסבתא בצרי סעודה שלישית.
"לָמד, לְמד היטב!" דחק הרב מנחם בנער, "אם תשקוד על לימודיך במכינה, אני מבטיח שאסייע לך להתקבל לישיבת 'נווה ארץ'!"
המילים הטובות עודדו את האחיין להשקיע את כל מרצו בלימוד, ואכן הוא התקבל לישיבה החשובה.
הייתה שעת צהריים שקטה. הבחורים פנו למנוחה ולסידורים אישיים,

והנער עלה אל הקומה השנייה כשבידו ספר שבו ביקש לעיין ביישוב הדעת. פתאום, בעודו לומד, חש כי זוג עיניים ננעץ בו. הוא הרים את עיניו והופתע לראות מולו את דודו הרב מנחם, שבדיוק עלה למקום. כאשר הבחין הרב מנחם באחיינו השקוע בלימודו, קרנו פניו משמחה של הפתעה. "ישראל! ישראל!" קרא לעברו בחיבה, והקריאה ההיא עודנה מהדהדת בליבו של האחיין וממלאת אותו בחום.

"והנה הגיע מצב של רפיון בלימוד", מספר האחיין. "דודי הרב מנחם, שאצבעו הייתה כל העת על הדופק, שמע על כך והעביר לי דרך הר"מ הודעה, שאם אשתפר ואלמד היטב - יקנה לי ספר שחפצתי בו מאוד. ההבטחה הזאת נתנה לי זריקת עידוד, ושבתי לשקוד על לימודיי.

"עד היום מצוי אצלי הספר שקנה לי הרב מנחם כששמע ששבתי ללמוד כראוי - 'מסכת אבות עם תלמוד בבלי וירושלמי', מעוטרת בהקדשתו הנלבבת".

•••

זמן מה לאחר פטירתו של הרב בצרי ערכו משתתפי שיעור 'הדף היומי' בראשות מגיד השיעור הגאון הרב מרדכי ששון שליט"א סיום מסכת סוטה וסיום הש"ס, שאותו החלו ללמוד שבע שנים קודם לכן. סיום הש"ס נערך עם אזכרה במלאות אחד-עשר חודש לפטירתו של הרב בצרי.

"בשעה שיזם הרב מנחם את לימוד הדף היומי אחזו הכול במסכת נזיר", העיד הרב מרדכי ששון בהספדו, "ואני זוכר, שכשסיפרו לאחד הרבנים על היוזמה החדשה הוא הגיב: 'מתחילים דף יומי אך לא תמיד השיעור ממשיך להתקיים...' אמר לו חכם מנחם: 'לא! נתחיל, ובעזרת השם אנחנו נדאג שהשיעור יתמיד ויימשך...'

"ואמנם, בדרך הטבע, פעמים רבות יש הפוגות. עצלות תופסת את האדם, ולא תמיד שיעור שהחל בקול רעש גדול ממשיך להתקיים. אבל אצלנו היה הרב בצרי מזרז את הלומדים - ללמוד, לבוא, להשתתף ולא לוותר, וכך הפיח חיים בשיעור, ולומדיו זכו לסיים את הש"ס.

"כאשר למדנו נהג רבי מנחם לומר: 'כאן לומדים דף, ואם לא מספיקים את הדף כולו ממשיכים ללמוד גם יותר משעה. ניסינו להסביר שיש אנשים שצריכים לצאת בזמן מסוים ויש שיש להם מחויבויות... אבל רבי מנחם לא נרתע. הוא אמר: 'מי שרוצה שילך, אנחנו חייבים להמשיך את הדף, אין חכמות...' הוא היה עיקש בזה ועמד בתוקף שלא יפסיקו.

"הכול ידעו כמה יקר זמנו, ולא אחת הוא היה אומר: 'ראה, בשבילי שעת הבוקר חשובה מאוד, ואם אני בא לכאן - אני חפץ לנצל אותה עד הסוף...'

"לצערי הרב, לעיתים אירע שאיחרתי ל'כולל', אבל הוא היה מתחיל את הדף בזמן ואומר: 'לא משנה אם כבודו הגיע או לא הגיע - אנחנו את הדף מתחילים'. כי אצלו זמן היה זמן..."

מה אהבתי תורתך!

הנץ החמה הוא זמן מסוגל. מה טוב יותר מללמוד אז, לאחר תפילה טהורה ומסוגלת? שאל הרב בצרי את עצמו ופנה להקים 'כולל' מיוחד לשעה זו של שחר.

"לא בטוח שתמצא מניין אנשים שיסכימו לרעיון", ניסה קרובו לצנן את התלהבותו, אולם הרב בצרי לא הרים ידיים. "ננסה", אמר והחל מפרסם את הכולל.

אברך ועוד אחד הגיעו, רבנים ובוגרים של 'סוכת דוד' שמעו על היוזמה הברוכה והצטרפו אף הם אל המניין המיוחד, וכך הוא קרם עור וגידים.

הם החלו בתפילה כאשר החושך עוד כיסה את הארץ, ועם סיומה היו פונים ללימוד הדף היומי עם מגיד השיעור. מובן שהרב בצרי היה אחד מהלומדים

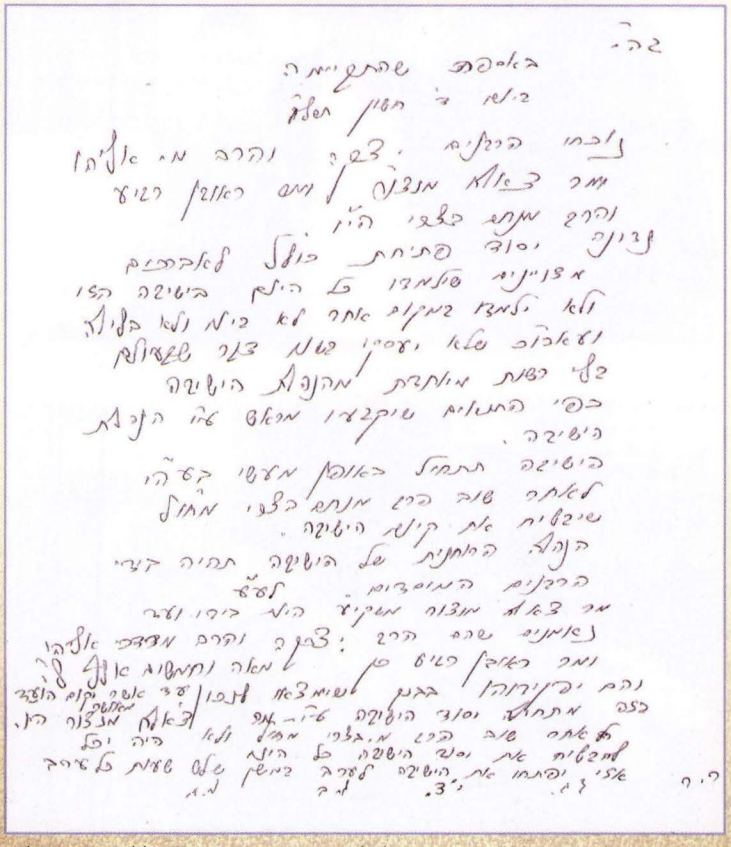
בבית הרב בצרי, מר אלכס פאלאס ומר סבסטיאן כבאז, ידידים מחו"ל התורמים ל'כולל' הנץ החמה

ראש 'כולל' הנץ החמה הרב מאיר הי"ו במסירת השיעור

הרב מרדכי אליהו מוסר שיעור ב'כולל' 'בני דוד', תשמ"ג

חבר אני לכל אשר יראוך – ייסוד ה'כולל' בשנת תשל"ב

במקום, כשמדי בוקר הוא מזרז את בנו לקום, ואף עובר דרך ביתו ונוסע עימו לתפילה.

"חפצתי", שח הרב בצרי למקורבו, "כי האברכים יזכו גם בארוחת בוקר חמימה, אולם לא עלתה בידי..." חלף זאת דאג רבי מנחם שתמיד יימצאו במקום שתייה ועוגיות, לברך עליהם ולסעוד מעט.

התקציב שיועד לכולל 'הנץ החמה' הספיק בדיוק להחזקתם של עשרה לומדים. והנה הגיע אברך נוסף ששמע על היוזמה, התלהב, וביקש אף הוא להשתתף ב'כולל'.

"לא נראה לי שתוכל להתקבל", אמר לו אחד הלומדים, "הרב אמר שבידו תקציב למספר הלומדים הקיים בלבד..." אבל האיש לא התייאש. הוא פנה אל הרב בצרי והתקבל בלא היסוס.

"מהיכן תיקח לשלם ללומד נוסף?" תמה מקורבו.

"השם יעזור!" ענה הרב, בביטחון מלא שמי שנתן כסף ללומדים הראשונים, ייתן כסף ללומד נוסף.

כמשתתף פעיל ב'כולל' המיוחד, הקפיד הרב שלא להפסיד אף דף אחד של לימוד. כאשר הוצרך לנסוע לחו"ל, נהג לצלם לעצמו את הדפים הנלמדים בדף היומי וללמוד אותם, נוסף על לימודו הקבוע ב'חוק לישראל ומשניות'. כך שקד במרחקים על הלימוד באותו קצב שבו למדו חבריו בארץ ישראל.

להגדיל תורה – 'כולל' יום שישי

הרב בצרי לא הסתפק ב'כולל' הנץ החמה. רצונו היה להגדיל תורה ולהאדירה.

הרב משה צדקה, ראש ישיבת 'פורת יוסף', נושא דברים ב'כולל' יום שישי, תשס"ג

"כל זמן שהקדוש ברוך הוא נותן לי כוחות, עלי להשקיע בתורה!" אמר ופתח 'כולל' נוסף, 'כולל יום שישי' – לבוגרי 'סוכת דוד'.

והנה פנה אליו אחד הבוגרים בשאלה: "האם אנו רשאים ללמוד ב'כולל' הזה 'שניים מקרא ואחד תרגום'?" הרהר הרב בצרי רגע אחד, ומיד ענה: "כן! אני בהחלט מעוניין שהאברכים יספיקו ביום שישי לקרוא שמו"ת, אף אם זה נעשה במסגרת ה'כולל'!"

הכנסת ספר התורה – ח"י שנים לת"ת

ח"י שנים מלאו ל'תלמוד תורה סוכת דוד'. שנים של עשייה ברוכה ופירות מתוקים, שעלו כפורחים, תלמידים השוקדים על לימודם וקולם הטהור עולה מעלה מעלה.

באותם ימים חש הרב בצרי כי ליבו עולה על גדותיו, וברצותו להביע את השמחה הגדולה החליט להכניס ספר תורה ל'תלמוד תורה'. מר יעקב בן הרוש ורעייתו מצרפת תרמו את ספר התורה, שנכתב בידי סופר ירא שמיים, והכול המתינו למאורע הגדול.

שעה ארוכה לפני המעמד החגיגי החלו המנגינות להנעים בצלילים חגיגיים. כדי לאפשר את התהלוכה נסגר לתנועה רחוב שטראוס, הסמוך לת"ת, והתהלוכה המרגשת של מאות ילדים אוחזי לפידים ליוותה את ספר התורה בדרכו מביתו של הרב בצרי אל ה'תלמוד תורה', שברחוב אביגדורי. עיניים

הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל בהכנסת ספר התורה במלאת ח"י שנים ל'סוכת דוד'.
מימין: הנדיב מר שאול סותהון, הנדיב יעקב בן הרוש, הרב עובדיה יוסף, הרב בצרי

רבות דמעו בלוותן את הספר הנצחי, החבוק באהבה תחת חופת הקטיפה. מעגלים מעגלים של רוקדים סבבו אותו, שרים בהתרגשות 'מה אהבתי תורתך', חשים את הקשר הבל יינתק בין עם ישראל, אורייתא וקודשא בריך הוא.
גדולי הדור ובראשם הראשון לציון מרן הגאון הרב עובדיה יוסף והראשון לציון מרן הגאון הרב מרדכי אליהו זכר צדיקים לברכה, נוסף על אורחים חשובים מחו"ל, כיבדו את נוכחותם במעמד הגדול ובסעודת המצווה, ואף

שעה של קורת רוח – הגאון רבי מרדכי אליהו זצ"ל טרם צאת תהלוכת הכנסת ספר התורה

הכנסת ס"ת. משמאל: ר' חיים סאלם מארגנטינה

נשאו דרשות ודברי ברכה. שנים רבות עוד נותר רישומו של המעמד, חקוק בליבם של הילדים, של צוות הת"ת ושל האורחים.

ואולם הרב בצרי לא הסתפק בספר תורה כתוב. הוא ביקש להגדיל תורה ולהאדירה בהקמת עוד ועוד 'תלמודי תורה' שבהם ילמדו גדיים שיהיו לתיישים. מתוך הרצון הכן הזה סייע בעצה ובמעשה לכל מי שפנה אליו וביקש להקים 'תלמוד תורה' כמו זה שלו.
באחד הימים יצא הרב בצרי עם ידידו הרב שלמה קצין שליט"א לרוסיה הרחוקה, נודד בדרכים המשובשות וישן בתנאים לא תנאים, כשציוצם של העכברים מפריעו משנתו - כדי לסייע בהקמת 'תלמודי תורה' במדינה שהייתה נתונה עד לא מזמן מאחורי מסך הברזל.
כאשר שבו משם היו פניהם של הרב בצרי והרב קצין מאירות משמחה, על כי הצליחו להעמיד מקום תורה.

ושננתם לבניך

התורה היא החיים! ידע רבי מנחם. היא הנותנת שמחה, היא המעניקה חיות! ואת העוצמה והאמונה הזאת הקרין לילדיו. לא אחת ולא שתיים הם שמעו ממנו: "ראו את הרב אלישיב, הרי ניכר על פניו אור התורה! הביטו ברב שטינמן! הרי הוא חתיכת תורה!"

בכל עת מצוא חזר עם ילדיו על לימודיהם, מתווה דרכים, מלמד כיצד יש

סיום משניות תש"ן
מימין לשמאל: הרב נתן מוצרי, הרב יצחק שפירא, הרב בצרי
הרב משה טופיק, הרב מרדי אליהו, הרב יצחק שיש

ללמוד.

"המסכת הזאת קשה מאוד", קידם אותו אחד הילדים, "כך כולם אומרים..."

"קשה? אם חושבים שהמסכת קשה הרי היא באמת קשה", חייך רבי מנחם, "אך אם תחשוב שהלימוד קל ואינו קשה בכלל - תראה איך אתה קולט אותו במהירות ובקלות. החשיבה היא המובילה את אופן הלימוד!"

ועוד הורה לילדיו ולתלמידיו:

"השתדלו תמיד ללמוד בחברותא. מי שלומד לבדו חושב לעיתים כי תשובותיו על הבנת הסוגיה נכונות הן, וכך הוא ממשיך הלאה, בעוד למעשה הוא אף לא התחיל להבין את פשט העניין. לעומת זאת, בלימוד בחברותא מתלבנת הסוגיה ומתבהרת. זה שואל וזה משיב, והדברים נעשים נהירים".

חלק ו

למען שמו באהבה

מסעותיו בחו"ל

חלק
ו

למען שמו באהבה
מסעותיו בחו"ל

"תני אהבה בריה דר' זירא כל הברכות כולן אף על פי שיצא מוציא, חוץ מברכת הלחם". מסביר רש"י: "אע"פ שיצא מוציא, שהרי כל ישראל ערבים זה בזה. למצוות" (ראש השנה כט.).

פעם אחת הקשה הרב מפוניבז' רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, ושאל: מדוע נגזר על ראשי ישיבות ומרביצי תורה לנדוד ימים רבים בשנה בין הארצות, כדי לאסוף כספים לאחזקת התורה?
והסביר: משום שנוסף על תפקידם להחזיק תורה במוסדותיהם, הוטל עליהם תפקיד משמיים, לבקר בקהילות נידחות, לחזק את הפרצות ולעורר את ליבם של ישראל לאביהם שבשמיים!
את הערבות הזאת, את האכפתיות לחיי היהודים בכל מקום שאליו הגיע, חש הרב בצרי בעצמותיו. משראה כי בקהילה פלונית או אלמונית ישנו דבר הדורש תיקון, לא חת מאיש אלא חש להתריע ולדרוש עשייה, כשאש התורה בוערת בקרבו ודבריו חודרים ללבבות.

צאתכם לשלום!

רובו ככולו של עול הת"ת היה מונח על כתפיו של הרב בצרי, לכן נוצר צורך דחוף לצאת לחוץ לארץ, לעורר את לב הנדיבים לעניין הגדול.
'עלינו להכין אלבום נאה', חשב הרב בצרי, 'ובו תמונות ילדי החמד של 'סוכת דוד', המלמדים, המסיבות... כדי ששם, מעבר לים, יוכלו לחזות באור

אל ארץ נכר – הרב בצרי בנמל התעופה

ילדיו של הרב בצרי מקבלים את פניו בעת חזרתו מחו"ל. מימין לשמאל: מאיר, דוד, יעקב ויצחק

ובטוהר הקורנים מפניהם'.

זה היה בחודש כסלו. הרוח נקשה על החלונות, בבתי הספר החלו בהכנות לקראת מסיבות החנוכה, ובבית משפחת בצרי, שבשכונת קריית צאנז הירושלמית, נפרשו התמונות הרבות על השולחן, נבררו וסודרו באמנות זו אחר זו.

התכונה הרבה לא נעלמה מעיני בתו בת השבע של רבי מנחם, שהציצה בסקרנות בתמונות ושאלה את אביה: "בשביל מי האלבום היפה הזה?"
"אני נוסע לחוץ לארץ", הסביר האב.
הבת הרהרה רגע והוסיפה לשאול: "ובחנוכה, האם גם אז תהיה בארץ רחוקה?"
"כן, ילדתי", ענה לה הרב בצרי, "עלי לנסוע למען ה'תלמוד תורה'. תורתם של תינוקות של בית רבן חשובה הרבה יותר מאבא בבית בחנוכה. לשם מה את צריכה אותי כאן בחנוכה? את רוצה מתנות? אביא לך בעזרת השם שמלה יפה. את צריכה עוד סביבון? אקנה לך סביבון... את כבר ילדה גדולה ועלייך להבין כי החשוב מכול הוא לדאוג לילדים שילמדו תורה, ולשם כך עלי לעזוב אתכם..."
הבת לא התרצתה. "הרי בחנוכה נמצאים כל האבות עם הילדים בבית. הם מדליקים נרות וכולם שמחים ושרים. למה רק אתה עוזב אותנו?"
הרב הביט בה בעיניים טובות. קשה לילדה בגיל כזה להבין את הערך הגדול של לימוד תורה, וקשה לה אף יותר להקריב למענו. אבל ברור שאין זו סיבה להישאר בבית... כדי לשמחה הוסיף והבטיח לה כל מיני מתנות, ואחר יצא לנסיעה הארוכה, מותיר את רעייתו וילדיו לחגוג את ימי החנוכה לבדם.

הזכות לתת – יששכר וזבולון

נדיבי הקהילות בחו"ל הביטו ברב שפניו מאירים וחיוכו מתוק כל כך, ודבריו טפטפו היישר אל ליבם. אין ספק כי גם בזכות העובדה ששלט בכמה שפות יכול הרב בצרי לשוחח עם יהודים בקהילות ברחבי העולם ולהזרים בהם את ההתלהבות העצומה שלו – להשקיע בחינוכם של ילדי ישראל.
"קיבלנו את התורה בהר סיני כדי שנעסוק בה!" אמר הרב בחום ליבו לאדמונד ולצ'רלי, לג'ו ולמוריס, אנשי עסקים שליבם חם לכל דבר יהודי, אולם עסקיהם השוטפים אינם מניחים להם לרגע.
"אמנם", המשיך וביאר, "יש מצוות רבות שאדם אינו יכול לעשות בשביל זולתו. אני איני יכול ללבוש ציצית בשבילך או להניח במקומך תפילין! אולם בתורה אין הדבר כך! אם אדם תומך בתורה הוא קונה לעצמו את זכות התורה, אף שהוא עצמו אינו לומד תורה!"
הדברים הנכונים והבהירים, הנאמרים בטוב טעם, מיקדו אליהם את הגבירים, והללו הוסיפו להאזין בעניין לדברי הרב המעוררם.
"מדוע קבע הקדוש ברוך הוא שאדם יוכל ללמוד בשביל חברו?" המשיך הרב בצרי בדבריו הנרגשים, "פשוט מאוד, מפני שבלי תורה אין קיום לעולם!
"הקדוש ברוך הוא ברא את העולם באופן שהדברים הנחוצים ביותר יהיו מצויים בשפע. האוויר, למשל, חיוני לחיים, ולכן הוא מצוי בכל מקום בחינם.

הרב מנחם זצ"ל ובנו הרב מאיר הי"ו עם הנדיב מר אדמונד ספרא

המים, שהם חיוניים קצת פחות ואפשר להתקיים כמה שעות בלעדיהם – מצויים די בשפע ונמכרים בזול. האוכל, שאפשר להתקיים בלעדיו גם יום-יומיים, יקר יותר ומצוי פחות, ואילו יהלומים נדירים בעולם ומחירם גבוה... ככל שדבר נצרך פחות כך קשה ויקר יותר להשיגו!

"הוא הדבר ברוחניות. יש מצוות שאפשר להסתפק בהן בפחות. למשל, להשתמש בלולב זול יותר או בציצית קטנה יותר, אבל בלי תורה – אין קיום לעולם. התורה היא מהות החיים, ולכן חייב להיות מצב שבו לכל אחד תהיה אפשרות לזכות בתורה בקלות. חסד עשה עימנו בורא עולם, שאִפשר לנו לסייע ללומדי התורה ולהיחשב כאילו לומדים אנו תורה בעצמנו!"

חיוך של קורת רוח נראה על פני המארחים. הדברים היו כנים, ברורים וישרים, וכך התקבלו על לב השומעים.

"לימוד התורה חשוב כל כך", המשיך הרב בצרי, "הרי כולנו אומרים מדי בוקר בתפילה: 'אלו דברים שאין להם שיעור... ותלמוד תורה כנגד כולם', ואומר על כך הגאון מווילנה, שמילה אחת של תורה שווה כנגד כל המצוות שנמנו קודם לכן: הפאה והביכורים והריאיון וגמילות חסדים, השכמת בית המדרש, הכנסת אורחים וביקור חולים. כל אלו שווים כנגד מילה אחת, רק אחת – של תורה! זאת מפני שהתורה היא היסוד של העולם, ובלי תורה אין לעולם שלנו קיום".

כאן פנה ישירות אל האדם שמולו ואמר בלי חת:

"על העשירים קיימת תביעה לתמוך בלומדי תורה. רק כך גם להם יש חלק בתורה!

"ואם יש מי שחושש פן ייגרע ממונו, שמא לא יהיה לו מספיק, הרי כתוב בספר 'כתר ראש' (קכ"ג), שכתב תלמידו של רבי חיים מוולאז'ין בשם רבו: 'הנותן מעשר מכספו לצדקה מובטח לו שלא יבוא לידי היזק כלל, והנותן חומש - מובטח לו יתעשר'!"

מתוך הבנה זו שהחדיר רבי מנחם, על הזכות לתת ללימוד תורה, התגייסו נדיבים רבים לאחזקת תורה של תשב"ר, וכך התאפשר ומתאפשר המשך קיומו של 'תלמוד תורה סוכת דוד'.

ברכתו של ראש הישיבה

באחת משבתות הבוגרים ביקשו בחורים אחדים מהרב שיספר להם על ראשית ימי הת"ת.

הרב בצרי נענה וסיפר להם בזה הלשון:

"כאשר פתחתי את המוסד הייתי יחיד בעולם הספרדי שהעז להקים 'תלמוד תורה' לבני עדות המזרח. הקושי היה רב, וכדי לממן את העלויות הרבות הייתי יוצא לחו"ל ומכתת את רגליי בין בתי נדיבים. באחת הפעמים הללו חשתי כאילו השמיים סגורים. בכל מקום שפניתי אליו נעניתי בשלילה...

"זמן מה לאחר מכן פגשתי בדרכי במפתיע את חכם בן ציון אבא שאול זצ"ל. פניתי אליו ואמרתי: 'די, נמאס לי לדפוק על דלתי נדיבים ולהיתקל שוב ושוב במפח נפש! אני עוזב הכול!'

"חכם בן ציון, שהבין את המועקה שאני נתון בה, לא התיר לי לעשות זאת. 'בשום פנים ואופן לא!' אמר לי, 'אסור לך לעזוב את התפקיד שקיבלת עליך! אם אתה תסגור את 'סוכת דוד', שום ספרדי לא יעז עוד לפתוח מוסד כזה. אל תיפול ברוחך!' עודד אותי והוסיף ברכה מיוחדת להצלחה. ואכן, מני היום ההוא והלאה זכיתי בסייעתא דשמיא מיוחדת".

גיבור כארי

הנדודים והמסעות היו מתישים.

לא אחת, לאחר שעות טיסה ארוכות, בלא יכולת לתת תנומה לעיניו, הגיע הרב בצרי ליעדו עייף עד מאוד. "אולי הגיע הזמן לעצור?" אמר לו ידידו הרב יוסף אהרונוב, "אולי די במספר הכיתות שכבר נפתחו?"

אבל הרב בצרי לא נכנע לקושי. לנוכח כל משפט מרפה ידיים היה מתגבר כארי ואומר בעוז: "לא! אמשיך לפתח ולהגדיל את הכיתות, אמשיך לפתוח מקומות נוספים שבהם יתחנכו ילדים לתורה, למען שמו יתברך!"

הרב מנחם בצרי עם נדיבים

סוד ההצלחה

אם אני לבדי – מה אני? ידע הרב בצרי היטב.

דמותה של אימו הרכונה על סידורה עמדה תדיר מול עיניו, וכך נשא אף הוא תפילה לפני כל דבר, קטון כגדול.

"על כל דבר ודבר צריך תפילה", שב ושינן לילדיו, מראה להם דוגמה אישית, "כאשר האדם מקדים ומתפלל להשם, הוא זוכה שסייעתא דשמיא תלווה אותו בדרכו".

כך, גם בעת מסעותיו לחו"ל, לפני כל פגישה עם נגיד, היה שב הרב בצרי ונושא תפילה.

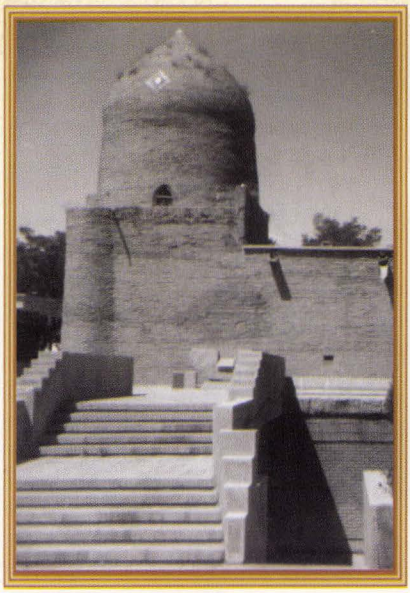
"התפללתי שבעל הבית יהיה בריא", סיפר רבי מנחם, "שלא יקרה לו שום מקרה רע, שיהיה שלום בית בביתו, שהוא יוכל לקבל אותי בלב שמח, בלי טרדות, ושאצליח להתרים אותו למטרה הקדושה, ונענית!"

מדהים הדבר, שגם כאשר הרב בצרי לא ידע את שפת המקום, תמיד מצא מתורגמן, מישהו שיעביר את רוח דבריו לנגידי עם. אלו היו יושבים ומביטים ברב הדור הפנים, ומאור פניו וניגון דבריו היו כובשים מסילות בלבבם אף כאשר לא הבינו את שפת דיבורו.

כך ביקר הרב בצרי בדרום אמריקה, באוסטרליה, בסינגפור ובהונג קונג. כל מקום שיש בו יהודים היה פוטנציאל לעבודת קירובם לאביהם שבשמיים ולעשייתם לשותפים בלימוד התורה של תינוקות של בית רבן.

בכניסה אל קבר מרדכי ואסתר עם יהודי מקומי

קבר מרדכי ואסתר באיראן

בשמחה של מצווה. מימין: הרב בביוף, משמאל: שני ידידים מתומכי הת"ת, בני משפחת לאוי מארגנטינה

חתונה גוררת חתונות...

ההזמנה שהציצה מתיבת הדואר בבית משפחת בצרי הייתה גדולה מהרגיל. יהודי נכבד מחו"ל, ידיד קרוב ותומך של הת"ת, משיא את בתו.

שני הכרטיסים שצורפו להזמנה לא הותירו מקום לתהיות; האיש חפץ לראות את הרב ורעייתו בשמחת הנישואין שתיערך בריו-דה-ז'נרו שב...

תפילה על קבר מרדכי ואסתר בחמדאן

ברזיל הרחוקה.
תחושת הכרת הטוב כלפי הגביר המופלא דחתה כל שיקול של קושי, ובמועד הנקוב מצאו עצמם הרב ורעייתו במטוס העושה את דרכו לברזיל.

זרי ענק של פרחים בשלל גוונים, תזמורת ובה מיטב הנגנים ושולחנות ערוכים בהידור היו הרקע לשמחה הגדולה שנערכה בבית הכנסת ולאחר מכן – באולם יוקרתי. בחתונה המפוארת השתתפו כל חשובי הקהילה ונכבדיה, כשבעל השמחה מקבל את אורחיו השותפים לשמחתו הגדולה.
הרב בצרי היה שקוע בשיחה עם אחד המוזמנים, והנה טפיחה על הכתף.
"כבוד הרב", שמע קול לוחש אליו, "כבוד הרב!"
הרב בצרי נפנה לאחוריו וראה את אחד מבני הקהילה מביט בו בעיניים מתחננות. הוא נפנה עימו הצידה, כדי לשמוע מה בפיו.
"המצב בלתי נסבל!" שח היהודי בכאב, "בקהילה שלנו יש זוג שחי יחד בלא חופה וקידושין! בשל מעמדם הגבוה אין איש שמסוגל לגעור בהם, אך אבוי לאותה חרפה!"
אש קודש ניצתה בעיניו של הרב בצרי. הוא לא חשש מפני 'מה יגידו' או מפני 'כיצד יגיבו'. מיד, ברגע שנודע לו על הדרוש תיקון – קם ועשה מעשה. הוא ניגש אל השניים, שהתהלכו באולם בהדרת כבוד, לבושים במיטב מחלצותיהם, ופנה אליהם בתמיהה: "מה שמעתי עליכם? הייתכן כזאת בישראל? הרי אי אפשר להמשיך כך! שמעו נא! באתי לארבעה ימים לברזיל, ולא אשקוט עד שיתוקן הדבר! מחר, בעת הזאת, נחגוג כולנו את שמחת נישואיכם כדת משה וישראל בבית הכנסת הגדול! קבענו?"

הרב אפרים לניאדו, רב העיר סאן פאולו שבברזיל, בביקורו בת"ת 'סוכת דוד'

השניים עמדו המומים.
דבריו של הרב, היוקדים ביראת שמיים אמיתית ובאהבה כנה, נגעו לליבם. אבל היצר לא ויתר במהירות רבה.
"כיצד אקנה לי שמלה בזמן קצר כל כך?" שאלה הגברת במבוכה.
"והבן שלי, הרי עליו להגיע ממרחק, כיצד יספיק?" ביקש האיש לדעת...
"תהיה שמלה, וגם הבן יגיע!" הרגיע אותם הרב בצרי ומיהר לעבר הבמה שעליה ניצבה התזמורת. הוא נטל בידו את המיקרופון, והקהל קפא בתדהמה עת נשמע קולו המהדהד ברחבי האולם: "מחר נערכת חתונה נוספת!"
"חתונה?" תמהו המוזמנים איש אל רעהו, "איזו חתונה, הרי לא קיבלנו שום הזמנה!"
או אז נשמע שנית קולו של הרב:
"מחר בשעה ארבע אחר הצהריים תיערך שמחת נישואיהם של פלוני ופלונית בבית הכנסת הגדול של ריו!"
מחיאות כפיים סוערות הדהדו בכל רחבי האולם הגדול. הבושה, החששות, התהייה מי יאמר ומה יעשה – כל אלו באו על פתרונם בתוך דקות אחדות של החלטה נחושה – ומעשה בצידה.

למחרת, בארבע אחר הצהריים, שוב נאספו בני הקהילה, הפעם בבית הכנסת הגדול, וברגשי גיל ושמחה של מצווה ליוו את הכלה בת השישים לחופתה. ובדיוק כמקובל בידינו, שמצווה גוררת מצווה, כך באותה מסיבת נישואין הצליח הרב בצרי לקבוע תאריכי חתונות לשני זוגות נוספים, ובכך להרבות קדושה בישראל.

אורח בת"ת: הרב שחוד שרים זצ"ל, רבה של סאן פאולו בברזיל

ארבעה ימים בלבד שהו הרב ורעייתו בריו שבברזיל, ואלו חלפו כחלום. ואולם במטוס הממריא ומתרחק מברזיל, חש הרב כי לא לשווא הייתה הטרחה הגדולה. השליחות שגלגלו לידיו מן השמיים – נעשתה בשלמותה.

בשנים הבאות הודיעו לא מעט אנשים על הסכמתם להינשא כדת משה וישראל – בתנאי שהרב בצרי בעצמו ישתתף במעמד.
רבי מנחם לא נתן דעתו ללוח הזמנים, שלא תמיד התאים לו, לעייפות שמסעות כאלו גורמים, ולעלויות. תמיד כשנקרא לחתונה כזו, התייצב עם חיוכו הנעים, מעודד, מכוון ומקרב עוד ועוד יהודים לחיים על פי דרך התורה.

להרבות טהרה בישראל

באותם ארבעה ימים – תשעים ושש השעות – שבהם שהו הרב בצרי ורעייתו בברזיל, הצליח הרב לחולל מהפכה של ממש בקהילה.
אנשי המקום, שנוכחו לראות כיצד הניע הרב את הזוגות להינשא כדת משה וישראל, פנו אליו בבקשה נוספת:
"לאחרונה נבנה במקום מקווה מפואר מאוד, בהשקעה כספית גדולה. נותרו רק עבודות סיום מעטות כדי שהמקום יוכל לפעול, אך בשל ריב קטנוני בין חברי ועד הקהילה הופסקו העבודות והמקום עומד בשיממונו. אולי גם בעניין זה יוכל כבוד הרב לפעול?"
"אנסה", אמר הרב, ולאחר שראה את המקווה המפואר העומד בשיממונו, קרא אליו את שני האישים.

אם חשבו השניים כי כעת יוכלו לשטוח את טענותיהם הכבדות זה מול זה, להתווכח ולהתנצח – טעות הייתה בידם.

"לא מעניין אותי כלל על מה ולמה רבתם", אמר להם הרב מנחם, "יש לי רק רצון אחד, לפתור את בעיית המקווה, העומד זנוח וממתין לעבודות הסיום..." הוא הביט בשניים במבט חודר וקרא: "מי ייקח על עצמו את כל

בעת השלמת המקווה בחו"ל

מקווה ישראל ה' - בעת בניית המקווה בחו"ל

החטאים הנעשים בשל הפסקת העבודות הללו? האם תוכלו לשאת על מצפונכם את המכשלות הגדולות שאתם גורמים? עשרה ימים, זה כל מה שדרוש לפועלים כדי לסיים את הבנייה! אני מבקש שתצהירו כאן ועכשיו כי בתוך עשרה ימים יתחיל המקווה לפעול!"

לנוכח התוכחה הנמרצת, שנאמרה מלב יהודי בוער ביראת שמיים, הרכינו השניים את ראשיהם וחתמו על כתב ההתחייבות שהכין הרב.

בתוך עשרה ימים החל המקווה החדש של ריו לפעול!

הבקשה המוזרה

אך באה בעיית המקווה על פתרונה, ביקשו אנשי המקום לתקן פרצה נוספת: "נשותינו מתלוננות בלי הרף על איכות הבשר הנמכר באטליז הכשר. הן טוענות שמעורב בו שומן רב, ואף הנתחים אינם מן העידית. לכן הן מעדיפות לקנות בשר במקום שכשרותו ירודה. האם יוכל הרב לעשות משהו כדי שהבשר הנמכר באטליז המהודר יהיה גם הוא באיכות גבוהה?"

לרגע נראתה הבקשה מוזרה משהו. האם יכול מי שהגיע לארבעה ימים בלבד, לחולל שינויים כאלה במערך האספקה של יהודי העיר? וכי קשרי מסחר לו או ידע באיכותו של בשר זה או אחר?!

אלא שחישובים מעין אלו – חישובים של עצלות הם, של מי שמבקש לדחות מעליו בעיות לא לו ולהותיר לאחרים את פתרונן.

לא כן הרב בצרי. משמע על בעיית הבשר, התיישב ליד מכשיר הטלפון והחל מחייג; שיחה אחת לבעל האטליז הספיקה לקבל את הסכמתו למכור בשר איכותי, ארוז וסגור בהשגחה מהודרת; שיחה נוספת לידיד, כדי לקבל מידע, ועוד שיחה אל משווקי הבשר בניו יורק – הסדירו את העניין עד תום. משווקי הבשר בניו יורק נענו ברצון לשווק את תוצרתם גם בברזיל הרחוקה, וכך, עם רצון אמיתי ויוקד, באה גם בעיה זו אל פתרונה.

תפילה בזמנה

מארחיו של הרב בצרי באחת הקהילות בחו"ל כבר המתינו לבואו בציפייה. הרב מנחם הקפיד לשהות במשך כל ימות השבוע במלונו, ורק להזמנה לסעודות שבת היה נעתר. זאת כדי שלא להפריע למארחיו ולהכביד עליהם.

עם הגיעו לסעודה היה מביא עימו שמחה וחיוניות, מעורר את בני הבית להתחזק בלימוד התורה ובקיום המצוות, וכל ישיבה עימו בצוותא הביאה בכנפיה עונג רוחני צרוף.

הבית כולו התרונן סביב האורח החשוב, ואף הבנים הבוגרים, ששילבו לימוד עם עבודה, מיהרו לשוב הביתה לעת ערב, כדי לזכות לשהות עוד מעט במחיצתו.

והנה נתן הרב בצרי ליבו לעובדה שצעירים אלו מתעוררים בשעה מאוחרת

בבוקר, וודאי אינם קוראים קריאת שמע בזמנה.
"שמעו נא!" פנה אליהם באחד הערבים, "תפילה בזמנה יש לה מעלה חשובה מאוד, וכואב ליבי לראות כי אינכם מקפידים עליה. הבה נערוך הסכם כתוב וחתום, שבו תתחייבו לקום מוקדם יותר, בשעה שבע וחצי בבוקר, וכך תספיקו להגיע לתפילה במניין בבית הכנסת הסמוך. כדי לתת תוקף להסכם זה נקבע סכום כסף שבו ייקנס כל מי שלא יקום בזמן..."
מיותר לספר כי הצעירים קיבלו עליהם את העניין בהתלהבות רבה, ואף הקנס שהושת על מי שיתעצל לקום ממיטתו - פעל את פעולתו...

ודברת בם

בדריכות, במסירות ומתוך אכפתיות יהודית אמיתית, היה הרב בצרי נותן את ליבו למתרחש סביבו, מבקש עצות ורעיונות כיצד לרומם את מכריו ומוקיריו ולהועיל להם לדורי דורות.
באחד הבתים שבהם התארח הבחין כי הבן הקטן, ילד כבן שבע שנים, לומד בבית ספר לא דתי. ההורים לא חשבו כי יחסר משהו בחינוכו היהודי של בנם אם ילמד במקום שמלמדים בו היטב את לימודי החול אך אין מזכירים בו כלל סידור וחומש.
אבל הרב בצרי, שידע היטב כי בחינוך הדור הצעיר טמון ההמשך היהודי לדורי דורות, ישב ושוחח עם ההורים בנעימות, מפציר בהם להעביר את הילד למקום תורני.
"הוא לא ברמה המתאימה... הוא אפילו אינו יודע לקרוא אותיות עבריות..." ניסו ההורים להתחמק, אולם הרב בצרי לא ויתר.
"ממחר אתם שוכרים לילד מורה פרטי", הורה להם, "ואני אשלם את שכרו!"
המורה החרדי שהחל בעבודתו למחרת היום, שקד עם הילד על לימוד החומש, ושנה לאחר מכן מצא הילד את מקומו במוסד חרדי לכל דבר.
כיום, שנים לאחר המעשה, זכה הילד לבנות את ביתו על אדני התורה והיראה ולחנך את ילדיו לתורה ולמצוות.

והבדילנו... וחיי עולם נטע בתוכנו

פניהם החפויות של האנשים שאליהם הגיע לא נעלמו מעינו של הרב בצרי. הדכדוך והחשש היו תלויים על הבית כעננה ערפילית ומאיימת. 'אמנם חשוב לי המוסד שבעבורו הגעתי הנה', חשב הרב, 'אולם חשוב יותר לבדוק אם אפשר לסייע לאנשים הללו במצוקתם...'
משדובב אותם מעט נפרץ הסכר, וכמו מעיין נובע החלו בני המשפחה לשטוח את צערם: "אנו חיים כאן, בברזיל, בין גויים", סיפרו במר ליבם. "הם מקיפים אותנו בכל מקום, מתנהגים אלינו באהדה ובחברות, ואחדים

הרב נסים טולדנו מוסר שיחת חיזוק לתלמידי כיתה ח' בעת ביקורם בישיבת 'שארית יוסף' בבאר יעקב

מהם אפילו שקדו ולמדו את השפה העברית כדי להתחבב עלינו. דא עקא שהקרבה לגויים טומנת בחובה סכנה נוראה, ואת זאת גילינו מאוחר מדי, כאשר אחד מבנינו נשא לו אישה גויה!" הם נעצרו, מניחים לרב לעכל את משמעותן הנוראה של המילים הקשות, שהרי יהודי הנושא אישה גויה מוציא את זרעו מכלל ישראל!

"ההתבוללות הנוראה משתוללת בבתים רבים, ואנו חוששים מאוד לגורל ילדינו המתבגרים, שלא יושפעו חלילה מרוח הטמיעה ולא יינשאו גם הם בנישואי תערובת!" בני המשפחה ספקו את ידיהם בחוסר אונים, דמעות ניגרו מעיניהם והם תלו ברב עיניים מייחלות.

'הצלת נפשות!' המו המחשבות במוחו של הרב, 'חייבים לעשות הכול כדי להצילם!' והנה התבהרה בקרבו הידיעה: אין ספק, הנערים הללו, החשופים לנוראה שבסכנות, מוכרחים לעקור ממקומם, ומה טוב יותר מלשלוח אותם לארץ הקודש, ללמוד ולהתעלות בישיבה קדושה, כדי שישובו לקהילתם לאחר שימלאו כרסם בתורה ואולי אף יוסמכו לרבנות.

כמו תמיד הסמיך הרב מחשבה למעשה. הוא התקשר מיד לאחד מידידיו הנדיבים, סיפר לו על העניין, והנדיב הבטיח לממן את הנסיעות ואת השהייה של הנערים בארץ.

בתוך ימים אחדים(!) היו כמה צעירים במטוס, בדרכם לארץ ישראל.

בארץ הם התקבלו ללמוד בבית המדרש הספרדי - בית מדרש לרבנים בראשותו של הרב קצין, הפועל ברובע היהודי בירושלים.

נערי החמד, שהורחקו מההשפעות השליליות, עשו חיל בלימודיהם.

מתיקותה של התורה הקדושה כבשה את כל ישותם, והם צללו בעומקה של הלכה. לאחר תקופת לימוד פורייה הם זכו לקבל תעודת רבנות ולשוב לארצם מעוטרים בכתרה של תורה!
בשובם לקהילתם המשיכו הבחורים להאציל רוח טהרה ותורה במקום, כשהם מורים הלכה ומרבים תורה בישראל.

ארבעה ימים בברזיל - ועולמות שנבנו לדורות!

נסיעה ופשרה

"לא אוכל להיות במסיבה הקרובה..." אמר הרב בצרי לבנו דוד, "אני נוסע בעוד שלושה ימים לחוץ לארץ".
ההודעה נפלה על הבן כרעם ביום בהיר. הן זה עתה שב אביו ממסע ארוך ומתיש בדרום אמריקה, וכיצד זה יצא שוב, בתוך זמן קצר כל כך?!
כאשר הביע הבן את תהיותיו בקול, נעץ בו הרב בצרי עיניים חודרות ואמר: "אמנם כן, זה עתה הייתי בחוץ לארץ, אולם כעת נודע לי על יהודי שעומד להתחתן עם גויה ר"ל, ואני חייב לנסוע כדי להציל אותו מחטא נורא זה..."
כך, בתחושת אחריות לכל יהודי באשר הוא, קם ונסע, מניח את שיקולי הכסף, הכוח והמשפחה - וחש להצלת נפשות!

לא בשבת!

ביתו של הנגיד החשוב טבל בירק. האיש, החולש על עסקים חובקי עולם, משופע במזומנים ומוקיר רבנן, קיבל את הרב בצרי כידיד ותיק. כרבים מנגידי חו"ל הוקסם האיש מהרב מאיר הפנים, שאינו מתרפס ואינו מתחנן אלא משוחח עימו כאח אמיתי.
השבת בביתו של הנגיד כובדה במיטב המעדנים, ושולחן השבת היה ערוך בפאר בלתי מצוי. דא עקא, שבצד העונג והזמירות לא ויתר האיש על עסקיו, וכאשר הגיעה שיחת טלפון דחופה מהבנק, העבירה המזכירה את הטלפון היישר אל הטרקלין הגדול...
"אני מתנצל... רק לרגע", אמר האיש לרב בצרי, שראה בכאב לב כיצד הוא משוחח בטלפון כביום חול, מורה לפקיד הבנק מה למכור ומה לקנות וכמה... עם סיום השיחה לא הסתיר רבי מנחם את מורת רוחו. "לפחות לידי אל תשוחח בטלפון בשבת", ביקש, יודע כי אם ירבה לדרוש לא יקבל מאומה.
הנגיד הרהר רגע, ואחר הנהן בהסכמה. דקות אחדות לאחר מכן, כאשר שוב נכנסה המזכירה להודיע על שיחה דחופה, הצהיר האיש בגאון: "אינני מרים טלפונים עוד בשבת!"

...

כה העיד הרב מרדכי ששון:

"סיפר לי רבי מנחם כי פעם אחת נסע למפעל גדול מאוד כדי לשתף את בעליו באחזקת ה'תלמוד תורה', אך בדרכו נודע לו כי המקום פועל בשבת. הוא המשיך בדרכו למחוז חפצו, אך כאשר הגיע למקום נכנס בעוז אל הבעלים, שהמתין לפגישה עימו, ואמר: 'אינני חפץ בכסף, אל תתרום לי מאומה, אבל אני מבקש ממך: תן הוראה לסגור את המפעל בשבת זו. אבוא שעה לפני שבת לראות שהמפעל אכן נסגר...'

"נחישותו הרבה השפיעה גם במקרה זה. המפעל נסגר בשבת ההיא ואף בשבתות שאחריה..."

שליח מצווה

שבועות רבים עשה הרב בדרכים, מיטלטל מעיר לעיר וממדינה למדינה. עול אחזקת הת"ת והרצון העז להוסיף לפתח ולפתוח כיתות נוספות ואף 'תלמודי תורה' נוספים, פיעמו בו בעוז.

אך לא זו בלבד!

בבקרו בקהילות העולם ידע הרב בצרי כי תפקידו להפיץ את דבר השם. על כן, לא אחת הסיט את גיוס המשאבים הצידה, ופנה למלא שליחות יהודית חשובה, להעלות את אור התורה בכל פינה בעולם.

היהודים שאליהם הגיע חשו היטב כי לא בכספם רוצה האיש הדור הפנים, אלא בטובתם, ברוחניותם! ליבו החם קירב אותם ליהדותם בעבותות של אהבה ואחווה.

"אחים יהודים" – זה מה שחשו בעומדם לצידו, ואת האחווה הזאת הוא הוכיח באלפי דרכים, בין השאר בהתעניינו באמת ובכנות בכל המוצאות אותם, ובעיקר – במצבם הרוחני.

"הטלוויזיה היא אם כל חטאת", אמר להם בנהמת ליבו, "למה לכם הרעל הזה בבית? הוציאו את המכשיר הטמא ותזכו לבנים צדיקים, לברכה, לשלום בית לאור היהדות..."

דבריו נפלו על אוזניים קשובות רבות, ומבתים רבים הוצא המכשיר הטמא.

תכופות הקדיש מזמנו היקר ושוחח עם צעירים שפזלו החוצה וסכנת התבוללות ריחפה עליהם, מיטיב להציג בפניהם את האסון שהם גורמים לעצמם ולדורות הבאים, בנתקם את שרשרת הדורות. במתק לשונו כיוון אותם לְגלות למקום תורה, וצעירים רבים מצאו את מקומם ב'כולל' 'יחווה דעת' בירושלים, בנשיאות מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל.

ערבות הדדית

"הרב בצרי הגיע!" הייתה השמועה עוברת חיש בין אנשי הקהילה, שחשו כי כעת תהיה להם כתובת לבוא ולשטוח כל בעיה ומצוקה, קהילתית או

אישית. לימים, משנקשרה נפשם בנפש הרב, החזיקו לא מעט קהילות יומן מסודר ובו תאריכי הגעתו של הרב לעירן. עד מועד הגעתו היו אוספים ומארגנים לעצמם את השאלות והבקשות, ובהגיע היום היו מתדפקים על דלתו וממתינים בתור כדי להתייעץ עימו ולקבל את ברכתו.

המשבר הכלכלי שפקד את ארגנטינה בשנים תשמ"ט-תשנ"א לא נעלם מידיעתו עת יצא לדרך הרחוקה. היטב ידע הרב בצרי כי כעת, כאשר אנשים רבים הפסידו מיליונים בן יום, יקשה עליו לגייס נדיבים לשאת בעולו של ה'תלמוד תורה', ומי יודע אם הנסיעה לא תהיה לשווא!
לאחר ימים ארוכים ומעייפים שב הרב בצרי לביתו.
"הנסיעה הזאת הייתה לשווא", סיכם בנו הרב יעקב משתיפו רבי מנחם ביבול הכספי הדל שהניבה הנסיעה, והמשיך: "לשם מה אתה נוסע לשם, אבא? הרי זמנך יקר כל כך, וההשקעה אינה מניבה פירות!"
"אינה מניבה פירות?" נזעק הרב, "בשום אופן אל תאמר כך! אנשי הקהילות בארגנטינה כבר רגילים לבואי וממתינים לי חודשים ארוכים. יש להם שאלות, בעיות ובקשות... יש לי חובה לנסוע אליהם!"
כך, בלי לשית ליבו ללוח הזמנים העמוס שלו, לימים שמלאו בעוד ועוד משימות, שהחלו בהנץ החמה והסתיימו בשעות הלילה המאוחרות, נסע הרב לארגנטינה הרחוקה כדי לסייע לאנשים ולממש את הערבות המיוחדת שחש כלפי כל איש מישראל.

בנסיעה אחרת לברזיל הרחוקה פגש הרב בצרי אנשים שיומם חשך עליהם. עסקיהם נקלעו למשבר, ושוב לא יכלו יהודים אלו להרים את תרומתם כבימים עברו. רבי מנחם השיג הלוואות לכמה מהאנשים שהיו זקוקים לכך, כדי שיוכלו לשקם את עסקיהם ולשוב למעמדם!

עת לבנות!

גם בעיתות לחץ ועומס, כאשר עול אחזקת תורה היה על כתפיו, לא נמנע הרב בצרי מלתת כתף ולסייע ככל האפשר בבניית בתים נאמנים בישראל. לא אחת נטל עליו עול של חובות נוספים, ובלבד שייגמר השידוך והזוג יזכה לעמוד תחת החופה.

"לכבוד יהיה לנו אם יסב עימנו הרב לארוחת ערב", פנו אליו ידידים בהיותו בארגנטינה הרחוקה.
הרב נענה לקבל את הזמנתם, שתעניק לו פסק זמן והפוגה קצרה מן הנסיעות המתישות ברחבי המדינה. אווירה חמימה שררה בבית המשפחה,

והשיחה קלחה סביב השולחן. בין כך ובין כך שחו בני הזוג לרב על בתם, שזה חודשים ארוכים נפגשת עם בחור מסוים, אך השניים אינם אוזרים עוז לסיים את העניין ולהתארס.

עוד הם מדברים הגיעו השניים אל הבית.

הרב בצרי ראה בכך השגחה פרטית, ובלא שהיות פנה אל הצעירים: "הרי את מעוניינת בו, אכן?" הבחורה הנהנה בראשה. "ואף אתה", פנה אל הבחור, "מעוניין לשאת אותה לאישה". הצעיר גם הוא הנהן בראשו. "אם כן, מדוע מתעכבים כל כך? הבה נקבע חתונה..."

וכך היה! החתונה נקבעה לזמן הקרוב, לשמחתם ולרווחתם של ההורים.

כיום, שני בניהם של בני הזוג ההוא מתגוררים בארץ, והם אברכים ובעלי משפחות.

פותח את ידך

חוב ענקי בסך מיליון דולר רבץ על שכמו של הרב בצרי בעקבות ההתפתחות המואצת של הת"ת.

"אני חייב לנסוע", הודיע לבני משפחתו, "וזה יארך כנראה שבועות ארוכים. אינני יכול לשוב לארץ בלי שיהיה ברשותי כל הסכום שעלי להשיב למלווים".

מבט אחרון אל ילדיו, נשיקה למזוזה, והרב בצרי יצא לדרך הארוכה...

טרטור הטלפון הקפיץ את בני הבית ממקומם. "זה אבא!" קראו הילדים, ממהרים אל המכשיר שהביא להם צלילים מקולו האהוב של האב.

שבועות אחדים חלפו מאז נסע הרב בצרי לחוץ לארץ, והשיחות התכופות עם בני הבית המתיקו במעט את הגעגועים הצורבים. גם הידיעה שעוד קמעה, לקראת חג הפסח הקרב, ישוב אבא ממרחקים - נטעה בהם כוח להמשיך לשאת את הקושי, ולהמתין בסבלנות ליום המיועד.

אבל הפעם נשאה עימה שיחת הטלפון בשורה לא משמחת...

"איננו יכול לשוב לארץ!" אמר רבי מנחם לרעייתו, "עדיין לא השגתי אפילו עשרה אחוזים מהחוב הלוחץ של מיליון הדולרים. אי אפשר להמשיך לנהל 'תלמוד תורה' עם חובות כאלו... אני יודע שזה יהיה קשה, אפילו קשה מאוד, אבל אין כל ברירה אחרת! אני מוכרח להישאר כאן בשבועות הבאים. לא אשוב הביתה לפסח, ואת ליל הסדר תצטרכו לחגוג לבד..."

דמעות נקוו בעיני הרבנית. הפרדה הארוכה נראתה כעת ארוכה שבעתיים. פסח, החג שבו כל אב מסב בראש השולחן, וילדיו שואלים אותו את ארבע הקושיות, היה לה כתמרור זוהר בשבועות הארוכים שחלפו מאז נסע בעלה. לפסח, ידעה, הוא ישוב סוף סוף הביתה, והידיעה הזאת נתנה לה כוח להחזיק מעמד. והנה, מהלומה שכזו! כיצד ייראו ההכנות? הניקיונות?

בדיקת חמץ וליל הסדר – ביודעם שראש משפחתם נמצא אי שם במרחקים, מנותק מבני ביתו?
הרבנית התעצבה אל ליבה, אך לא רצתה להעיק על בעלה. ממילא כבד העול על כתפיו, ידעה. אין צורך שאוסיף על כך משפטי צער וכאב.
אבל הרב ידע היטב גם את אשר לא אמרה לו רעייתו; הפעם, בגלל חג הפסח, יהיה הקושי גדול שבעתיים.
בימים הבאים המשיך הרב במסעותיו, אך כיסוי החוב הענק נראה רחוק מאוד, ומחשבה של ייאוש התגנבה אל ליבו והעציבה אותו.
בעודו מהלך בחוצות מנהטן נתקל הרב בצרי ביהודי חסיד ברסלב שחילק חוברות מתורתו של רבי נחמן והרב שיק, רבו, והציע אותן גם לרב בצרי.
"הנה, זה בשבילך", שלף הרב בצרי דולר מכיסו והושיטו לאיש.
הברסלבר תקע בידו חוברת ואמר: "קח את זה, זה חשוב לקרוא... זה מחזק, יש פה דברים נפלאים..."
"קח עוד דולר ותן לי ללכת..." אמר הרב בצרי, שמיהר לדרכו.
החסיד לא ויתר. "חשוב לי שהרב ייקח את החוברת", אמר.
משראה את התחנונים בעיניו נטל הרב בצרי את החוברת, תוקע אותה עמוק בכיס הפנימי של מעילו. והנה בלילה, כאשר שב לאכסנייתו וביקש לסדר את חפציו, נתקל בחוברת, ששמה 'אל תתייאש!'
הוא פתח את החוברת, קרא אותה, ומשסיים חש כי הדברים נכתבו בדיוק בשבילו, במצבו! הוא שב וקרא פעמיים נוספות את המילים מלאות האמונה, ומשסיים הרגיש כי מעיינות של אמונה מפכים בו ומחזקים את רוחו.
'השם בורא העולם יכול לשלוח לי מיליון דולר בקלות רבה!' ידע, ומתוך האמונה התמימה הזאת קנה למחרת כרטיס טיסה שישיב אותו לארץ הקודש בערב החג.

"אני מגיע בעזרת השם לליל הסדר", הודיע בבית.
"איך? מתי? האם אספת את הסכום הענקי?" תמהה הרבנית.
"אין לי שום בעיה. ובעזרת השם אשיג אותו..." חתם הרב את השיחה.
כעת פנה רבי מנחם לעשות את ההשתדלות...
הוא יצא לדרך לעיר טורונטו, להיפגש עם הנגיד ר' משה רייכמן.
הנגיד הסביר לו פנים וביקש לדעת מה רצונו, והרב בצרי, בלי להתבלבל, אמר: "אני זקוק למיליון דולר!" בתשובה לפניו המופתעות של רייכמן הסביר: "צברתי את החוב העצום הזה בשל הוצאות ה'תלמוד תורה' שפתחתי. אם אתה רוצה להיות השליח של הקדוש ברוך הוא להוציא את המוסד ממצוקתו – זה יעלה לך מיליון דולר..."
ר' משה רייכמן התרשם מהדברים הכנים מלאי האמונה, ומאחר שכבר הכיר את 'סוכת דוד' ואת העומד בראשה, נעתר מיד לבקשה והעניק לרב בצרי

סכום כסף עצום, בשמונה תשלומים, וכמו כן ערך עימו תוכנית הבראה שבאמצעותה יוכל להתגבר על יתר החוב.
זכה הרב רייכמן להיות השליח המופלא מן השמיים לכסות את החוב המעיק, וכך יכול הרב בצרי לשוב לביתו לפסח.
בליל הסדר ההוא גאתה השמחה בביתו של הרב. האורחים, בהם כמה מחו"ל שבאו במיוחד כדי לשהות במחיצתו של הרב בחג והסבו עם בני המשפחה, יכלו לראות בחוש את האור הקורן מפניהם של בני הבית. אבא חזר! האם יש לכם שמחה גדולה מזו?!

"כאשר הייתי בקנדה ופגשתי במשפחת רייכמן, סיפרתי להם את הסיפור הזה, ששמעתי מאבא", מספר הבן רבי יעקב. "המזכיר, שלא האמין למשמע אוזניו, מיהר למחשב, ולאחר חיפוש קל גילה את הסכום הזה, רשום במפורש...
"לאבא זצ"ל הייתה הכרת הטוב עצומה לר' משה רייכמן, שעמד לצידו בשעתו הקשה ושבזכותו המשיך ה'תלמוד תורה' לפעול ולפרוח. אפשר לומר שלרב רייכמן יש כיום זכויות בכל הלימוד שנלמד במוסד, לאורך כל השנים מאז".

מצוות השבת אבדה

הרכבת התחתית בניו יורק לא הייתה מלאה בבוקר החורף המושלג ההוא. הרב בצרי נכנס אליה בעוד רבים מן האנשים שברכבת ממהרים לרדת ממנה אל התחנה. והנה הבחין הרב בצרור קטן מונח על אחד המושבים הפנויים. הוא הביט סביבו לראות אם אי מי הותיר אותו לרגע, אולם הצרור לא נראה שייך לאיש מהמעטים שהיו בקרון.
הוא נטל את הצרור ופתח אותו, ולנגד עיניו המשתאות התגלו סדורים בקפידה שטרות רבים מאוד, בני מאה דולר כל אחד, צרורים בגומיות. אוצר של ממש!
"יש כאן כסף רב מאוד!" אמר הרב לעצמו. הוא לא העז כמובן לפרוש את תכולת הצרור במקום ציבורי שכזה, רק ניסה לאתר בעיניו מישהו שנראה כמי שאיבד דבר מה, אך לשווא.
אף שהרכבת נקראת 'רכבת תחתית', כארבעים אחוזים מהקווים עוברים מעל הקרקע. משהחליט הרב כי מסתבר שהמאבד אינו ברכבת, הסיט מבטו החוצה, ובעודו מביט מהחלון גילה יהודי חרדי עטור זקן ופאות, שירד זה עתה מהרכבת, מתרוצץ בתחנה מבוהל וחסר אונים.
ליבו אמר לו שהיהודי הזה הוא שאיבד את החבילה, אך בטרם הספיק הרב בצרי להגיע אל הפתח, נסגרה הדלת והרכבת החלה לנוע קדימה.
בלי לחשוב הרבה הלם רבי מנחם על החלון, מפנה אליו את תשומת ליבו של האיש, מנופף בצרור ומאותת לו כי בתחנה הבאה ירד מן הרכבת ויפגשנו.

מיד כאשר נעצרה הרכבת מיהר הרב בצרי לרדת ממנה אל הקור המצמרר שבחוץ. שם אכן נפגש עם היהודי הירושלמי, תושב שכונת עזרת תורה, שפניו האפירו מרוב פחד ודאגה.

"יש כאן סכום גדול מאוד..." הסביר האיש בקול רועד, "הכסף הזה אינו שלי... התבקשתי להעביר אותו תמורת אחוזים, וכאשר אבד לי חשתי כי כל עולמי חרב עלי! כל הברכות יחולו על ראשך, רבי, החיית את נפשי!"

הרב בצרי חייך אליו כאילו מובן מאליו לתור אחר בעל האבדה בכרך הומה גויים שכזה, שבו רוב הסיכויים שהמאבד אינו יהודי בכלל, אך האיש לא נרגע: "אולי אשלם משהו לכבודו? או לפחות אממן מונית עד ליעד, שהרי בגללי הפסיד הרב את הרכבת..." ניסה להציע.

הרב סירב כמובן להצעות הללו. לא איש כמוהו ימכור את המצווה החשובה תמורת מעות. הוא נפרד בלבביות מהיהודי, כשליבו מתרחב משמחה על עוד מצווה שזכה בה בהיסח הדעת.

אל ארץ השמש העולה

המצוקה הגוברת של ת"ת 'סוכת דוד' גרמה לרב בצרי להוסיף לנדוד שבועות ארוכים, כדי שהמוסד המפואר לא ייבול. באחד הימים פגש הרב את ידידו הרב יוסף אהרונוב, והלה סיפר לו על נסיעתו הקרובה לקובֶּה שביפן, לצורך עסקיו.

הרב בצרי הרהר מעט ואמר לרב אהרונוב: "אסע איתך! אולי יתרמו יהודי יפן בעין יפה ונוכל להחזיק מעמד..."

לא חלפו ימים רבים והשניים ישבו במטוס הממריא בדרכו ליפן. עננים לבנבנים עטפו את המטוס כשמיכה רכה, והטיסה הייתה נעימה ושלווה.

והנה העיף הרב בצרי מבט אל שעונו ואמר לידידו: "הגיע זמן מנחה!"

"ודאי, הבה נתפלל", ענה הרב אהרונוב, מתכונן לתפילה ביחידות. אבל הרב בצרי לא נכנע בקלות רבה כל כך.

"מניין!" נשמע קולו מכריז בעוז.

"עזוב", ניסה הרב אהרונוב להניאו ממאמציו, "במטוס הזה יש שלושה-ארבעה יהודים שומרי מצוות, אין כל סיכוי לאסוף כאן מניין".

"אל תדאג", חייך אליו הרב בצרי, התרומם ממקומו, פנה כה וכה וחזר על הכרזתו: "מניין!"

נראה כי ההכרזה ששבה על עצמה הוציאה לא מעט אנשים משאננותם. התחינה, ההפצרה היהודית כל כך, הקימה אותם ממקומותיהם, ועד מהרה התאסף מניין וחצי של יהודים לתפילת מנחה במרומים!

לאחר שעות טיסה ארוכות ומתישות נחת המטוס ביפן. סייעתא דשמיא מיוחדת ליוותה את הרב בצרי בנסיעתו זו. נגיד נכבד ששמו דוד ששון ע"ה קיבלם ואף תרם בעין יפה בעבור הת"ת.

גם שתי משפחות יהודיות נוספות, משפחת ג'מל ומשפחת משה, שפגש הרב בצרי שם, סייעו לו רבות.

כי אתה עמדי

כאשר נכנס הרב בצרי אל המונית שהוזמנה, לא התעניין בפניו של האיש היושב ליד ההגה. ממקומו שמאחור מסר לנהג את הכתובת המיועדת בפרברי העיר ניו יורק והתרווח על המושב, מרשה לעצמו לנוח מעט.

המונית החלה בנסיעה, חולפת על פני רחובות הומים ותנועה סואנת ופונה אל רחובות קטנים יותר וצפופים פחות. אט אט הלך הנוף בחוץ והשתנה. הבתים פינו את מקומם לצמחייה וניכר היה כי הם עוזבים מאחוריהם את העיר ומתקדמים לאזור מיושב בדלילות.

"מעניין לאן הוא מוביל אותי..." חלפה מחשבה במוחו של הרב בצרי.

עד מהרה הפכו הסקרנות והתהייה לפחד, כאשר הנהג לא ענה על שאלותיו אלא המשיך בנסיעה מהירה בכביש שומם שנסלל בתוך חורשת עצים עבותה. הטלפון הסלולרי היה בכיסו של הרב, והוא מיהר להתקשר לביתו שבארץ ישראל.

"הלו..." שמע ממרחקים את קולה של הרבנית עליזה.

"זה אני, מניו יורק", אמר והמשיך מיד: "עליתי למונית שתיקח אותי לאדם פלוני, אולם הנהג הביא אותי ליער עבות. אינני רואה כל מכונית בטווח ראייה, והנהג אינו עונה על שאלותיי... אני חושש מחטיפה. שמענו על סיפורים כאלו, תתפללי..."

הרבנית הקשיבה בהלם. ממרחק של אלפי קילומטרים לא הייתה לה שום אפשרות לסייע. היא לא ידעה כלל היכן נוסעת המונית שבה הרב, והיא ידעה שאף שיחת טלפון למשטרה תהיה עקרה במצב כזה. כל מה שנותר לה לעשות הוא לקרוא עם ילדיה פרקי תהילים ולהתחזק באמונה שישועת השם כהרף עין.

המונית המשיכה בנסיעה מהירה, ולאחר פרק זמן שנדמה בעיני הרב כנצח, נעצרה לצד בית מגורים מפואר.

הנהג, שכנראה לא ידע כמעט אנגלית, נטל את שכרו ונסע משם, ואילו הרב פנה בלב הולם אל הכתובת הבאה, אינו שוכח להתקשר הביתה, לבשר לרבנית כי זה עתה יצא מאפלת החששות והפחדים - לאורה.

רוח סערה עושה דברו

הסופה החזקה לא מנעה מהרב בצרי לצאת לדרך. הן הגיע לחוץ לארץ לתקופה קצובה, והוא אינו יכול לבזבז זמן בהמתנה בבית מארחיו עד שיירגע מזג האוויר. כך, עטוף היטב במעיל עבה, יצא אל הקור והלובן

שבחוץ, להמשיך את ביקוריו בבתי נדיבים.
פנסי הרחוב ניסו בלא הצלחה יתרה לגרש באורם הדל את החשכה המתעבה והולכת. כך, בשעה שיצא הרב בצרי מביתו של אחד הגבירים, לא הבחין בבור שעמד בדרכו. רגליו מעדו, והכאבים העזים שבאו בעקבות המעידה אותתו לו שהחבלה משמעותית.
נהג המכונית שהמתין לו הוביל אותו במהירות אל הרופא, והצילום שנערך אימת את החשש: שבר ברגל.
כאוב ומדוכדך שב הרב בצרי לביתו שבארץ, תוהה עד כמה עליו לסבול עוד כדי להחזיק את הת"ת.
זמן מה לאחר מכן הגיע לביתו של מרן הסטייפלר, רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל, וסיפר לו על התלאות שמצאוהו. נענה לו הסטייפלר ואמר: "אני מקנא בך! האם יודע אתה עד כמה הייסורים הללו מכפרים? אתה צריך לשמוח בהם!"
הרב בצרי שמר את הדברים בליבו, יודע כי דברי אלוקים חיים הם וכי אכן כל הצער והתלאות שמצאוהו עת נדד בנכר – אוצרות הם, שלא יסולאו בפז!

לילה שכולו מידות!

הקור המצמרר דחק בו, ברב בצרי, להדק את הצעיף לצווארו. החורף היה זועף, קודר, מטיח פתיתי שלג על כל מי שנמצא ברחוב וממהר לגרש את העוברים ושבים לביתם. הרב בצרי מיהר אל בית מארחו, יהודי מבוגר שהפציר בו ללין בצל קורתו.
הבית כבר היה חשוך ושקט כאשר עמד הרב בצרי בפתחו. אמנם קיווה כי יגיע מוקדם יותר, אולם שהותו בבית נדיבים התארכה, וכך יכול להרשות לעצמו את המנוחה רק סמוך לחצות הלילה.
הוא נקש בעדינות על הדלת, נקישה חרישית שרק אדם ער יכול לשמוע אותה. אחר הפסיק והאזין. שום תגובה לא נשמעה מכיוון הבית. ניכר היה כי יושביו כבר נמים את שנתם.
'קר מאוד', חשב לעצמו רבי מנחם, 'לא הוגן להעיר בקור כזה אדם ולהוציאו מתחת לשמיכתו...' הוא התעטף במעילו והתיישב בחדר המדרגות, ממתין עד אור הבוקר.
כשהאיר השחר מיהר אל בית הכנסת.
עם סיומה של תפילת שחרית פנה אליו ה"מארח", דרש בשלומו והתעניין מדוע לא הגיע ללון בביתו כפי שנדברו.
"הסתדרתי..." נענה לו רבי מנחם במאור פנים, אינו מזכיר את הגעתו לבית בקור המצמרר, את הדלת הנעולה שקידמה את פניו ואת ליל הנדודים שעבר עליו. מאומה! חלילה לו מלצער את היהודי בעל הכוונות הטובות. חלילה לו מלפגוע בו...

כגמול עלי אמו

זוג עיניים זדוניות, חורשות רעה, עקבו במסתרים. אורבות, ממתינות להזדמנות ליטול את יגיע כפיו של האחר.

אך יום לפני חג הפסח שב הרב בצרי אל ביתו, אל רעייתו וילדיו הממתינים לו בקוצר רוח, וליבו טוב עליו. חודש שלם של נדודים עבר עליו בנֵכר, וברוך השם הוא זכה לשוב כשעימו צרור הכסף שנועד לאחזקת ה'תלמוד תורה' בחודשים הבאים.

אבל במסתרים היה מי שחרש רעה וזמם מזימות.

עננים כהים כיסו את הירח בשעות הקטנות של הלילה. שכונה שלווה נמה את שנתה לאחר עמל מתיש של ערב פסח. עוד שעות אחדות תזרח השמש, ויהודים כשרים יצאו לתפילה וישרפו את שאריות החמץ שנותרו בבית, קודם החג הגדול.

גם בית משפחת בצרי היה שרוי באפלה, כשנשימותיהם הקצובות של הילדים שלוות ורגועות. הן אבא בבית – והכול בבית!

במומחיות יתרה, בדממה דקה, נעקרו מנעולי הסורגים של דלת המרפסת. איש מהשכנים לא שמע אפילו רחש, וגם בני הבית הוסיפו לנום. חרש חרש ביצעו הגנבים את זממם, ניגשו היישר אל הצרור שאחריו עקבו בדבקות רבה כל כך, וחיש שלשלוהו לאמתחתם. אחר נסוגו חרש, אינם מותירים אף טביעת אצבע, אף סימן למעלליהם המרושעים.

ויהי בוקר.

הרב בצרי התעורר ליום החדש כשחיוך על פָּניו. ערב פסח, היום שבו הוקרב קורבן הפסח, יום חג הוא, ועל אחת כמה וכמה כשאדם חוזר אל משפחתו לאחר פרדה ממושכת.

והנה, כאשר פנה לחפש את צרור הכסף, גילה כי הוא אינו במקומו.

'שמא הנחתי אותו במקום אחר?' הרהר והחל מחפש, אך החיפושים לא העלו דבר. הצרור שהיה – נעלם ואיננו. סכום כסף עצום, שנאסף ביגע רב ונועד לשמש לאחזקת ה'תלמוד תורה', נעלם כאילו בלעה אותו האדמה.

מבט חוקר על דלת המרפסת גילה חיש מהר את הסוד. מבקרים בלתי קרואים נכנסו בלילה אל הבית ונטלו את הכסף עימם...

מה עושה אדם במצב כזה? מקבל התקף לב, קורא קריאות שבר, מתהלך בבית כמי שחרב עליו עולמו... הרי הכאב על האובדן צורב ומדכא עד עפר!

אבל הרב בצרי אינו נוהג כך.

כל מילה שלו – שקולה, כל אמירה נאמרת מתוך מחשבה. הילדים כמעט לא חשו באבדה הגדולה, כי החיוך של אבא נותר במקומו ושלוות נפשו לא הופרה. ליל הסדר נחוג בשנה ההיא כבכל שנה, ברחבות של בני מלכים,

שהרי המלוכה האמיתית היא היכולת להתגבר על המידות ולעשות את רצון מלכו של עולם!

עשר תעשר

פעם אחת ישבו האחים הרב עזרא שייבדל לחיים טובים והרב מנחם וסיפרו זה לזה על תלאותיהם בעת מסעם לחו"ל.

"כאשר הייתי אצל נדיב ידוע", סיפר רבי מנחם, "אמרתי לו: 'הרי אני נותן צדקה יותר ממך!' האיש הביט בי בתמיהה ושאל: 'כיצד ייתכן הדבר? והרי אני נותן מיליונים, ואילו כבוד הרב אינו ידוע כבעל ממון...'

"או אז אמרתי לו: 'אני נותן מעשר - עשרה אחוזים מכל סכום כסף שבא לידי, ואילו אתה עדיין לא הגעת לנתינה של עשרה אחוזים מן הרווחים שלך...'

"לו העשיר ההוא היה נותן לצדקה עשרה אחוזים מרכושו - לא היה חסר לישיבות מאומה!" סיכם הרב בצרי.

גדולה הכנסת אורחים

הימים שבהם שהה הרב בצרי בקרב בני משפחתו היו להם כימי חג. כמעט מדי שבוע הגיעו אל הבית אורחים מחו"ל, והרבנית בצרי הייתה טורחת עד שעות הליל המאוחרות להכין את סעודות השבת בטוב טעם ובגיוון רב.

לילדים, שתמהו מנין מכיר אבא את כל האורחים האלה, הסבירה האם בסבלנות כי אלו אנשים בעלי חסד שהאב מתארח ואוכל בביתם בשבתות שבהן הוא שוהה בחו"ל, וכאשר הם מגיעים לארץ הם מוזמנים לבית משפחת בצרי בכבוד ובשמחה.

"לא תמיד ידעתי מראש על בואם של האורחים", נזכרת הרבנית, "רק הסכו"ם שהוסיף הרב לשולחן הערוך גילה לי כי אורחים אמורים להגיע. התרגלתי להכין כמויות גדולות של אוכל לכל שבת, וכך מעולם לא הופתעתי..."

הרב בצרי הקדיש תשומת לב ומחשבה רבה כדי שאורחיו יחושו בנוח בביתו, ושעות ארוכות ישב עימם, לעיתים עד שעת ליל מאוחרת, מאזין ומסייע בעצה ותושייה בכל עניין. אנשים אלו לא היססו אף להתקשר מעבר לים אל ביתו של הרב, לבקש את עזרתו בענייני שלום בית, מניעת נישואי תערובת, פתיחת עסקים, קשר עם רבנים ובעלי עמדות מפתח וכל בעיה אחרת שהתעוררה אצלם. לכולם היה הרב בצרי עונה בסבר פנים יפות, שמח להשיב להם טובה על טובתם ואף לסייע להם מדין גמילות חסדים.

כאשר רבו האורחים ונוצר חשש כי לא יהיה לאנשים נוח בביתו, שכר למענם דירה ללינה בקרבת מקום והזמינם לסעוד את הסעודות על שולחנו.

הדירה הנוספת יועדה אך ורק לאורחים; בני משפחות מארגנטינה, מברזיל

ומארצות הברית, שהיו מגיעים לארץ הקודש לחגוג בר מצווה בכותל ושמחות משפחתיות אחרות, ואז היו מתארחים בדירה הנוחה, אוכלים על שולחנו של הרב בצרי ונהנים ממאור פניו, וכמובן משלבים ביקור ב'תלמוד תורה סוכת דוד'.

לאחר פטירתו של הרב אמר אחד האורחים הללו בכאב: "ארץ ישראל בלי הרב בצרי אינה אותו הדבר... אינני רוצה להגיע לירושלים עוד. אינני יכול לעכל את חסרונו ההולם בי בכל פעם מחדש..."

מצוות אב: מאיר, כתוב את סיפור ההשגחה!

לאבא הייתה סייעתא דשמיא מיוחדת. השגחה פרטית ליוותה אותו בכל אשר פנה, והוא היה משתדל לפרסם את ניסיו.

כאשר למד בנו מאיר בישיבת לייקווד שבאמריקה, נשמר הקשר הטלפוני בינו ובין הבית באמצעות טלפונים ציבוריים. והנה, באחד ממסעותיו של הרב מנחם לצורך גיוס כספים לת"ת, התפנה לו פרק זמן והוא החליט להפתיע את בנו ולבקרו בישיבה.

ואולם לייקווד עיר גדולה מאוד היא, מלאה בבתי מדרשות, וכיצד אפשר למצוא בה אדם יחיד, בלא ליצור איתו קשר ולהודיע לו כי באים לבקרו?

"אבא החליט לשים מבטחו בהשם", מספר הבן, "ותפילתו התקבלה. הוא הגיע ללייקווד, ושם, באותו הרחוב שבו ירד מהמונית, פגש אותי מעבר לכביש, בלא צורך לכתת רגליים ולחפשני בכרך הגדול. משראה אבא את ההשגחה הפרטית הגלויה הזאת, התרגש מאוד, פרש את ידיו לשמיים וקרא: 'תודה לך השם שאתה מלווה אותי, תודה שסייעת לי למצוא בלא כל מאמץ את בני, הממעט לצאת מבית המדרש'. לאחר שהודה להשם, ציווה אותי בהתרגשות: 'מאיר, כתוב את סיפור ההשגחה שעשה עימנו השם!'"

"כל המזכה לאחרים אותה הזכות עומדת לו ואינה סרה ממנו" (זוהר לך לך).

חלק ז

אציל המידות

מידות ועדינות הנפש

חלק
ז

אציל המידות

"הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום..." "פירשו באבות דרבי נתן, כיצד היה אהרן אוהב שלום, כשהיה רואה שני בני אדם מתקוטטים היה הולך לכל אחד מהם שלא מדעת חברו ואומר לו, ראה חברך איך הוא מתחרט ומכה את עצמו על שחטא לך והוא אמר לי שאבא אליך שתמחל לו, ומתוך כך כשהיו פוגעים זה בזה היו מנשקים זה את זה" (אבות א יב, רבנו עובדיה).

ונפשי כעפר לכל תהיה

ילד צעיר ועדין היה הרב בצרי כאשר למד ב'תלמוד תורה' 'בית אהרן'. והנה, בעת משחק באחת ההפסקות ניגש אליו ילד מגודל ואלים וביקש להכותו על לא עוול בכפו. למרבה המזל, באותו רגע נשמע הצלצול הקורא לילדים לתפילת מנחה, והשניים נסחפו עם זרם התלמידים פנימה, אל בית הכנסת. "חכה חכה..." איים הבריון על מנחם הצעיר, "אחרי מנחה תקבל ממני מנה הגונה..."

"עמדתי להתפלל בשברון לב", שח הרב בצרי לימים, "וכאשר הגעתי למילים 'אלוקי נצור... ונפשי כעפר לכל תהיה' כיוונתי שאהיה נחשב כמו עפר ממש, ואף ביקשתי מהשם שיציל אותי מהנער הבריון. לאחר סיום התפילה המתנתי בלב הולם לבאות, ולגודל הפתעתי פנה לו הנער והלך לדרכו, בלי להעיף אלי אפילו מבט, ומאז לא הרע לי כלל..."

מימין: הרב מנצור בן שמעון, האב ר' יוסף מניח תפילין לבנו מנחם

"הדרך להגיע למידת הענווה", שח הרב בצרי לילדיו, "היא שהאדם יחשיב עצמו לעפר, בבחינת 'ונפשי כעפר לכל תהיה'. כך הוא לא ייחס חשיבות לכל דבר שאומרים עליו ולא ישית ליבו להשפלה ועלבון, כשם שלעפר אין מזיקים אם דורכים עליו.

"אם יתמיד האדם בדרך זו הוא ירוויח שני דברים. האחד, הוא יגיע לדרגה מסוימת במידת הענווה, כל אחד כפי דרכו, והשני, עצם מחשבתו על עצמו כעפר תסלק ממנו את המפריעים בעבודת השם, והוא יזכה לסייעתא דשמיא מיוחדת בעבודתו.

"כמובן", הוסיף ואמר הרב בצרי, "חשוב שהאדם יכיר במעלותיו ובכוחותיו, ולא יהיה שפל וחסר רצון להתעלות. זו השמינית שבשמינית הגאווה שצריך שתהיה בו, כפי שכתבו בעלי המוסר".

אוהב שלום ורודף שלום

השמחה שאפפה תדיר את הרב בצרי פינתה את מקומה לכאב. מחלוקת שגילה בסביבתו צרבה את ליבו והציקה לו בלי הרף.

"בואו", הציע לשני רעים שלא הצליחו להגיע לעמק השווה, "נלך אל ראש הישיבה, וננסה ליישר ביניכם את ההדורים!"

השניים ניאותו לו, ועד מהרה הגיע עימם אל ביתו של הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל.

"מה עושים?" ביקש הרב בצרי את הדרכתו של הרב, "כיצד יימנעו מחלוקות

הווי מתאבק בעפר רגליהם, רבי מנחם בילדותו במסיבה בישיבת 'פורת יוסף'. נושא דברים: הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל

כאלו בעתיד?"

ראש הישיבה דיבר לאיטו, הרחיב על הצורך להיזהר מלדבר על גדולי תורה, ולבסוף הבטיחו לו השניים כי לא ידברו עוד על שום רב, ובכלל ייזהרו מאוד מלשון הרע.

פניו של הרב בצרי קרנו. עמלו עלה בידו!

"ידעתי שראש הישיבה יוכל להשפיע עליהם בדרכי נועם", שח לאחר שנרגעו הרוחות והמחלוקת שככה.

"הרב בצרי תמיד דאג לכולם", העידו חבריו לישיבה, "מעולם לא ראינו אותו במצב רוח לא טוב! אפילו כאשר התווכחנו בינינו זה היה ברוח טובה, בשמחה, בחיוך ובדרכי נועם. בכל שיחה עימו חשנו כאילו אנו משוחחים עם אח, עם מדריך ואף עם אבא!"

"בתקופה מסוימת הייתי דחוק מאוד", סיפר אחד הרבנים שבנו למד ב'סוכת דוד', "ולא היה בידי כסף לשלם לת"ת. בצר לי פניתי לרב בצרי. הרב שמע אותי בכובד ראש ובא לקראתי באופן שהקל עלי מאוד".

מעיד הרב שלום בן זקן, מפקח בת"ת: "הנהגתו עם הצוות החינוכי, רבנן ותלמידהון, הייתה הנהגה של חברים לאחריות. הוא נתן לכולם לחוש כי זכות חינוך ילדי ישראל של כולנו היא - במידה שווה! לא היה מעמד וכבוד של מנהל

ולא גבולות ומחיצות וגינונים. הרב בצרי ברח מן הכבוד בדיוק כפי שחז"ל מתארים ואף יותר! תמיד חשב כיצד לחזק את האהבה, האחדות והקשר בין המלמדים, וכדי להרבות אהבה ושלום הרעיף עליהם ממתנותיו: שבת הגדול במירון, מתנה לחג, שי לשמחות, נסיעות לתפילה בקברי צדיקים, גמ"ח בתנאים מיוחדים, ובכך גם תרם להצלחת המוסד שהקים בעשר אצבעותיו!

"הייתה ברב יכולת מפליאה", מסכם המפקח, "לשלב ולמזג תקיפות ורוך, נחישות והתחשבות, נזיפות ואהבה מוסתרת, תוכחת מגולה ורדיפת שלום, חוסר פשרות ורחמנות, עזות דקדושה ותמיכה כובשת לב, וכך הצליח לרפא את תחלואי נפשם ונשמתם של תלמידיו ולהפוך כל לב אבן ללב בשר!"

ושִׁנא את המחלוקת

לוותר, לוותר ושוב לוותר, בחיוך, בשמחה ובנחת. כך נהג רבי מנחם כל ימיו, שהרי, כך אמר לא אחת, שום דבר אינו שווה בשביל לריב עליו.

"באחת השנים, כאשר נפשנו בקיץ בקריית צאנז בנתניה", סיפר אחד ממכריו, "פניתי לבית הכנסת בשכונה, ולאחר תפילת מנחה המתנתי לתפילת ערבית, שוודאי תהיה בזמנה, מיד עם צאת הכוכבים. חיכיתי זמן מה, אך בבית הכנסת המקומי לא התכוון איש להתחיל בתפילה. כאשר שאלתי לפשר הדבר התברר לי שבמקום נוהגים להמתין עד זמן רבנו תם.

"הבטתי סביבי וגיליתי כי במקום נמצאים כמה ספרדים, שבוודאי נוהגים כמוני, להתפלל מיד בתחילת הלילה. 'הבה נארגן מניין בחוץ!' אמרתי להם.

בהתוועדות רעים. מימין הרב דוד בוסו, האדמו"ר רבי יחיאל אבוחצירא והרב בצרי

עד מהרה התאספו עשרה אנשים ובהם הרב בצרי, והתכוננו להתחיל בתפילה. בו ברגע ניגש אלינו אחד מבני המקום וגער בנו: 'אין לכם רשות להתפלל כאן!'

"עברנו את הכביש, מתוך רצון להתפלל במרחק מה מבית הכנסת, אולם האיש הלך בעקבותינו, כשהוא מצרף אליו כמה חברים, במטרה למנוע מאיתנו להתפלל.

"בין כך ובין כך הגיע זמנה של תפילת ערבית לפי רבנו תם כהוראת האדמו"ר זצ"ל, ואנו שבנו לבית הכנסת, לתפילה עם הציבור הגדול שנאסף בו.

"למחרת בבוקר, כשהגעתי להתפלל שחרית באותו מקום, גיליתי כי הרב בצרי אף הוא הגיע, אך שלא כהרגלו הוא לבוש בחלוק ארוך, כדרך החסידים. דומני שהוא קנה אותו במיוחד, ואף קשר סביבו אזור...

"מן הסתם היה לרב בצרי 'חיוב', והוא ניגש להתפלל לפני העמוד. איש לא אמר דבר, והתפילה התנהלה ברוגע ובשמחה.

"לאחר התפילה שאלתי אותו מפני מה לבש בגד שונה. 'רציתי למנוע מחלוקת', הוא השיב לי, 'המתפללים אינם יודעים שאני ספרדי. לבשתי חלוק, וכך לא היה שום דבר... ויכולתי להתפלל לפני העמוד'..."

להישאר עם טעם טוב...

"לימדתי ב'תלמוד תורה' בשנותיו הראשונות", סיפר אחד המלמדים, "והנה פנה אלי הרב בצרי וביקש שאלמד שעה נוספת מדי יום. לא יכולתי בשום אופן לעמוד בכך, ולכן העדפתי להתפטר ולעבור ללמד במקום אחר. לפני עזיבתי אמרתי לרב כי לדעתי מגיעים לי פיצויים מוגדלים, מפני שבשל תוספת השעה לא יכולתי להמשיך ללמד. 'אינני יודע', משך הרב בכתפיו, 'נלך לרב ונשאל אותו, ומה שיפסוק אעשה'.

"פניתי לרב, והוא פסק שאכן מגיעים לי פיצויים, אך לא מוגדלים. סברתי וקיבלתי, וכאשר באתי להיפרד מהת"ת העניק לי הרב מעטפה.

"כאשר שבתי הביתה גיליתי לתדהמתי כי במעטפה נמצא סכום כסף הגדול בחמישים אחוז מסכום הפיצויים הרגילים המגיעים לי!

"מיהרתי להתקשר לרב, להודות לו, ולא התאפקתי מלשאול מדוע החליט בכל זאת לתת לי פיצויים מוגדלים. 'כדי שחלילה לא תישאר עם הרגשה רעה...' אמר הרב והוסיף, 'ומי יודע, אולי תשוב ותלמד אצלנו בעתיד'..."

ממש כפי שדאג לעובדיו, חשב על תלמידיו.

בנסיעה לאחת משבתות הבוגרים שאורגנו בעיר טבריה, ביקש הרב בצרי לעצור את האוטובוס כדי לקנות חלות נוספות לשבת. "ייתכן שהבחורים ירצו לאכול יותר, ולא יהיו די חלות!" הסביר לרבנית, שתמהה על הדבר.

כתיבת אותיות לספר התורה של משפחת זיאת בארגנטינה, תשמ"ז.
מימין: הרב יצחק שחיבר זצ"ל, רבה הראשי של עדת הספרדים בארגנטינה. משמאל: הרב יוסף שחיבר, רבה של עדת הספרדים שם כיום

בצאת השבת שילם הרב בצרי את שכרו של עובד הקייטרינג. האיש מנה את הכסף שקיבל ותהה בקול: "הן יש כאן הרבה יותר ממה שסיכמנו!"
"שמתי לב שעבדת קשה מאוד", הרגיע אותו הרב, "לכן חשבתי שמגיעה לך תוספת תשלום..."

ומלבשתו ענווה

אל פתחו של בית הכנסת ההדור בבואנוס איירס נהרו יהודים לתפילה של שבת. אף הרב בצרי נכנס עימם פנימה, מחפש לו מקום פנוי באחת השורות האחרונות.
"כבוד הרב!" פנה אליו אחד מנכבדי הקהילה, "לא יאה כי תשב במקום פשוט שכזה. אנא, שב כאן, במזרח..."
הרב בצרי חייך את חיוכו הטוב ואמר בצניעות אופיינית: "אינני רוצה לעבור מקום, טוב לי כאן..."
העיד הרב שאול קצין, רבה של קהילת 'שערי ציון' בניו יורק, כי בברחו מן הכבוד לא אבה הרב בצרי מעולם לשבת במזרח בבית הכנסת וישב בקרב כלל הציבור.

הרב בצרי, שעמל כל ימיו למען הרבים, מעולם לא החזיק טובה לעצמו.

הכבוד המדומה, שרבים שואפים אליו, לא נחשב בעיניו למאומה. תדיר יכולתם למצוא אותו טורח בין מדפי המרכול ואורז בשתי ידיו את המצרכים לחלוקה לבוגרים.
בשבתות שארגן למלמדים ולבני משפחותיהם, בעוד הכול נמים את שנתם, היה הרב בצרי חומק למטבח, מכין קפה ודואג לכל הפרטים הקטנים.
למסיבות שנערכו ב'תלמוד תורה' היה מגיע מוקדם, הרבה לפני יתר האנשים, מארגן, תולה שלטים, מסדר כיסאות וכדומה, בלי לחשוב שאולי אלו תפקידים השמורים לשרת ולאו דווקא למנהל...
לא רק במסיבות בת"ת, גם בבית הכנסת יכולתם למצוא את הרב בצרי מסדר את הגמרות והסידורים במקומם, מגיש תה וקפה ללומדים ודואג לרווחת הציבור.
אפילו בשמחות המשפחתיות ברח כמטחווי קשת מן הכבוד, שממש רץ אחריו. השולחן המרכזי לא נעם לו, התמונות אף הן לא נחשבו בעיניו, שהרי מי שפועל בדברים החשובים באמת אינו נותן ערך לגינונים כאלה.
התלמידים, שהיו לו כבנים, חשו היטב כי המנהל אינו מתנשא עליהם או רודה בהם, אלא משוחח עימם כפי שמשוחחים עם חברים טובים, בחיוך, באהבה אמיתית.

מצווה הבאה לידך

לפני שנים אחדות פתח האח הגאון הרב עזרא בצרי את בית הכנסת 'משכן אהרן'. כמו כל מקום של תורה ויראה, אף צעדיו הראשונים של בית הכנסת הזה היו רצופים בקשיים. אחד מהם היה מחסור בסידורים ובמחזורים.
"פניתי אל הרב בצרי", מספר אחיינו הרב יחזקאל בצרי, "וביקשתי את עזרתו בנושא. לשמע בקשתי מיד אמר לי הרב: 'בוודאי, תבוא אליי!' משהגעתי אל משרדו בת"ת קיבל אותי במאור פנים, ולאחר ששמע באיזו כמות מדובר, פנה מיד לטפס על הסולם כדי להוריד את הסידורים. נבוכותי. לא התכוונתי כלל וכלל שהרב בעצמו יעמול כל כך, אולם הוא ביטל את דבריי במחי יד, כשכל העת הוא מבקש רק לסייע ביעילות ובמהירות. ערמת הספרים גבהה, ואני הבנתי מיד שכמות כזו לא תיכנס ברכבי הקטן. הזעקתי את גבאי בית הכנסת עם רכבו הגדול, וכתף אל כתף עזר לנו הרב מנחם לשאת את הארגזים ולהכניס אותם לטנדר, כשכל העת הוא עמל לצידנו בשמחה ובחשק, ואני מביט בו וחוקק את מעשיו על לוח ליבי. כך נותנים! אמרתי לעצמי שוב ושוב".

שיחה עם ילד

"אנו מתגוררים בדירת קרקע באזור מקור ברוך", סיפרה אימו של אחד מילדי הת"ת. "באחד מלילי שבת לאחר הסעודה חשקה נפשנו לנשום מאווירה

הרב בצרי עם אחד התלמידים הצעירים

הצח של ירושלים. יצאנו אל המרפסת הפונה לרחוב עם בננו הקט, שהיה אז בסך הכול בן שלוש ולמד בכיתת הגן של 'סוכת דוד'.

"רחובות ירושלים היו ריקים בשל הקור העז ששרר בחוץ והרוח מקפיאת העצמות שנשבה. העוברים והשבים המעטים בירכו איש את רעהו בברכת 'שבת שלום' ומיהרו לדרכם. לפתע פתאום, בקצה הרחוב נראה זוג אנשים קרב לאיטו. השניים שוחחו בערנות, וכבר מרחוק אפשר היה להבחין בחיוך המאיר את פני האיש, חיוך מחמם ומלבב.

"הליכתו של האיש שיקפה החלטיות, ולא היה ספק כי הוא בעל בעמיו, אדם שדעותיו מוצקות והוא יודע את אשר לפניו. לאחר דקות אחדות כבר היה הזוג ליד ביתנו, ובעלי זיהה את הרב בצרי ורעייתו. הוא בירך אותם בברכת 'שבת שלום', כשהוא מראה לרב את בננו הלומד בת"ת שלו.

"והנה, בבת אחת הופנתה כל תשומת ליבו של הרב לבננו הקט. במשך יותר מרבע שעה הוא שוחח עם הילד, שאל אותו מיהו המלמד שלו, התעניין אם הוא שמח ללכת לת"ת, ביקש לדעת כיצד התקדם הילד במשך השבוע בלימוד האותיות, ואף שאל אותו כמה שאלות על פרשת השבוע.

"הרב התעניין אפילו בפרטים שהם שוליים בעבור מבוגר אך חשובים מאוד בעבור ילד, כמו: האם קיבל בננו את השקית עם חוברת הצביעה שחולקה בת"ת? האם הוא שמח לקבל את התיקייה החדשה?

"היה מדהים לראות כיצד הרב משוחח עם הילד בגובה העיניים, ברצינות ובמלוא החשיבות. הוא שמח בשמחתו ושמע אותו בשימת לב ממש, כאילו היה נכדו.

"נזכיר כי בחוץ היה לילה ירושלמי קר מאוד. ידיו של רבי מנחם האדימו מן

הקור, אולם הוא המשיך לשוחח עם הילד במתינות ובחיבה.
"משהסתיימה השיחה בירך אותנו הרב שנזכה לנחת יהודית אמיתית, ובטרם פנו הרב והרבנית לדרכם, ניגשה הרבנית, שהמתינה כל העת בסבלנות לצד הרב, ובירכה את בננו בברכת הבנים: 'ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה, יברכך ה' וישמרך...' והסבירה לו שבעזרת השם הוא עוד ילמד בעתיד על אפרים ומנשה וברכתם. לאחר מכן נפרדו מאיתנו השניים בחיוך לבבי והמשיכו לעבר שכונת גאולה.
"רושם עצום הותירה בנו הפגישה הזאת. כמה גדול הוא הרב - וכמה עניו! איך הוא מיטיב לדבר עם נדיבי עם, עם גדולי תורה ועמודי הוראה, ועם זאת הוא מיטיב כל כך להנמיך קומתו התמירה עד לרמתו של ילד בן שלוש, לנהל עימו שיחה קולחת ולהקרין לו חמימות וביטחון בכיתתו החדשה!
"גם על בננו הותירה הפגישה רושם עצום. הרב ידע לפרוט על נימי נפשו ולמצוא מסילות אל ליבו, עד כדי כך, ששנתיים לאחר מכן, כאשר נודע על מחלתו של הרב, ולאחר מכן על פטירתו - בננו בכה בדמעות שליש. הוא זכר אותו, את הרב הגדול, הרגיש והאכפתי כל כך. אוי, כמה זכר!..."

עין טובה

הנדודים בנֵכָר קשים הם ומרים. ראשי ישיבות ומנהלי מוסדות מכתתים רגליהם וגומאים מרחקים בתנאים לא תנאים, כדי שכאן, בארץ, יוכלו התלמידים לשבת בשלווה וללמוד. לא אחת, כאשר מזדמנים כמה מנהלים למקום אחד, הם חשים כי אולי מוטב היה לוּ כל אחד מהם היה מגיע לבדו למקום... שהרי בשל הימצאו של פלוני או אלמוני המתרים בשביל המוסד שלו, ודאי נפגעת הנתינה למוסד שלי...
אצל הרב בצרי הסתעפו המחשבות בדרכים אחרות לגמרי.

"היינו חברים טובים", העיד הגבאי של בית הכנסת 'הר צבי', שבו התפלל רבי מנחם שנים רבות, "וכאשר שמעתי על פטירתו בכיתי בדמעות שליש. רבי מנחם סייע לי לא מעט, ממש כפי שסייע למוסדות שלא היה לו שום קשר אליהם, כגון מוסדות 'תולדות אהרן', 'קאליב' ועוד.
"אני זוכר כיצד באחד הימים, כאשר סיפרתי לו על סכום כסף שדרוש לי, הצביע על אדם אחד ואמר לי 'הוא בעל חסד ובוודאי יעזור לך...' כך דאג לא אחת להתרים סכומי כסף גבוהים ל'בית יוסף צבי' ולבית הכנסת 'הר צבי'".

"עקבתי אחריו מקרוב, עת שהה בארגנטינה", סיפר רב אחר, "והנה הגיע מישהו אחר להתרים בעבור המוסד שלו. הרב בצרי לא רק שלא הפריע לאיש, אלא אף עזר וסייע לו בפנים מאירות ובנפש חפצה, וזאת לא פעם

אחת ולא פעמיים. לעיתים היה נראה כאילו רבי מנחם הגיע כדי לאסוף בעבור אחרים... עד כדי כך נתן את ליבו ונפשו לסייע להם!

"כאשר תמהתי בקול על כך אמר לי: 'ראשית, מה שמגיע לאדם הוא יקבל, ואני מאמין באמונה שלמה שאיש אינו יכול להזיק לי. שנית, הרי גם הם דואגים לרוחניות! הרי כולם נמצאים כאן כדי להגדיל תורה, ואיך לא אעזור להם?!'"

לא בכדי היה נסוך על פניו חן מיוחד. נדיבים בכל העולם אהבוהו כנפשם, וכך זכה לפתוח את כיסם ולזכותם להיות תומכי תורה. תדיר פעל כדי שאותם נדיבים ייתנו גם למוסדות אחרים, ומעולם לא הייתה עינו צרה בהצלחתם של אחרים. אדרבה, בכל כוחו השתדל שכולם יוכלו לקבל עוד.

"כשחגגנו את חנוכת הבית של הישיבה שלנו", העיד מנהלה של אחת הישיבות, "בא הרב בצרי להשתתף בשמחתנו, והשמחה שקרנה מפניו הייתה שמחה אמיתית בהצלחת האחרים! נדיר לראות אדם השמח כל כך בהצלחת הזולת, בלי שיש לו מניות בהצלחה הזאת".

קנאת סופרים

ב'תלמודי תורה' רבים ראו את ההצלחה המיוחדת של 'סוכת דוד' וביקשו ללמוד וליישם את הדרך המבטיחה. כל מי שהגיע כדי ללמוד את רזי ההצלחה התקבל אצל הרב בצרי במאור פנים וזכה לעצה טובה, להדרכה ולהכוונה.

"כל מי שרוצה לבוא וללמוד שיבוא", היה אומר תדיר, "אתן לו כל מה

שמחתי... בית ה' נלך – לצד הבניין ברחוב דוד ילין

שיבקש, אעזור לו להצליח ולהעמיד תלמידים לתורה!"
ואכן הוא היה מייעץ ומסייע בכל מאודו. לא אחת הקדיש שעות רבות מזמנו היקר להדריך ולהנחות אנשים שביקשו לפתוח 'תלמודי תורה'. במאור פנים היה מעניק להם את תוכניות הלימודים וחומר רב נוסף, כשמטרה אחת עומדת מול עיניו: להגדיל תורה ולהאדירה.
היו גם מקרים שבהם שלח הרב בצרי את המפקח הרב שיש שליט"א, כדי לבחון את התלמידים של המוסדות האלה ולהדריך את הצוות.
"כל הצלחתנו ממך!" הודו לו מנהלים רבים, "ממך למדנו ללמד ולמדנו לעשות".

הכרת הטוב

"כאשר לימדתי את חומש בראשית", סיפר הרב אברהמי, ממלמדי הת"ת, "והגענו לפרשת נח, החלטתי לבנות לילדים דגם של תיבת נח, כדי להמחיש להם את הדברים. כאשר ראה הרב בצרי את הדגם התפעל ממנו מאוד ושיבח אותי על כך.
"זמן קצר לאחר מכן נכנס בני שיחי' בעול מצוות, ולבר המצווה ביקשתי לרכוש מהת"ת סדר ברכת המזון עם הקדשה, שיחולק כמזכרת באירוע. הרב בצרי, ששמע על כך, העניק לי את הברכונים במתנה, באומרו: 'עמלת, הקנית לתלמידים ידע מוחשי, וזה שווה לי הרבה...'"

ספר התורה שנעלם

בבניין ה'תלמוד תורה' שמר הרב בצרי אוצר יקר שהיה בבת עינו; ספר התורה שכתב הסופר הצדיק רבי יעקב חיים סופר בעל 'כף החיים', לסבתו של הרב בצרי.
כמסופר לעיל, את הספר המיוחד הזמין סבו של רבי מנחם, ר' ששון בצרי, בעבור רעייתו, כאשר ביקרו בארץ, והיריעות הקדושות המתינו בבית הסופר עד שעלתה סבתא מסעודה לארץ, לאחר פטירת בעלה, בשנת תרע"ד.
בבית הכנסת 'בית אהרן' שבשכונת 'בית ישראל' הירושלמית נשמר ספר התורה, והסבתא הצדקת הייתה רואה אותו מבעד לפרגוד עזרת הנשים, נושקת לו מרחוק, וליבה מלא גיל על כי היא מזכה את הציבור בקריאה בו.
את הספר העניקה הסבתא הצדקת לבנה הרב יוסף זצ"ל, והוא נתנו לרבי מנחם. משהגיע הספר לידיו של רבי מנחם בחר לשומרו בבניין ה'תלמוד תורה', שברחוב אביגדורי, לשימושם של מניין המלמדים והתלמידים שהתפללו במקום מדי יום. הוא אף טרח וציין בפני המלמדים את ייחוסו ויוקרו של הספר, כדי לחבב עליהם את מצוות הקריאה בו.
באחד הימים הגיע אל ה'תלמוד תורה' אורח חשוב, איש עתיר נכסים.

רגע של אתנחתא

בראותו את ספר התורה הנדיר, פנה אל רבי מנחם בטון עסקי: "הרב בצרי, אני מוכן לשלם חצי מיליון דולר טבין ותקילין אם תיאות למכור לי את ספר התורה! בכסף זה תוכלו לקנות עשרים ספרי תורה אחרים!"

פניו של רבי מנחם התחייכו. "בשום אופן לא אמכור את הספר. זהו אוצר יקר שהופקד בידי, ויש לי קורת רוח עצומה בעת שהתלמידים קוראים בו ומברכים עליו! קדושתו של הספר מקרינה על הבית כולו. לא מוכרים דבר כזה!"

בראות העשיר שהרב בצרי נחרץ בדעתו, לא ניסה להפציר עוד. הכסף, הבין, לא תמיד יענה את הכול!

והנה, באחד הבקרים, כאשר ניגשו להוציא את ספר התורה מארון הקודש, פרצה קריאת תדהמה מפי המתפללים: ספר התורה של בעל 'כף החיים' נעלם ואיננו!

צערו של הרב בצרי היה עמוק מני ים. ירושת אבותיו היקרה – אבדה!

עד מהרה הגיעו חוקרי חברת הביטוח והמשטרה למשרד. תחילה הם פנו אל המנהל, לברר ולוודא את הפרטים, ומששמעו כי ספר התורה היקר ביותר נגנב, בעוד שני ספרי התורה האחרים שהיו בארון הקודש נותרו בו, חיוו דעתם כי אחד האנשים שיש להם גישה יום-יומית למקום ומכיר בערכו הרב של ספר התורה הזה, גנב אותו כדי למוכרו!

"כדי למצוא את הגזלה נצטרך לחקור את כל האנשים המועסקים ב'תלמוד תורה'", אמר החוקר הראשי, וכאן ציפתה לו הפתעה: למרות מפח הנפש הכבד שחש הרב בצרי, למרות שוויו העצום של הספר, סירב רבי מנחם לחקירה.

"הדבר עלול לבזות את אנשי הצוות ולפגוע בהם", אמר לחוקר המופתע. "אני מעדיף לוותר על החקירה כולה ועל ספר התורה, ובלבד שלא לפגוע באדם מישראל ולביישו!"

עד היום הזה לא הוחזר ספר התורה למקומו, ועקבותיו אבדו.

וראה בטוב ירושלים

השמחה והחיוך היו תעודות ההיכר של הרב בצרי. תמיד הוא ציפה לטוב, ומעולם לא היה מדוכדך או מיואש. גם כאשר סבבו אותו קשיים מכל עבר, וצער ואכזבות היו מנת חלקו – האירו פניו בהודיה להשם יתברך, עד כי כל מי שפגשו היה בטוח כי הוא האדם המאושר ביותר בעולם.

הדולר ירד – לטובה הוא הדבר!

הדולר עלה – גם זו לטובה!

לא תנודות של מטבע חוץ הן שהכתיבו את מצב רוחו, אף לא אחד בחודש שקרב בצעדי ענק ואותת כי יש לשלם משכורות...

גם באוזני נדיבים שאליהם פנה לא התלונן ולא תיאר את קשיי אחזקת המוסד, רק עודד אותם על גודל הזכות שנפלה בחלקם להיות ממחזיקי התורה, והם נתנו לו באהבה ובשמחה.

"יש להביט תמיד על הטוב שבחיים", היה אומר, "ולא לראות את הרע. מי שמביט ברע, חייו נעשים קשים מאוד, עד כי לא ניתן להמשיך לחיות באופן כזה..."

כאשר מישהו במחיצתו היה רוגן או מתמרמר על משהו שהוא רע, היה הרב בצרי עונה לו ברוח טובה: "וראה בטוב ירושלים! אם תראה את הטוב שברע – תמיד יהיה לך טוב!"

מאות המטלות שהמתינו לו לא גרמו לו לחץ או קוצר רוח.

"הכיצד זה", שאל אותו מקורבו, "אינך לחוץ מכל המשימות הרבות הרודפות אותך?"

"יש להתרגל לכל מיני מצבים בחיים", השיב לו הרב בצרי. "אני מחנך את עצמי להיות רגוע בכל עת ובכל מצב, כי רק כך אפשר לעשות את הדברים ביישוב הדעת ובקלות!"

לתת ושוב לתת!

הדבר היה בשנת חייו האחרונה.

אחד מילדי הת"ת נפצע אחר הצהריים בעת משחק בגינה הסמוכה לביתו, ואושפז למשך תקופה ארוכה בבית חולים. בתקופת אשפוזו באו ידידיו ומוריו תכופות – לבקרו, לעודדו ולשמחו.

לאחר זמן הועבר הילד להמשך אשפוז בבית החולים 'איכילוב' בתל אביב, והמלמד המסור הקפיד לנסוע אליו לבקרו מדי שבוע. באחד הימים פנה המלמד לרבי מנחם בבקשה לצאת מוקדם מהרגיל, בשל הצורך לנסוע לביקור השבועי בבית החולים.

כאשר שמע הרב בצרי על כך פנה אליו ואמר: "הכיצד זה תיסע באוטובוסים? הרי הדבר גוזל זמן רב מאוד! אני מציע שמחר בבוקר תיסע עם בני הרב יעקב, במכונית שלי, תבקרו את התלמיד ותשובו לכאן... ובשבוע הבא אסע אני לבקרו!"

המלמד עמד נדהם. הרב בצרי היה טרוד ביותר. בשבועות ששהה בארץ בין הנסיעות לחו"ל היה עסוק בפגישות, בפיקוח על תלמודי התורה בירושלים ובבית שמש, וגם באותו יום היה עליו לנסוע למקום רחוק, ולמרות זאת העמיד את רכבו ואת זמנו בנפש חפצה ובלב שלם, כדי להמעיט בשבילו את טורח הדרך!

מכבד את הבריות

"אבוא לבקר אותך בעזרת השם בפעם הבאה שאגיע לארצות הברית", סיים הרב בצרי את השיחה עם ידיד משכבר הימים.

האיש, בעל חנות גדולה, הניח את שפופרת הטלפון וחיוך נמתח על שפתיו. ביקור של הרב בחנותו - כבוד גדול הוא בשבילו. וכך המתין האיש למועד המיוחל.

ואולם הפעם הבאה הייתה בנסיבות לא נעימות...

הרב כבר היה חולה, והגיע לארצות הברית לצורך ייעוץ רפואי וטיפול. כל אלו לא השכיחו ממנו את ההבטחה. כך, למרות מצבו הקשה, יצא הרב בצרי לחנותו של האיש, ישב ושוחח עימו כמחצית השעה בסבלנות ובנעימות, כי הרי - הבטחה יש לקיים!

האור הזורח מפניו של המוכר העיד כאלף עדים עד כמה היה חשוב בעבורו הביקור הזה.

וטרחתו של הרב החולה? מי אמר שקל לקיים מצוות?!

"אבא חלה בעת מבצע המשניות בעל פה", מספר בנו הרב יעקב, "ומכיוון שידעתי עד כמה הקפיד לקיים הבטחות, עברתי בין הכיתות אחר פטירתו, כדי לבדוק למי הובטח פרס ולקיים את הבטחותיו לתלמידים".

החזק במוסר, אל תרף!

מי שיש לו מנה - רוצה מאתיים, ומי שמשובח במידותיו - חפץ להשביחן עוד ועוד. כך שקד הרב בצרי על ספרי מוסר כבר מגיל צעיר.

הספר 'חובת התלמידים' היה לחברו הקרוב במשך תקופה ארוכה, כשהוא שב ומשנן אותו. "ספר זה הצביע בפניי על כוחותיי הפנימיים ונתן לי את הכיוון כיצד להוציאם אל הפועל", שח לבנו ויעץ לו ללמוד גם הוא את הספר החשוב.

הספרים 'פלא יועץ', 'תומר דבורה', 'עלי שור' ואף 'טובך יביעו' היו מונחים

תדיר על שולחנו, כשהוא שב ואומר: "כבר אמרו רבותינו שקל יותר ללמוד את הש"ס כולו מלשבר מידה אחת. לכן אדם חייב ללמוד בכל יום בספרי המוסר, כדי לחנך עצמו למידות ולמעשים טובים, ואם לא - ייפול בפח המידות המושחתות וייגרר אחריהן!"

ברכה אמיתית

הנערה שזה עתה הגיעה למצוות הייתה נרגשת. המתנות, המסיבה הנאה ואיחולי הקרובים הקיפו אותה. הוריה עמדו לצידה, נרגשים לא פחות, כאשר הגיעו הרב בצרי והרבנית למקום.

"אנא, ברך אותה שלא תהיה מנהלת!" אמר האב לקרובו הרב בצרי בחיוך, "הרי מי כמוך יודע את העול הכבד המוטל על מנהל, החייב לצאת לתקופות ארוכות מהארץ ולעולם אין לו מנוח..."

"העול בהחלט אינו פשוט", השיב הרב בצרי מיד, "אולם אני מברך את בתך שכן תהיה מנהלת... משום שעל כל אדם ואדם נגזרה כמות מסוימת של טרדות שיפריעו את שלוותו, ומוטב שהטרדות האלה יהיו לשם שמיים, להגברת הרוחניות, ולא לדברים אחרים..."

כך ראה רב בצרי, במבט נכון ומפוכח, את הנדודים והתלאות, את הקשיים והבעיות. באמונה תמימה ואמיתית, בהשקפה תורנית יהודית.

בבר המצווה של נכדו הגדול ר' משה שרים
משמאל לימין: חתנו הרב יוסף שרים, הרב יוסף מלין - מנהל ת"ת 'כנסת יהודה', הרב בצרי וידידו הרב אברהם צבי שיינפלד אב"ד בירושלים. בקדמת התמונה: הרב אורי לופוליאנסקי

ושננתם לבניך

לא אחת, כאשר אב נמצא במרחקים, ילדיו חשים מוזנחים ועזובים. האב, המגיע הביתה כאורח, אינו נותן דעתו על חינוכם ועל התוויית דרך חייהם, ולכן קורה שעם השנים עולים בהם קמשונים.

בבית משפחת בצרי מעולם לא חשו הילדים כי אבא נמצא במרחק. הזמנים שבהם היה בבית היו נתונים לילדים, לחינוכם, ללימוד עימם ולהנחייתם בדרך אשר ילכו בה.

"מקטנות חינך אותנו אבא זצ"ל ללכת להתפלל בבית הכנסת מילה במילה", מספר בנו, "הוא היה מעודד אותנו לענות אמן בקול רם על כל הקדישים והברכות. מלבד זאת הנהיג בבית כי בכל שבת נאמר חידוש על הפרשה – חוק ולא יעבור.

"שבת עם אבא זימנה לנו גם חוויה מיוחדת במינה; אבא נהג לערוך לנו חידון על פרשת השבוע, וכדי להמריץ אותנו ללמוד את הפרשה ולהעמיק לחשוב היה מכריז על סכום כסף כפרס לעונה התשובה הנכונה.

"מדי בין הזמנים היה אבא, שהקפיד על תפילה בזמנה, מעיר אותנו בשבע בבוקר לתפילה. כאשר התלוננו שאנו עייפים אמר לנו: 'אתם יכולים לישון, אבל אחרי תפילה'..."

בשמחת בר המצווה של נכדו מנחם שרים, כסלו תשס"ז. מימין: הרב יוסף חיים קופשיץ, הרב משה שרים – המחותן, עומד: הרב יוסף שרים – אבי הבן, חתן בר המצווה, הרב בצרי, הרב עזרא בצרי, הרב שמואל פנחסי

חלק ח

שובו אלי

קירוב רחוקים

חלק
ח

שובו אלי
קירוב רחוקים

"הלל אומר, הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" (אבות א יב).
כיצד היה אהרן מקרב את הבריות לתורה? "כשהיה יודע באדם שעבר עבירה היה מתחבר עמו ומראה לו פנים צהובות, והיה אותו אדם מתבייש ואומר: 'אילו היה יודע צדיק זה מעשי הרעים כמה היה מתרחק ממני', ומתוך כך היה חוזר למוטב. הוא שהנביא מעיד עליו (מלאכי ב) 'בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון'" (פירוש רע"ב).

ובלכתך בדרך

אילת, השוכנת בדרומה של הארץ, נמצאת הרחק מן המרכז, אך גם בה פועלים יהודים יקרים שדבר השם יקר לליבם.
ה'תלמוד תורה' שהוקם בעיר הדרומית היה זרקור לילדים רבים שהוריהם ביקשו בעבורם חינוך כשר ולימוד תורה. כבעל ניסיון הוזמן הרב בצרי להגיע לעיר, לדבר בפני תלמידי הת"ת ומלמדיו, לייעץ ולסייע, והוא, כדרכו, נענה לאתגר בשמחה. הוא יצא במטוס - הדרך הנוחה והמהירה ביותר לאילת, פגש את ילדי החמד ורבותיהם, וכאשר ביקש לשוב אל שדה התעופה התאחרה השעה, והמטוס יצא בלעדיו...
"הכול משמיים", חייך למלוויו, שהביטו בנקודה השחורה ההולכת וקטנה במרומים, "אעשה את הדרך חזרה במכונית".

המונית לירושלים יצאה לאחר זמן קצר, גומאת את המרחקים השוממים של כביש הערבה המוביל צפונה. הרב בצרי סקר את הנוסעים עימו וגילה כי היושב לצידו הוא יהודי הרחוק מחיי תורה ומצוות.

'נסיעה ארוכה שכזו היא הזדמנות מצוינת לעורר לבבות!' חשב לעצמו והחל משוחח בנעימות עם היהודי, דברי אמונה וקירוב.

המונית המשיכה בדרך המדברית והצחיחה, ואילו הרב בצרי הוסיף וטפטף נטפי יהדות ואמונה על ליבו של האיש שלצידו. בתום הדרך הארוכה יצאו הנוסעים מהמכונית. האיש הושיט את ידו לרב בצרי והבטיח "לחשוב על הכול..." ואילו הרב בצרי נשא תפילה לבורא עולם, שיפתח את ליבו של האיש ויסייעהו לשוב בתשובה שלמה.

חלפו שנים...

ההשתדלות נשאה פרי, והתפילה לא שבה ריקם. במבט לאחור היה הפסד הטיסה – מתנה מן השמיים! הנסיעה בכל הדרך הארוכה מאילת לירושלים הניבה פירות הילולים!

כיום, השכן ההוא לנסיעה הוא אברך מן השורה המקפיד על קלה כחמורה.

ערכה של נשמה יהודית

מכונות בית הדפוס של 'סוכת דוד' עבדו במלוא הקיטור. ספרים רבים הודפסו למען הילדים ואף בעבור נדיבים ואישים נוספים. באחד הימים פנה לרב בצרי האדם שהיה אחראי על הוצאת הספרים של הת"ת ואמר כי נוצר צורך למצוא כריכייה חדשה שתעסוק בכריכת הספרים המודפסים במקום. "מישהו סיפר לי על כריכייה באשדוד", שח האיש, "והייתי רוצה מאוד שהרב יבוא עימי למקום כדי לראות את איכות העבודה הנעשית שם".

לא חלפו ימים רבים והשניים יצאו לאשדוד.

כבר בכניסה למקום ניכר כי הוא אינו תואם לציפיות. הכריכייה הייתה ישנה, ובעל הבית שלה – אדם מזדקן, חילוני, שאינו האיש המתאים לעבודה עם ספרי הקודש. הוא קיבל את השניים בפנים חתומות, ונראה היה כי הדבר הטוב ביותר לעשות הוא לפנות משם ולשוב לירושלים.

אבל לא כך היה.

הרב ביקש מבעל הבית לשבת לשוחח עימו במשרד, ושם ביקש לראות דוגמאות של עבודה ושיבח את מה שהוצג בפניו.

"אינני עוסק בכלל בספרים מהסוג שלכם..." מיהר בעל הכריכייה לצנן את "התלהבותו" של הרב, אולם הרב לא הגיב על כך. הוא החל מגלגל עם האיש שיחה, ובמשך שעתיים תמימות שוחח עימו על ילדותו של האיש בחוץ לארץ, על בית הוריו, על בית הכנסת בעיר מגוריו...

לקראת סיום השיחה נקוו דמעות בעיניו של האיש וגלשו על פניו בלי בושה.

"כיום אינני דתי", הוא אמר לרב, "קלקלו אותי כאן, כאשר באתי לארץ... שמו אותנו במקום חילוני והפסדנו את כל המסורת, את כל העבר..."
הרב בצרי החל מנחם אותו, מסביר לו במתק שפתיו כי שום דבר אינו אבוד, וגם כעת, בגילו המבוגר, הוא יכול להתחיל להניח תפילין, לקרוא קריאת שמע ולהיות יהודי צדיק. כך ישב עימו ושלהב בו את הניצוץ היהודי, עד שהאיש קיבל עליו להניח תפילין מדי יום!

"כאשר יצאנו מהמקום", מספר האחראי על ההוצאה לאור, "אמר לי הרב זצ"ל: 'ראית, כמה טוב שבאנו לכאן! הנה, יהודי שכבר שנים רבות אינו מניח תפילין, ליבו חם ליהדות ואפשר לקרבו... אפילו יהודי שכבר אינו נראה כיהודי – לעולם אינו עוזב את השם יתברך!'
"לא כאב לרב על בזבוז השעות והכוחות בנסיעה לאשדוד שמטרתה לא הושגה! לגביו לא הייתה הנסיעה נסיעה לשווא כלל וכלל! כי הוא שמח שמחה גדולה על עוד יהודי שמתקרב לאלוקיו!"

בנים אתם לה'

ביום ההוא דומה היה כי השעון מאיץ את מהלכו. ברחובות ניו יורק היו ההמונים אצים הלוך ושוב, ואף הרב בצרי ומלווהו הרב שלמה קצין ידעו כי עליהם למהר מאוד אם ברצונם להגיע בזמן לפגישה החשובה שנקבעה להם.
"אי אפשר להמשיך כך", העיר פתאום הרב קצין, "הרי לא טעמנו דבר מאז הבוקר, וכעת כבר שעת צהריים. לא נוכל לצום כך עד הערב".
"הנה", הצביע הרב בצרי על מסעדה כשרה למהדרין שהזדקרה ממש מולם, "הבה ניכנס פנימה, נסעד את ליבנו בכריך ונמשיך הלאה".
השניים נכנסו למסעדה, נטלו ידיהם והתיישבו לסעודה חפוזה, והנה בפתח המקום נראה אדם זקן גלוי ראש.
"האם החלב כאן כשר?" שאל האיש בעודו פוסע פנימה, ומיד פרץ בצחוק כאילו אמר בדיחה מוצלחת במיוחד. אחדים מהיושבים חייכו. מסתבר שהאיש, שנראה כבן שמונים ויותר, לא היה ידוע כמי שהכשרות בראש מעייניו.
הרב בצרי שמע את המילים המלגלגות וראה לפניו שליחות!
מיד לאחר שהתיישב הזקן במקומו והזמין את מנתו, פנה רבי מנחם והתיישב מולו, ובאנגלית החל משוחח עימו מלב אל לב.
בינתיים סיים המלווה את ארוחתו והביט בשעון. השעה הייתה מאוחרת מאוד. גם אם יֵצאו מיד לדרך – ספק אם יגיעו בזמן לפגישה. אבל הרב בצרי לא נראה ממהר כלל! בנחת ובשלווה ישב וחקר את הזקן אם יש ברשותו תפילין...

"כן... קיבלתי זוג תפילין לבר מצווה", נזכר האיש, "אבל הנחתי אותן בארון למעלה... לא, אינני מניח אותן כלל..."

"רבי מנחם, אנא, עלינו להזדרז!" העיר הרב קצין את תשומת ליבו של הרב, אך דומה היה כי הזקן דחק הצידה את כל התוכניות כולן.

"האם אתה עדיין זוכר כיצד מניחים תפילין?" המשיך הרב בצרי להתעניין.

"כן!" אורו פניו של היהודי, והוא החל מדגים כיצד מגלגלים את הרצועות.

"ולומר 'שמע ישראל' אתה יודע?" הוסיף הרב לשאול.

"בוודאי!" רעם קולו של הזקן, ומיד הניח כף ידו על עיניו והחל קורא בקול גדול "שמע ישראל השם אלוקינו השם אחד".

"אם כן, בבקשה", התחנן אליו הרב, "הוצא את התפילין שלך מהארון, התחל להניח אותן מדי יום ביומו ולקרוא 'שמע ישראל'!"

"בסדר... בשבילך, אם אתה מבקש כל כך..." הסכים האיש.

באותו רגע הגיע המלצר לשולחן והניח עליו את הכריך שהזמין הזקן.

"התדע כיצד נוטלים ידיים ומברכים על הלחם?" לא הרפה הרב בצרי מידידו החדש.

"לא..." התגמגם הזקן.

הרב הראה לו כיצד ליטול את ידיו ואמר "אמור אחריי מילה במילה... ברוך..."

גם לבקשתו זו של הרב ניאות האיש, ובירך על סעודתו, בפעם הראשונה בחייו.

הרב קצין עמד מן הצד כעל קוצים, מביט מדי רגע בשעון, מנסה לזרז את הרב בצרי ככל יכולתו. ואולם רק לאחר שסיים הרב את ה"עסקה" עם הזקן, התפנה לצאת לפגישה המיוחלת.

"אנחנו באיחור רציני", אמר הרב קצין בסבר פנים קודר.

"אילו היה מדובר בצעיר בן עשרים, הניאות לשמוע על הנחת תפילין, ודאי היית מתעכב למענו, הלוא כן?" שאל הרב בצרי.

"בוודאי", ענה הרב קצין.

"ובכן", המשיך הרב בצרי בעוז, "בעיני הקדוש ברוך הוא לא משנה כלל אם מדובר ביהודי בן תשעים ותשע או ביהודי בן שמונה-עשרה. שניהם חייבים במצוות, והנחת התפילין שלהם חביבה עד מאוד! אם האיש הזה יתחיל להניח תפילין ולומר 'שמע ישראל' מהיום, הדבר חשוב לא פחות מהפגישה שאליה אנו ממהרים!"

בשולי הדברים חשוב לציין, כי הרב בצרי נזהר מאוד בעת היותו בחו"ל שלא להיכנס לחנויות המוכרות מוצרי מזון שאינם כשרים, אף לא כדי לקנות בהן מים. "אנשים רואים את לבושי וזקני ואומרים לעצמם: 'אם הרב נכנס לחנות הזאת, כנראה אפשר לסמוך על ההשגחה שם', והם כמובן אינם יודעים כי נכנסתי לקנות משהו שאינו טעון הכשר".

הרב בצרי מבקר בכיתת ילדים בחו"ל

כל ישראל ערבים

האיש שקיבל את הרב בצרי היה מרוצה מעצמו בהחלט. בעל נכסים רבים היה, ואף שלא שמר תורה ומצוות, בכל זאת תרם מהונו למען החזקת תורה. כך הגיע אליו הרב במטרה להתרימו בעבור 'סוכת דוד'.

כאשר גילה רבי מנחם כי בעל ההון שמולו רחוק מן התורה ומצוותיה, דומה היה כי כל מטרת בואו נשכחה ממנו כליל. במקום לשבת ולדבר על טיבו של המוסד וייחודו ועל הצורך הגדול בתרומה להמשך פעילותו, החל הרב פורט על מיתרי ליבו של הנדיב, מבקש להלהיט בו את מסורת בית אבא ולזכות אותו בקיום מצוות.

האיש, שהיה קצר רוח, קטע את דבריו של הרב ושאל: "וכסף אתה רוצה?"

"לא", הפתיע אותו הרב, "אינני רוצה כסף. אני רוצה שתניח תפילין..."

הפתעתו של האיש הייתה מוחלטת. "לא ידעתי שיש רבנים שמגיעים עד כאן רק כדי לזכות אותי בקיום מצוות..." אמר.

משקיבל הרב בצרי את הבטחתו של האיש להניח תפילין, עזב את המקום בלי להתרימו כלל וכלל. מטרתו הושגה! יהודי נוסף יתקרב לאביו שבשמיים!

במקרה אחר ביקש הרב שיקבעו לו פגישה עם תורם ידוע שהשתייך לקהילה רפורמית, ומשנפגשו החל הרב משוחח עימו על אמיתות התורה ומצוותיה. האיש הוציא פנקס צ'קים, בטוח לגמרי שכל מטרת הפגישה היא תרומה כספית.

"אינני רוצה כסף!" אמר לו הרב בצרי במלוא הכנות.
"אבל כל הרבנים רוצים..." תמה האיש.
"אני רוצה אותך! אתה חשוב לי ואכפת לי עליך", הצהיר הרב בצרי והמשיך לשוחח עימו בחום ובלהט.
הדברים מצאו מסילות לליבו של האיש, והוא שב בתשובה שלמה וכיום עומד בראש משפחה שומרת תורה ומצוות, שכל בניה ובנותיה הולכים בדרך התורה.

ולא תתורו אחרי עיניכם

בטרקלין הגדול היו ספרי קודש רבים. גם תמונות של גדולי הדור, מצוירות בשמן, היו תלויות על הקירות, וכמובן הכיבוד שהוגש לשולחן היה כשר למהדרין. הידיד קיבל את הרב בצרי כפי שמקבלים אורח שזה שבועות רבים לא ראו את פניו, ופנה לשמוע על הנעשה בארץ הקודש, על התפתחות הת"ת ועל שלומם של בני משפחת הרב.
והנה, לאחר שיחה קצרה, שבמהלכה הציץ האיש מדי פעם לעבר שעונו, ביקש הלה סליחה, יצא מהחדר, והותיר את רבי מנחם ממתין לו פרק זמן. משראה הרב כי ההמתנה מתארכת עוד ועוד, פנה אל ארון הספרים, הוציא ספר תורני וניצל את הדקות ללימוד.
עד מהרה שב האיש, והשיחה נמשכה מהעניין שבו פסקה קודם לכן.
האירוע היה נשכח מליבו של הרב בצרי, לולא שב אל הבית כשבוע לאחר מכן באותה שעת ערב.
גם הפעם הבחין כי האיש מביט בשעונו, ובהגיע השעה שמונה בערב הוא נעלם לעשרים דקות באחד מחדרי הבית, מותיר את אורחו ממתין...
כדי לאשש את החשד שב הרב בצרי אל הבית בפעם השלישית בסביבות אותה השעה, ואמנם בעל הבית התנצל ועזב את הטרקלין באותה שעה בדיוק.
התמונה הייתה ברורה. מהדורת החדשות במכשיר הטמא שודרה מדי יום בשעה שמונה בערב ונמשכה עשרים דקות. לא סוד הוא שליצר הרע אין גבולות, וכל עוד האדם חי, רשתו של מלך זקן וכסיל זה פרושה לרגליו.
היהודי הנכבד לא יכול ליצרו ונלכד ברשת הצבעונית, מתמכר למהדורת החדשות המביאה על המסך את המתרחש בעולם.
בפעם הרביעית שבה פנה האיש באותה שעה לחדר הסגור, מיהר אחריו הרב בצרי, מניח יד על שכמו ומבקש: "הרשה לי להיכנס עימך אל החדר..."
האיש התבלבל והסמיק, אך משראה כי הרב נחוש בדעתו אפשר לו להיכנס עימו אל המקום שבו היה צופה בחדשות.
או אז פנה אליו רבי מנחם והוכיח אותו בחום ובאהבה, מדבר על ליבו עד

כמה מטמא המכשיר את הנשמה, ואיך זה העיניים רואות והלב חומד...

הדברים הנכונים שנאמרו מכל הלב חדרו אל ליבו של בעל הבית. "כבוד הרב צודק... נגררתי..." הודה האיש בטעותו מיד, ובאותו מעמד, כשהוא מחליט לשוב בתשובה שלמה על מעשיו, נטל את המכשיר וניפץ אותו לרסיסים.

הרב מנחם בצרי בעת התייחדות עם קונו

מתנות יהודיות

השוטר שסימן לרכב לעצור בצד לבדיקת רישיונות היה מופתע. קודם לכן מעולם לא נתקל בתגובה שכזו. לרוב, האנשים הממתינים לבדיקה מתוחים וממהרים, ואילו הרב שמולו חייך אליו, התעניין מאיזו עדה הוא ומי הם הוריו, ולבסוף הושיט לו במתנה סידור תפילה "כדי שתוכל להתפלל לאלוקים בכל יום!"

הרב בצרי, שראה בשוטר המופתע אח רחוק ממצוות, אף החל מדבר על ליבו שיניח תפילין. "אתן לך את כתובת המשרד כדי שתוכל לבוא ולהניח תפילין!" אמר, והשניים נפרדו כידידים כשהשוטר שוכח על מה ולמה עצר את הרכב.

יש לציין שבמשרדו של הרב שכנו עשרות זוגות תפילין שהוא קנה במיוחד כדי לקרב יהודים לאביהם שבשמיים. לא אחת הגיעו להניח תפילין שוטרים שעברו באזור, ומי שהבטיח להניחן מדי יום ביומו, אף קיבל ממנו זוג תפילין במתנה.

רבי מנחם נהג להחזיק דרך קבע במכוניתו סידורים, מחזורים וספרי תהילים, ואותם חילק לשוטרים בדרכים ולאנשים שלהם הכיר טובה, ובכך זיכה אותם בתפילה מתוך סידור מהודר.

חכמה בינה ודעת

היציאה אל רחובות בוכרה באותו יום של שנת תשנ"ד הייתה כמו ביקור בעולם אחר. הרב בצרי פסע לצד ידידו הרב שלמה קצין, והשניים פנו אל

בתפילה על קבר רבי נחמן מברסלב באומן

בית הכנסת של הקהילה.

יהודי בוכרה קיבלו את הבאים בזרועות פתוחות, יודעים כי הם מביאים עימם אך רצון טוב וסיוע. אכן, בתי הספר שפתח הרב קצין במקום היו מנוהלים היטב ומשכו אליהם את כל הילדים בני המשפחות היהודיות. עם זאת חש הרב קצין כי יש צורך ביד מכוונת, בבעל ניסיון שיאיר את עיני המורים והפעילים במקום וידריך אותם במלאכת החינוך. לכן פנה אל הרב בצרי בבקשה שיתלווה אליו לבוכרה הרחוקה.

רבי מנחם נענה לאתגר. כל מקום שאפשר להגדיל בו שם שמיים ולכוון עוד יהודים לעבודתו יתברך – הוא מקומו. בלי לחוס על טרחה, זמן וממון הצטרף לרב קצין לנסיעה לבוכרה.

המורים ישבו סביב השולחן הגדול ושתו את דבריו בצמא. במתק לשונו, במאור פניו ובטון דיבורו הנעים, הנחיל להם רבי מנחם כיוון ודרך: מה לא כדאי לומר; מה צריך להגיד; כיצד לומר נכון את הדברים כך שייפלו על אוזניים קשובות; על אילו דברים לשים את הדגש כדי להעלות את רמתם של התלמידים; מהם הלימודים החשובים יותר ומה פחות...

ההורים, התלמידים והמורים חשו כי לפניהם איש שכולו לב. איש שכל רצונו להיטיב עימם, והוא אוהב אותם בלי גבול ומידה. הם הזמינו אותו לבתיהם לשבת, לסעוד, לברך ולהתברך, והרב בצרי לא סירב להם. בתבונה נכנס אל המטבח, הדריך אותם בהלכות כשרות המטבח, באופן שגם הוא יוכל לאכול, ולאחר שסעד עימם חשו כי אח הוא להם ולא זר שבא להטיף להם.

השירה המתרוננת עם הרב המיוחד ומאיר הפנים נחרתה על לוח ליבם,

הרב בצרי והרב שלמה קצין עם קבוצה מיהודי בוכרה

ורבים מבני המשפחות ההן עלו במשך השנים לארץ, שולחים את ילדיהם לישיבות המיועדות ליוצאי בוכרה, ממשיכים בדרך ישראל סבא, שומרים את התורה ומקיימים את מצוותיה.

•••

בשולי הדברים מספר הרב קצין, כי כאשר נסע בשנית עם הרב בצרי לבוכרה, הזדמן להם פסק זמן פנוי, ורבי מנחם הציע לו לקפוץ לאומן, לשפוך שיח על ציונו של רבי נחמן מברסלב.

"אינני יודע כיצד, אולם הרב בצרי הצליח להיכנס אל תוך ביתה של הגויה שהתגוררה סמוך מאוד לקבר, וזכה להתפלל במקום הסמוך ביותר לרבי נחמן! זהו דבר שרבים לא הצליחו לעשות, אבל הוא - הצליח", מעיד הרב קצין.

ריקוד בגבעת אולגה

"ברוכים הבאים לשבת הגדול", קידמו כרזות מאירות עיניים את פניהם של המלמדים ובני משפחותיהם, שהגיעו לעשות את 'שבת הגדול' בצוותא במירון. זו הייתה אחת המתנות שהעניק המנהל, הרב מנחם בצרי למלמדיו, כבר לפני שלושים שנה, בבחינת עזרה בהתארגנות הבית לפסח, מתוך גיבוש הצוות החינוכי.

השבת המרוממת, שבה המלמדים ובני משפחותיהם החליפו כוחות, כבר הייתה מאחוריהם. הרב בצרי, שביממות האחרונות היה עסוק וטרוד בארגון השבת ובטיפול בכל פרטיה, לא נראה עייף.

האוטובוסים הגדולים קלטו אל קרבם את האנשים הנינוחים, וחיש החלו בנסיעה לירושלים. והנה, בהגיעם לגבעת אולגה הכריז הרב בצרי: "אנו עוצרים כאן לערוך סעודת מלווה מלכה וריקודים".

איש לא ידע מה לרב בצרי ולמקום הזה. אף אחד מהנוסעים לא שמע על הילולה מיוחדת במועד זה או על קבר של צדיק הנמצא על אם הדרך...

האוטובוסים נעצרו, המלמדים ירדו, סעדו ושרו יחדיו, רוקדים במעגלים ומתרוננים בדבקות עצומה ובשמחה של מצווה.

כך, שנה אחר שנה, כאשר הגיעו האוטובוסים לגבעת אולגה שב המחזה על עצמו.

והנה, באחת השנים, בעוד המעגלים משתלהבים בשירה אדירה של "תהא השעה הזאת שעת רחמים ועת רצון מלפניך..." הגיעה למקום קבוצת נערים, שהעגילים שלאוזניהם ושערותיהם הארוכות העידו כאלף עדים שרחוקים הם מאוד מהתורה וממצוותיה. הנערים הביטו במעגל הרוקדים, וכאשר הסתיים ריקוד הדבקות, פנו המלמדים אל הנערים בדברים טובים ונעימים, מאהיבים עליהם שם שמיים.

"אני אישית חשתי כיצד קיבלו עליהם הנערים במעמד המרגש ההוא קיום מצוות, ובפרט שבת ותפילין", מעיד אחד ממלמדי הת"ת.

עם המלמדים בסעודת מצווה ליד קבר רבי יהודה בר אלעאי

חלק ט

נטיעות שנטעו ממך

סניפים

חלק
ט

נטיעות שנטעו ממך
סניפים

"משל למה הדבר דומה, לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב ועיף וצמא ומצא אילן שפירותיו מתוקין וצילו נאה ואמת המים עוברת תחתיו, אכל מפירותיו ושתה ממימיו וישב בצילו וכשביקש לילך אמר: אילן אילן במה אברכך? אם אומר לך שיהיו פירותיך מתוקין - הרי פירותיך מתוקין, שיהא צילך נאה - הרי צילך נאה, שתהא אמת המים עוברת תחתיך - הרי אמת המים עוברת תחתיך, אלא יהי רצון שכל נטיעות שנוטעין ממך יהיו כמותך. אף אתה, במה אברכך? אם בתורה - הרי תורה, אם בעושר - הרי עושר, אם בבנים - הרי בנים, אלא יהי רצון שיהיו צאצאי מעיך כמותך" (תענית ה:-ו.).

ופרצת!

ה'תלמוד תורה' הירושלמי הלך והתבסס, הלך ופרח. ילדים טהורי עיניים הגיעו ללמוד בו מדי יום ביומו, ממלאים אותו במתק לימודם, הבל פיהם של תינוקות של בית רבן.

הישיבות שמחו בגידולים המבורכים שהוציא ת"ת 'סוכת דוד', ומשפחת הבוגרים, הנישאים ומקימים בתים של תורה, הלכה וגדלה במהירות.

הבניין שברחוב חגיז כבר היה צר מאוד מלהכיל את הגידול המבורך, והתעורר צורך דחוף למצוא מקום מרווח יותר, שיכיל את מספר הכיתות הנדרש לת"ת. או אז שב הרב בצרי ופנה אל הנדיב הרב מנחם בן משיח, וביקשו להטות כתף ולסייע ברכישת הבניין העומד לא הרחק מהת"ת, ברחוב דוד ילין.

עם הרב עובדיה יוסף זצ"ל בעת ביקורו ב'תלמוד תורה'

הגאון רבי מרדכי אליהו נושא דברים במסיבת סיום מחזור ב'

"מעשה זה היה גדול מהראשון, שבו הצליח הרב לגייס את הסכום בשביל המיניבוס", אומר הרב בן משיח. "אצל הרב בצרי לא היה מושג של חלומות באספמיא, רק מציאות מושלמת. כך זכיתי להיות השליח לקנות את הבניין מחסידי גור בעבור 'תלמוד תורה סוכת דוד'!"

•••

הרב בצרי לא ישב לקטוף את פירות ההצלחה ולא הסתפק בהם! "יש להקים

טקס פתיחת תלמוד תורה 'סוכת דוד' בעיר עמנואל, בהשתתפות הראשון לציון הרב מרדכי אליהו זצ"ל

פתיחת הת"ת בעיר עמנואל, תשמ"ו

סניפים נוספים לת"ת!" אמר לעצמו ופנה לעשות.

עמנואל, העיר החדשה שהוקמה בשנת תשמ"ד, זכתה כבר בשנת היווסדה ב'תלמוד תורה' משלה, לאחר שפנה הרב מרגוליס לרב בצרי בבקשה שיסייע בפתיחת ת"ת. לצד הת"ת כונן הרב בצרי 'כולל' אברכים, וכך פעל למען תורתם של גדיים ותיישים כאחד. בהמשך החל הת"ת לפעול באופן עצמאי, וילדי העיר הספרדים ממשיכים ללמוד בו.

'סוכת דוד' בבית שמש

מפה לאוזן עברה השמועה על הקריות החרדיות ההולכות ונבנות בעיר בית שמש. הציבור החרדי, שגדל מאוד, שוב לא יכול להסתפק במגורים בערים ירושלים ובני ברק, והזוגות הצעירים החלו משתכנים בערים נוספות, אחת מהן היא בית שמש. המשפחות הראשונות הגיעו מהססות, בוחנות ותוהות בעניין האופי שיהיה למגורים במקום. ואולם לאחר זמן קצר החל השיטפון האמיתי; עוד ועוד בניינים נבנו, הרים שוממים הפכו לשכונות, וכבישים שחורים נסללו ביניהן.

אחד הצעדים הראשונים של קהילה יהודית מתגבשת הוא הקמת מוסדות לימוד לילדים, וכך היה גם כאן. 'תלמודי תורה' החלו נפתחים בעבור הקהילות, והציבור הספרדי אף הוא שאף להקים 'תלמוד תורה' איכותי במקום החדש.

כמובן מאליו, הדוגמה שאליה נשאו בני הקהילה את עיניהם היא 'תלמוד תורה סוכת דוד'.

"במקום כזה אנו רוצים שבנינו ילמדו", אמרו לעצמם. הצעד הבא היה ברור; משלחת הורים פנתה אל הרב בצרי בבקשה כי יפתח סניף של 'סוכת דוד' בעיר בית שמש.

כאשר שמע רבי מנחם את בקשתם, הנובעת מרצון טהור לחנך את ילדיהם בדרך הטובה ביותר, ניאות מיד לבקשתם. הוא לא נתן ליבו לשבועות הארוכים שיצטרך להוסיף לנדודיו בחו"ל, לשעות הנוספות ולעמל הרב הכרוך בהוצאה לפועל של יוזמה כזו.

כך קם בשנת תש"ס הת"ת החדש, ברוח 'סוכת דוד' הירושלמית, כשהרב בצרי מפנה את כל מרצו למוסד ומשקיע מחשבה בבחירת המלמדים הטובים ביותר וביצירת תשתית חינוכית ראויה. בשנים הראשונות שכר הרב בצרי דירות ושיפץ אותן כך שיתאימו לשמש גנים, ולאחר שגדל המקום אישרה העירייה מבנה גדול לת"ת ברמת בית שמש א'.

המוסד העולה ופורח הסב לרב בצרי קורת רוח מרובה, ולאחר שנים מספר הוא החליט למנות את הרב יאשיהו רצאבי למפקח הת"ת. תלמידי החמד המחונכים האירו את פניו במשנה אורה, ובכל פעם שהיה שב מבית שמש היה שח למקורביו: "איזה יופי! אילו תלמידים מחונכים! הם מתנהגים בדרך ארץ, שומעים לרבנים, מתמידים ושוקדים על לימודיהם, איזו נחת!"

לא אחת, כאשר שב מנסיעה ארוכה לחו"ל היה מבקש לצאת מיד אל הסניף בבית שמש, לבקר בו ולשאוב מלוא חופניים נחת. "הכיצד זה?" תמהה הרבנית, "הרי כעת שבת מחו"ל, ומנין הכוחות לכך?"

"אני מתגעגע לתלמידים", ענה רבי מנחם, "אני מתגעגע לת"ת, אני רוצה לראות שהכול בסדר שם, שלא חסר להם דבר..."

חומשים "מדברים" במסיבת חומש בסניף בית שמש. משמאל: המפקח הרב שיש

שמחים עם התורה במסיבת חומש בסניף בית שמש, תשס"ו. משמאל הרב בן זיקרי

סניפי רמת שלמה וביתר

הסניף הבא נפתח בשכונת 'רמת שלמה' בירושלים, ומיד אחריו נפתח סניף בעיר ביתר, שהלכה והתפתחה. כל סניף הטיל כמובן נטל נוסף על כתפיו של הרב, שנאלץ להרחיק מביתו וממשפחתו למשך שבועות ארוכים, ולנדוד בתפוצות כדי לגייס תמיכה לאחזקת המוסדות. ואולם קול התורה

הנחיות אחרונות לפני פתיחת סניף ביתר, תשס"ד. השלישי מימין: הרב טופיק רבה של העיר ביתר

שהלך וגבר, השמחה והסיפוק, כמו הזרימו בו כוחות בלתי נדלים.

יום פתיחת סניף 'סוכת דוד' בעיר ביתר, בעידודו של הרב טופיק, רבה של העיר, היה יום חג. הנה, עוד נטיעה מכה שורש, עוד ילדים יהודים יזכו להתווסף למשפחה המופלאה הזו!

הרב בצרי, שהגיע למקום מוקדם, לפני כולם, עבר בין הכיתות, בחן כל פינה, רשם לעצמו פרטים הדורשים טיפול...

"כאשר הגעתי ביום הפתיחה אל הת"ת", סיפר אחד המחנכים, "נדהמתי לראות את הרב בצרי, מסדר במו ידיו את השולחנות והכיסאות; מרים, גורר ומיישר, בלי לחשוב כלל על מעמדו כמנהל. לאחר מכן, כאשר הגיעו התלמידים, קיבל את פניהם בשמחה ודובב אותם כאילו היו נכדיו..."

הסניפים עלו ופרחו כ'תלמודי תורה' בפני עצמם, אולם לא נותרו כבנים חורגים. מדי תחילת שנה, אף בעת ששהה בחו"ל, נהג הרב בצרי להתקשר ולשאול, להתעניין ולוודא כי הכול מתנהל כראוי ולא חסר דבר.

ללמד בנים בעיר האבות!

קבוצת אברכים שהגיעה מבאר שבע הדרומית כדי לנחם בימי השבעה, עוררה תשומת לב. בני התורה המתגוררים בבירת הנגב חשו כי עליהם לצאת לנסיעה הארוכה, ולו כדי להביע את הכרת טובתם העמוקה על הפריחה הרוחנית האדירה בעיר, שגם בה היה לרב בצרי חלק נכבד.

זה היה בשנת תש"מ. יהודי מתושבי באר שבע פנה אל אחד האברכים

סניף רמת שלמה

המתגורר בדרום ושח לו: "חפץ אני לשלוח את בני ל'תלמוד תורה'!"

"הרי ברוך השם פועל בעירנו בית ספר של 'החינוך העצמאי', ושם מתחנכים התלמידים לתורה ומצוות. גידולים מפוארים יצאו מבית הספר הזה", השיב האברך.

"אבל אני חפץ שבני ילמד ב'תלמוד תורה', בדיוק כמו שלמדו ילדיך!" אמר האב.

האברך הרהר מעט ואמר: "אם תארגן עשרה ילדים שאין בביתם טלוויזיה, שאימם מכסה את ראשה ואביהם משתתף בשיעורי תורה – אפתח בעזרת השם 'תלמוד תורה'!"

"את התנאי הזה", מספר האברך, "שמעתי מהרב בצרי, שאמר לי בהזדמנות כי בשביל פחות מעשרה ילדים לא ייתכן לפתוח 'תלמוד תורה'".

האב, שחפץ בכל ליבו במקום לימוד מתאים לבנו, התגייס לקיום התנאי. הוא עבר מבית לבית, חיפש והצליח לאסוף שמונה ילדים שענו על התנאים והוריהם חפצו לשלוח אותם ל'תלמוד תורה'.

כאשר ידע כי אין עוד טעם לחפש, שב אל האברך, ובפנים מעוננות דיווח לו: "מצאתי רק שמונה ילדים..."

האברך לא נסוג. "נתחיל... והשם יעזור!" אמר לאב המאושר.

הוא יצר קשר עם הרב בצרי, והרב התגייס לסייע. הוא הגיע לבאר שבע כמה פעמים, בחר את המלמדים וישב לדון עם האברך כיצד לארגן את ה'תלמוד תורה' ואת תוכנית הלימודים באופן הטוב והנכון ביותר.

"הכול ניהלתי בעזרתו", מעיד האברך, "והוא נהג לכוון אותי לעיתים קרובות

ובכל העניינים".
בעקבות ה'תלמוד תורה' הראשון, שהקים בבאר שבע, קמו זה אחר זה 'תלמודי תורה' נוספים בנגב: 'תורה לשמה', 'תורת אבות', 'משכן מאיר' ועוד היד נטויה...

האור שזרח במעלה אדומים

קיץ תשמ"ז.
הייתה שעת ליל מאוחרת. חשכה שררה בחוץ, וילדי משפחת בצרי נמו את שנתם, מתוקה וחסרת דאגות.
"אלך להיפרד מהם", לחש הרב בצרי לרעייתו, ובלי קול חלף-עבר בין המיטות, נושק ומלטף את פני ילדיו הנמים. "לְמדו היטב... היו צדיקים, וישמור אתכם האלוקים..." נשא תפילה. הוא ידע כי יחלפו שבועות ארוכים בטרם יזכה לשוב ולחבק את ילדיו הרכים.
בלאט יצא מן החדר, מייחל שזכות התורה תעמוד להם ושהאב הנוסע לשליחות חשובה לא יחסר להם כל כך...
פתאום נשמעה חריקת גלגלים. קול צורמני פלש אל הבית השלו; המזוודה הגדולה, העמוסה לעייפה, נאנחה...
בחדר הילדים התעורר אחד הקטנים, זקף את ראשו ועצר נשימה.
מהו הקול המוזר הזה?
מן הרחוב נשמע קולה של מכונית נוסעת, דלת הבית הנסגרת ואמא הלוחשת: "שיר המעלות..."
הילד כבר היה ערני לגמרי. חשד עמום קנה לו שביתה בליבו. הוא העיר את אחיו השוכבים לצידו: "שמעתי קול של מזוודה חורקת..." לחש להם סוד כמוס.
עד מהרה היו כולם ישובים במיטותיהם, ערים לגמרי. אמא מיהרה אל חדר הילדים: "כיצד התעוררתם באמצע הלילה?"
"האם... שוב נסע אבא?" שאל הילד בחשש.
אחיו הקטן שמע את השאלה והזדקף, קפץ מן המיטה ואץ למיטתו של אבא: "אבא לא נמצא... אבא נסע!" קרא בקול, מאמת את חששותיו.
"כן, ילדים", אמרה אמא, מתיישבת לידם ומלטפת את ראשיהם, "אבא פתח 'תלמוד תורה' חדש במקום שנקרא מעלה אדומים... זהו סניף של 'סוכת דוד', ולכן הוא היה מוכרח לנסוע".
פניהם של הילדים הביעו את אשר חשבו. 'תלמוד תורה' חדש, פירושו עוד חודש בשנה שבו ייעדר אבא מן הבית.
הבן, שגלגלי מחשבותיו נעו קדימה, לחש: "מי יעשה קידוש בליל שבת? ומי ילמד איתי משניות?"

התורמים האחים פרג' ואדגר אזרק מפנמה עם הרב בצרי, לצד ת"ת 'סוכת שלמה' במעלה אדומים

"אמא", פנה הבן בן העשר לאימו, "תגידי לאבא שדי... שלא יפתח עוד סניף, שלא נצטרך להישאר עוד חודש לבד..."

הבת, שהאזינה לחילופי הדברים, ניסתה להרגיע את הילדים: "תראו איך הזמן יחלוף מהר, ועוד מעט אבא שוב יהיה כאן, עם כולנו..."

והאם, שביקשה שילדיה לא יחושו רק צער וכאב אלא יבינו את הזכות הגדולה של אביהם ושלהם בהיותם מקימי עולה של תורה, הוסיפה והסבירה: "ילדים רבים אינם זוכים, כמותכם, ללמוד במקום טהור את התורה הקדושה. הם עלולים ללכת ללמוד במקומות אחרים, חילוניים חלילה! במיוחד בשבילם הקים אבא 'תלמוד תורה', כדי שיטעמו את טעמו המתוק של לימוד התורה, שיימשכו אחריו..."

"מעלה אדומים..." מלמלו הילדים את השם החדש, הבלתי מוכר, וחזרו לישון.

"כן", אמרה להם אמא, מיטיבה את השמיכות, מוסיפה עוד ליטוף, "שם, בעיר החדשה הצומחת ממזרח לירושלים, יצמחו גם ילדי ישראל לתורה, ולכם, ילדיי היקרים, יש חלק חשוב במצווה הגדולה הזאת!"

מעלה אדומים, שנבנתה בצפון מדבר יהודה שבמזרח ירושלים, אכן צמחה במהירות, ובשנת תשמ"ז כבר הייתה לעיר של ממש.

בקרב אלפי התושבים שהגיעו לגור במקום היו יהודים שומרי תורה ומצוות בצד משפחות מסורתיות. בתי הספר וגני הילדים שהוקמו במקום היו

מטעם הממ"ד, ונוצר צורך דחוף במוסד תורני שבו יתחנכו הילדים ברוח ישראל סבא. פניות רבות הגיעו אל הרב מנחם בצרי בבקשה לפתוח במקום 'תלמוד תורה', והוא, מודע לקשיים ולעול הגדול שהוא מטיל על כתפיו, פנה למשימה. עד מהרה נפתח 'תלמוד תורה' 'סוכת שלמה' בווילה שכורה דו-קומתית. קומה אחת בה יועדה לבנים, והשנייה – לבנות.

את השם 'סוכת שלמה' העניק הרב בצרי כהנצחה לאביהם של התורמים הראשונים, האחים פרג', אדגר ויוסף אזרק מפנמה.

קול התורה הנשמע מפיותיהם הטהורים של מאתיים ילדי התשב"ר, השפיע רבות על תושבי האזור כולו, ומשפחות רבות שהתכוונו לשלוח כמובן מאליו את ילדיהן לבתי ספר אחרים, חישבו מסלול מחדש ורשמו את ילדיהן ל'תלמוד תורה'.

מובן שהחינוך עשה את שלו, ילדי החמד השפיעו על משפחותיהם, ואלו התחזקו בעקבות ילדיהן.

רבני העיר הרב נגארי והרב כץ רשמו אף הם את בניהם ל'תלמוד תורה', בידיעה ששם יקבלו ילדיהם את החינוך הטוב ביותר.

אפילו ראש המועצה, שהיה איש ממ"ד, ביכר לשלוח את בנו ל'סוכת שלמה', באומרו כי זהו המקום הטוב ביותר, הן מבחינה רוחנית הן מבחינה גשמית.

בתפקיד מפקח הת"ת העולה כפורח שימש הרב דוד פרץ, במשך כשנתיים ימים. כמה מחזורים של ילדים למדו ב'סוכת שלמה', החל מהגנון ועד כיתה א', ובהמשך עברו רבים מהם ללמוד בסניף המרכזי, 'סוכת דוד' בירושלים, כשההורים החפצים כי בניהם ימשיכו ללמוד במקום איכותי ומיוחד טורחים להסיעם לירושלים מדי יום ביומו!

הרבנית בצרי תחי', שפיקחה על הפעילות הפדגוגית בת"ת החדש, הגיעה למקום מדי שבוע, דואגת לכל מחסורם של התלמידים והתלמידות (שבאגף הנפרד), מתוך מחשבה אף על הפרטים הקטנים ביותר.

ההוצאות המרובות שגורר עימו מוסד כזה אילצו את הרב בצרי לצאת לחודש נוסף לחו"ל, אך בסיוע נדיבים הוא אכן מימן את אחזקת סניף מעלה אדומים.

במשך שתים-עשרה השנים הבאות פרח ת"ת 'סוכת שלמה', כשכל העובדים בו נותנים את ליבם ונשמתם לחינוך אמיתי ולהצלחת הילדים. אף הילדים שבו אל בתיהם עם תכנים יהודיים שורשיים, והציתו מחדש את אש התורה בלבבות, כשההורים מתחזקים ומתעלים עימם.

בהמשך הוקם במעלה אדומים 'תלמוד תורה' חדש, וסניף 'סוכת דוד' עבר משם, מותיר אחריו זיכרונות מתוקים והמוני תלמידים שכיום הם בני תורה לתפארת, השוקדים על תלמודם.

לאחר שנפתח סניף 'סוכת שלמה' מחדש, בשכונה החדשה 'רמת שלמה',

הופקד צוות מסור על חינוכם של הילדים הרכים. משפחות רבות ממשתכני הרכס רשמו את ילדיהן לת"ת ועקבו בקורת רוח אחר חינוכם.

בניין חדש ל'תלמוד תורה'

הכיתות הלכו ומלאו בילדי חמד. חדרי הכיתות, שמילאו היטב את תפקידם כאשר היה הת"ת בראשית דרכו, נעשו צרים, עד כי כמעט לא נותר למלמד מקום לעבור בין התלמידים בעת השיעור.

חייבים לבנות בניין חדש ל'תלמוד תורה'! הלכה והתגבשה המסקנה הברורה בקרב המלמדים והמנהל גם יחד. לאחר שתדלנות רבה הקצתה עיריית ירושלים שטח לבניית בניין ל'סוכת דוד'. השמחה מילאה את לב כולם, וניכרה במיוחד על פניו של הרב בצרי.

החלום על בניין גדול, שיכיל ברווחה את כל המוסדות, מגיל הגן ועד לישיבה, וירחיב את דעתם של התלמידים - החל קורם עור וגידים!

"במהלך השנים קמו 'תלמודי תורה' חדשים בירושלים", סיפר הרב אריה דרעי, "ורבים מהם זכו בבניינים גדולים ויפים. הרב בצרי, שה'תלמוד תורה' שלו היה הוותיק מכולם, היה יכול לחוש מקופח, לבוא בטרוניות על כי אחרים קיבלו ולא הוא. ואולם מעיד אני כי מעולם לא עלו מילים כאלו על דל שפתיו! בטוב ליבו היה מפרגן תמיד ואף מרבה לשבח: 'כל הכבוד שעשיתם ונתתם!' מעולם לא נשמעו

מימין: הנדיב מר יוסף ספרא, הרב בצרי, הראשונים לציון: הגאון הרב אליהו בקשי דורון, הגאון הרב מרדכי אליהו והגאון הרב שלמה עמר

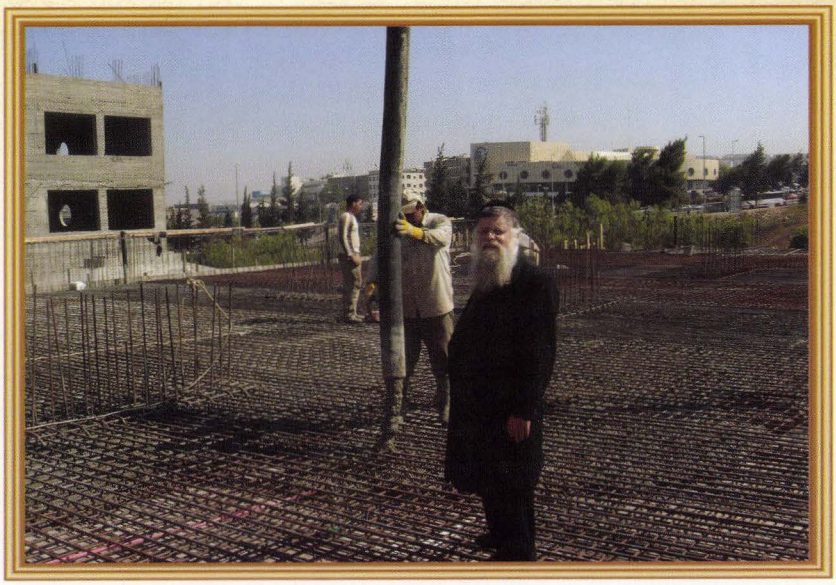
אבן הפינה לבניין הת"ת החדש בידיו של הרב בצרי. משמאל: מר יעקב ספרא

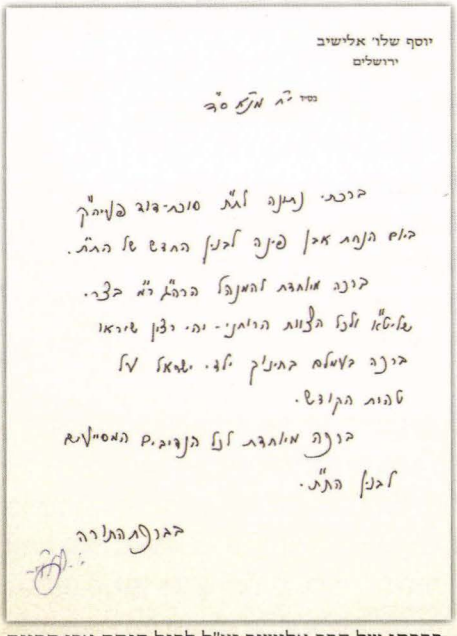
שאי סביב עינייך וראי – הקהל הגדול שהשתתף במעמד הנחת אבן הפינה לבניין החדש

מפיו טענות, ואף פעם אחת לא גילה צרות עין או קנאה על שהאחרים זכו בבניינים יפים ומרווחים. תמיד שמעתי ממנו: 'כל הכבוד!' 'תיתן, תיתן!' רחבות הלב שלו הייתה מדהימה!"

לאחר מאמצים כבירים, נחתם חוזה עם אדריכל, והלה החל בתכנון הקומפלקס המיוחד.

בעת יציקת תקרת הקומה הראשונה של הבניין החדש

ברכתו של הרב אלישיב זצ"ל לרגל הנחת אבן הפינה

מעמד הנחת אבן הפינה לבניין החדש, שייבנה באזור הר חוצבים בירושלים, נקבע ליום י"ח באב תשס"ד.

יום זה היה יומו הגדול של הרב מנחם בצרי, שסוף סוף ראה כיצד חלומו מתגשם. בעיני רוחו כבר חזה בקומפלקס רחב הידיים, בכיתות המרווחות ובתנאים המעולים שבהם ילמדו ילדי 'סוכת דוד' בשנים הבאות.

כשליבו עולה על גדותיו החליט הרב בצרי לחגוג את הנחת אבן הפינה ברוב עם, בהשתתפות רבנים ואורחים מהארץ ומחו"ל, וכמובן עם ילדי החמד של הת"ת בעבר ובהווה, ועם הוריהם.

רוח אחר צהריים קלילה נשבה בין ההרים שעה שהתיישבו האורחים במקומותיהם. אפשר היה לחוש את ההתרגשות שבאוויר. הנה, כאן, במקום שבו דורכות רגליהם, יקום בית היוצר שבו ילמדו צאן הקודשים תורת א-ל!

האדמו"ר מקאליב בטקס הנחת אבן הפינה לת"ת

קולותיהם הצלולים של ילדי מקהלת הת"ת, שפתחה את האירוע בשירים מיוחדים שנכתבו לצורך זה, חיממו את הלבבות, ולאחר מכן, זה אחר זה, נשמעו ברכותיהם הנלבבות של הרבנים, שטרחו ובאו להביע את הוקרתם לאיש הזה, שאומר מעט ועושה המון.

דמותו של האדמו"ר מקאליב ריתקה אליה את מבטם של הנוכחים. הרבי סיפר על הרגעים האחרונים שלו בגטו ורשה לפני השמדתו, ועל הבטחתו לקרוא 'שמע ישראל' בכל מקום שבו יתאסף קהל, ומיד נעמד הקהל הקדוש לקבלת עול מלכות שמיים בניצוחו של האדמו"ר, כשקולות 'שמע ישראל' מהדהדים על פני הרי ירושלים והערב היורד לאיטו.

כל שלושת הרבנים הראשיים לישראל, הראשונים לציון, הגאון הרב מרדכי אליהו, הגאון הרב בקשי דורון והגאון הרב שלמה עמר, נשאו דברי ברכה. כן דיבר הגאון הרב משה צדקה, ראש ישיבת 'פורת יוסף', וחבר הכנסת הרב אורי מקלב קרא באוזני הציבור את מכתבו של מרן הגרי"ש אלישיב.

לסיום הוזמן הרב מנחם בצרי לשאת דברים, אולם בהתרגשותו לנוכח התגשמות חלומו הגדול אמר רק "תודה רבה לכולם" ובכך סיים.

לאחר מכן חתמו האורחים על מגילת היסוד. בידיים רועדות גובל הטיט והוכן לרגעים המכוננים, והנגיד יוסף ספרא ומשפחתו, שכיבדו את הטקס בנוכחותם, הניחו בפועל את אבן הפינה.

בהמשך הערב הוזמנו האורחים לסעודת מצווה במלון 'ענבל'. ליבו של הרב בצרי עלה על גדותיו. את התשבחות והכבוד הדף מעליו. הוא התמקד בעשייה

של האורחים ובילדי ישראל החביבים - בבת עינו, והודה לכולם.
הרב בצרי הגיש לתורמים שי - דגם כסף של הבניין העתידי, מברך איש איש בשפה המובנת לו. לכל אחד מהם זכר הרב להחמיא בחיוך חם ובאהבת ישראל שגדשה את ליבו ועלתה על גדותיה, וגם את הנשים לא שכח להזכיר... "פעמים רבות הנשים מפריעות לבעליהן, ואילו אתן - עזרתן לנו!" אמר

הרב בצרי עם בנו יעקב על רקע הבניין החדש ההולך ונבנה

הרב בצרי באתר הבנייה לצד הטרקטור שהחל בעבודה

בחיוך, מביט לעבר רעייתו, שותפתו הנאמנה בעבודת הקודש.
בתום הערב הופתע הרב בצרי בעוגה שעליה תמונתו. את העוגה הגישו לו בני משפחתו לרגל יום הולדתו, שחל באותו יום.

מעניין לציין כי באותו מעמד פנו מנהלי מוסדות אחרים אל הנדיבים שנאספו במקום, במטרה לגייס אותם אל שורות התורמים למוסדותיהם.
"אבא", פנה אל הרב בצרי בנו, "לוקחים לך את התורמים..."
והרב, חייך את חיוכו המאיר וענה לו:
"בני יקירי, שייקחו! יש תורמים לכו-לם! מה שמגיע לי – אקבל!"

עבודת הבנייה החלה מיד, ובכל התקדמות שמח הרב בצרי והודה לאלוקים. שנים מספר עמל הרב בצרי ונסע כדי לגייס תרומות לבניית הבניין, בסיועם של בני משפחת ספרא, וליווה את בניית השלד בכל שלב, עד שלב חיפוי הקירות והריצוף.
עד יומו האחרון קיווה כי יזכה לחגוג את חנוכת הבית, אולם לא עלתה בידו. בשעותיו האחרונות, כאשר ביקר אותו הרב דוד עוזרי שליט"א, רב קהילת 'יד יוסף' בארצות הברית, ושאלו מה שלומו ואיך הוא מרגיש, השיב לו הרב בצרי: "אני באמצע לבנות את הבניין... עדיין לא סיימתי..." אלו היו המילים האחרונות שנשמעו מפיו. וזו, בעצם, הייתה צוואתו לכל ידידיו ותומכי הת"ת, שיסייעו להביא את הבניין לידי גמר.

דגם הבניין החדש

חלק י

לא תסור

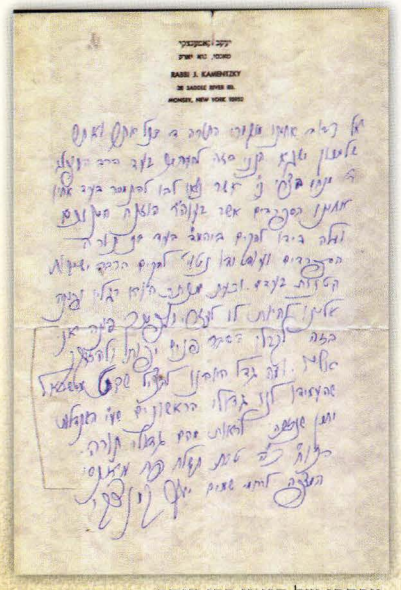
במחיצת גדולי ישראל

חלק י

לא תסור
במחיצת גדולי ישראל

"יהי ביתך בית ועד לחכמים, והוי מתאבק בעפר רגליהם, והוי שותה בצמא את דבריהם" (אבות א ד).
רש"י: "כאדם שהוא צמא ותאב ושותה לתאבון ולא כאדם שהוא שבע".

הרב בצרי הרבה לפקוד את בתיהם של גדולי הדור בארץ ובחו"ל. הגאון רבי יעקב קמינצקי והגאון רבי משה פיינשטיין הכירו והעריכו את פועלו הרב למען הכלל. הוא התייעץ רבות עם ה'באבא סאלי', מרן הרב אלישיב, מרן הרב עובדיה יוסף, מרן הרב מרדכי אליהו, הגאון הרב יהודה צדקה, הגאון רבי בן ציון אבא שאול, הגאון רבי חיים גריינימן ואדמו"רים ורבנים נוספים שעימם היה בקשר מתמיד.

RABBI J. KAMENETZKY

מכתבו של הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, טבת תשל"ח

לכבודה של תורה

פעם אחת כאשר הגיע הרב בצרי לארצות הברית, נכנס למעונו של גאון

ברכה לראש משביר. בעת סיום המשניות, תש"ן, מקבל את ברכת זקן המקובלים רבי יצחק כדורי

עם הגאון הרב שמחה קוק שליט"א, רבה של רחובות

הדור רבי יעקב קמינצקי זצ"ל. רבי יעקב היה זקן ותשוש, אך בראותו את רבי מנחם קם לכבודו.

"מדוע כבוד הרב קם?" שאל הרב בצרי בתמיהה.

"איני קם לכבודך", "הרגיעו" הרב קמינצקי, "אני קם לכבוד מאות התלמידים העומדים מאחוריך ונכנסים איתך!"

הרב בצרי בראשית דרכו כמנהל ת"ת 'סוכת דוד', מקבל את ברכתו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל

בסוד שיח עם מורו ורבו הגאון רבי יהודה צדקה, ראש ישיבת 'פורת יוסף'

לאחר מכן כתב לו הרב קמינצקי המלצה חמה על ה'תלמוד תורה' המפואר ובירכו בהצלחה ובסייעתא דשמיא.

"אל כבוד אחינו מוקירי התורה די בכל אתר ואתר שלומכם ישגה", כתב הרב קמינצקי זצ"ל, "הנני בזה להעתיר בעד הרב המופלג ר' מנחם בצרי נ"י אשר נשאו לבו להתמסר בעד אחיו אחינו הספרדים

בבית הגרי"ש אלישיב זצ"ל

אשר בעוה"ר הוזנח חינוכם, ועלה בידו להקים ביהמ"ד בעד בני תורה הספרדים ועוד ידו נטויה להקים הרבה ישיבות קטנות בעדם. וכעת מכתת הוא רגליו ופונה אלינו להיות לו לעזר ולפיכך פונה אני בזה לקבלו בסבר פנים יפות ולהזדקק אליו. ומה גדל חיובנו להציל שבט מישראל שהעמידו לנו גדולי הראשונים שע"י השתדלות יתכן שנזכה לראות מהם גדולי תורה.

הכו"ח כ"ה טבת תשל"ח פה מאנסי

המצפה לרחמי שמים יעקב קמינצקי"

חשבונו של עולם

לא פעם ולא פעמיים הגיע הרב בצרי אל מעונו של מרן הרב שך זצוק"ל, כדי לקבל ממנו עצה ותושייה. אחת השאלות שהביא אל פתחו הייתה "האם לא כדאי להעדיף את לימודי הגמרא בבקיאות על לימודי החשבון אחר הצהריים בכיתות ז' וח'?"

הרב שך הרהר בדבר וענה לרב בצרי חד וחלק: "לימודי חשבון הם כמו לימוד תורה. הרי לא אחת בלימוד הגמרא יש לחשב חשבונות".

בעקבות הוראה ברורה זו ממשיכים ילדי החמד לשקוד על תרגילי החשבון, מתוך ידיעה כי התרגילים הללו והעיסוק במספרים אף הם דרך לחדד את המוח, ללמוד לחשב ולערוך דברים היטב - צורך חיוני בלימוד הגמרא.

עם תלמידי כיתה ח' ורבניהם אצל הרב שטיינמן זצ"ל

עת מלחמה

חורף תשנ"א.

מסכות האב"כ שחולקו בחופזה לתושבי מדינת ישראל בשבועות שקדמו למלחמת המפרץ גרמו פיק ברכיים. השמועות שהגיעו ממזרח על העריץ העיראקי הרוצה להשמיד ולהרוג ולאבד, זירזו את האזרחים להצטייד בסלילי דבק רחב וביריעות ניילון אטומות, שמא ישוגרו לארץ ישראל טילים נושאי ראשי נפץ כימיים.

הפחד מפני הבלתי נודע היה גדול, ועם האזעקה הראשונה סגרו מוסדות החינוך את שעריהם, מעדיפים שלא לקחת סיכון, ולהותיר את התלמידים בבית, בחסות ההורים.

לתינוקות של בית רבן דין אחר! ידע הרב בצרי. אם אין מבטלין אותם אפילו לבניינו של בית המקדש, משמע שהבל פיהם עומד בדרגת עדיפות עליונה. אם כן, האם מותר לסגור שעריו של 'תלמוד תורה' בשל ההתראות, חמורות ככל שיהיו, והטילים המאיימים להתפוצץ?

זוהי שאלה לרב, החליט הרב בצרי. בלא הוראה מגבוה, מנהל אינו רשאי לבטל צאן קודשים מלימודם!

כבר באותו יום מיהר רבי מנחם אל פוסק הדור, מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, כדי לשטוח בפניו את השאלה החמורה.

"אינני רוצה לפסוק..." ענה רבי שלמה זלמן.

אבל רבי מנחם לא הרפה. "אני מתנצל על העקשנות", אמר בשקט, "אבל

הרב בצרי במעונו של הרב וולבה זצ"ל

היות שכבוד הרב נקרא גדול הדור הוא חייב לתת לי הוראה ברורה, שאדע כיצד לנהוג..."

הרב שקע בהרהורים, ולבסוף אמר: "בסדר, אני מוכן לקבל עלי את האחריות, ואל תשחררו את הילדים מלימודם. רק דאגו לחדר אטום בתוך בניין ה'תלמוד תורה'".

גם אל הגאון הרב יהודה צדקה, ראש ישיבת 'פורת יוסף', פנה הרב בצרי בשאלה אם להמשיך בלימודים בימי החירום, והרב ענה בהחלטיות: "אני לוקח על עצמי את האחריות", והוסיף: "עליכם לדעת שכאשר הילדים לומדים תורה הם נמצאים במקום המוגן והבטוח ביותר!"

כך הוסיפו ילדי 'סוכת דוד' להגיע בכל יום מימי המלחמה לכיתותיהם, שוקדים על התורה המגנה ומצילה!

אין מבטלין!

גם בימי שלג פתוחים שערי 'תלמוד תורה סוכת דוד', ורבים מהתלמידים אכן מתאמצים ומגיעים ללימודים.

לא אחת נראה הרב בצרי מנקה בעצמו את השלג מלפני בניין הת"ת, כדי שחלילה לא יחליקו הילדים בבואם ללימודים.

"הדבר היה כאשר למדתי בת"ת", שח הבוגר הרב יאיר אליהו, "הייתי אז ילד קטן, ולאחר הלימודים, כאשר התכוננתי ללכת הביתה, החל יורד שלג בחוץ.

אצל האדמו"ר מצאנז שליט"א

הרב בצרי הבחין בי, נטל את ידי הקטנה, הכניס אותי למכוניתו והסיע אותי עד ביתי ממש!"

ממנו תלמדו וכן תעשו

באחד הימים פנה אל הרב בצרי קרובו וביקש עצה; בידו חומר רב וערוך והוא מעוניין להוציאו לאור בחוברת ולמכור אותה בחנויות הספרים. מה אומר על כך הרב?

הביט בו רבי מנחם בעיניו הטובות ואמר: "כאשר הרה"ג רבי שלמה וולבה זצ"ל רצה להוציא לאור את ספרו הנפלא 'עלי שור', הוא הכין רשימה של אנשים שהתחייבו לקנות את הספר, ורק לאחר שהיה בטוח שיכסה את עלויות ההדפסה - פנה והוציאו לאור! אף אני", המשיך הרב בצרי וסיפר, "הייתי רשום באותה רשימה... צא ולמד אף אתה! לא פשוט כלל להוציא לאור ספר, ותמיד יש חשש שהוא לא יימכר היטב, ואז אתה עלול להישאר עם חובות חלילה".

כדאי לדעת שאף ה'חפץ חיים' הכין רשימה של אנשים שהתחייבו לקנות את ספרו קודם שהוציאו לאור. "אני לווה את הכסף כדי להדפיס את הספר", אמר, "ועלי להיות בטוח שאוכל להשיב את ההלוואה!"

הרב בצרי בסוד שיח עם הרב עובדיה יוסף זצ"ל

לצידו של המקובל רבי יצחק כדורי זצ"ל

כוח רוחני

פעם אחת פגש הרב בצרי את מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל באחת הקהילות בחו"ל. הרב עובדיה יוסף נשא דרשות במקומות רבים, היטלטל בדרכים ונסע למרחקים עצומים, בלי לתת לעצמו מנוחה.

שאלו רבי מנחם: "הכיצד זה אין הרב מתעייף מכל הנסיעות והטרחה המרובה?"

השיב לו מרן ואמר: "כאשר חושבים על קיום מצוות השם שבחיזוק הקהילות, הגוף אינו מפריע כלל ואין חשים בעייפות!"

כאשר סיפר זאת הרב בצרי לבני משפחתו ציין והוסיף:

"אף מרן הרב שטיינמן שליט"א נוסע למרחקים ונודד בקהילות רבות, וזאת לא בכוחות הגוף, אלא מתוך רצון עז לקיים מצוות השם. עלינו ללמוד מגדולי הדור שלנו לשמוח בקיום מצווה, עד ששום גורם חיצוני לא יפריע לנו לעשותה!"

ימי המעשה

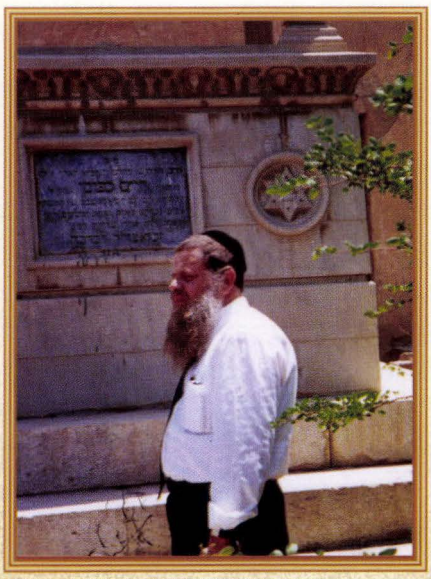
פעם אחת בליל שבת פגש הרב בצרי את חכם שמואל דרזי זצ"ל, שזכה ולמד בחברותא במשך עשרים שנה עם המקובל הרב יצחק כדורי זצ"ל.
בחיוך של קורת רוח פנה חכם שמואל אל הרב בצרי ואמר: "הרב בצרי, אתה עושה הרבה!"
השיב הרב בצרי בענווה אופיינית: "בוודאי, הרי אנו נמצאים בעולם העשייה!"
וכך היה חוזר ואומר למקורביו: "מי שיש בידו לפתוח מוסד תורני חייב לעשות זאת! ואם לא יעשה זאת - ייתן על כך את הדין!"

התפילה אצל רבי יעקב אבוחצירא במצרים

חבורת הפושעים שפעלה בארגנטינה חיפשה במשך שבועות אחדים טרף למזימתה השפלה.
"עלינו לחטוף את בנה של אחת המשפחות המכובדות והאמידות", הסביר ראש הכנופיה לחבריו, "וכך נוכל לבקש כופר נפש מכובד. תארו לעצמכם, כל אחד מאיתנו יקבל חצי מיליון פזו! הרי זה אוצר אמיתי בקלי קלות!"
"ומי אומר לך שהמשפחה תסכים לשלם את הסכום?" טען אחד מבני הבלייעל.
"אם נחטוף יהודי, אין לי ספק שהכסף יגיע מהר מאוד", הסביר המנהיג בעיניים בורקות, "אצל היהודים, כאשר מדובר בסכנת חיים הם נותנים

הרב בצרי ליד קברו של רבי יעקב אבוחצירא בדמנהור

בקבר רבי חיים כפוסי במצרים, תשנ"ד

גם את מה שאין להם. אם לא יהיה למשפחה די כסף הם יגייסו מקרובים, מידידים ואפילו מיהודים זרים!"

בבוקר קריר של חודש שבט יצא מביתו ישראל סותהון, צעיר נעים הליכות. הוא לא תיאר לעצמו כי בעוד שעות אחדות ימצא עצמו כלוא בחדר קטן, כששני אנשים ממתינים לכופר נפש ואינם מוכנים לשחררו.
כאשר לא הגיע הביתה בשעה היעודה החלו בני משפחתו לדאוג. הם התקשרו לחברים, לקרובים ולמכרים, אך לשווא. ישראל לא נמצא בשום מקום.
חיפושים וחקירות לא הועילו מאומה. הצעיר נעלם כאילו בלעה אותו האדמה!
"חטיפה..." נלחשה המילה המפחידה בין קרובים ומכרים. למרבה הצער, כבר היו דברים מעולם.

האב, הרב שאול סותהון, הוא אחד מנכבדי הקהילה בבואנוס איירס שבארגנטינה ובנו של הרב דוד סותהון, שעל שמו נקרא הת"ת 'סוכת דוד'. היעלמות בנו הכתה גלים בקרב יהודי העיר, אך איש לא יכול להצביע על קצה חוט שיוביל אל מקומו של הבן.
בצר לו פנה האב להשיח את מר ליבו בפני ידיד נפשו שבארץ הקודש, הרב מנחם בצרי, ולבקשו שסייע – בתפילות, בברכות ואולי גם בסגולות.
בליל חמישי, אור לכ"ח בשבט תש"מ, צלצל הטלפון בביתו של הרב בצרי, שבקריית צאנז הירושלמית. בלב הולם שמע הרב את הזעקה הבוקעת ממרחקים, חש את הכאב הנורא של ההורים המיוסרים, והבטיח מיד: "אעשה כל מה שביכולתי, והשם יעזור!"
כהרגלו, לא התמהמה הרב בצרי אלא נסע מיד לאדמו"ר רבי ישראל אבוחצירא, ה'בבא סאלי' זיע"א, וסיפר לו: "בנו של רבי שאול סותהון נחטף בארגנטינה... המשפחה רודפת חסד, אנשים יראי שמיים. הם תומכים רבות ב'תלמודי תורה', בישיבות, בתלמידי חכמים..."
ה'בבא סאלי' הרכין את ראשו ובמשך עשר דקות לא אמר דבר.
מולו עמד הרב בצרי, ממתין במתח גובר והולך, מצפה לתשובתו של הרב, להנחייתו ולעצה שיוכל להעביר לידידו שמעבר לים.
לבסוף התרומם הרב ואמר: "החוטפים ייתפשו והחטוף יצא לשלום חינם אין כסף!"
הרב בצרי מיהר להעביר את הדברים לרבי שאול, הממתין בארגנטינה, מעודד אותו ומחזקו במילים טובות.
גם למשלחת הרבנים שהגיעה למחרת בבוקר לנתיבות אמר ה'בבא סאלי' כי אין צורך לדאוג, אולם ביקש מהם להתאמץ בתפילות ובתחנונים, לתת צדקה ולהשתטח על קברו של ה'אור החיים' הקדוש.

עם הרב שלום משאש זצ"ל, רבה הספרדי של ירושלים

הרב בצרי, שחש את כאבם של ההורים כאילו היה כאבו שלו, ביקש מילדי החמד של 'סוכת דוד' כי יתפללו לישועת החטוף, ואף העביר את הבקשה ל'תלמודי תורה' אחרים. הוא גם פנה במיוחד לבנו של ה'באבא סאלי' רבי מאיר אבוחצירא וביקש ממנו ומרבנים נוספים להתפלל לישועה והצלה.
חלפו הימים, יום רדף יום, ואלו הצטרפו לשבועות, ושום מידע לא התקבל על אודות החטוף. בקהילה בבואנוס איירס גברו הדאגה והחשש לשלומו, וההורים המודאגים המתינו לשווא לקשר עם החוטפים.
"בוא לכאן", הפציר הרב בצרי ברבי שאול סותהון, "מן הארץ תוכל לפעול ישועות! כאן תוכל להתפלל בעצמך על קברי צדיקים, לשפוך שיח ולהתברך..."

ביום ראשון ו' בניסן הגיע רבי שאול סותהון לארץ הקודש, ומיד נסע לקריית צאנז, לבית מארחו הרב בצרי. הרב קיבלו באהבה ובדאגה, וכבר באותו יום יצא עימו לנתיבות, אל ביתו של ה'בבא סאלי'.
"החטוף ישוחרר חינם אין כסף!" הבטיח ה'באבא סאלי' מפורשות לאב הנדהם העומד מולו ומתקשה לעכל את הבשורה, "מרן ה'שולחן ערוך' בסימן ת"ל כתב כי שבת הגדול נקראת על שם הנס הגדול שנעשה בה", המשיך הצדיק והורה להם ללכת גם לביתו של בנו 'באבא מאיר'.
"ראה אלו מילים! איזו הבטחה מפורשת!" עודד הרב בצרי את ידידו המודאג, והשניים פנו לנסוע לאשדוד, אל רבי מאיר אבוחצירא.
"עצתי לכם", אמר 'באבא מאיר', "שתיסעו למצרים ותשתטחו על קבר מרן 'אביר יעקב', רבי יעקב אבוחצירא זיע"א..." וכאן ישב וכתב בכתב קודשו

הרב בצרי אצל כ"ק האדמו"ר מבעלז שליט"א

נוסח תפילה מיוחד להתפלל על הציון.

ביום שני ז' בניסן יצאו הרב בצרי והרב סותהון למצרים. הטיסה הייתה קצרה, ועד מהרה נחת המטוס בנמל התעופה של קהיר. למרבה המזל, כשנה קודם לכן נחתם הסכם השלום עם מצרים, והמצרים היו אדיבים ומסבירי פנים. מקהיר יצאו השניים צפונה, אל העיר דמנהור, הסמוכה לאלכסנדריה.
ציונו של בעל 'אביר יעקב' היה ריק מאדם. רבי מנחם והרב סותהון השתטחו על המצבה הקרירה, מדליקים נרות ושופכים שיח לפני בורא עולם שיעזרם בזכות הצדיק הטמון במקום.
עם שובם ארצה, לביתו של הרב בצרי, התקשר הרב סותהון לביתו שבארגנטינה, והנה נאמר לו כי החוטפים יצרו קשר.
"ברוך השם", קרא הרב סותהון, "הצדיק שעל קברו התפללנו פעל ישועות בשמיים! התפילות התקבלו!" הוא חש מעודד ומלא תקווה ונסע מיד לביתו שבחו"ל, ממתין להתפתחויות.

בערב שבת הגדול י"א בניסן שוב צלצל הטלפון בבית משפחת סותהון. האב, רבי שאול, הרים את השפופרת. "הבן שלכם אצלנו..." אמר קול בספרדית מעבר לקו, "אם תשלמו לנו כופר בסך שני מיליון פזו - תקבלו אותו בחזרה... אבל אם תנסו לאתר אותנו או להודיע למשטרה על החטיפה - אבוי לבנכם".
לאחר מכן הודיעו את המקום ופירטו את האופן שבו הם מבקשים את הכסף;

הרב בצרי והמפקח הרב שיש אצל הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל

"על השליח ללבוש חולצה בצבע חום ולהגיע מחר, בערב, למקום פלוני... לאחר שנקבל את השטרות נשחרר את הבן!" הבטיחו ב"הן צדק"...

האב מיהר להסכים עימם. סוף סוף, לאחר ימים ארוכים כל כך של שתיקה, נוצר קשר עם החוטפים! מילותיו המופלאות של ה'באבא סאלי' עלו בזיכרונו, אך הוא טרם הבין כיצד זה ישתחרר הבן חינם, הן החוטפים דורשים סכום עתק!

לאחר שהושבה השפופרת אל כנה החלו ההתלבטויות: האם להודיע למשטרה על השיחה עם החוטפים? האין בכך סיכון גדול של חיי הבן? ואולי מוטב למסור את הכופר? ושמא ייטלו החוטפים את הכסף - ואת החטוף לא ישיבו? מה עושים?!

"החטוף ישוחרר חינם אין כסף!" הדהדו מילותיו של הצדיק מנתיבות בראשו של האב המתחבט. "לא, לא נודיע על ההתפתחות למשטרה", הוחלט לבסוף. חיי הצעיר יקרים מכדי להמר עליהם!

ואולם בני המשפחה לא ידעו כי הקו בביתם נתון במעקב משטרתי צמוד. אף שהם לא יידעו את המשטרה בדבר ההתפתחות, נשלחו שוטרי חרש בלבוש אזרחי לצפות מרכבם ממרחק בטוח במפגש בין אח החטוף, ר' דוד, שהגיע למקום מצויד במזוודה מלאה שטרות, ובין החוטף שהגיע לקחת את הכסף.

כאשר הבחין האח בחוטף סימן לו כי הוא עומד לעבור את הכביש ולתת לו את הכסף, אך החוטף נבהל משום מה, אולי סבר כי הוא מאיים עליו, והחל לברוח.

השוטרים החלו במרדף אחר האיש, אך הלה נמלט למקום מסתור, החליף במהירות את בגדיו ויצא לאיטו לעבר תחנת האוטובוס, כאילו הוא אזרח תמים. למרבה המזל הבחין בו אחד השוטרים בשעה שניסה להיפטר מחולצתו העליונה, וכך נתפס החוטף ונלקח לחקירה.

ר' דוד, שלא ראה את השוטרים כלל, מיהר לגשת אל תחנת המשטרה הקרובה ולדווח על העניין כולו. למרבה ההפתעה קיבלוהו במקום בחיוך רחב. "אחיך שוחרר והוא בדרכו הביתה!" אמרו לו.
התברר כי העצור פתח את פיו די מהר, הודה בחטיפה ואף הוביל את השוטרים אל המקום שבו היה ישראל סותהון מוחזק במשך שבועות ארוכים בתנאים תת-אנושיים. הכנופיה כולה נעצרה, וישראל יצא לחופשי בלא כל תשלום כופר נפש, בדיוק כדבריו של ה'באבא סאלי' הקדוש!
אין לשער את השמחה ששררה בבית החטוף ששב אל חיק משפחתו בזכות התפילה על קבר הצדיק בדמנהור. ההורים המאושרים מיהרו להודיע לרב בצרי על ההתפתחויות המופלאות, והוא מיהר לבשר לכל הרבנים על הנס שאירע.
צדיק גוזר – והקדוש ברוך הוא מקיים!

"כעת הגיע הזמן לתפילת הודיה!" שח הרב בצרי לידידיו בני משפחת סותהון. חלפו חודשים מספר. בני משפחת סותהון הגיעו לארץ עם בנם ששוחרר, ויצאו עם הרב בצרי, הרב משאש וכן הרב מנחם בן משיח, לתפילת הודיה נרגשת על קבר רבי יעקב אבוחצירא במצרים.

כוח הצדיק

כמקורב מאוד ל'באבא סאלי' הוזמן הרב בצרי באחד הימים להשתתף עימו בסעודת ראש חודש.
רבי ישראל אבוחצירא זצ"ל הושיב אותו לידו ומזג לו בחיוך כוס גדולה של ערק.
"זה לא בריא לאולקוס שלי..." ניסה הרב בצרי להימנע משתיית המשקה החריף.
"מה שאמרתי לך תעשה", התעקש ה'באבא סאלי', ורבי מנחם, כמי שאמונת חכמים מפעמת בו, שתה את הכוס עד תומה.
אבל אז מזג לו ה'באבא סאלי' כוס נוספת.
"הרב... אני..." ניסה רבי מנחם לחמוק מן השתייה.
"מה שאמרתי לך תעשה!" ציווה עליו ה'באבא סאלי', ושוב נטל רבי מנחם את הכוס ולגם עד תום.
מאותו רגע נעלם האולקוס כלא היה!

דעת תורה

באחד מימי 'בין הזמנים' זימן אליו הרב בצרי אספה של בוגרים, כדי לדון עימם בכמה עניינים. בתוך דבריו התבטא הרב בצרי ואמר: "הרי כל מטרתנו במוסדות היא לעשות את רצון השם ותו לא. אם כן, כיצד אפשר להקים

תשמ"ב. ביקור אצל רבי משה פיינשטיין. משמאל לימין: הרב פיינשטיין, הרב אברהם שפירא רבה הראשי של ישראל, הרב מרדכי אליהו, שנבחר באותה שנה ל'ראשון לציון', ר' שלמה אליהו בנו, הרב הכט, הרב עזרא בצרי. עומד: הרב מנחם בצרי

מימין לשמאל: הרב עזרא בצרי, הרב יוסף בצרי, הרב מרדכי אליהו, הראשון לציון הרב יצחק נסים והרב מנחם בצרי

מוסד ולא לציית לדעת תורה? אף אם מדובר בדברים הנוגעים לעיקר קיומו של הת"ת, הרי אם חלילה נחרוג באיזה דין או הלכה מ'חושן משפט' למשל, הרי אין צורך בקיומו של המוסד בכלל! וכי אנו עושים לקדוש ברוך הוא טובה בזה שאנו פותחים מוסדות? תפקידנו הוא לעשות את רצונו!"

ובלב מורתח המשיך ואמר: "אינני מבין כיצד אפשר מצד אחד לנהל מוסד תורני ומצד שני לא לציית להלכה!"

אכן, זכה הרב בצרי בסייעתא דשמיא מיוחדת השמורה לחפֶּצים לעשות אך ורק את רצונו של השם יתברך, ומעולם לא אירעה תקלה על ידו.

הילדים מוכיחים בקיאות בעת ביקור רבנים ואורחים בת"ת
מימין לשמאל: הרב בצרי, הרב יעקב קצין, הרב מרדכי אליהו (יושב), הרב שיש, הרב שאול קצין, רב קהילת 'שערי ציון'

חלק יא

אתרא קדישא

מסירות לקברי צדיקים

חלק
יא

אתרא קדישא
מסירות לקברי צדיקים

"נוהגין לילך בערב ראש השנה אחר תפלת שחרית לבית הקברות... וגם מחמת שהוא מקום קבורת הצדיקים המקום הוא קדוש וטהור והתפלה מקובלת שם ביותר בהיותה על אדמת קדש ויעשה הקדוש ברוך הוא חסד בזכות הצדיקים" (קיצור שולחן ערוך קכח יג).

"מדרך אחינו בני ישראל להשתטח על קברי צדיקים ולהעתיר בתפילה ולהרטיב את עפרם בדמעות, וזהו כבוד המתים שזוכרים ומזכירים אותם ועל זה נוסדה תפילה הזכרת נשמות" (שו"ת שרידי אש לרבי יחיאל יעקב וינברג, ב קח).

בבית הכנסת 'אבן עזרא' במצרים, תש"ן

רבי יהודה בר אלעאי – סגולה לפרנסה

כאשר החלו המספרים המגיעים מן הבנק לסמן מגמת ירידה, מילאו הקמטים את מצחו של פלוני, יהודי עשיר המתגורר בארצות הברית ועסקיו חובקי עולם.

בהתחלה חשב לעצמו כי ההפסדים זמניים, ובמהרה ישובו הרווחים להאיר לו פנים, אולם ככל שחלפו הימים הלך המצב והתדרדר. דומה כי איזו עין רעה החלה שולטת במעשיו וכל עסק שהוא פותח מגלגל אליו צרות חדשות. לרוע המזל הפסיד הנגיד לא רק כספים שלו כי אם גם כספים שלווה מאחרים, והיה עליו להשיבם במועד נקוב. כך הלכו החובות ורבו, סוגרים עליו מכל עבר.

"בשנה ההיא, 1982, הפסדנו סכומי עתק", מספר הנדיב, "כמעט שמונים אחוזים מההון שלי נמחקו. כאבו של הרב בצרי על ההפסדים היה גדול משלי, באשר היינו קשורים בלב ונפש".

"מה עושים? למי פונים? כיצד יוצאים מן הסבך?" שאל את עצמו הגביר שוב ושוב.

הרב בצרי, ששמע על מועקתו, נתן לו עצת ידיד: "לך וקבל את עצתו וברכתו של גדול בישראל הרב מרדכי אליהו. זהו המוצא היחידי מן הסבך שאליו נקלעת!"

על דלת ביתו של הגאון הראשון לציון הרב מרדכי אליהו התדפקו יהודים רבים בבקשת הוראה, עצה או תמיכה. גם היהודי העשיר הגיע לשם, מלווה בידידו הרב בצרי, כדי לקבל עצה ועידוד. לאחר שסיים לשטוח את תלאותיו העסקיות תלה את עיניו ברב, ממתין למוצא פיו.

"כדאי שתתפלל על קברו של רבי יהודה בר אלעאי!" אמר הרב, "וקבל עליך שאם יתהפך עליך הגלגל תערוך סעודת מצווה על הציון!"

רבי יהודה בר אלעאי, שהיה מחכמי התלמוד, חי לפני כאלף ותשע מאות שנה, בדור השני לאחר חורבן בית שני. הוא ראה את השבר שפקד את תלמידי רבי עקיבא, כאשר מתו עשרים וארבעה אלף מהם על שלא נהגו כבוד זה בזה, ועמל לתקן את הדור.

רק מתי מעט תלמידי חכמים נותרו בדור ההוא, בהם רבי יהודה בר אלעאי, שהיה חברותא של רבי שמעון בר יוחאי, רבי מאיר בעל הנס ורבי אלעאי.

רבי יהודה הצליח מאוד להחדיר אהבה ואחווה, עד שבדורו היו מתכסין שישה בטלית אחת ולומדים תורה (ראה סנהדרין כ.), וזאת מתוך האהבה ומסירות הנפש שחשו איש לרעהו.

כל ימיו של רבי יהודה עברו עליו בעוני, אולם פניו היו מאירים בשמחה שהעניק לו לימוד התורה. רבי יהודה נזכר מאות פעמים במשנה ואלפי פעמים בתלמוד, ובכל מחלוקת של חכמים - הלכה כמותו.

קברו נמצא בתוך מערה לא הרחק מהעיר צפת, ליד הכביש המוליך

הסרת הלוט מעל המצבה החדשה בקברו של רבי יהודה בר אלעאי

בהילולת רבי יהודה בר אלעאי, עם הרב מרדכי אליהו זצ"ל

למירון, סמוך לכפר הנטוש עין זיתון. עם הגיעו לארץ ישראל, לפני חמש מאות שנה, פקד האר"י הקדוש את קברו של רבי יהודה בר אלעאי, וגם מקובלי צפת נהגו לעלות על קברו בכל ערב שבת וראש חודש.
חשיבות רבה ייחס האר"י הקדוש לקברו של רבי יהודה בר אלעאי, ומפעם לפעם היה לומד עם תלמידיו ליד הציון. גם תלמידים שהיו להם קושיות על הגמרא נשלחו לשם, כדי שיזכו בהבנה טובה יותר.

בימים ההם, מי שביקש לשפוך את ליבו בתפילה על קברו של רבי יהודה בר אלעאי, נאלץ לעשות את הדרך הבלתי סלולה מן הכביש, להסתכן במפגש בלתי נעים עם שוורים משוטטים, ולמהר לצאת משם עם רדת החשכה, מחוסר תאורה במקום. מעטים היו האנשים שהכירו את הציון המסוגל ונעצרו בו לתפילה.
למרות העזובה הרבה שבמקום יעץ הגאון הרב מרדכי אליהו לנדיב להתפלל לישועה במקום זה דווקא, כסגולה לפרנסה, וכן הורה לקרוא תהילים ולערוך שבע הקפות סביב הקבר, באמירת פרק כ"ט בתהילים ו'אנא בכח'.
בלא שהיות פנה הנגיד למלא את דברי הרב. הוא יצא עם הרב בצרי צפונה, אל ציונו של רבי יהודה בר אלעאי. המערה שבמקום הייתה חרבה, והשניים פסעו בזהירות בשביל העפר עד הציון, ושם שפכו את ליבם בתפילה. שעה ארוכה ביקשו והתחננו שעסקיו של הנגיד ישובו להצליח.
בתום התפילה שב הרב בצרי לעיסוקיו בענייני הציבור וה'תלמוד תורה', ואילו הנגיד חזר לביתו שבארצות הברית.
לא חלף זמן רב והעסקים שוב החלו להאיר לו פנים: במקום הפסדים התקבלו רווחים, והחיוך שב לשכון על פניו.
מובן שהאיש לא איחר לקיים את הבטחתו, וערך סעודה גדולה על הציון. הרב בצרי הוסיף ושידל אותו לתרום סכום כסף משמעותי כדי לשפץ את המקום המוזנח ולבנות מעליו מבנה מפואר שבו יתקיים 'כולל' בוקר וערב.
לא חלף זמן רב ויהודים יקרים נוספים הלכו בעקבותיו של הנדיב ותרמו לשיפוץ החנייה ולסלילת הגישה למקום, וקברו המוזנח של רבי יהודה בר אלעאי היה למקום נאה ומטופח. מדרגות שיש מובילות אל הציון ומבנה מהודר ניצב מעליו. סביב סביב מסודרים שולחנות וכיסאות כבבית מדרש, ואף ספרייה עשירה ממתינה ללומדים ב'כולל' המיוחד הפועל במקום.

כדי לשמור את המקום מתוחזק וראוי לתפילה נשכר אדם מיוחד לשמירת הניקיון, לפינוי השעווה המצטברת מהנרות ולשאר פעולות הנצרכות כדי שיהיה נעים להתפלל במקום.

מימין: הרב שאול סותהון (שעל שם אביו רבי דוד נקרא הת"ת). משמאל: שלמה סותהון אחיו, ליד קבר רבי יהודה בר אלעאי

בעת בניית הציון על קבר רבי יהודה בר אלעאי. מימין לשמאל: הרב בצרי, מר יוסי אהרונוב, מר חיים אהרונוב, הרב שמואל אליהו – רבה של צפת, ור' שמואל בציוב

והנה, באחת הפעמים שבהן הגיע הרב בצרי לשפוך את צקון תפילתו על הקבר, גילה לתדהמתו כי השעווה מציפה את המקום. איש לא גירד, איש לא ניקה...

הרב בצרי לא חס על כבודו ולא המתין למנקה. בלי אומר ודברים החל מנקה ומסיר את שכבות השעווה ומפנה אותן משם.

כמי שחש לנוחותם ולרווחתם של גדולי ישראל, העניק הרב בצרי מפתח מיוחד של ה'כולל' הנמצא בקומה השנייה לאדמו"ר מתולדות אהרן, כדי שכאשר יבוא לשפוך שיח על קבר רבי יהודה בר אלעאי יוכל לפוש במקום ולהחליף כוח בעבודת השם.

תפילת התלמידים בקברו של רבי יהודה בר אלעאי, תשס"ד

בקבר רבי יהודה בר אלעאי המשופץ. מימין: ר' עופר אליהו, אחיינו של הרב בצרי. משמאל: מר משה זיאת, מידידי הת"ת בארגנטינה, במרכז: הרב מנחם בצרי, ובניו מאיר ודוד מימינו ומשמאלו

...

כיום, האוטובוסים הנוסעים למירון נעצרים תדיר ליד קברו של רבי יהודה בר אלעאי, קול התורה של ה'כולל' הפועל במקום נשמע למרחוק, ואף באישון ליל מואר הציון באור זוהר ואנשים ניגשים בלי חשש, לבקש, להתחנן ולייחל במקום המסוגל הזה.

ידידיו הגדולים של הרב מנחם בצרי, מר אלכס פשאס ומר כבאז סבסטיאן, אף תרמו למקום אבן גדולה שעליה נחקק, שסגולה לערוך במקום שבע הקפות ולומר מזמור לדוד ו'אנא בכח'.

בתפילה בציון רבי יהודה בר אלעאי, תשס"ד

בשנים האחרונות, עם חידוש פני הציון, חודשה גם ההילולה של רבי יהודה, החלה ביום י"ד באייר. המונים עולים אל הקבר ביום זה, וסיפורי הפלאות על סגולתו של המקום עוברים

המבנה החדש על קבר רבי יהודה בר אלעאי

מפה לאוזן: עקרות שנפקדו, מחלות שחלפו ופרנסה ששבה לבעליה.

מדוע מועילה במיוחד תפילה על קבר רבי יהודה בר אלעאי לפרנסה? מקובלים הסבירו כך:
הגמרא מספרת שרבי יהודה בר אלעאי היה עני גדול. פעם אחת הייתה אספת חכמים ורבי יהודה לא הגיע אליה. הלכו חכמי ישראל לבקרו בביתו ומצאוהו יושב ולומד. שאלו אותו מדוע לא בא לאספה והשיב כי לו ולאשתו יש מעיל אחד בלבד, ומכיוון שהרעיה הלכה וטרם חזרה, נמנע ממנו לצאת מן הבית...
הזדעזעו החכמים ושאלו: "הייתכן? גדול כל כך בתורה - ועני כל כך?!" הרגיעם רבי יהודה ואמר: "אל תדאגו! חפץ אני בעניות זו, שאילו הייתי רוצה הייתי עשיר גדול..." הוא הרים את המחצלת שעליה ישב והראה להם מטמוני זהב תחתיה, ולאחר שהתפלל נעלמו המטמונים. הסבירו המקובלים כי צדיק זה, שכך בז לממון, הוא המסוגל להמליץ טוב על פרנסה ועשירות, ולכן תפילה על קברו מועילה ביותר בעניינים אלו.

ליד הכותל

כבר מגיל צעיר הצטרף רבי מנחם אל האוטובוס שארגן אביו ר' יוסף בצרי בערבי שבתות, נושא עימו את בני ירושלים להתפלל ליד הכותל המערבי. קשר עז קשר אותו אל האבנים העתיקות, שרבבות יהודים שפכו לידן

איזוהי עבודה שבלב - בתפילה עם התלמידים הראשונים בכותל המערבי

דמעות, והבטחה ניתנה משמיים – שלעולם לא תזוז מהן שכינה.
שבת המלכה היא זמן מסוגל, קל וחומר בשעת בין ערביים, שעת רעווא דרעווין, ידע רבי מנחם והחל יוצא מדי שבת בשבתו אחר הצהריים אל הכותל המערבי, לאמירת תהילים על הכלל ועל הפרט.
"היינו צועדים דרך רחוב מאה שערים כשפנינו מועדות לשריד בית המקדש", משחזר נכדו, שהצטרף אליו לא אחת. "סבא צעד כשידיו שלובות מאחוריו, ואנו, הנכדים, יכולנו לשוחח עימו בדרך בכל נושא ועניין. בדרכנו פגש סבא אנשים רבים, בהם אברכים בוגרי ה'תלמוד תורה'. הללו נהגו להגיש את ילדיהם לקבל ברכה ממנהלם הנערץ, אך ברוב ענוותנותו תמיד סירב סבא שינשקו את ידו.
"כאשר הגענו לשער יפו היה סבא פונה ימינה ללכת דרך הרובע היהודי, שהיא דרך ארוכה יותר, בהסבירו לנו כי אין ללכת דרך השוק הערבי, מפני הסכנה. כאשר הגענו לכותל עדיין היה יום, ואנו התיישבנו לומר פרקי תהילים לשלום כלל ישראל.
"כמי ששם ליבו לכל חיסרון ואץ לקיים כל מצווה, הקים סבא מניין 'ערבית' קבוע במוצאי שבתות, ובו השתתפו כשבעים איש. כך, בכל פעם שהשמש החלה שוקעת היה סבא מתיישב במקומו הקבוע, כשהסטנדר לידו, ופותח בשירה: 'לדוד ברוך...'
"לאחר התפילה היה מאחל 'שבוע טוב' לכולם. רבים מידידיו מחו"ל, שידעו על מנהגו זה, הגיעו במיוחד לכותל בשעת בין ערביים של שבת, כדי שיזכו להתברך מפיו לקראת השבוע החדש!"
אגב, המניין עדיין ממשיך להתקיים מדי מוצאי שבת ברחבת הכותל בצד ימין, לא הרחק מהמחיצה, ואילו הזיכרונות ממשיכים ללוות את הנכדים.
"היינו צועדים לעבר שער האשפות, ושם כבר היו ממתינים האוטובוסים למאות המתפללים", מספר נכדו. "בגלל ריבוי הנוסעים ומיעוט המקומות היו לרוב דחיפות והרמת קול. סבא היה מניח את ידו על כתפי ואומר: 'הבה נמתין עד שיירגעו העניינים...' וכך, אף שהיה לו הרבה מאוד מה לעשות, היה מחכה בנחת לאוטובוס השלישי או הרביעי, עולה לאוטובוס כמו כולם, ונוסע בעמידה כל הדרך הביתה..."

על קברי האבות

מדי שנה בשנה בליל תשעה באב נהג הרב בצרי ללכת לומר את הקינות מול שריד בית המקדש – הכותל המערבי, ולמחרת, בצוהרי הצום, נהג לצאת להתפלל 'מנחה' על קבר האבות במערת המכפלה אשר בחברון. בלא חשש או שומרים, בלא רכב ממוגן או שיירה מאובטחת, יצא בצניעותו האופיינית, אינו מוותר על מנהג טוב שבידו.

חלק יב

שעת ניסיון

חוליו וסוף ימיו

חלק
יב

שעת ניסיון
חוליו וסוף ימיו

"בחנני ה' ונסני" (תהילים כו) - "שיש לניסיון ב' מטרות, הא' כדי להראות לכל שהצדיק חזק באמונתו, כמו הקדר המכה על הקדרה להראות לכל שהיא חזקה, וב' כדי להעלות האדם המנוסה במעלה, וזהו מלשון נס..." (ילקוט מעם לועז)

אך טוב וחסד

קיץ תשס"ז.
הרב בצרי, שימיו תמיד היו מלאים בעשייה ללא הרף, מהנץ החמה ועד שעת ליל מאוחרת, שגם לאחר ששב מחו"ל היה פונה היישר ל'תלמוד תורה' ולא למנוחה - הגיע לפרשת דרכים.

במשך כל ימיו היה אדם בריא. "אין לי זמן לחלות", נהג לומר בחיוך, ואכן עיסוקיו הרבים ועשייתו הבלתי פוסקת תפסו את כל יומו, עד כי הוא אף לא זכר באיזו מקופות החולים הוא רשום...

באחד הימים, לאחר שלא חש בטוב, הגיע הרב למרפאה.
"מה יש לך?" שאל אותו הרופא.
"אין לי מושג..." ענה לו הרב בצרי בחיוך.
"ובכן, מדוע הגעת?..." רטן הדוקטור.
"פשוט מפני שאשתי שלחה אותי. הגעתי אפוא לכאן, כדי לדרוש בשלומך..."

בהגיעו לגיל שישים החליט כי כחלק מחובת ההשתדלות יערוך מדי שנה בדיקות בריאות מקיפות בארצות הברית. התוצאות היו מעולות. "אתה בריא לגמרי", נאמר לו בתשס"ה, וגם בתשס"ו ובתשס"ז...

אבל בראש חודש תמוז תשס"ז השתנו הדברים.
כל ילדיו של הרב בצרי התאספו יחדיו לשבות בצוותא עם הוריהם. והנה, במהלך השבת הבחינו כי צבע פניו של אביהם מוזר.
"אבא, אתה חייב לגשת לרופא המשפחה. צבע עור צהוב עלול להעיד על מחלה..." דחקו בו, וכך ניאות הרב בצרי ללכת למרפאת קופת חולים, לבדיקה שגרתית.

"אתה חולה במחלה קשה", אמר לו הרופא קר המזג מיד כאשר ראה אותו.
"מדוע אתה מקלל אותי?" תמה הרב בצרי לנוכח נבואת הזעם.
"אני, יש לי ניסיון..." המהם הרופא, "אך אם אינך מאמין לי, גש לערוך את הבדיקות הללו", אמר והושיט לרבי מנחם צרור הפניות.
עם התשובות לא שב הרב בצרי לרופא הקשוח, אלא פנה ישירות לר' בני פישר. הלה ביקש לערוך גם בדיקת C.T. וקיבל לידיו את הניירת כולה.
"נו? מה קורה?" ביקש הרב בצרי לשמוע בטלפון את חוות דעתו של העסקן המסור.
"בוא לכאן ונדבר..." השיב ר' בני פישר.
"חבל על הזמן... יש לי סדר יום עמוס, הבה נדבר בטלפון", אמר הרב בצרי, שמעולם לא ראה טעם בפגישות מיותרות ובישיבות חסרות תוחלת.
"אני מבקש. בוא לכאן..." אמר הרב בני פישר וחתם את השיחה.

"נכנסנו למשרדו", מספר הבן הרב יעקב, "והנה נפגשו עיניי בעיניו. שוב לא היה צורך בדיבורים. העיניים סיפרו הכול... לאחר מכן שאל אותי הרב בני פישר כמה ילדים אנחנו, ועצם השאלה הזו הייתה בעבורי טראומה, מבהירה לי שהמצב מאוד לא טוב.
"השיחה עם אבא נעשתה בעדינות. אט אט הסביר לו הרב בני פישר את המצב והכין אותו לעובדה שיהיה עליו לעבור סדרת טיפולים במשך כמה חודשים. אבא עדיין התקשה לקבל את הידיעה. 'הלוא רק לפני פסח עברתי בדיקות מקיפות', טען, 'והתוצאות היו תקינות לחלוטין!' אבל עתה סיפרו הבדיקות דברים שונים לגמרי..."
"בחודש אלול אני חייב לנסוע לברזיל. מחכים לי שם..." שח הרב בצרי, מתקשה להכניס את עצמו למצב של 'חולה'. הרב בני פישר לא אמר לו לבטל את הנסיעה, אלא התמקד בטיפולים שאפשר לעשות, התווה את הדרך ואיחל מכל הלב רפואה שלמה.

משהסתיימה הפגישה הסיט מעליו רבי מנחם את הבשורה הקשה והמשיך כרגיל, בלי לוותר לעצמו כהוא זה. מיד לאחר מכן נסע לחתונה של אחד מילדי הראשון לציון הרב יצחק יוסף, שמח ומשמח, מתעלם מבשורת האיוב ומגזר הדין המרחף מעל ראשו.

התחזית הפסימית, סבר הפנים המרצין, הרמזים, המבטים - את כל אלו הרחיק מעליו, מתחזק באמונה. מחלה היא מחלה, ידע, ובכל זאת יש להמשיך לעשות, לפעול בכל הכוחות. כך המשיך בסדר יומו העמוס, בלימוד ובניהול המוסדות.

מעביר על מידותיו

בכל זאת, השתדלות יש לעשות, ידע הרב בצרי.
מהי ההשתדלות הראשונית של יהודי מאמין - הווי אומר: תפילה!
לא חלפו ימים רבים, והרב בצרי יצא עם קבוצה קטנה מידידיו לקברי צדיקים בצפון.
בקברו של רבי יהודה בר אלעאי בקעו תפילותיהם רקיעים. הם המשיכו והתפללו אצל רבי מאיר בעל הנס ואף במירון האריכו בתפילה. משתתפי הנסיעה ההיא חשו באותה שעה כאילו הולך רבי מנחם להיפרד מהצדיקים, להתפלל על קברם בפעם האחרונה...

הדרך המובילה למירון הייתה מוכרת לו היטב. עוד סיבוב, עלייה, והרכב כבר עומד לא הרחק מציונו של רבי שמעון בר יוחאי.
הרב בצרי היה חלוש וחולה, אך על תפילה בקבר רשב"י לא ויתר. כאשר הגיע למקום הקדוש נהרו פניו. "הבה נארגן מניין מיוחד", לחש לו מלווהו, "ותוכל לזכות לשמש שליח ציבור..."
עד מהרה נאסף המניין, והנה, כאשר ניגש הרב בצרי אל העמוד, קרא פתאום אחד הנוכחים במקום: "לא לא! הבן שלי מתפלל!"
"נארגן מניין אחר..." לחש המלווה לרב בצרי, שוויתר מיד על מקומו, "חבל להפסיד את הזכות הגדולה..."
אבל הרב בצרי, שמחל בכל ליבו, השיב לו מיד: "לא ולא, נתפלל כעת איתם. אדם שכל כך רוצה לשמש שליח ציבור כנראה זקוק לכך..."
ממירון יצאה הקבוצה הקטנה לצפת, לבית העלמין הישן, שבו טמונים גדולי עולם.

באותו הזמן צלצל הטלפון בביתו.
מעברו של הקו הייתה רופאה מהצוות שטיפל בו. היא ביקשה להודיע על תוצאות בדיקות נוספות, אבל הרב לא נמצא בביתו.

"הוא יצא לצפון, לקברי צדיקים..." שחה לה הרבנית.
"במצב כזה? ביום חם כל כך?" תמהה הרופאה.
לו הייתה מכירה את הרב היטב, לא היה כלל מקום לתמיהתה, שהרי לא איש כמוהו ישב בבית באפס מעשה וייאנח על מר גורלו.

יישוב הדעת

"הכול לטובה!" נהג הרב בצרי לשוב ולומר בימים הקשים ההם, "אין לי חלילה כל תרעומת על דרכיו של בורא העולם!"

המפקחים הרב שיש והרב בן זקן כבר היו רגילים ליציאה ליומיים למקום שקט ורגוע. שם הכינו את תוכניות הלימודים לחודשים הבאים. גם הפעם פנה אליהם הרב בצרי בהצעה לצאת יחדיו, וכבר לאחר ימים אחדים נסעו המפקחים לנתניה.
הרב בצרי ניצל את הימים הללו היטב. באווירת השלווה ומנוחת הנפש ששררה במקום ישב עם המפקחים ודן עימם על תוכניות הלימודים, על כל תלמיד ותלמיד על הפעילויות ועל המשך דרך הת"ת, כשהוא מתווה דרכי פעולה אף לפורים תשס"ח!

בתקופה ההיא חש הרב את עצמו בריא, ולא אחת תהה בקול, מה בעצם רוצים ממנו הרופאים. אבל הם היו נחושים בדעתם. "המצב קשה", טענו, "וחשוב להתחיל מיד בטיפול כימותרפי!"
"אינני עושה דבר בלי לשאול", ענה הרב בצרי במתינות, "אלך להיוועץ ברבותיי".

"ישבנו בחדרו של מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א", מספר הבן הרב יעקב, "ושם פרש אבא את תוצאות הבדיקות, מגלה את כאבו בפני גדול הדור. סיפרתי לרב על זכויותיו הרבות והתחננו כי יעתיר בעד רפואתו. לאחר מכן סיפרנו לרב כי הרופאים איתנים בדעתם להתחיל בטיפולים, אולם אבא אינו סובל כלל, מצב רוחו שפיר והוא אוכל כיאות.
""אין סיבה למהר לעשות טיפולים!' פסק רבי חיים קנייבסקי.
"באותו רגע חשתי בליבי כי נגזרה הגזרה, אולם אבא שמע דברים שונים לגמרי! דבריו של הצדיק מילאו את ליבו בתקווה ורוממו את רוחו. מיד כשיצא מבית הרב מיהר לרכוש טנדר חדש לת"ת, ואף ישב עימי בניחותא לארוחת צהריים כשצהלתו על פניו".
"אל תפרסמו את דבר המחלה", ביקש הרב בצרי ממקורביו. "אני מרגיש טוב מאוד ואין לצער את הציבור בגללי".
"כדאי שנערוך תפילות מיוחדות", יעץ לו אחיו הרב דוד בצרי שליט"א, אבל

הרב בצרי והרב שיש אצל הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א

הוא בשלו: "לשם מה? והרי אני בריא!" טען בתוקף וסירב להטריח או לצער איש בגינו.
לאנשים ששאלו לשלומו היה אומר בהדגשה: "מצוין!" כך הוא חש וכך אף הקרין לסובבים אותו.

מפה לאוזן, בסודי סודות, עברה השמועה ועשתה לה כנפיים בכל זאת, מגיעה אף אל מעבר לים.
"אני מרגיש מצוין. הכול בסדר!" ענה הרב בצרי בקולו המתרונן לידידו מר יוסף ספרא שהתקשר כדי לברר דברים לאשורם.
"אבל אמרו שאתה חולה..." התנצל.
"אני לא יודע מי אמר", ביטל הרב בצרי את החששות והדאגות, "אני מרגיש שהכול מצוין..."
ואמנם, באותם ימים המשיך הרב בסדר יומו הרגיל, פותח בתפילה עם הנץ החמה, ממשיך בלימוד הדף היומי, ולאחר מכן פונה אל ה'תלמוד תורה', לנהל, לנווט, להדריך ולפקח.

"חשוב לגשת עם הבדיקות החדשות לייעוץ אצל הרב פירר", נאמר לו. בני המשפחה עשו מאמצים גדולים מאוד להשיג את הרב פירר, שקשה מאוד להשגה. הייעוץ נקבע לשעה שבע בבוקר, והזמן הזה היה קודש אצלו לשיעור הדף היומי.
כאשר היו מונחים על כפות המאזניים ייעוץ רפואי מול לימוד תורה, לא

היסס הרב בצרי. הוא העדיף את הלימוד הקדוש ודחה את הייעוץ למועד מאוחר יותר.

גבורת הנפש

בערב שבעה-עשר בתמוז תשס"ז יצא הרב בצרי לארצות הברית, מלווה בבנו יד ימינו הרב יעקב, מלבה בקרבו את התקווה כי אמנם ימצא מזור למחלתו.

התוכנית הייתה כי מיד עם נחיתתו יפנה להיבדק אצל טובי הרופאים, והם יחליטו על דרכי הטיפול.

אף שבידי הרב בצרי היו מסמכים המעידים על מחלתו, ובעזרתם הוא יכול לעקוף את התורים המייגעים בנמל התעופה, הוא העדיף שלא להשתמש בהם אף באחת מטיסותיו לחו"ל, כדי שלא לתת לעצמו את התחושה שהוא חולה.

לזכות את ישראל

נמל התעופה המה כתמיד בנוסעים הממתינים לטיסותיהם לרחבי העולם. אנשי עסקים, בצד אנשים היוצאים לטיול בארצות רחוקות, כולם נרגשים, עורכים קניות ומתכננים את הימים הבאים.

"הנוסעים בטיסה 441 לניו יורק מתבקשים לגשת לשער 5", נשמעה הקריאה מהדהדת באולם ההמתנה. הרב בצרי ובנו מיהרו אל השער, ולאחר דקות אחדות מצאו את עצמם במטוס, ממתינים להמראה.

"לא ישבנו באותה מחלקה בטיסה", מספר בנו רבי יעקב. "עם תום ההמראה הוא הגיע, כמו אבא טוב, לבדוק אם אני חש בנוח ואם אני זקוק למשהו... בין כך ובין כך החל קושר שיחה נעימה עם האיש שישב מימיני, מתעניין בו ובעיסוקו ומתעלם לגמרי מהופעתו השחצנית והמוזרה.

'שורשיי מגיעים למשפחת אבוחצירא החשובה', נהנה האיש להתגאות בייחוסו. אבא המשיך לדובב אותו, וכך התברר כי הוא משמש שומר ראש לנגיד מר ספרא, ולמרבה הצער אינו שומר תורה ומצוות כלל.

"כרגיל במקרים מעין אלו חש אבא כי לא לחינם נשלח למקום הזה בזמן הזה. הוא החל מדבר על ליבו של האיש שיקבל עליו לשמור שבת, להניח תפילין... בעדינות פרט על מיתרי לבבו, מעלה את מוצאו החשוב ואת הנחת שיעשה לאבות אבותיו אם ישמור ולו משהו. אבל האיש התגלה כעקשן לא קטן. הוא הקשיב והנהן בראשו, משוכנע בצדקתו של הרב, אולם לכלל מעשה לא הגיע.

'אינני מוכן לקבל עלי דבר!' הודיע בנחרצות לבסוף.

"לאחר שפנה אבא למקומו אמרתי לבחור: 'אבי הרב חולה במחלה קשה. אם תקבל עליך אפילו מצווה אחת, תשמח אותו מאוד מאוד...'

'מוכן!' נעתר פתאום הבחור, שחש היטב כי כל חפצו של הרב הוא - טובתו הרוחנית והגשמית, ובו במקום סייעתי לו לקשור את הרצועות.

"בהמשך הטיסה, כאשר שוב הגיע אבי לבקר אותי, סיפרתי לו על היענותו של הבחור, ואבא מיהר להכות על הברזל בעודו חם ולקרב אותו.

"בין כך ובין כך סיפר האיש כי הוא נוסע לניו יורק, אולם עדיין אין לו מקום מסודר להיות בו בעיר הגדולה.

"כאשר שמע זאת אבא אמר בלי שהיות: 'בוא איתנו במונית, לא תישאר לבד!...'

"ואכן, מיד לאחר הנחיתה הצטרף אלינו האיש, נסע עימנו במונית לבית המלון, ושם ביקש אבא שייתנו לו חדר טוב וסמוך אלינו. מאחר שאותו היום היה ערב י"ז בתמוז, יצאנו לאכול ארוחה משביעה לפני הצום והזמנו את הבחור להצטרף אלינו. אבא לא נרתע מן הקוצים שבשערו, מן העגיל שבאוזנו או מכתובות הקעקע שעל זרועותיו. הוא פתח בפניו את ליבו והרעיף עליו את חומו ממיס הלבבות".

בדיקות - סבב שני

בליבו פנימה עדיין לא האמין הרב בצרי לרופאים.

'הם ודאי טועים... הבדיקות לא היו נכונות, משהו השתבש'... חשב ופנה לרופא גדול ל"בדיקה תמימה", בלי לספר כלל על הדיאגנוזה הקטלנית שבידיו.

"אני לא מרגיש טוב..." אמר לרופא, יהודי שומר תורה ומצוות, בלי לפרט דבר.

הרופא הציץ בפניו ואמר: "נראה לי שיש משהו... אבל מוטב נערוך בדיקות".

הבדיקות נערכו מיד, והתוצאות לא איחרו לבוא. "הבדיקות מספרות על המחלה הקשה", הסביר הרופא, "מחלה שהרפואה אינה יכולה להתמודד עימה... מחלה שאין לה שום סיכוי!"

"אתה אלוקים?" תהה הרב בצרי, "הרי אתה רק בשר ודם, ומה ימנע מהקדוש ברוך הוא לשלוח לי רפואה שלמה?!"

בתום הביקור, כאשר ביקש הרב בצרי לשלם לרופא, סירב האיש עדין הנפש לקבל את כספו. "תשלם לי לאחר שתבריא..." אמר לרבי מנחם. אבל הרב לא רצה לקבל מתנות חינם, והותיר את דמי הביקור על השולחן.

למען שמו באהבה

"הבה נלך לבית כנסת שבו אין מכירים אותנו", אמר הרב בצרי לבנו בעת היותם בניו יורק, "אינני חפץ לצער את מכריי וידידיי..."

וכך פנו הרב ובנו לבית כנסת בלתי מוכר, מקום שנאספו בו אנשים מסוגים

שונים, בהם רבים שניכר בהם כי אין הם מקפידים על קלה כחמורה...
גבאי בית הכנסת, שהבחינו בהדרת פניו של הרב, פנו אליו: "אנו מארגנים כאן סעודת שבת לאנשים רחוקים החפצים לטעום מעט יהדות. אולי יואיל כבודו לבוא ולומר בפניהם דברי תורה?"
"בסדר", ניאות הרב בצרי מיד וסיכם עימם שמיד לאחר שיאכל אצל ידידו יבוא לומר דברי תורה בבית הכנסת. ואכן, למרות חולשתו, לאחר הסעודה מיהר לשוב לבית הכנסת.
הסועדים, שסיימו זה מכבר את סעודתם והחלו להתפזר, הבחינו בו ושבו למקומותיהם כדי להאזין לדברי התורה. הרב בצרי החל מדבר אל ליבם, מוכיחם במתק לשונו ומפציר בהם לשוב לכור מחצבתם ולהקפיד על שמירת המצוות. הנאספים האזינו מרותקים לדבריו, שנאמרו מלב יהודי חם ואוהב, ולאחר הדרשה פנו לבקש את ברכתו.
"מי אני שאברך", חייך אליהם רבי מנחם בביישנות, "השבת, התפילין, הטהרה – הן סגולה והן מקור כל הברכות", הסביר להם בענווה.

רגישות מיוחדת הייתה לרב בצרי לרדת עד שורש תחושותיהם של סובביו, וחלילה לא לגרום להם שמץ של עוגמת נפש או עלבון.
בתקופה ההיא נהג אחד ממכריו של הרב להגיע מדי יום ברכבו כדי לקחת את הרב לתפילה בבית הכנסת. כאשר שאל הרב את האיש היכן הוא מתפלל בשבת, הזכיר האיש שם של בית כנסת שנוסח התפילה בו שונה לחלוטין מהנוסח שבו הרב היה רגיל להתפלל. למרות זאת אמר רבי מנחם מיד: "גם אנו נתפלל עימך שם!" ומאוחר יותר הסביר לבנו: "הרי במשך כל השבוע היינו יחד, והוא לקח אותנו עימו ודאג לנו כל כך. הייתכן שבשבת נלך למקום אחר?!"

•••

חמישה שבועות שהו הרב ובנו רבי יעקב בארצות הברית, ובכל הזמן הארוך הזה לא נראה שום אור בקצה המנהרה, ושום תקווה לא הפציעה. להפך, הרב נחלש והלך...
ואולם אף שגופו נחלש, דבקותו בהשם ובמצוותיו לא רפתה אף כהוא זה. כאשר ביקשו לתת לו תרופה שיש בה חלב עכו"ם אמר: "כל חיי הקפדתי שלא לאכול חלב עכו"ם, וגם כעת אינני מוכן להכניס זאת לפי!"
כך הייתה כל הנהגתו כספר מוסר חי!

בכ"א באב החליטו לשוב לארץ ישראל.
בגלל חולשתו העדיף הרב להשתכן בדירת ידידו ברחביה, מקום שבו איש אינו מכירו, ועל כן לא יטרידוהו. מדי יום ביומו הלך רבי מנחם להתפלל בבית הכנסת הסמוך, ובשבת הגיעו כל ילדיו ונכדיו לשהות עם הוריהם ברחביה.

כ"ו באב היה יום מכונן. "התלמידים מתחילים ללמוד היום בת"ת", אמר הרב בצרי בהתרגשות לבנו.
"אולי יבקר אבא ב'סוכת דוד', והתלמידים החביבים יעברו על פניו?" הציע הבן, שידע כמה יכול הדבר לשמחו.
"לא ולא!" אמר הרב בצרי, "אינני רוצה שיראו אותי חלוש וירוד כפי שאני, וגם אינני רוצה לצער אנשים..."

האורח הבא היה אחיו, המקובל הרב דוד בצרי שליט"א. האחים שוחחו ביניהם, ואז שאל רבי דוד במר ליבו: "למה נעשה לך כך?"
הביט בו הרב מנחם בעיניו הטהורות והשיב בתום ובאמונה: "כך רצה השם!"
לא היו אלו מילים בעלמא! זו הייתה תחושתו יום יום. הוא ידע בידיעה ברורה כי זהו רצון השם ואין להרהר אחריו. עם זאת היה בו ביטחון אמיתי, "כגמול עלי אמו", כי יכול הקדוש ברוך הוא להוציאו מהחולי הקשה ברגע אחד.

גם לעת הזו, כאשר כבר היה הרב בצרי חולה וחלוש, לא שקטו רעיוניו, ובאחד הימים צץ בו חלום חדש: לפתוח בעיר בית שמש ישיבה שתשמש המשך ל'תלמוד תורה סוכת דוד'.
"חשוב שיהיה לתלמידים מקום טוב לצמוח בו ולגדול בתורה", אמר, "אם תהיה ישיבה שתמשיך באותה דרך מוכרת, תהיה בזה לתלמידים תועלת רבה".
את הישיבה הוא לא הספיק לפתוח, אבל שאיפתו הטהורה עשתה פרי, ולימים נפתחה בעיר בית שמש ישיבה קטנה המשמשת המשך לת"ת, ורוב בוגרי 'סוכת דוד' בעיר ממשיכים ללמוד בה.

בכל אותם ימים המשיכו הרב ובני משפחתו לברר ולנסות, אולי יש תקווה, אולי יש באיזה מקום על פני כדור הארץ טיפול מועיל.
"יש בית חולים בנברסקה שבארצות הברית", המליץ מישהו, "וייתכן ששם יוכלו לערוך ניתוח מציל חיים".
שמע זאת הרב בצרי והחליט: "נוסעים לשם!"
שבוע ימים בלבד שהה הרב בצרי בארץ, ובערב שבת מברכים חודש אלול שוב נארזו המזוודות לקראת היציאה לארצות הברית.
כמי שרגיל לפנות אל גדולי הדור בכל עניין, התקשר הרב בצרי למרן הרב עובדיה יוסף וסיפר לו על הנסיעה הקרובה.
הרב עובדיה בירך אותו בחום ואמר: "אני מתפלל עליך בכל יום בעת פתיחת ההיכל!"
לשמע הדברים דמע הרב בצרי מהתרגשות ואמר: "מי אני שהרב צריך כך לטרוח בשבילי? מי אני ומה חיי!"

הנסיעה האחרונה

הסובבים עדיין לא היו מודעים לחומרת מחלתו, וכאשר שמעו בהוצאת הספרים של 'סוכת דוד' כי הרב נוסע לחו"ל, שמחו מאוד על הידיעה. "עלינו להעביר כמות של ספרי סליחות לפלוני שהזמין אותם לרגל שמחה. האם נוכל לשלוח את החבילה עם הרב?" שאלו.

ברוב ענוותנותו נטל עימו הרב את הצרור הכבד והמכביד, מוסיף אותו למזוודה המוכנה.

במוצאי שבת, שעות אחדות לפני הנסיעה, הגיע הרב בצרי לביתו של מרן רבי עובדיה יוסף.

בחום ובהתרגשות בירך אותו הרב ואמר: "הדור צריך אותך, יש לך הרבה זכויות בהקמת 'סוכת דוד', 'תלמוד תורה' שהוא יסוד לכל כך הרבה בני תורה!"

עוד תחנה בבית, ואחת אחרונה במשרד, והרב בצרי יצא לדרך הארוכה.

דף של גמרא!

גם בנסיעה האחרונה הזאת הקפיד הרב לקחת עימו את דפי הגמרא הנלמדים בסדר הדף היומי, ואת הזמן שכרגיל מתבזבז בנסיעות ובטיסות ניצל ללימוד בשקידה.

"אבא היה במצב קשה מאוד", שח בנו הרב יעקב, "רציתי שינצל את זמן הטיסה לשינה, אולם הוא אמר לי בהחלטיות: 'קודם נלמד גמרא'..."

כך המשיך ללמוד בהתמדה כל עוד הייתה נשמתו באפו. הדף האחרון שזכה ללמוד עם בנו היה דף ח' במסכת כתובות, שבו נאמר: "חתנים מן המניין ואין אבלים מן המניין..."

"כאשר לקחנו עימנו ספרים ללימוד בעת השהייה בחו"ל", מספר בנו, "ביקש אבא שאביא גם חוברות 'חוק לישראל' על פרשות שופטים, כי תצא, כי תבא, נצבים-וילך בלבד. 'אבל אבא', אמרתי לו, 'אנחנו אמורים להיות שם חודשיים!' 'מספיק, עד כאן', השיב לי".

ליבו אמר לו...

...

חבילת ספרי הסליחות ליוותה אותו, והוא לא התמהמה מלהשלים שליחותו. מיד לאחר הנחיתה בניו יורק מיהרו הרב ובנו להביאה ליעדה, ומשם פנו לאכסניה, למנוחה.

"אולי ניגש לתורם פלוני או אלמוני הנמצאים בעיר?" הציע הבן, שהיה מודע לעול אחזקת הת"ת.

"לא!" הפתיע אותו אביו, "לכל דבר הזמן שלו, וכעת אנחנו נמצאים במרוץ

על החיים עצמם!"

פתאום צלצל הטלפון.
הממונה על קברי הצדיקים בצפת היה מעבר לקו.
"כבוד הרב", שטח את עניינו, "לפני שבועות אחדים ביקשתם לתקן את שביל הגישה לקבר האר"י הקדוש. בדקנו את העניין והתברר כי יש לבנות שם גשר מוצק ומקצועי שעלותו גבוהה מאוד. אין לנו סכום כזה בתקציב. מה עושים?"
"אשתדל לדאוג לזה מיד", השיב לו הרב בצרי ולא התמהמה מלקיים את דברו.
השיחה הבאה הייתה לנדיב מר זורי פחאם מארגנטינה.
"יש לך אפשרות כעת לזכות להקים את הדרך לקבר האר"י", הלהיב אותו הרב בצרי, "אבל אני צריך תשובה מידית: רוצה או לא רוצה?"
"כן... אתרום את הסכום הדרוש", נענה מר פחאם בשמחה של מצווה.
למעשה, הקמת הגשר ארכה כמה שבועות, ולבסוף נתרמה לעילוי נשמתו של... הרב מנחם בצרי.

עדינות הנפש

לאורך כל התקופה הקשה, גם כאשר שהה הרב בצרי בחו"ל, נמשך הקשר הרציף שלו עם ה'תלמוד תורה'. מכשירי הפקס והמחשב, וכמובן – הטלפון, היו משרתים נאמנים להעביר בין היבשות את השאלות, התהיות, התשובות וההדרכות.
באחת השיחות התכופות ששוחח עם מורי ה'תלמוד תורה', סיפר לו אחד המלמדים על התפילות שנושאים התלמידים יום-יום לרפואתו. הרב בצרי התרגש למשמע הדברים. בענוותנותו הרבה לא רצה להטריח איש להתפלל עליו. הוא לא חש כי מגיע לו משהו בכלל...
"ככה עושים למעני?" תמה, "איזו זכות יש לי שילדים זכים וטהורים אלו יתפללו בעדי!" קרא מעומק ליבו הטהור והוסיף כי תפילותיהם של תינוקות של בית רבן חשובות מאוד בשמיים.
כאשר סיפרו לו על תפילת בוגרי הת"ת שנערכה בכותל לרפואתו הגיב: "בשביל מה הם טורחים... אני מתבייש, מתבייש..."

בעדינות נפשו, במשך כל תקופת היותו בחו"ל עם בנו לא העיר אותו משנתו בלילה כדי שיסייע לו, ובכל פעם שקיבל זריקה או טיפול הקפיד להודות במאור פנים לאח או לרופא שטיפל בו.
תוצאות הבדיקות העידו כי המצב הולך ומחמיר במהירות. הרב בצרי קיבל

בבית החולים טיפול תומך, ובין טיפול לטיפול שב למלון למנוחה.
לילדיו, שהתקשרו אליו לעיתים תכופות לשאול לשלומו, היה עונה: "ברוך השם, הכול טוב!" בלי להתלונן – לא על חולשה, לא על עייפות ואף לא על ממצאי הבדיקות המרים.

שווא תשועת אדם!

רק יום וחצי שהו הרב ובנו בניו יורק, אך בזמן הקצר הזה התאספו ידידים וקרובים לסעוד עימו בצוותא, לעודד ולחזק את רוחו. במהלך הסעודה דיבר הרב בצרי דברי תורה, וחבריו שרו שירים מתפילות ראש השנה ויום כיפור, מייחלים שהחותך חיים לכל חי יגזור על הרב ועליהם שנה טובה ומתוקה.

כבר למחרת יצא הרב עם בנו במטוס למדינת נברסקה שבארצות הברית כדי לבדוק אם אמנם בבית החולים שבעיר אפשר לנתחו בניתוח שאולי יביא מזור למחלתו.
בנמל התעופה קיבל אותם הרב מנדל קצמן, ומשם נסעו עימו לביתו, לסעוד את ליבם לפני הגיעם לאכסניה.
לעת בוקר ביקש הרב בצרי מבנו לצאת עימו לתפילה. הבן ניסה להניאו מכך, באומרו כי ממתין לו, לאב, ניתוח קשה והוא עדיין עייף מן הנסיעה, אבל הרב התעקש: "ראש חודש אלול היום, ואני חפץ להתפלל במניין!"
הבן התרצה ויצא עימו לבית הכנסת. הנסיעה ארכה כעשרים וחמש דקות ארוכות, וכאשר נכנס הרב לבית הכנסת אמר כי הוא חש סחרחורת, ואז התמוטט ונפל על הרצפה, מתקשה לנשום.
באותם רגעים חשש הבן כי האב עזב אותו לאנחות, אולם למרבה הפלא התאושש הרב ושב לעשתונותיו. האמבולנס שהוזמן העבירו במהירות לבית החולים, אולם גם שם שב וביקש הרב להניח תפילין ולהתפלל.
לאחר שהתייצב מצבו החלו בבית החולים בבדיקות מקיפות לקראת הניתוח.

אפוף בריח תרופות וחלוקים לבנים המתין הרב בצרי בחדרו שבבית החולים, תוהה מה יהיו תוצאות הבדיקות הקשות שעבר בימים שבהם היה מאושפז בבית החולים.
"התוצאות יגיעו רק בעוד שלושה ימים", נאמר לו, והוא התכונן לכניסת השבת.
זמן קצר לפני כניסת השבת נכנס אחד הרופאים אל חדרו של הרב ובפיו בשורה מרה: "תוצאות הבדיקות חמורות מאוד ומלמדות כי לא נוכל לערוך את הניתוח. גופך, כבוד הרב, לא יעמוד בכך..."

בבת אחת קרסו כל התקוות. האור שבקצה המנהרה החשוכה - כבה, והעתיד נראה שחור משחור.

"איך", קרא הרב בצרי מנהמת ליבו הדווי, בפנותו אל הפרופסור, "איך יכולת לבשר לי בשורה מרה כזו קודם כניסת שבת המלכה? כיצד אוכל ביום המנוחה והשמחה לשאת את הצער והכאב הללו?"

הרופא לא השיב. בתפקידו התרגל לתגובות סוערות הרבה יותר על בשורות כאלה...

לאחר שיצא הרופא פנה רבי מנחם לבנו ואמר לו: "ניחא, אילו הייתה בפיהם בשורה טובה, ודאי היה טעם בהקדמתה. אולם כאשר הדברים הפוכים, מדוע צריך להזדרז כל כך לאומרם?!"

במהלך השעות הבאות, כאשר הרהר רבי מנחם בעניין, החליט כי עליו להתנצל בפני הרופא, שהרי בוודאי לא מתוך כוונה רעה מיהר לספר לו את הדברים.

מיד במוצאי שבת ביקש הרב בצרי לקרוא לרופא. האיש, שלרוב נדרשו שעות להמתין לו, חש יראת כבוד מפני הרב בצרי והגיע מיד. הרב ביקש את סליחתו ואף בירך אותו מעומק הלב בבריאות ובהצלחה.

טוב עין הוא יבורך

באותם ימים שהתה במקום משפחה מישראל שהמתינה להשתלת כליה לבנם התינוק. הרב קצמן, ששמע כיצד מבשרים הרופאים לרב בצרי כי ימיו ספורים, ואף "מנבאים" כי אולי ישרוד את ראש השנה ויום כיפור, אולי עד חנוכה יחיה, אך לא יותר מכך - ביקש מאם התינוק לעודד את הרב ולשוחח עימו ברגעיו הקשים.

"הכול בידי שמיים", אמרה האם ברגש ומתוך אמונה טהורה, "אל לו לרב ליפול ברוחו בשל הדברים הקשים! הרופאים לא תמיד יודעים הכול..."

הדברים הטובים השיבו את רוחו והפיגו מעט את צערו.

חלפו ימים אחדים. הרופאים, באין להם עוד אמצעי ריפוי להציע, החליטו לשחרר את הרב מבית החולים: "מחר אתה משתחרר", הודיעו לו בפנים חתומות.

"עלי למצוא את המשפחה ההיא", החליט רבי מנחם מיד, מתוך תחושה של הכרת הטוב, "אף הם מיטלטלים בין ייאוש לתקווה, ויש לחזקם ולאמצם!"

כך, לאחר שבוע שבו לא היה ברב כוח אף לקום מהמיטה, התחזק והלך במשך רבע שעה על שתי רגליו, עד החדר שבו שהו בני המשפחה עם ילדם. הרב בצרי התעכב במקום כמה דקות, בירך את הילד והוסיף ודיבר על לב הוריו שיתחזקו בצניעות ובמצוות, מבטיח להם שבזכות מעשיהם יבריא הילד.

בשבועות הבאים עבר התינוק את ההשתלה בהצלחה רבה, והמשפחה המאושרת תולה זאת בברכתו של הרב בצרי, ברכה שנאמרה מעומק הלב.

לולי תורתך!

ביום השחרור מבית החולים בנברסקה פנתה אליו אחת האחיות ואמרה לו בשקט: "אין עוד מה לעשות כאן... מוטב שתחזור לארץ, להיפרד מהיקרים לך..."

ואולם בינתיים התעורר עוד שביב תקווה. הרבנית בצרי נפגשה עם הרבנית מסאטמר, וזו המליצה לנסות טיפול חדשני שאותו עושים בניו יורק.

הרב הבין את חשיבות הפרדה מבני המשפחה, מהתלמידים ומצוות הת"ת, אך עם זאת, המניע למעשיו היה ערך החיים והזמן היקר שידע למלא. על כן שקל והחליט כי מוטב לוותר על הפרדה כדי לנסות טיפול נוסף, גם אם הסיכוי שלו מזערי.

כך, בז' באלול טסו הרב ובנו הרב יעקב חזרה לניו יורק. הם התקבלו אצל הרופא, והלה החל מיד בטיפולים. "הטיפולים היו ארוכים מאוד, ולעיתים ארכו כשבע שעות", מספר הבן, "אולם אבא לא נתן דעתו אליהם אלא ניצל כל דקה ללימוד, שוקד איתי על הגמרא הקדושה!"

"כאן, בעולם הזה, ניתן לקנות טלית קטן בפרוטות וכך לזכות במצווה שערכה לא יסולא בפז", התבטאו גדולי עולם, ואת הסוד הזה היטיב הרב בצרי לדעת.

מדי פעם פנה לסובבים אותו ושאל: "היכן הטלית קטן?" הוא לא רצה להיות אפילו רגע אחד בלעדיה. למרות מצבו הבריאותי הקשה כל כך לא חיסר אפילו פעם אחת תפילה בזמנה.

כל העת הוא ליבה בתוכו את הביטחון, שאולי תתבטל הגזרה והשם יושיעו. באותם ימים נוראים התחזק ליבו באמונה טהורה, וכאשר שאלוהו מה יהיה, היה מצביע כלפי שמיא ואומר: "מה שהקדוש ברוך הוא רוצה - זה מה שיהיה..."

אף בימים האחרונים לחייו היה הרב בקשר רצוף עם ה'תלמוד תורה'. המלמדים פרשו לפניו את כל שאלותיהם וספקותיהם, והוא - השיב להם, מייעץ, מחזק ומעודד להמשיך בעבודת הקודש.

בין טיפול ללימוד ולשיחה עם הת"ת הגיעו רבני קהילות לבקרו. בשל ההחמרה במצבו חשה הרבנית כי עליה להיות לצידו והגיעה לארצות הברית בשבוע האחרון לחייו.

ראש השנה הקרב והולך הכניס את כולם לעשייה קדחתנית. נשכרה דירה,

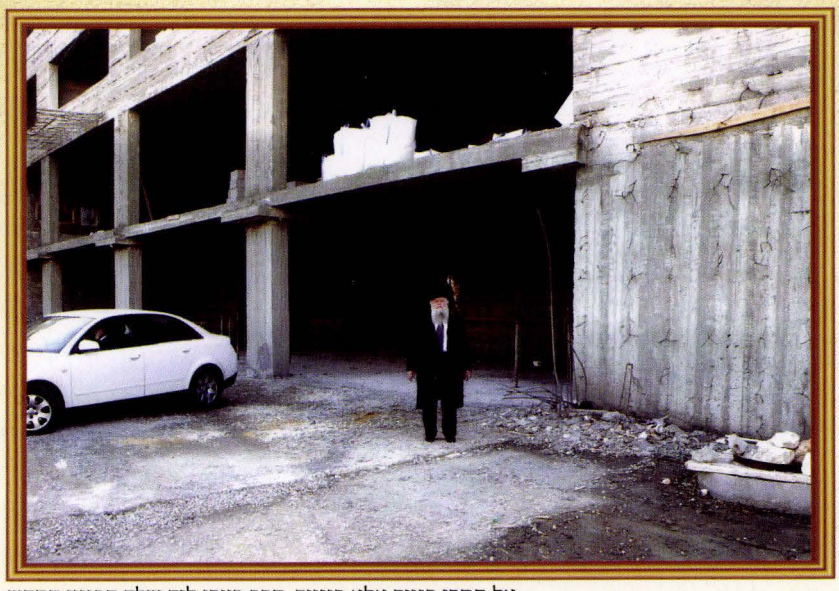
אורגן מניין שיהיה לצד הרב ביום הדין, והכול קיוו כי ביום הרת עולם ייקרע רוע הגזרה.
ואולם בינתיים דעך הרב בצרי והלך.

יום ראשון י"ט באלול.
התפילין היו מונחות לידו על הכיסא. מדי פעם בדק הרב בצרי אם כבר הגיעה שעת הנץ החמה, אם כבר אפשר להניח את התפילין האהובות...
עוד יום חלף. בשעת ערב חלה הידרדרות במצבו של הרב. הוא ביקש ממקורבו יוסף חנן, איש 'הצלה', שיסור לביתו לבדוק אותו, והלה קבע כי יש להעביר את הרב מיד לבית החולים.
מר חנן לקח אותו לבית החולים ונותר לשהות לידו. פנה אליו הרב בצרי ואמר: "ברצוני שתלך הביתה, רעייתך ממתינה לך..."
מדהים היה לראות כיצד, גם לפני שעזב את העולם, ושהותו של ידידו לידו היטיבה עימו – חשב הרב בצרי על הזולת ועל רווחתו! אמנם מר חנן ביקש להישאר, אולם הרב בצרי אמר: "אינני מרשה לך..."
"בבית החולים בקושי הצליח אבא לדבר, ואני חשתי כי נכון יהיה להתקשר לכל האחים כדי שייפרדו ממנו", מספר בנו רבי יעקב. "הנחתי את הטלפון לצידו והתקשרתי לכולם. זה אחר זה דיברו איתו בני המשפחה וחיזקו את רוחו. זו הייתה הפעם האחרונה שבה שוחחו איתו ילדיו שבארץ, וכך למעשה נפרדו ממנו לעולמים".

מה גדלו... מאד עמקו מחשבותיך!

יום שני כ' באלול תשס"ז.
"באותו יום מר ונמהר ביקש אבא שאניח לו תפילין", מעיד בנו רבי יעקב. "הוא קרא 'שמע ישראל' כשאנו שוהים לצידו כל הזמן". לאחר הנחת תפילין במיטת חוליו הגיע הרה"ג דוד עוזרי רב קהילת 'יד יוסף' לבקרו.
"איך אתה מרגיש?" שאל הרב עוזרי את הרב בצרי.
"אני באמצע לבנות את הבניין ל'תלמוד תורה'... עדיין לא סיימתי..." ענה רבי מנחם, ואז פתאום ניטל הדיבור מפיו.
אלו היו מילותיו האחרונות, והן היו לצוואה: להמשיך בכל העוז לבנות את הבניין החדש!

בהמשך היום באו לבקרו בבית החולים הגאון הרב שאול קצין, רב קהילת 'שערי ציון' בארצות הברית, והגאון הרב יוסף רפול, רב קהילת 'עטרת תורה'. הם אמרו עימו את מילות הווידוי, ולאחר זמן מה איבד הרב בצרי את הכרתו.

אל תקרי בנייך אלא בוניך, הרב בצרי ליד שלד הבניין החדש

באותן דקות נוראות התקשר בנו לרב דוד בצרי וביקשו לאתר את הגאון הרב מרדכי אליהו, כדי לקבל פסק הלכה בדבר הארכת חיי האב באמצעות מכשיר הנשמה.

"הייתי דקות אחדות מחוץ לחדר שבו שהה אבא, ממתין לתשובה בלב הולם", מספר הבן, "ונמסר לי שהרב אליהו סימן בידו שאין מקום לשאלה. אכן, כאשר שבתי לחדר גיליתי כי אבי עזב אותנו לאנחות.

"לימים סיפר הרב מרדכי אליהו כי באותן דקות, קודם שעזב אבא את העולם, הוא הגיע כדי להיפרד ממנו..."

ניצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש.

ברגעים נוראים אלו הסתיימה מסכת חיים נפלאה של שישים ושלוש שנות עשייה.

קשה לתאר את ההלם, הבכי והכאב האיום שהקיף את בני המשפחה וטלטל את התלמידים, הבוגרים, המלמדים וכל ידידיו של הרב, ואלו היו רבים מאוד.

בשעה שלוש ורבע אחר הצהריים, חודשיים וחצי לאחר שנתגלתה המחלה שזיככה את הרב בצרי בייסורים, עלתה נשמתו בסערה השמימה.

למרות ההלם, הצער והשבר הגדול כים, הזדרזו מוקיריו לארגן את ההלוויה, ביודעם כמה חשוב לטובת הנפטר שלא להתעכב.

כבר בשעה חמש אחר הצהריים נערכה ההלוויה בניו יורק. שם ספדו לו הרה"ג שאול קצין, רבה של קהילת 'שערי ציון' בברוקלין, הרה"ג דוד עוזרי,

רבה של קהילת 'יד יוסף' בברוקלין, והרה"ג רבי יוסף רפול, רבה של קהילת 'עטרת תורה'. הסופדים כולם עמדו על גדלותו המיוחדת וביכו את האבדה הגדולה. הם ציינו את תרומתו הגדולה לקהילות בארצות הברית ואת ענוותנותו - כמי שברח כל ימיו מן הכבוד.
דברי פרדה השמיע בנו וממשיך דרכו רבי יעקב, שאף הודה למסייעים והעוזרים לאביו וביקש מהם שימשיכו להחזיק את המפעל הגדול שהחל אביו.

לאחר מכן יצא הארון ארצה, מלווה בבני המשפחה, במטוס שהמריא בשמונה בערב מניו יורק.
ביום שלישי כ"א באלול התעטפה העיר ירושלים באבל.
אלפי תלמידיו ומעריציו של הרב, בני משפחתו ומכריו נאספו לקבל את פניו וללוותו בדרכו האחרונה. רחוב דוד ילין נחסם לתנועה, ושם המתינו כולם שעה ארוכה.
אחיו של רבי מנחם, המקובל רבי דוד בצרי שליט"א, וכן הגאון הצדיק רבי יעקב עדס קראו סליחות ותקעו בשופר, בעוד הקהל העצום גועה בבכייה. בשעות שבהן עשה הארון את דרכו לירושלים, שבו והתעוררו אלפי אנשים לתשובה. בימי התשובה הסמוכים לראש השנה נתנו אנשים אלו אל ליבם להתבונן - מהי תוחלת האדם ומה תפקידו בעולמו, לקחו מוסר וראו כי אך תורה ומעשים טובים מלווים לו לאדם בשעת פטירתו ואין איש יודע את עיתו - - -

בשל השקיעה, שהלכה וקרבה, הספידוהו בקצרה: אחיו הרה"צ המקובל רבי דוד בצרי, הראשון לציון הרה"ג רבי מרדכי אליהו, שהדגיש כי לבושו של אדם הוא אך מעשיו הטובים, הראשון לציון הגאון הרב שלמה עמר, הרה"ג רבי משה צדקה ראש ישיבת 'פורת יוסף', הרה"ג רבי יצחק אזרחי, מראשי ישיבת מיר, הרה"ג הרב דוד יוסף, ראש 'כולל' 'יחווה דעת', והרה"ג נתן מוצרי - ראש 'כולל' 'תורת מאיר'.
הרבנים כולם עמדו על גודל האבדה ועל הכוחות המיוחדים של הרב בצרי, שזכה להגדיל תורה ולהאדירה, בהקימו דורות של תלמידי חכמים.

חתנו הרב יוסף שרים ביכה את גודל האבדה וסיפר כיצד, למרות מצבו, ביקש חמיו לארגן חלוקת מצרכים גדולה לבוגרי הת"ת לקראת החגים הבעל"ט. הוא סיים את דבריו באומרו כי הרב בצרי פעל לבדו כמו עשרים אנשים!

דברי פרדה השמיע בנו ממשיך דרכו הרב יעקב, שעורר את המלווים בבכייה עת סיפר על הקפדתו הרבה בקביעות לימוד התורה, ואף כאשר

נזקק לייעוץ רפואי לא הסכים לבטל את סדרו ויצא רק לאחר סיום לימוד הדף היומי.

"אבא לא היה אבי בלבד", אמר לקהל המלווים, "היה הוא אביהם של כלל התלמידים והבוגרים, מסור ונותן ליבו אליהם כאילו היו בניו ממש!"

מסע ההלוויה המשיך להר המנוחות, ושם נקבר הרב בחלקה שקנה חודש לפני פטירתו, בשורה של קברי הוריו וסמוך לקברו של המקובל הרב יצחק כדורי.

לפני סתימת הגולל נפרד ממנו בדברים המפקח הרב יצחק שיש, שעמד לימינו מאז הקמת הת"ת.

...

ברוך הבא!

בימי ה'שבעה' סיפר האח המקובל רבי דוד בצרי שליט"א סיפור מופלא:

רבי מנחם היה בריא לגמרי כאשר הלך בערב ראש השנה, אחד-עשר חודשים קודם לכן, להתפלל על קברי ההורים. באותו יום חלם והנה אימו וסבתו מגיעות לקראתו ופניהן צוהלות.

"היכן אבא?" שאל אותן.

"מיד יגיע", ענו לו, ואז ראה גם את אביו הולך לקראתו בשמחה.

"לא ידעתי כיצד אפתור את החלום לטובה", שח רבי דוד, "ואמרתי לו שבוודאי כל המשפחה עומדת ומתפללת במרומים להצלחתו. אולם עתה מבין אני כי ההורים ידעו כי רבי מנחם מתעתד לבוא אליהם ויצאו לקראתו בשמחה..."

"אחי רבי מנחם נסע לארצות הברית", המשיך רבי דוד בצרי, "ושב ויצא בשארית כוחותיו לטיפול שאולי יציל את חייו. והנה, חשבתי, מהו התיקון הזה, שאדם חולה כל כך צריך לנסוע למרחקים ולחזור, ואחר כך שוב לנסוע ולשוב? אלא מסתבר שקודם פטירתו היה עליו לשוב וללקט את כל הניצוצות שזכה לקבץ שם בימי חייו, ולעלות עימהם למעלה..."

להמשיך להתעלות

בעת ה'שבעה' הגיעו המונים לנחם, בהם ראשי ישיבות, אדמו"רים, גדולי ישראל, בוגרים ותלמידים.

גם מרן הרב עובדיה יוסף הגיע לקיים מצוות ניחום אבלים.

"יש לך זכות שהיית צמוד אליו וטיפלת בו", אמר לבנו רבי יעקב, "ודעו לכם, שמה שאביכם עשה בשישים שנות חייו – לוקח לאנשים מאות שנים לעשות..."

באותו מעמד הכתיר מרן הגאון הרב עובדיה יוסף את הבן רבי יעקב לממשיך

הרב עובדיה יוסף בניחום אבלים. במרכז הרב ששון בצרי, מימין הרב דוד בצרי והרב יעקב בצרי

דרכו של רבי מנחם ולמנהל הת"ת.
"כל מה שתצטרך, בוא אלי ואעזור לך!" אמר הרב עובדיה, שחשוב היה לו כי הת"ת ימשיך להתקיים.

"כל עוד האדם חי הוא בגדר 'הולך' ויכול לעלות מדרגה לדרגה", קרא עליו גיסו הרה"ג שמואל פנחסי, "אולם כאשר הוא נפטר - אזי 'במתים חופשי'. אולם צדיק שגידל דורות ישרים והדריך את בניו לתורה, הרי הוא בבחינת 'הולך' גם לאחר מותו, משום שעל ידי מעשיהם הטובים של בניו הוא ממשיך להתעלות בעולם הבא, שהרי כולם באו מכוחו או מכוח כוחו.
"לכן, כאשר קרבו ימי דוד המלך למות אמר לבנו: 'אנכי הולך... בדרך כל הארץ' - אם תרצה שאהיה בבחינת 'הולך', אף כשאהיה בדרך כל הארץ, 'וחזקת והיית לאיש ושמרת את משמרת ה' אלקיך'. בכך שתלך בדרך השם אהיה תמיד בגדר 'הולך'.
"וזה שנאמר 'מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו' ומסביר הגאון החיד"א 'בתומו' - אותיות 'במותו'. מתי ממשיך הצדיק להתהלך גם אחר מותו? - כשבניו ותלמידיו ממשיכים ומתעלים אחריו".

מאות ואלפי תלמידים העמיד הרב בצרי, רבים מהם משמשים בקודש ועדיים לגאון ולתפארת, והם עם צאצאיו גורמים לו שיהיה בבחינת 'הולך' ומתעלה גם בעולם הבא.

•••

"הת"ת של הרב מנחם, יסודו בהררי קודש", מזכירה הרבנית בצרי. "הרב

משקיף עלינו משמיים ורוצה שמעשיו לא יתבטלו, ולכן חשוב שכל אחד ואחד יתאמץ להיות שותף בהחזקת המוסדות לתשב"ר – שבהבל פיהם העולם עומד".

•••

רמזים לדמותו של רבי מנחם בצרי זצ"ל מצא הרב י' טאוויל בהפטרת פרשת ניצבים – הפרשה שנקראה בשבוע הפטירה:

"מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה זה הדור בלבושו צֹעֶה ברֹב כֹּחו אני מדבר בצדקה רב להושיע" (ישעיה סג א).

הפסוק מדבר על הקדוש ברוך הוא, שלעתיד לבוא יעשה נקמה בגויים, והוא הוא המלך ההדור בלבושו, רב להושיע ואין דומה לו.

ואלו הרמזים שנמצאו:

מי זה – שרבים כל כך רעשו והצטערו בגללו?

בא מאדום – ראשי תיבות: בצרי מנחם.

חמוץ בגדים – הלימון – צהוב וחמוץ, אף הוא חלה בצהבת – לכפר על עוון הדור.

מבצרה – עיראק, מוצא משפחתו, ובצרי – שם משפחתו.

בגדים מבצרה – ראשי תיבות בצרי מנחם.

הדור בלבושו – בהספדו אמר הרב הראשי שמעשיו הטובים של האדם הם לבושו.

הדור בלבושו – עניין פאר ויופי (ע"פ מצודת דוד).

צועה ברוב כוחו – עניין טרדה וטלטול ממקום למקום (ע"פ מצודות) – כל חייו של הרב היו בנסיעות למען תשב"ר וכדי לחזק את הקהילות בתפוצות.

אני מדבר – המקום השיב 'אני הוא המדבר ומבטיח לעשות צדקה לישראל', כלומר השם מעיד על גדולתו – אני המדבר, מדבר בצדקה – ראשי תיבות מנחם בצרי.

רב להושיע – זכה הרב לתקן את ישראל, להחזירם בתשובה ולפעול ישועה.

יום השלושים לפטירתו חל בהושענא רבה, והוא רמוז במילים 'רב להושיע'.

יזכנו השם בזכות הצדיק לישועה קרובה – הושע-נא רבה!

•••

הרב אברהם עדס (ענתבי) מבני ברק כתב את רחשי ליבו בקינה מרטיטה שנכתבה יומיים לאחר פטירת הרב:

מנחם ציון ובונה ירושלים
ימחה דמעות הזולגות מעיניים;
כי נמס לב ורפו הידיים,
משמועה באה על איש הביניים;
נשמתו עדן בכ' באלול,
גדוש בתורה ומוחו עוד צלול;
וכל דבר טוב בקרבו הוא כלול,
אך לדאבון לב "גן" נעול;
חייו היו קודש לתלמוד התורה,
את רגליו הוא כיתת לארץ הזרה;
אף נפשו בנכר יצאה בטהרה
אך אמנם לא תקום פעמיים צרה;
מנהל 'סוכת דוד' ברחוב ילין
הן עתה נפשו בטוב תלין;
ובמקביל אז בקודש אותו מעלין
כי הגיע לפרק "אלו הן הגולין";
בשלישי בשבת ממשפחתו נפרד
בעלטה, ולפתע, עת זמן לילה ירד;
מפני הרעה נאסף - לא שרד
צדיק יסוד - מהעולם הוא נטרד;
ציון היא תרים בבכי את קולה
על צדיק לגנזי מרומים הוא עלה;
עיר חמדתנו שוממה ואבלה
על כי נגע המוות בחלוננו עלה;
ראה נא ה' כי כבו האורים
ונפשי עגומה על בעל נעורים;
כל רודפיה השיגוה בין המצרים
עת גברה יד שטן אכלנו מרורים;
יסד נווה קודש לזרע טהורים
על חומות ירושלים הפקדתי שומרים;
לבל יכנסו פנימה הזרים
וחיללו את הקודש מורים סוררים;

במלאות שנים-עשר חודש לפטירתו כתב נכדו שנקרא בשמו קינה על סבו האהוב:

סבא הרב מנחם זכרך לא ימוש לעולם!
שנה שלמה חלפה –
מאז נסעת למנוחות
ואותנו עזבת לאנחות.
בכל מקום מורגש חסרונך,
אוי, מי ייתן לנו תמורתך!
איש לא יוכל למלא מקומך!

כל כך הרבה עשית בחייך הקצרים,
מילאת אותם כאדם שחי מאה ועשרים!
היית דוגמה לכל מכיריך
לתלמידיך, למשפחתך, לבניך ולנכדיך.
כל ימיך ורגעיך נוצלו למצוות ומעשים טובים,
ובטלה – אף לרגע לא הייתה כל הימים.
אהבתָ חסד, הגדלתָ תורה,
ונהנו ממך עצה ותושייה.
דאגת לכל מי שנזקק לעזרה
ידך הייתה פתוחה לצדקה.
ליבך ער לכל מצוקה
ואוזנך קשובה לראשי קהילה.

הצלצולים לא פסקו לרגע,
ולכולם ענית בשמחה וברוגע.
היית עסוק בכל הזמנים,
בפתיחת מוסדות וברעיונות חדשים.
להוסיף לצבא ה' חיילים,
ללמוד וללמד לאבות ולבנים.

בחו"ל שהית רוב ימיך,
וכך לא זכינו לשהות רבות במחיצתך.
אך דוגמה אישית היית לנו
כשבשבתות, חגים ועוד ראינו
הכנסת אורחים מהי ומאור פנים –
בשפע טובה וברכה לכל הפונים.

כל שיחה איתך - חיזקה אותנו,
כל מילה שלך - בנתה אותנו,
כל חיוך שלך - עודד אותנו,
בבחינת מעט המכיל את המרובה.
טעמם של מוצאי השבתות עדיין בפינו
ו'מלווה המלכה' שהכנת לכולנו.

הגעת אלינו תמיד בידיים מלאות,
והענקת חפצים שאת הלב משמחים,
כמו משחקים ובגדים חדשים...
כששהית בחו"ל עם טרדות, עיסוקים וקשיים,
ביררת: מה אקנה לכם? מה חסר?
ועם מזוודה מלאה - בעבורנו היית חוזר!

אנו, כל הנכדים והצאצאים,
נמשיך ללמוד, בלי נדר, לעילוי נשמתך,
ובפרט אני - הקרוי על שמך
אעשה הכול כדי להמשיך בדרכך,
לעשות נחת רוח לאבינו שבשמיים.

ברור לנו שזהו רצונך,
שנמשיך ללמוד וללמד,
לשמור ולעשות ולקיים,
ולוואי ונזכה
בכך לקיים את צוואתך
ולעשות את מטרת חייך!

אנא, סבא, התפלל ועזור משמיים,
לנו ולמשפחתנו, לסבתא היקרה ולדודים,
לאחיי ולאחיותיי ולכל הנכדים -
שתמיד נלך בדרך שהתווית לנו
ונזכה לביאת הגואל במהרה בימינו
ולתחיית המתים אמן ואמן!

קהל ההמונים בהלוויה

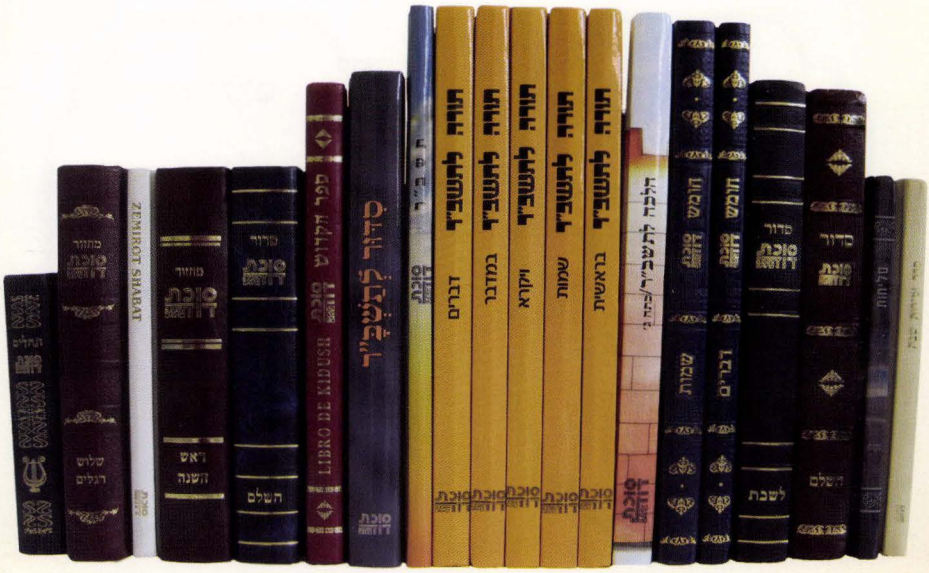

הרב אלבז בדרשה באזכרת אחד-עשר חודש לרב בצרי

הרה"ג
ר' מנחם בצרי
זצ"ל
ראש מוסדות
סוכת דוד
והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע
ומצדקי הרבים ככוכבים לעולם ועד
פ"נ
בעלי אבינו אחינו סבנו
מורנו ורבנו
הרה"ג הרב מנחם בצרי זצ"ל
בן הרב יוסף וויקטוריה זצ"ל
אשר העמיד דורות של תלמידים
למעלה משלושים שנה
אוהב שלום ורודף שלום
כיתת רגליו במסירות נפש
למען הקים עולה של תורה
ומוסדות תשב"ר "סוכת דוד"

הוצאת ספרים
'סוכת דוד'

הוצאת 'סוכת דוד' היא הוצאת ספרים ייחודית המציעה מגוון רחב של סידורים, תהילים, מחזורים וחומשים בכריכת עור משובח ובמגוון גימורים, ברמה הגבוהה ביותר ובאיכות מוקפדת. כמו כן מציעה ההוצאה מגוון רחב של מזכרות לאירועים: ברכת המזון, זמירות שבת, פרק שירה, סליחות, ספר הקדוש ועוד, במגוון גדלים, באלמנטים מעניינים ובמבחר סגנונות, בנוסח עדות המזרח.

סידורים

סידור השלם סקאי/עור
סידור לשליח ציבור
סידור עם חומש ותהלים
סידור לחול
סידור לשבת
סידור מנחה וערבית
מנחה וערבית כיס
סידור לתשב"ר

מחזורים

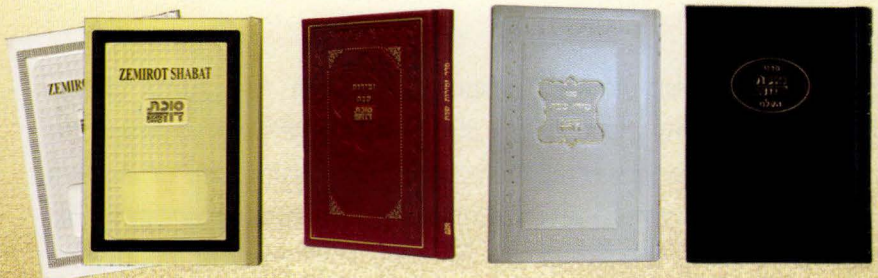
מחזור לראש השנה
מחזור ליום כפור
מחזור לסוכות
מחזור לפסח
מחזור לשבועות
קריאי מועד
מחזור לשלוש רגלים

תהלים

תהלים סקאי/עור
תהלים אותיות גדולות
תהלים עברית ספרדית
תהלים ספרדית
תהלים עברית אנגלית

חמשה חומשי תורה

חומש בראשית
חומש שמות
חומש ויקרא
חומש במדבר
חומש דברים

שבת

ספר הקידוש
ספר הקידוש עברית ספרדית
סדר זמירות לשבת
שירים ובקשות
זמירות שבת עברית פונטיקה
פזמונים לשבת עברית פונטיקה

מועדים

סליחות
סדר ליל ראש השנה
הקפות לשמחת תורה
הדלקת נר חנוכה
מגילת אסתר
הגדה של פסח
מגילת רות

לתלמיד

תשב"ר א' ב'
תורה לתשב"ר - ה' כרכים
הלכה לתשב"ר - ג' כרכים
הגדה של פסח לתלמידים
חוברת חנוכה לתלמידים
חוברת שבועות לתלמידים

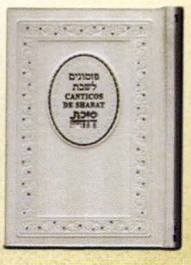
שונות

סדר חנוכת הבית
ברכות השחר כיס
ברכת המזון
תפילה על הפרנסה
ברכת מעין שלוש
פרק שירה

הוצאת ספרים 'סוכת דוד' בע"מ
רח' דורש טוב 18, ירושלים. טל' 02-5000-550 שלוחה: 21
פקס: 02-5000-722 | E-MAIL: BOOK@S-D.ORG.IL